วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
JOURNAL OF GRADUATE STUDIES REVIEW Nakhonsawan Buddhist College
ISSN : 2286-9301

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2561

Vol.6 No.2 (Special Issue) May-August 2018

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ การบริหารการศึกษา บริหารธุรกิจ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ดนตรี และพัฒนาสังคมตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระราชวรมุนี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระเมธีธรรมาจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
พระสิทธินิติธาดา, ดร.	คณะสังคมศาสตร์
ผศ.(พิเศษ) ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านกฎหมาย

บรรณาธิการ : รศ.ดร.วรกฤต เถื่อนช้าง

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลกรณราชวิทยาลัย	**หน่วยงานภายนอก**	
พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร.	ศ.ดร.รัตนะ บัวสนธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	รศ.ดร.ธานี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ศ.ดร.กาญจนา เงารังษี	รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	รศ.ดร.วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รศ.ดร.วรกฤต เถื่อนช้าง	ผศ.ดร.สำราญ บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ดร.อัครเดช พรหมกัลป์	ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา	ดร.ทนงค์ศักดิ์ เหมือนเตย	มหาวิทยาลัยภาคกลาง

เลขานุการ : พระมหาไฮ้ ธมฺมเมธี

ผู้ช่วยเลขานุการ : พระมหานคร วชิรเมธี, พระเอกจิตต์ อธิปญฺโญ, นายดิเรก ด้วงลอย, นายจักรี บัวยา

ศิลปกรรม/เว็บไซต์ : พระมหาไฮ้ ธมฺมเมธี, นายณฐพัชร์ แนมบัว, นายชาคริต เถื่อนนก

สำนักงาน : สำนักงานวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ 60000
โทรศัพท์ 056-219999 โทรสาร 056-219998

จัดพิมพ์โดย : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แขวงบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 022 218892, 026 235623 โทรสาร 026 235623

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1.	พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2.	พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3.	พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4.	ศ.ดร.กาญจนา เงารังษี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5.	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6.	รศ.ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7.	รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8.	รศ.ดร.วรกฤต เถื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9.	ผศ.ดร.วิรัช จงอยู่สุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10.	ผศ.ดร.สุพรต บุญอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11.	ผศ.อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12.	ผศ.ดร.อัครเดช พรหมกัลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1.	ศ.ดร.วัชระ งามจิตเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2.	รศ.ดร.ธานี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3.	รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
4.	รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
5.	รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6.	รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
7.	ผศ.ดร.สำราญ บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
8.	รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9.	ผศ.ดร.สาธร ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
10.	ผศ.ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
11.	ผศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี
12.	ผศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
13.	ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
14.	ดร.พิสิฐ จอมบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
15.	ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
16.	ดร.ทนงค์ศักดิ์ เหมือนเตย	มหาวิทยาลัยภาคกลาง
17.	ดร.สมจิตรา กิตติมานนท์	วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี นครสวรรค์

บรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) ประจำเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2561 เป็นฉบับพิเศษที่ตีพิมพ์ขึ้นเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาคือ วันวิสาขบูชา ซึ่งตรงกันวันอังคาร ที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2561 ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลทางพระพุทธศาสนาสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกนิกายทั่วโลก ทั้งเป็นวันหยุดราชการในหลายประเทศ และวันสำคัญในระดับนานาชาติตามข้อมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เพราะเป็นวันคล้ายวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญที่สุดในศาสนาพุทธ 3 เหตุการณ์ด้วยกัน คือ การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระโคดมพุทธเจ้า โดยทั้งสามเหตุการณ์ได้เกิด ณ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือวันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะ (ต่างปีกัน) ชาวพุทธจึงถือว่า เป็นวันที่รวมเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ยิ่ง และเรียกการบูชาในวันนี้ว่า "วิสาขบูชา" ย่อมาจาก "วิสาขปุรณมีบูชา" แปลว่า "การบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ" อันเป็นเดือนที่สองตามปฏิทินของอินเดีย ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 ตามปฏิทินจันทรคติของไทย และมักตรงกับเดือนพฤษภาคมหรือมิถุนายนตามปฏิทินจันทรคติของไทย โดยในประเทศไทย ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหน ก็เลื่อนไปทำในวันเพ็ญเดือน 7 แต่ประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาท และไม่ได้ถือคติตามปฏิทินจันทรคติไทย จะจัดพิธีวิสาขบูชาในวันเพ็ญเดือน 6 แม้ในปีนั้นจะมีเดือน 8 สองหนตามปฏิทินจันทรคติไทยก็ตามส่วนในกลุ่มชาวพุทธมหายานบางนิกายที่นับถือว่า เหตุการณ์ทั้ง 3 นั้นเกิดในวันต่างกันไป จะมีการจัดพิธีวิสาขบูชาต่างวันกันตามความเชื่อในนิกายของตน ซึ่งไม่ตรงกับวันวิสาขบูชาตามปฏิทินของชาวพุทธเถรวาท วันวิสาขบูชา นั้นได้รับการยกย่องจากพุทธศาสนิกชนทั่วโลกให้เป็นวันสำคัญสากลทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นวันที่บังเกิดเหตุการณ์สำคัญ 3 เหตุการณ์ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้าและจุดเริ่มต้นของศาสนาพุทธ ซึ่งเหตุการณ์ทั้งหมดได้เกิดขึ้นเมื่อ 2,500 กว่าปีก่อน ณ ดินแดนที่เรียกว่าชมพูทวีปในสมัยพุทธกาล โดยเหตุการณ์แรก เมื่อ 80 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็น "วันประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ" ณ ใต้ร่มสาลพฤกษ์ ในพระราชอุทยานลุมพินีวัน (อยู่ในเขตประเทศเนปาลในปัจจุบัน) และเหตุการณ์ต่อมา เมื่อ 45 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็น "วันที่เจ้าชายสิทธัตถะได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ณ ใต้ร่มโพธิ์พฤกษ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม (อยู่ในเขตประเทศอินเดียในปัจจุบัน) และเหตุการณ์สุดท้าย เมื่อ 1 ปี ก่อนพุทธศักราช เป็น "วันเสด็จดับขันธปรินิพพานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ณ ใต้ร่มสาลพฤกษ์ ในสาลวโนทยาน พระราชอุทยานของเจ้ามัลละ เมืองกุสินารา (อยู่ในเขตประเทศอินเดียในปัจจุบัน) โดยเหตุการณ์ทั้งหมดล้วนเกิดตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 หรือเดือนวิสาขะนี้ทั้งสิ้น ชาวพุทธจึงนับถือว่าวันเพ็ญเดือน 6 นี้ เป็นวันที่รวมวันคล้ายวันเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของพระพุทธเจ้าไว้มากที่สุด และได้นิยมประกอบพิธีบำเพ็ญบุญกุศลและประกอบพิธีพุทธบูชาต่าง ๆ เพื่อเป็นการถวายสักการะรำลึกถึงแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบมาจนปัจจุบัน

วิสาขบูชา มีการนับถือปฏิบัติกันในหลายประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาทั้งมหายานและเถรวาททุกนิกายมาช้านานแล้ว ในบางประเทศเรียกพิธีนี้ว่า "พุทธชยันตี" (Buddha Jayanti) เช่นใน อินเดีย และศรีลังกา ในปัจจุบันมีหลายประเทศที่ยกย่องให้วันวิสาขบูชาเป็นวันหยุดราชการ เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศไทย ประเทศพม่า ประเทศศรีลังกา สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย เป็นต้น (ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีสัดส่วนประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมากที่สุด) ในฝ่ายของประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ได้รับคติการปฏิบัติบูชาในวันวิสาขบูชามาจากลังกา (ประเทศศรีลังกา) ในประเทศไทยปรากฏหลักฐานว่ามีการจัดพิธีวิสาขบูชามาตั้งแต่สมัยสุโขทัย วันวิสาขบูชา ถือได้ว่าเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสากล เพราะชาวพุทธทุกนิกายจะพร้อมใจกันจัดพิธีพุทธบูชาในวันนี้พร้อมกันทั่วทั้งโลก (ซึ่งไม่เหมือนวันมาฆบูชา และวันอาสาฬหบูชาที่เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่นิยมนับถือกันเฉพาะในประเทศไทย, ลาว, และกัมพูชา) และด้วยเหตุนี้ประชุมใหญ่สมัชชาสหประชาชาติจึงยกย่องให้วันวิสาขบูชาเป็น "วันสำคัญสากล" (International Day) ตามข้อ

มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 54/112 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ปัจจุบัน ประเทศไทยได้ประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็นวันหยุดราชการ โดยพุทธศาสนิกชนทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ พระสงฆ์ และประชาชน จะมีการประกอบพิธีต่าง ๆ เช่น การตักบาตร การฟังพระธรรมเทศนา การเวียนเทียน เป็นต้น เพื่อเป็นการบูชารำลึกถึงพระรัตนตรัยและเหตุการณ์สำคัญ 3 เหตุการณ์ดังกล่าว ที่ถือได้ว่าเป็นวันคล้ายวันที่ "ประสูติ" ของเจ้าชายสิทธัตถะ ผู้ซึ่งต่อมาได้ "ตรัสรู้" เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงกอปรไปด้วย "พระบริสุทธิคุณ", "พระปัญญาคุณ" ผู้ซึ่งได้ทรงสั่งสอนประกาศพระสัจธรรม คือ ความจริงของโลก แก่ชนทั้งปวงโดย "พระมหากรุณาธิคุณ" จวบจนทรง "เสด็จดับขันธปรินิพพาน" ในวาระสุดท้าย ทั้งสามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องในวันเพ็ญเดือน 6 นี้ทำให้พระพุทธศาสนาได้บังเกิดและสืบต่อมาอย่างมั่นคงจนถึงปัจจุบัน

ปีพุทธศักราช 2561 นี้ ในโอกาสสำคัญที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ได้จัดกิจกรรมเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันวิสาขบูชา ประจำปี 2561 ทางคณะกองบรรณาธิการได้ประชุมมีมติให้ดำเนินการตีพิมพ์วารสารฉบับพิเศษขึ้น เพื่อเผยแพร่เป็นที่ระลึกเผยแพร่ในกิจกรรมดังกล่าว แต่กระบวนการกลั่นกรองบทความยังคงยึดตามเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) อย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นฐานที่จะพัฒนาขึ้นสู่ TCI ฐาน 1 ต่อไปได้ คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณและเจริญพรขอบคุณเจ้าของผลงานบทความทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณะตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุโมทนาขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะแนะนำให้มีการปรับปรุงแก้ไขผลงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่านและเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายที่สุดขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้จัดทำให้มีวารสารฉบับนี้และโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เถื่อนช้าง)
บรรณาธิการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ
บทบรรณาธิการ

แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ๑
: ศตวุฒิ ศิริภักดิ์, อินถา ศิริวรรณ, พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ กฤษฎา นันทเพชร

ศึกษาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓
: ภาณุ ไชยวรรชะนะ, อินถา ศิริวรรณ, ระวิง เรืองสังข์, ไพฑูรย์ เริงกมล

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕
: พระสุรชัย สุรชโย (หงษ์ตระกูล), สมศักดิ์ บุญปู่, สิน งามประโคน

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๔๓
: พระมหาณัฏฐ์ดนัย ฐานวุฑฺโฒ (เนียมหอม), วัฒนีย์ ปานจินดา

แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม ตามหลักสัปปายะ ๗ ๖๑
: สืบพงษ์ คุณาปราโมทย์, พระราชวชิรเมธี, ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ อำนวย เดชชัยศรี

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๗๙
: พระมหาเจษฎา ธนปาโล (รักษาทรัพย์), วิชัย แหวนเพชร

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ๙๑
: เขมิกา ทองเรือง, สำราญ วิเศษ, พัฒนพงศ์ ติระ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ๑๐๕
: สำราญ วิเศษ, เขมิกา ทองเรือง, พัฒนพงศ์ ติระ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ๑๑๕
: อิทธิพงศ์ ทองไมล์, เขมิกา ทองเรือง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ๑๒๗
: ธัญลักษณ์ ชาลุน, อภิกนิษฐา นาเลาห์, เขมิกา ทองเรือง

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม ๑๓๗
: พระครูสังฆรักษ์สมบูรณ์ สุเมธี, วรวุฒิ อินทนนท์, คงฤทธิ์ กุลวงษ์

แนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ๑๔๗
: อนิรุจ อินทร์เกศา, วรวุฒิ อินทนนท์, อภิกนิษฐา นาเลาห์

การศึกษาวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา ๑๖๓
: พระวันดี กนฺตวีโร (ปะวะเส), จรัส ลีกา, สุวิน ทองปั้น

กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ๑๗๕
: พระมหาคณิตศาสตร์ คเวสโก (มั่นในบุญธรรม), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
อินถา ศิริวรรณ

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษา : สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ๑๙๑
: พันตำรวจโทวิโรจน์ บำรุง

ภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ ๒๖ ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๐๗
: วิเชียร เดชบุญ, คงฤทธิ์ กุลวงษ์, วรวุฒิ อินทนนท์

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ๒๑๙
: พระมหาโยธิน มหาวีโร (มาศสุข), อังคณา ใจเหิม

แนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกองทัพไทย ๒๓๑
: ศิลัท เหรียญมณี

การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา **๒๔๑**
: พระสมชาย เตชปญฺโญ (เตชะ), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, สิน งามประโคน อำนาจ บัวศิริ

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ **๒๕๗**
: พสิษฐ์สุธา มหายศนันท์, ณัฐพัชร์ มหายศนันท์, กณิจฐิมญศ์ ลิมนารมณ์

หลักธรรมาภิบาลในภาครัฐกับการแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย **๒๖๗**
: พูลลาภ จันทร์เฉลิม, พัชรินทร์ อยู่เย็น

คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน **๒๗๙**
: ปิยณัฐ จันทร์เกิด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ **๒๘๗**
: ชณัฐกานต์ ม่วงเงิน

วิเคราะห์สิทธิมนุษยชนตามแนวพระพุทธศาสนา **๓๐๓**
: พระศรีสุทธิพงศ์

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ต้นเหตุของการแยกพระสงฆ์ออกมาจากชาวบ้าน **๓๑๕**
: พระใบฎีกาคทาวุธ คเวสกธมฺโม (เพ็งที), รัฐวัฒน์ สรรสวิสุทธิ์, โสฬส วัฒนศิลป์, คณิตพัฒน์ นาคะรัต

ความคิดเห็นการจัดการซัพพลายเชนในธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ **๓๒๙**
: ภูวเนศวร์ มหาเศรษฐศิริ, สมยศ อวเกียรติ

ภาคผนวก **๓๔๑**
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ๓๔๒
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ ๓๔๓
หนังสือเสนอส่งบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ ๓๔๘
ใบตอบรับเป็นสมาชิก ๓๔๙

แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

THE COMMUNITY PARTICIPATORY MANAGEMENT BASED ON SANGAHAVATTHU PRINCIPLES OF PRIMARY SCHOOLS IN KLONGSAMWA DISTRICT, BANGKOK

ศตวุฒิ ศิริภักดิ์*
อินถา ศิริวรรณ**
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ***
กฤษฎา นันทเพชร****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากครู จำนวน ๖๔ คน และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๓ คน เพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์แบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

---

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

๑. สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารวิชาการ ตามลำดับ

๒. วิธีการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ พบว่า การพัฒนาคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดรับกับสภาพชุมชน สังคม และวัฒนธรรม มีการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสอดคล้องเหมาะสมกับชุมชนและสภาพสังคมในปัจจุบัน

๓. เสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการสร้างความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพหลักสูตร และการผูกมิตรไมตรีและให้ความเคารพกันอย่างเหมาะสมตามฐานะ เพื่อความร่วมมือที่สอดประสานกันกับชุมชน

Abstract

The research objectives were; 1. To study the state of community participatory management based on Sangahavatthu principles of primary schools in Khlongsamwa district of Bangkok, 2. To study methods of community participatory management based on Sangahavatthu principles, and 3. To propose a guideline of community participatory management based on Sangahavatthu principles of primary schools in Khlongsamwa district of Bangkok. The data of this quantitative study were collected from 64 teachers through questionnaires and in-depth interviews with 3 school directors. The statistic instruments used in data analysis consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research results found that:

1. The state of community participatory management based on Sangahavatthu principles of primary schools in Khlongsamwa district of Bangkok

was at the high level overall. In details, the highest level started with personnel management, followed by budget management, general management and academic management respectively.

2. The methods of community participatory management based on Sangahavatthu principles of primary schools in Khlongsamwa district of Bangkok indicated that schools developed curriculum quality in the scope of primary education core curriculum and relating to community, social and cultural conditions, set up school policy and plans relevant to policy and plans of Ministry of Education, Office of Basic Education Committee, Office of Educational Service Area, and current community and social conditions.

3. The guideline of community participatory management based on Sangahavatthu principles of primary schools in Khlongsamwa district of Bangkok was that schools built equal participation in curriculum development, made friendship and paid respect to each other appropriately to create community participation.

บทนำ

ในศตวรรษที่ ๒๑ โลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคที่ ๔ คือ The Fourth Industrial Revolution หรือยุคปัจจุบัน เกิดการรวมตัวและแตกตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรมเดิม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ก่อให้เกิดชุดของโอกาส ภัยคุกคาม เงื่อนไขและข้อจากัดชุดใหม่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวัฒนธรรมของการดำรงอยู่จะเกิดจาก Power of Shared Knowledge มากกว่า Power of Knowledge ดังเช่นในศตวรรษที่ผ่านมา วัฒนธรรมของการเรียนรู้มีการปรับตัว คือการไม่ยึดติดกับสิ่งที่เรียนรู้มา ต้องปรับตัวให้ทันสถานการณ์หรือเหตุการณ์จากมุมมองใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมและมีความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรมจากการสั่งสมความรู้เหล่านั้นได้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดี เพราะการก้าวย่างที่ช้าจะทำให้สามารถตกขบวนและเสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญในการเป็นกลไกขับเคลื่อนภาคส่วนอื่นๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลง เพราะการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่สามารถใช้การสอนแบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดจากครูผู้สอนได้อีกต่อไป เป้าหมายการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดย

เน้นองค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องได้รับมาเป็นเรื่องของสมรรถนะของผู้เรียน จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่มีความสำคัญในการเตรียมคนและสร้างคน การละเลยเรื่องของการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ก็หมายถึงความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวมด้วยเช่นกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีพลวัต

พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับใหม่) ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการยกร่าง ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปัจจุบัน) พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) และฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๓) กำหนดว่า ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ มีสิทธิในการจัดการศึกษา โดยได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ ตามที่ระบุในมาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และต้องมีการพัฒนาการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานและทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและเป็นไปอย่างต่อเนื่องและทันเหตุการณ์ มาตรา ๘ การจัดการศึกษาต้องให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักความเป็นเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจทางการศึกษา งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาไปสู่สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาส่งเสริม และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาตรา ๑๔ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายว่าด้วยสภานโยบายและพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๑๖ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาภาคบังคับมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณีและได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ มาตรา ๘๖ ให้มีการระดม

ทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ในวรรค ๒ ระบุว่า ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติดังกล่าว จะช่วยให้มีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาและการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ทำให้เกิดการประหยัดการใช้ทรัพยากรในด้านต่างๆ อาทิ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เพราะทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ทำให้การจัดการศึกษามีมาตรฐานและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ยังเล็งเห็นประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Third Party) ในการเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งยังสร้างช่องทางผลักดันการมีส่วนร่วมและการยอมรับของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางสอดรับกับบทบาทและภาระหน้าที่ของสถานศึกษา ได้แก่ การบริการงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ การบริการงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่ต้องการให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการทั้งระบบ ขณะที่การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ตลอดจน

การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ๆบริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ แต่การที่จะให้บรรลุผลสำเร็จตามหน้าที่ดังกล่าวได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคมอย่างมีพลวัตและนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรภายนอกได้มีบทบาทในสถานศึกษาของตัวเอง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ผสมผสานนวัตกรรมการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตา อันเป็นหลักธรรมเบื้องต้นในการปกครองและดูแลคน เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจคนและกำกับดูแลความประพฤติของผู้ปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ความถูกต้อง ความโปร่งใส เป็นบุคคลที่น่าเคารพและนำความร่วมมือมาสู่ระบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาที่ก้าวหน้าและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๒. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” ตัวแปรต้น คือ หลักการบริหารสถานศึกษา ๔ ภารกิจ หลักการมีส่วนร่วม ๔ขั้นตอน และหลักสังคหวัตถุ ๔ และตัวแปรตามคือแนวทางการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ

วิธีดำเนินการวิจัย

"แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร" เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

๑. ประชากรให้ข้อมูล

เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากครู จำนวน ๖๔ คน และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๓ คน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา เครือข่าย ๕๑ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓ โรงเรียน ได้แก่ ๑) โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด ๒) โรงเรียนวัดสุขใจ ๓) โรงเรียนวัดศรีสุก

๒.การสร้างเครื่องมือการวิจัย

๒.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ทั้งหมด ๓ ทฤษฎี คือ หลักการบริหารโรงเรียน หลักการมีส่วนร่วม และหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ เพื่อเป็นกรอบของเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

๒.๒ ศึกษาเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากงานวิจัยในหัวข้อมีคล้ายกัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๒.๒.๑ แบบสอบถามการวิจัย ได้แก่

๑) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๒) แบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนและประมาณค่า (Rating scale) ๕ ระดับ

๓) แบบสอบถามปลายเปิด Open-Ended ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๒.๒.๒ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

๒) คำถามเพื่อการสำภาษณ์

๒.๓ นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างเสร็จเสนอต่อประธานและกรรมการเล่ม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในเบื้องต้น

๒.๔ ขอหนังสือนำจากมหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ในการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและหาค่า IOC

๒.๕ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (ICO) ทำการ Try Out เพื่อทดลองใช้กับประชากรครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา

เครือข่ายที่ ๕๑ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๐ คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษาและนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

๒.๖ นำเครื่องมือการวิจัยที่ผ่านการ Try Out ทำการแจกจริง โดยขอหนังสือนำจากมหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แนบด้วย

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๑ ขอหนังสือนำจากสำนักงานโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนประถมศึกษา ในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์

๓.๒ ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับผู้อำนวยการโรงเรียน โดยเดินทางไปยื่นหนังสือนำจากมหาวิทยาลัยพร้อมทั้งแบบสอบถาม โดยกำหนดระยะเวลาทำแบบสอบถาม ๑๕ วัน และขออนุญาตผู้อำนวยการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ในวันเดียวกัน

๓.๓ รวบรวมแบบสอบถามและข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔ เพศชาย จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ อายุของครูส่วนใหญ่อยู่ที่ ๓๐ - ๓๙ ปี จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๒ อายุ ๔๐ - ๔๙ ปี จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓ อายุ ๕๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรี จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑ ปริญญาโท จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ ปริญญาเอก จำนวน ๐ คน ตำแหน่งข้าราชการส่วนใหญ่ ตำแหน่งครู ค.ศ. ๑ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ ตำแหน่งครู ค.ศ. ๒ (ครูชำนาญการ) จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘ ตำแหน่งครูผู้ช่วย จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖ ตำแหน่งครู ค.ศ. ๔ (ครูเชี่ยวชาญ) จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙ ตำแหน่งครู ค.ศ. ๓ (ครูชำนาญการพิเศษ) จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๔ และตำแหน่งครู ค.ศ. ๕ (ครูเชี่ยวชาญพิเศษ) จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๔ ตามลำดับ

๒. สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของครูโรงเรียน

ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา เครือข่ายที่ ๕๑ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร สรุปทุกด้านโดยภาพรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=๔.๐๗) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารบุคคล ($\overline{X}$=๔.๒๐) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\overline{X}$=๔.๐๘) ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\overline{X}$=๔.๐๒) และด้านการบริหารวิชาการ ($\overline{X}$=๔.๐๐) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

๑. สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

สรุปทุกด้านโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑.๑ ด้านการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมงานวิชาการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เจรจาติดต่อเพื่อระดมและจัดหาทรัพยากรการศึกษาจากแหล่งอื่นๆ เช่น ทุนการศึกษา วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑.๒ ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนบริจาคทรัพยากรการเงินเพื่อการศึกษา เจรจาติดต่อเพื่อระดมและจัดหาทรัพยากรการเงินงบประมาณ สวัสดิการ กองทุน และรายได้จากแหล่งอื่นๆ

๑.๓ ด้านการบริหารบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะในการสร้างเสริมประสิทธิภาพและวินัยของครูและบุคคลากรในการทำงาน ส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการทำงาน ในการวางตัวที่เหมาะสมแก่ฐานะอาชีพ เป็นแบบอย่างความประพฤติ การรักษากฎวินัย ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะและความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๑.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ชุมชนสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรม โครงการ และวันสำคัญต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาสวัสดิการผู้เรียน กฎระเบียบ ความประพฤติ ทุนการศึกษา และกิจกรรมการศึกษาและวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดิเรก อนันต์** ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านวิชาการโดยภาพ

รวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ มีความตระหนักในด้านวิชาการ เห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ต้องการเห็นเด็กนักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ จึงมีส่วนร่วมเสนอแนะ มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้คำแนะนำการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา จัดหาและสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และมีส่วนร่วมในการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและ **นิภาพร เหล่าพรมมา** ศึกษา การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จากสภาพการบริหารบุคลากรด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้หลักทาน ในการช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค มีการส่งเสริมบุคลากรในสวัสดิการ บุคลากรได้รับการช่วยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากผู้บริหาร ได้ให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทางาน ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในระดับมาก เช่นกัน จากผลการวิจัย ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาด้านวิชาการ และยังช่วยให้ผู้บริหารบุคลากรสามารถประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อปรับทัศนคติที่ดีในการบริหารบุคลากร พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ที่ได้บริหารบุคลากรทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ในการบริหาร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ด้านการบริหารวิชาการ ส่งเสริมความเสมอภาคให้ครูได้มีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดรับกับสภาพชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการผูกมิตรไมตรี เพื่อความร่วมมือที่สอดประสานกันกับชุมชน ในการแลกเปลี่ยนระดมทรัพยากรการศึกษา การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่วิชาการ

๑.๒ ด้านการบริหารงบประมาณ ยึดมั่นในระบบของทางราชการ กฎหมาย และหลักธรรมาภิบาล มุ่งผลสัมฤทธิ์อันนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา พัฒนาความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ติดตามประเมินผลและนิเทศงานด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ให้ถูกต้องตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ มีความ

ชัดเจน ตรงไปตรงมา และสามารถชี้แจงผลดำเนินงานกับชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วน ในการระดมทรัพยากรการเงินเพื่อการศึกษา

๑.๓ ด้านการบริหารบุคคล ดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์นโยบายพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความชัดเจน ตามกฎหมาย ระเบียบ วินัย และหลักธรรมาภิบาล ให้เหมาะสมกับความเป็นวิชาชีพชั้นสูงของครู การใช้ครูให้สอดคล้องตามอัตรากำลังและภาระหน้าที่อย่างเหมาะสม มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ สร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาทักษะที่หลากหลาย บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล เปิดโอกาสให้มีการซักถามวิธีการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลจนเข้าใจ สร้างความภาคภูมิใจและยินดีในหน้าที่ ยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง วินัย และจรรยาบรรณ เพื่อจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบด้วยใจรัก ส่งเสริมความเอื้ออาทรต่อศิษย์และเพื่อนร่วมงาน พัฒนาครูให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ควบคู่กับการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสร้างขวัญกำลังให้กับบุคลากรในโรงเรียนกระทั่งสามารถปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ทั้งครูและนักเรียน

๑.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไป เสริมสร้างระเบียบวินัยและจรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่คุณธรรมได้อย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นไปตามมาตรฐานของกฎหมาย ระเบียบและหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครู ส่งเสริมความเอื้ออาทรต่อศิษย์และเพื่อนร่วมงาน พัฒนาครูให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ควบคู่กับการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสร้างขวัญกำลังให้กับบุคลากรในโรงเรียน สร้างจิตสาธารณะและปลูกฝังจิตสำนึกในคุณธรรมความดี ด้วยการสืบสานกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประสานความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาทักษะด้านภูมิปัญญาและองค์ความรู้ท้องถิ่นให้ควบคู่วิชาการ

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๒.๑ ศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

๒.๒ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน จำแนกตามขนาด และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างไร

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.moe.go.th/educationarea/[๒๔ ส.ค. ๒๕๖๐].

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, **พิมพ์เขียว:Thailand ๔.๐ โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน**, (พฤศจิกายน ๒๕๕๙), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf[๒๔ ส.ค. ๒๕๖๐].

จารุวัจน์ สองเมือง, **การบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ ๒๑**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://tawasau.ftu.ac.th/jaruwut/?p=136[๒๔ ส.ค. ๒๕๖๐].

ดิเรก อนันต์, “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต ๑”, **สารนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

นิภาพร เหล่าพรมมา, “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

บัลลังก์ โรหิตเสถียร, **ประชุมชี้แจง ผอ.สพท.ตามโครงการโรงเรียนประชารัฐ**, ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 102/2559, (๓ มี.ค. ๒๕๕๙), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.moe.go.th/websm/2016/mar/102.html[๒๔ ส.ค. ๒๕๖๐].

ศรีราชา วงศารยางกูร, **ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ...**, ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน, สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, (๙ มี.ค. ๒๕๕๘), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.ombudsman.go.th/10/documents/public/ชุดร่างพระราชบัญญัติการศึกษาFinalDraft090358.pdf[๒๓ ส.ค. ๒๕๖๐].

ศึกษาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

A EDUCATION THE BUDDHIST PRINCIPLES OF MORALITY OF THE STUDENT AT HIGH SCHOOL, AYUTTAYA PROVINCE

ภาณุ ไชยวรรชะนะ*
อินถา ศิริวรรณ**
ระวิง เรืองสังข์***
ไพฑูรย์ เริงกมล****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑.) เพื่อศึกษาสภาพหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๒.) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นโดยอาศัยปัจจัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๓.) เพื่อเสนอแนะแนวทางหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. จากการศึกษาสภาพหลักหลักจริยธรรม ด้านกตัญญูกตเวที ให้ออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นหลักพฤติกรรมของการมีกตัญญูกตเวที สรุปหัวข้อแบ่งได้ออกเป็น ๖ ด้าน คือ ด้านกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา ด้านกตัญญูกตเวทีต่อครู อาจารย์ ด้านกตัญญูกตเวทีบ้านและครอบครัว ด้านกตัญญูกตเวทีต่อ โรงเรียน ด้านกตัญญูกตเวทีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านกตัญญูกตเวทีต่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทั้ง ๖ ด้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒. นักเรียนที่มีสถานะจำแนกตามเพศต่างกัน มีระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีทั้ง ๖ ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

---

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

นักเรียนที่มีสถานะจำแนกตามอายุ มีระดับพฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันเกี่ยวกับการกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา, การกตัญญูกตเวทีต่อครู อาจารย์, การกตัญญูกตเวทีต่อบ้านและครอบครัว, การกตัญญูกตเวทีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยนักเรียนที่มีอายุ ๑๘-๑๙ ปี ระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มากกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี และ นักเรียนที่มีอายุ ๑๖-๑๗ ปี

นักเรียนมีสถานะการศึกษาต่างกัน มีระดับพฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันเกี่ยวกับการกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา, การกตัญญูกตเวทีต่อบ้านและครอบครัว โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มากกว่า นักเรียนมัธยมศึกษา ๔ และ นักเรียนมัธยมศึกษา ๕ ส่วนการกตัญญูกตเวทีต่อโรงเรียน โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อโรงเรียน มากกว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นักเรียนมีสถานะจำแนกตามอาศัยอยู่ มีระดับพฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน เกี่ยวกับการกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา, การกตัญญูกตเวทีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยนักเรียนที่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย มีระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มากกว่า นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา และ นักเรียนที่อาศัยอยู่ญาติ

๓. ผลเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าส่วนใหญ่ ช่วยเหลือกิจการงานที่บ้านต่างๆ เช่น กวาดบ้าน หุงข้าว ล้างจาน อื่นๆ รองลงมา ร่วมกันไม่ตัดไม้ทำลายป่า และปลูกป่าทดแทน ส่วนอันสุดท้าย คือ เชื่อฟังคำสอน ของครูอาจารย์ ในเวลาเรียนอย่างตั้งอก ตั้งใจ

คำสำคัญ : คุณธรรมและจริยธรรม

ABSTRACT

This research aims to 1) study the ethic principle of gratitude sense of students in Mattayom level in Ayutthaya province. 2) to compare the level of opinions in each factor of students in Mattayom level in Ayutthaya province. 3) to recommend the guidelines of ethic principle to develop the gratitude sense of students in Mattayom level in Ayutthaya province.

1 . The results of the ethic principle of gratitude sense were divided into 6 aspects which were parents, teachers, home and family, school, nation, religion, and the king, and natural resources. The results showed that students' opinion in Matthayom level in Ayuttha province were in the most.

2 . Students have different behavior of gratitude senses to parents, teachers, home and family, and nation, religion, and the king, depending on their age. The students aged between 18-19 years old have gratitude sense to parents more thanstudents aged 14-15 years old and students aged 16-17 years old.

Moreover, students have different behavior of gratitude senses to parents, teachers, home and family, and nation, religion, and the king, depending on their education. Students in Matthayom 6 have gratitude sense to parents more than students in Matthayom 4 and 5. Students in Matthayom4 and 6 have gratitude sense to school more than students in Matthayom 5 Furthermore, students who live with grandparents have gratitude sense to parents more than students who live with parents and relatives.

3 . The result of recommendation of ethic principle development in gratitude sense of students in Mattayom level in Ayutthaya province found that most students do housework such as sweep the floor, cook rice, and wash the dishes, followed by reserve the forests and trees. The least is obey the teachers' instructions and concentrate in class.

Keywords : Morality

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนไทยนั้นมีการปฏิบัติต่อกันตามสถานภาพในแต่ละครอบครัว เช่น สถานภาพมารดาบิดา บุตรธิดา ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว จึงต้องมีหลักจริยธรรมกำหนดให้สมาชิกปฏิบัติตนต่อกันด้วยเหตุที่ประชากรในประเทศไทยนับถือศาสนาต่างๆ “จำแนกได้เป็น กลุ่มใหญ่ๆ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธประมาณ ๙๕ % กลุ่มที่ นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ ๔ % และกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ประมาณ ๑ % กลุ่มประชากรชาวพุทธเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่า วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยนั้น ดำเนินชีวิตไปตามหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที

สังคมไทยในอดีตนั้น บุตรและธิดาจะถูกอบรมสั่งสอน ให้รู้จักคุณธรรมจริยธรรม หาคุณประโยชน์จากภายในจิตใจ ซึ่งต่างจากยุคปัจจุบันที่มองหาแต่ประโยชน์แต่ภายนอก อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดรอยร้าวภายในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น บุตรธิดาบางคนขาดความเคารพเชื่อฟังมารดาบิดา เกรงใจเพื่อนมากกว่ามารดาบิดา ยอมขัดใจมราดาบิดาทำตามใจเพื่อนของตน มั่วสุ่มตามแหล่งอันมิควรต่างๆ เสพสิ่ง สเพติด ก่ออาชญากรรม และกระทำความเลวร้ายต่างๆ ในสังคมขึ้นมากมาย[๑] ทำให้สถาบันครอบครัวยิ่งอ่อนแอเนื่องจากความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวน้อยลง

ดังนั้น ศึกษาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่คนไทยเราปฏิบัติตามแบบแผนคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น จึงเป็นกรณีที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา องค์ความรู้ ความเชื่อ การปฏิบัติตัวของบุตรและธิดาเกี่ยวกับหน้าที่การมีความกตัญญูกตเวทีที่จะต้องปฏิบัติต่อมารดาบิดา หรือ อื่นๆ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนและกระตุ้นให้บุตรและธิดาตระหนักถึงหน้าที่ของตนเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ทุกคนทุกวัยในสถาบันครอบครัวและประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑. เพื่อศึกษาสภาพหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ ๒ ด้าน ได้แก่

๓.๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

---

[๑]พุทธทาสภิกขุ,เยาวชนกับศีลธรรม,(สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ ๒๕๓๗),หน้า ๔๒

ผู้วิจัยจะทำการค้นคว้าและศึกษาสภาพหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นโดยอาศัยปัจจัยขนาดของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓.๒. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ก. กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๓ จำนวนทั้งหมด ๒๙ โรงเรียน โดยมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีที่ ๔ - ๖ เป็นผู้ให้ข้อมูล มีประชากรทั้งหมด ๕,๐๙๒ คน

ข. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งตามกลุ่มขนาดของโรงเรียน โดยสุ่มเลือกมา ๓ โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and morgan) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๕ % และระดับความเชื่อมั่น ๙๕% รวมทั้งหมด ๓๖๑ คน

ค. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้มีวิจัยได้วิจัยได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามขนาดโรงเรียน ใหญ่ กลาง เล็ก โดยการสุ่มเลือกมา ๓ โรงเรียน ได้แก่ ขนาดใหญ่ ร.ร. อยุธยาวิทยาลัย, ร.ร.บางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑”, ร.ร.เสนา “เสนาประสิทธิ์”, ขนาดกลาง ร.ร.นครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา”, ร.ร.บางปะหัน, ร.ร.อุทัย, ขนาดเล็ก ร.ร.ท่าหลวงวิทยานุกูล, ร.ร.มหาราช “ประชานิมิต”, ร.ร.บางบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวที ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน

๔.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยธีโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๔.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๓ จำนวนทั้งหมด ๒๙ โรงเรียน โดยมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีที่ ๔ - ๖ เป็นผู้ให้ข้อมูล มีประชากรทั้งหมด ๕,๐๙๒ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งตามกลุ่มขนาดของโรงเรียน โดยสุ่มเลือกมา ๓ โรงเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and morgan) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๕ % และระดับความเชื่อมั่น ๙๕% รวมทั้งหมด ๓๖๑ คน

๔.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อรวมรวบข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ โรงเพศ อายุ กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ปัจจุบันอาศัยอยู่ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการ “พฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวที” เป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ๕ ระดับ มีทั้งหมด ๔๐ ข้อ ซึ่งสร้างมาจากพฤติกรรมของความกตัญญูกตเวที มี ๕ ระดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๕.๑. ผู้วิจัยได้ยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๕.๒. ผู้วิจัยได้ยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออก

หนังสือถึงคณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยและนำไปแจกตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

๕.๓. ติดตามรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยวิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

๖.๑. วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าความถี่ร้อยละ (Percentage)

๖.๒. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าความถี่ร้อยละ (Percentage)

๖.๓. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๗.๑ สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

๑) ค่าความสอดคล้อง (Index of item Object Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม

๒) ค่าอำนาจความจำแนก (Item total correlation) ของแบบสอบถาม

๓) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

๔) สถิติพื้นฐาน

๕) ค่าความถี่ (Frequency)

๖) ค่าค่าร้อยละ (Percentage)

๗) ค่าเฉลี่ย (Mean)

๘) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นจากมูลการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอการ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๑. จากการศึกษาสภาพหลักหลักจริยธรรม ด้านกตัญญูกตเวที ให้ออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นหลักพฤติกรรมของการมีกตัญญูกตเวที สรุปหัวข้อแบ่งได้ออกเป็น ๖ ด้าน คือ ด้านกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา ด้านกตัญญูกตเวทีต่อครู อาจารย์ ด้านกตัญญูกตเวทีบ้านและครอบครัว ด้านกตัญญูกตเวทีต่อ โรงเรียน ด้านกตัญญูกตเวทีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านกตัญญูกตเวทีต่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทั้ง ๖ ด้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒. นักเรียนที่มีสถานะจำแนกตามอายุ มีระดับพฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน เกี่ยวกับการกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา, การกตัญญูกตเวทีต่อครู อาจารย์, การกตัญญูกตเวทีต่อบ้านและครอบครัว, การกตัญญูกตเวทีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยนักเรียนที่มีอายุ ๑๘-๑๙ ปี ระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มากกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี และ นักเรียนที่มีอายุ ๑๖-๑๗ ปี

นักเรียนมีสถานะการศึกษาต่างกัน มีระดับพฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน เกี่ยวกับการกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา, การกตัญญูกตเวทีต่อบ้านและครอบครัว โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มากกว่า นักเรียนมัธยมศึกษา ๔ และ นักเรียนมัธยมศึกษา ๕ ส่วนการกตัญญูกตเวทีต่อโรงเรียน โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อโรงเรียน มากกว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕

นักเรียนมีสถานะจำแนกตามอาศัยอยู่ มีระดับพฤติกรรมด้านกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน เกี่ยวกับการกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา, การกตัญญูกตเวทีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยนักเรียนที่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย มีระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา มากกว่า นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา และ นักเรียนที่อาศัยอยู่ญาติ

๓. ผลเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักจริยธรรมด้านกตัญญูกตเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าส่วนใหญ่ ช่วยเหลือกิจการงานที่บ้านต่างๆ เช่น กวาดบ้าน หุงข้าว ล้างจาน อื่นๆ รองลงมา ร่วมกันไม่ตัดไม้ทำลายป่า และปลูกป่าทดแทน ส่วนอันสุดท้าย คือ เชื่อฟังคำสอน ของครูอาจารย์ ในเวลาเรียนอย่างตั้งอก ตั้งใจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เหมาะแก่การนำมาใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน เพราะว่าช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมประจำจิตประจำใจ ในการดำเนินชีวิต และต้องนำปัจจัยในทุกๆ ด้านมาใช้ร่วมกันตั้งแต่ด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดของสถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านศาสนา ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความอดทน ด้านมีความรับผิดชอบ จนถึงด้านการฝึกฝนตอนเองให้มีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

๑๐.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยของสังคมในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน สื่อมวลชน รัฐบาล รวมถึงวัด จะต้องมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักศึกษาอย่างจริงจัง และเป็นระบบมากขึ้น จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางที่จะช่วยปลูกฝัง พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษา ดังนี้

ครอบครัวของนักศึกษา พ่อแม่และผู้ปกครอง จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และจัดสรรเวลาในการพูดคุย ทานอาหาร หรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับนักศึกษาให้มากขึ้น เพื่อที่จะสร้างความอบอุ่น ความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว เป็นการช่วยลดช่องว่าง ระหว่างตัวนักศึกษากับพ่อแม่ ผู้ปกครอง

สถานศึกษาจะต้องมีการสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เช่น การจัดโครงการให้ครู-อาจารย์ นักศึกษา รวมถึงผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายคุณธรรม นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องวางนโยบายให้อาจารย์ผู้สอนในทุกรายวิชามีการสอดแทรกเนื้อหาในส่วนที่เป็นคุณธรรมเข้าไปในการสอนทุกครั้ง

สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ควรตระหนักการผลิตสื่อที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับนักศึกษา และควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปในรายการต่างๆ ด้วย ในส่วนของชุมชน ควรจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการ พัฒนาคุณธรรม โดยให้นักศึกษาในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนี้ รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการออกโครงการรณรงค์ ส่งเสริม ยกย่องคนดีมีคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักศึกษา

สถาบันศาสนา ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติธรรม มีการจัดโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมโดยประสานความร่วมมือกับบ้าน สถานศึกษาและชุมชน นอกจากนี้ยังควรส่งพระเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถออกไปสอนธรรมะให้กับนักศึกษา นอกจากนี้วัดยัง ควรจัดสถานที่พร้อมด้วยพระเจ้าหน้าที่เพื่อคอยต้อนรับนักศึกษาในการไปจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมที่วัด เป็นต้น

การร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในสังคม จะช่วยให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝัง พัฒนาความเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรมได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ประภาศรี สีหอำไพ, **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม,พิมพ์ครั้งที่ ๔**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐

คู่มือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานบันการศึกษา. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๕๒

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธศาสนากับการแนะแนว**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, ๒๕๔๕.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), **สอนดีทำดี มีคุณธรรมนำความรู้**, (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, **พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลเดชเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม**, (กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม : โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๒

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF QUALITY ASSURANCE THE GOVERNMENT OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

พระสุรชัย สุรชโย (หงษ์ตระกูล) *
สมศักดิ์ บุญปู่**
สิน งามประโคน***

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพขององค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Research Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน ๒๖๐ รูป/คน และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้บริหาร จำนวน ๕ รูป และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๘ รูป/คน เพื่อตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า E.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย (Exploratory Factor Analysis) การวิเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า :

๑. องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบไปด้วย ๑) ปณิธาน วัตถุประสงค์ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ๒) ผู้นำและการบริหารจัดการ ๓) กลยุทธ์๔) ลูกค้า/ผู้เรียน ๕) บุคลากร ๖) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ๗) ข้อกำหนดของหลักสูตร ๘) โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร ๙) กิจกรรมพัฒนาบุคลากร ๑๐) การสนับสนุนผู้เรียน

---

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

๑๑) สิ่งสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ๑๒) การประกันคุณภาพกระบวนการการเรียนและการสอน ๑๓) ข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับชุมชน/สังคม ๑๔) ผลผลิต/ผลลัพธ์ ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา ทั้ง ๑๔ ด้าน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ สิ่งสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ผู้นำและการบริหารจัดการ ข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับชุมชน/สังคม ในส่วนของสิ่งสนับสนุนและอำนวยความสะดวก กลยุทธ์ และ ผลผลิต/ผลลัพธ์ตามลำดับ

๒.พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การวิเคราะห์ระบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการผลิตบัณฑิต ๒) ด้านการวิจัย ๓) ด้านการบริการวิชาการ ๔) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ๕) ด้านการบริหารจัดการ ออกแบบระบบประกอบด้วย ๑) ขั้นตอนการพัฒนาระบบ ๒) กระบวนการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ๓) โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การนำระบบไปใช้ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการดำเนินงาน ๒) การดำเนินงาน ๓) การประเมินผลการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ปรับเปลี่ยนตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และปรับเปลี่ยนตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับสถาบันของสำนักงาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)

๓. ผลการตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเหมือนกันซึ่งอยู่ในระดับมากซึ่งต้องมีความรู้จากผลการวิจัย คือ ต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับประเทศและระดับโลก

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบ, การประกันคุณภาพการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Abstract

This research aims to To study the condition of components of university quality assurance in higher education. To develop the educational quality assurance system of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. And to check the educational quality assurance system of

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Using Mixed Research Method: quantitative research. Quantitative Research and Qualitative Research The research instrument was a questionnaire of the administrators of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The Mahachulalongkornrajavidyalaya University There are 28 schools and colleges and 260 interviews with the administrators and teachers of the five schools. The interviews were conducted by in-depth interviews. An individual interview is an interview between the interviewer and the interviewer, including the administrators, faculty and staff. Asking deeply to answer. The study was conducted by the Faculty of Nursing, Mahidol University, and the Focus Group, with 8 faculty members. Department of General Education

The data were analyzed and analyzed by means of descriptive statistics, percentage, frequency, mean, standard deviation and C.F.A. Content analysis, content analysis, interview analysis, content analysis, and summary interviews. Focus Group uses content analysis and group discussion.

The research found that :

1. Components of the quality assurance system for higher education consist of: 1) Purpose, identity and identity 2) Leadership and management 3) Strategy 4) Customer / learner 5) Personnel 6) 7) Curriculum requirements 8) Curriculum structure and content 9) Staff development activities 10) Student support 11) Support and facilities 12) The quality of teaching and learning 13) feedback from stakeholders. Maintaining Arts and Culture and Community / Society Relations 14) Productivity /

2. Development of the educational quality assurance system of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The first part consisted of the components of the quality assurance system for education in 5 aspects: 1) the production of graduates; 2) research; 3) Academic Services 4) Arts and Culture Preservation 5) Management of Part 2: 1) Process Development 2) Process Development 3) The quality assurance program / activity. Part 3 The implementation consisted of: 1) Preparation of the operation 2) Implementation 3) Evaluation of the implementation Part 4 Development of the system It was modified according to the institutional quality assurance criteria of the Office of the Higher Education Commission. And adjusted according to the institution's

external quality assurance standards. The Office for Standards and Quality Assessment (Public Organization) (Public Organization)

The results of the audit of educational quality assurance system of Mahachulalongkornrajavidyalaya University The overall level is very high. When considering each aspect from the very least to the least. Suitability The benefits. And the possibilities. The respondents had similar opinions, which were at a high level.

Keywords : The Development Quality, Assurance Government, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

๑. บทนำ

จากความจำเป็นที่จะต้องประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย จึงได้มีสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้[๑]

หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาต้องปฏิบัติมี ๔ ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง ๔ ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ปัจจุบันมีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหลายประการที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับ อุดมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ[๒]หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ[๓]

---

[๑]ณัฐพล ชุมวรฐายี,**บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการคุณภาพในโรงเรียนเพื่อการประเมินภายนอก,** (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

[๒]สำนักงานมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน** (ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา,๒๕๕๗), หน้า ๑-๒.

[๓]ณัฐพล ชุมวรฐายี, **บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการคุณภาพในโรงเรียนเพื่อการประเมินภายนอก**, (กรุงเทพมหานคร :บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

๑. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

๒. การที่ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ ๑ ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ และการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยพัฒนาสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมาย ชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

๓. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลาการทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู- อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยภายใต้สถานะของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีพัฒนาการที่อิงกับเกณฑ์มาตรฐานของต้นสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และเชื่อมโยงมาตรฐานต่างๆ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน ของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งคณะสงฆ์ไทย เพื่อพร้อมรับต่อการประเมินคุณภาพภายนอก มีการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒จนถึงปัจจุบันเป็นระยะ เวลา ๑๒ปี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีโครงสร้างการบริหารจัดการและการขยายส่วนงานใต้สังกัดในฐานะ คณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการ ทั่วประเทศ ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีหน่วยงานภายในสังกัดทั้งสิ้น ๔๙ แห่ง ได้แก่ คณะ ๕ คณะ วิทยาเขต ๑๐ แห่ง วิทยาลัยสงฆ์๑๒ แห่ง ห้องเรียน ๕ แห่ง และหน่วยวิทยบริการ ๑๗ แห่ง[๔]

การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรในมหาวิทยาลัย ช่วยกันขับเคลื่อนและผลักดันให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดบุคลากรต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยการกำหนดปัญหาและความต้องการ การ

---

[๔]พระมหาสุทัศน์ ติสฺสรวาที และคณะ, **แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** พ.ศ. ๒๕๕๕. หน้า ๑-๒.

วางแผน การทำกิจกรรม และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การร่วมแรงร่วมใจ การติดต่อประสานงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการควบคุมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความสำคัญในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพขององค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา

๒.๒ เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๓ เพื่อตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ขอบเขตของการวิจัย

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาโดยมุ่งตรวจสอบเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยที่ติดอันดับ ๓๐๐ อันดับของการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดของ (QS World University Rankings ๒๐๑๖-๒๐๑๗)[๕]โดยผู้วิจัยวิเคราะห์เกณฑ์แบ่งออกดังต่อไปนี้

---

[๕]การจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ประจำปี 2016/17 (QS World University Rankings 2016/17) โดยสำนักจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกอย่าง Quacquarelli Symonds หรือ QS จากประเทศอังกฤษ, https://campus.campus-star.com/variety/19739.html [ออนไลน์วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐]

๑) การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ติดอันดับ ที่และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบันโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)ในปีการศึกษา ๒๕๕๙

๒) เกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบัน(The Council of the University Presidents of Thailand Quality Assurance (CUPT QA)

๓)การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยใช้เกณฑ์ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า สมศ.

๔) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence (EdPEx))

๕) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาของอาเซียน(ASEAN University Network Quality Assurance :AUNQA)

๖) การประเมินคุณภาพในประเทศญี่ปุ่น(JUAA)

๗) เกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศสิงคโปร์(School Excellence Model (SEM))

๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย[๖]ในส่วนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน ๒๘ แห่ง

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ในปีงบประมาณ 2560โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นตัวแทนส่วนกลาง วิทยาเขต และวิทยาลัยสงฆ์มีขั้นตอนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีด้วยกันหลากหลายวิธี ในที่นี้จะเสนอการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการกำหนดเกณฑ์ การใช้สูตรคำนวณและการใช้ตารางสำเร็จรูป ซึ่งแต่ละวิธีสามารถอธิบายได้ต่อไปนี้

1. การกำหนดเกณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งครอบคลุมใน ๒๘ แห่ง โดยเป็นผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน ๗๗๕ รูป/คน

2. การใช้ตารางสำเร็จรูปการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป มีอยู่หลายประเภท ขึ้นอยู่กับ ความต้องการของผู้วิจัย ตารางสำเร็จรูปที่นิยมใช้กันในงานวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการเปิดตาราง

---

[๖]ข้อมูลสถิติการศึกษา, http://www.info.mua.go.th[ออนไลน์วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๑]

ประชากรของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie& Morgan)[๗]ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางนี้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๖๐ รูป/คน

๓.๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จำนวน ๑๐ รูป/คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) แบบเจาะลึกรายบุคคล (Individual depth interview) เป็นการ ซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เป็นการถามเจาะลึกล้วงคำตอบ อย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในส่วนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน ๒๘ แห่ง

๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๑ ปี

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพขององค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑.ศึกษาเอกสาร

๒.แจกแบบสอบถาม

๓.สัมภาษณ์

๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

แหล่งข้อมูล : หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพปัจจุบันและปัญหาของการประกันคุณภาพ

๒) ศึกษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

---

[๗]Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan.1970 อางใน ธีรวุฒิเอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตรและสังคมศาสตร. อุบลราชธานี :สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๓.

๒. แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพขององค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาบุคลากร จำนวน ๒๒๖ รูป/คน โดยได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างสัดส่วน ๑:๒๐ ของ(Hair, J. F., Black,๑๙๙๘)

เครื่องมือ : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล : ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า C.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย (confirmatory factor analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพขององค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา

๓) ศึกษาจากการ

๑. สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา จุดอ่อน,จุดแข็ง,โอกาส ผู้บริหารคณาจารย์ จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพขององค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา, จุดแข็ง,จุดอ่อน,โอกาส

ขั้นตอนที่ ๒ เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑.ยกร่าง

๒.สนทนากลุ่ม (Focus Group)

๑) ยกร่างระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(ฉบับร่างที่ ๑)

๒.พัฒนาโดยสนทนากลุ่ม

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ / นักวิชาการ / ผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับร่างที่ ๑)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ เพื่อตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มี 2 ขั้นตอน

๑.ตรวจสอบรูปแบบ

๒.ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอ

ตรวจสอบโดยการแจกแบบสอบถาม มาตรฐานการประเมิน ๔ ด้าน ๑.ความเป็นประโยชน์ ๒.ความเป็นไปได้ ๓.ความเหมาะสม ๔.ความถูกต้อง แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารหาวิทยาลัยโดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล : ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า C.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย (confirmatory factor analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ฉบับร่างที่ ๓)

๒.แก้ไขปรับปรุงและนำเสนอ

แหล่งข้อมูล : อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้วิจัย

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยการวิเคราะห์ฉบับสมบูรณ์

๕. ผลการวิจัย

๑. องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบไปด้วย ๑) ปณิธาน วัตถุประสงค์ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ๒) ผู้นำและการบริหารจัดการ ๓) กลยุทธ์๔) ลูกค้า/ผู้เรียน ๕) บุคลากร ๖) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ๗) ข้อกำหนดของหลักสูตร ๘) โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร ๙) กิจกรรมพัฒนาบุคลากร ๑๐) การสนับสนุนผู้เรียน ๑๑) สิ่งสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ๑๒) การประกันคุณภาพกระบวนการการเรียนและการสอน ๑๓) ข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและความสัมพันธ์กับชุมชน/สังคม ๑๔) ผลผลิต/ผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ **บุญศรี พรหมมาพันธุ์และคณะ**วิจัยเรื่องการพัฒนาเครื่องชี้วัดสำหรับการประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยและตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นและศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบและแนวทางในการวางระบบการติดตามประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

และกฎหมายการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นพบว่าองค์ประกอบปัจจัยและตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 4 องค์ประกอบ 18 ปัจจัย 46 ตัวบ่งชี้ และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์กล่าวคือองค์ประกอบที่ 1 การจัดหาทรัพยากรมนุษย์มี 5 ปัจจัยคือการวางแผนทรัพยากรมนุษย์การวิเคราะห์งานการสรรหาการคัดเลือกและการแต่งตั้งมีตัวบ่งชี้ 16 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 2 การให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์มี 6 ปัจจัยคือการเลื่อนตำแหน่งการเลื่อนขั้นเงินเดือนการประเมินผลการปฏิบัติงานค่าตอบแทนการย้าย (ภายในองค์การเดียวกัน) และการจูงใจมีตัวบ่งชี้ 12 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มี 3 ปัจจัยคือการฝึกอบรมการศึกษาและการวางแผนและการพัฒนาอาชีพมีตัวบ่งชี้ 5 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 4 การธำรงรักษาและป้องกันทรัพยากรมนุษย์มี 4 ปัจจัยคือพนักงานสัมพันธ์สุขภาพและความปลอดภัยการดำเนินการทางวินัยและการพ้นจากตำแหน่งมีตัวบ่งชี้ 7 ตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์มีตัวบ่งชี้ 2 ตัวบ่งชี้คือด้านประสิทธิผลและด้านประสิทธิภาพ[๙]

๒.พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ประกอบด้วย องค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการผลิตบัณฑิต ๒) ด้านการวิจัย ๓) ด้านการบริการวิชาการ ๔) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ๕) ด้านการบริหารจัดการ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ประกอบด้วย ๑) ขั้นตอนการพัฒนาระบบ ๒) กระบวนการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ๓) โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการดำเนินงาน ๒) การดำเนินงาน ๓) การประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย ปรับเปลี่ยนตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และปรับเปลี่ยนตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับสถาบันของสำนักงาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (สมศ.) สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนิษฐา สนเผือก** ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ๔) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางปรับปรุง

แนวทางและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหารจัดการได้แก่ การนำเกณฑ์การประกันคุณภาพเป็นแนวทางในการดำเนินงาน พิจารณาวางแผนการปฏิบัติราชการของ

---

[๙]บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ. การพัฒนาเครื่องชี้วัดสำหรับการประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.

คณะร่วมกัน และจัดทำแผนด้านการจัดการเรียนการสอน แผนการวิจัย แผนการบริหารวิชาการ และแผนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ ๒) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนของคณะและการประกันคุณภาพแก่บุคลากร เพื่อให้ตระหนึกถึงการประกันคุณภาพเป็นงานที่ต้องดำเนินอย่างสม่ำเสมอในงานประจำ ๓) ด้านการติดตามตรวจสอบ โดยมีการประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ[๙]

ผลการตรวจสอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเหมือนกันซึ่งอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเหมือนกัน

ด้านการผลิตบัณฑิตระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์

ด้านการวิจัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้และความเหมาะสม

ด้านการบริการวิชาการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์

ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้

ด้านการบริหารจัดการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเป็นไปได้ สอดคล้อง

---

[๙]กนิษฐา สนเผือก, **รายงานการวิจัย การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว** (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

กับ **สุจิตรา สุคนธมัย** ได้วิจัยเรื่อง ทัศนคติและการมีส่วนร่วมต่องานประกันคุณภาพของบุคลากร คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า ทัศนคติของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์ต่องานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก คือ การมีคุณภาพการศึกษาจะประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารงานของหน่วยงาน การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการบริหารการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำไปสู่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาทำให้สามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่นๆได้ การประกันคุณภาพการศึกษาทำให้หน่วยงานเกิดการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง ในเรื่องการมีส่วนร่วมต่องานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบและการมีส่วนร่วมต่องานด้านประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า บุคลากรที่เป็นผู้บริหารและไม่เป็นผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่แตกต่างกันในเรื่องทัศนคติต่องานด้านประกันคุณภาพการศึกษา นอกนั้น บุคลากรที่มีเพศต่างกัน สถานภาพต่างกัน ประสบการณ์ในการสอน/การทำงานต่างกัน การทำหน้าที่ด้านประกันคุณภาพต่างกัน มีทัศนคติและการมีส่วนร่วมต่องานด้านประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน[๑๐]

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้

ขั้นตอนการพัฒนาระบบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์

กระบวนการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้

กระบวนการการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์

---

[๑๐]สุจิตรา สุคนธมัติ, **“ทัศนคติและการมีส่วนร่วมต่องานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร”**,วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง ปีที่๒๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๕), หน้า ๑-๒

โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับ **ปรารถนา อังคประสาทชัย** ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมงคลตะวันออก พบว่า[๑๑]

๑. บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทโนโลยีราชมงคลตะวันออกส่วนใหญ่เป็น เพศชาย สถานภาพเป็นข้าราชการ มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์การทำงาน ๑๐ ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๒. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ ส่วนเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

๓. แรงจูงใจภายในลักษณะงานการประกันคุณภาพการศึกษา บรรยากาศองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔. แรงจูงใจภายในลักษณะงานการประกันคุณภาพการศึกษาและบรรยากาศองค์กรด้านความร่วมมือของผู้ร่วมงาน มีอำนาจทำนายการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ได้ร้อยละ ๔๐ โดยแรงจูงใจ ภายในลักษณะงานประกันคุณภาพการศึกษามีอิทธิพลต่อการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .๔๖

ส่วนที่ ๓ การนำไปใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้องและความเหมาะสม ด้านความเห็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์

การเตรียมการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์มีความคิดเห็นในระดับมาก

---

[๑๑]ปราถนา อังคประสาทชัย, “ปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก”, **หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต** (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ) (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕).

การประเมินผลการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับ **อมรพรรณ ประจันตวนิชย์** ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สรุปแนวคิดและหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า "หัวใจของการประกันคุณภาพ อยู่ที่ความร่วมมือของบุคลากรเป็นสำคัญ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายต้องยอมรับระบบควบคุมคุณภาพ และปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนากลไก ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพที่แท้จริง"[๑๒]

ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขการพัฒนาระบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับ **จันทร์พร สุดจำนงค์** ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรสายสนับสนุนการเรียนการสอน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาผลการศึกษาพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนการเรียนการสอน มีส่วนร่วมด้านการปรับปรุงระบบมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๑ รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๕๙ ด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงานซึ่งอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๕๓ และด้านการวางแผนซึ่งอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๔๓ นอกจากนี้ยังพบว่า ด้านการวางแผนของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันตามสถานภาพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ด้านการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันตามสถานภาพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันตามสถานภาพที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และด้านการปรับปรุงระบบของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันตามสถานภาพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕[๑๓]

---

[๑๒]อมรพรรณ ประจันตวนิชย์, "ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์", **ปริญญานิพนธ์**, **หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต** สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒ - ๑๓.

[๑๓]จันทร์พร สุดจำนง, "การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรสายสนับสนุนการเรียนการสอน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา", **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการบริหารทั่วไป : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘).

๖. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๖.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรนำการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปพัฒนาระบบการประกันคุณภาพโดยพัฒนาให้ทัดเทียมกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยระดับโลก

๒. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและรายงานผลการปรับปรุงให้ทางผู้บริหารได้รับทราบและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

๓. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรจัดทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยระดับโลกเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับโลกต่อไป

๖.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑.ควรทำการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

๒. ควรศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

๓. ควรทำการศึกษาแรงจูงใจในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา สนเผือก. **รายงานการวิจัย การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว**.มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่, ๒๕๕๖.

จันทร์พร สุดจำนง. การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรสายสนับสนุนการเรียนการสอน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**,(สาขาวิชาการบริหารทั่วไป : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

ณัฐพล ชุมวรฐายี. **บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการคุณภาพในโรงเรียนเพื่อการประเมินภายนอก.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕.

ธีรวุฒิเอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตรและสังคมศาสตร. อุบลราชธานี :สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๓.

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ. การพัฒนาเครื่องชี้วัดสำหรับการประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗.

ปราถนา อังคประสารทชัย. "ปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก". **หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต** (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕.

พระมหาสุทัศน์ ติสฺสรวาที และคณะ. **แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,** พ.ศ. ๒๕๕๕.

สถาพร ถาวรอธิวาสน์ ผศ.ดร.และคณะ, **การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**.กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๕.

สำนักงานมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา** ฉบับปีการศึกษา,๒๕๕๗.

สุจิตรา สุคนธมัติ. **"ทัศนคติและการมีส่วนร่วมต่องานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร"**,วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง ปีที่๒๑ ฉบับที่ ๑. มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๕.

อมรพรรณ ประจันตวนิชย์. "ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์", **ปริญญานิพนธ์**, **หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต** สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

THE INSTITUTE ADMINISTRATION OF THE ADMINISTRATORS ACCORDING TO SAPPURISA-DHAMMA OF SCHOOLS IN KHLONGLUANG DISTRICT PATHUMTHANI A PROVINCE

พระมหาณัฏฐ์ดนัย ฐานวุฑฺโฒ (เนียมหอม) *
วัฒนีย์ ปานจินดา**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาและเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน เริ่มด้วยการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๗ ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

๒.ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการความคิดเห็นของครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ ในรายละเอียดพบว่า ด้านรู้จักเหตุ และด้านรู้จักบุคคลแตกต่างกันมีระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๑

๓. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลัก สัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ผู้บริหารใช้กฎระเบียบวินัยและเหตุผลมากเกินไป จนทำให้เกิดความขัดแย้ง ขาดเป้าหมายและ

---

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

** ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. Faculty of Nursing, Siam University, Thailand.

ขาดความเชื่อมันในการบริหารสถานศึกษา และออกคำสั่ง ใช้งบประมาณในการบริหารสถานศึกษาเกินงบประมาณ จัดทำโครงการไม่ถูกต้องกับจังหวะเวลา ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนในองค์กร และภายนอกองค์กร ใช้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความรู้ ควรมีโอกาสได้เข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเอง จะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ และรู้หน้าที่ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น ควรเปิดใจให้กว้าง และยอมรับฟังความคิดความรู้สึกของผู้ร่วมงาน และปล่อยวางให้มากกว่านี้ ควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความอดทน อดกลั้น และอย่ายึดกับตนเองมากกว่าองค์กร ควรนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เกิดตามหลักของทางสายกลางให้มากขึ้น ควรที่จะรู้จักประมาณตน ควรจะนำงบประมาณที่ส่วนกลางจัดสรรให้ไปใช้อย่างเหมาะสม และพัฒนาองค์กรให้เจริญเติบโตกว่านี้ ควรรู้เวลาและโอกาสในการพัฒนาโรงเรียน ควรมีแผนในการพัฒนา การปฏิบัติงานหรืองานในโรงเรียนใช้เวลาให้เหมาะสม และควรที่จะมีเป้าหมายและแผนในการดาเนินงานให้ชัดเจน ควรเป็นมิตรกับชุมชน องค์กรอื่นๆ เพื่อที่จะทำให้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลภายในและภายนอก ควรที่จะเลือกปฏิบัติ ควรเลือกบุคคลากรในการทำ งานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ และควรให้มีการอบรมการบริหารงานด้านบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้
คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, หลักสัปปุริสธรรม ๗.

Abstract

The research on School Administration Based on Sappurisa Dhamma of School Administrators of Secondary Schools in Khlongluang District, Pathumthani Province was aimed at studying the school administration, comparison of the opinions on the school administration, and problems, obstacles and suggestions in school administration based on Sappurisa Dhamma of school administrators of secondary schools in Khlongluang district, Pathumthani province. The mixed research methods were used in the study starting with the study of school administration condition and then collecting teachers' opinion with questionnaires. The research results showed that:

1. The school administration based on Sappurisa Dhamma of school administrators of secondary schools in Khlongluang district, Pathumthani province was at the high level in all 7 aspects.

2. In comparison, the teachers and the school administrators having different genders, ages, positions, education levels and work experiences had

different levels of opinions towards school administration based on Sappurisa Dhamma. In details, the difference was found on Knowing the Cause and Knowing the different individuals with a significant statistic figure at 0.01.

3. Problems and obstacles were that administrators were so strict and used excessive discipline that caused conflicts in performance, administrated the schools aimlessly and unconfidently, spent the budget excessive the budget limit, arranged the projects in inappropriate time, lacked of human relations with inside and outside people, and not put the right men in the right job.

Suggestions were as follows; the school administrators should be qualified in their positions, trained for self-improvement, should know the cause, principle and duty to increase the work efficiency, be open-minded, self-controlled, patient, conformed to the law, sacrifice to the organizations, work in accordance with the Middle Path, be contentment, spend budget appropriately, improve the organizations, set up school development plans, work for the organization with full strength and capacity, be friendly to community and other agencies, assign the right man to the right job, arrange training programs for personnel for self-improvement and organization progress.
Keywords : The Institute Administration, Sappurisa-Dhamma.

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในยุคโลกาวิวัฒน์ ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากสื่อที่มีความทันสมัย เยาวชนรับเอาวัฒนธรรมต่างๆ มาเลียนแบบจนเกิดเป็นค่านิยม เช่น การแต่งกาย การคบเพื่อน การพูดจา การวางตัวในสังคมถูกครอบงำด้านวัตถุมากเกินไปทำให้ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ขาดหายไปจากจิตใจของคนไทย ความเห็นแก่ตัวก็มีมากขึ้น เนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาเป็นส่วนใหญ่จึงไม่เหมาะสมกับความเป็นชาวพุทธ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ควรจะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมประเพณีของไทยเสื่อมไปจากจิตใจของเยาวชนและสังคมไปมากกว่านี้ จึงทำให้สถานศึกษาเป็นระบบราชการมากยิ่งขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องบริหารงานในโรงเรียนของตนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อ

ความสำเร็จขององค์การ[๑]มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาและการบริหารงานในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดีได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่ง ควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างจากผู้บริหารทั่วไป กล่าวคือ ผู้นำดำรงรักษาสถานภาพที่เจริญรุ่งเรืองขององค์การเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไว้เท่านั้น หากแต่จะมุ่งแสวงหาวิถีทางปฏิบัติที่จะนำองค์การให้ไปสู่การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหาร เพื่อที่จะนำผู้บริหารไปสู่การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยกำหนดว่าผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำตักเตือน หรือการกำหนดกับดูแลบุคลากรในองค์กร การที่จะปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าวให้ได้ผลดี ผู้บริหารต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำให้เหมาะสม[๒] มีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดีมีการตัดสินในและแก้ไขปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีใจเป็นกลาง พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม มีคุณธรรม มีความอุตสาหะวิริยะ อดทน มีความเสียสละ มีความสม่ำเสมอมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร มีความก้าวหน้าในการพูดและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีสุขภาพดีเป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นนักพัฒนาและเป็นนักบริการสังคม รู้จักพัฒนาตนเองและสังคมมีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักในสถาบันชาติ และอนุรักษ์ศาสนาศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม[๓]ในสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นคนให้กับนักเรียนหากผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ย่อมส่งผลต่อการจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน ผู้บริหารควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้ให้เหมาะสมในด้านการครองตน ครองคน และครองงานโดยควรนำ หลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์กับการบริหารจัดการและการตัดสินใจ ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวไว้ว่า คนสมบูรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิก ที่ดีมีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคน ผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่ความสันติสุขและความสามัคคีมีธรรม[๔]คุณธรรมและจริยธรรม จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็น

---

[๑]พระมหาสุทัศ สุทสฺสโน (นุราช), “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

[๒]กระแสสินธุ์ ปล้องมะณี และศิริฉัตร ศรีคล้ำ, “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓,” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑).

[๓]ชัยญา ชนะมาร, “การศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

[๔]เกศกัญญา อนุกูล, “การบริหารโครงงานคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๒,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ผู้นำที่ดี หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมจะทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบทบาทหน้าที่ของผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ตลอดจนความนับถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่วไป ดังนั้น ปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปทั้งในองค์กรและในสังคม ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กรให้เสื่อมลง และย่อมนำมาซึ่งความล่มสลายขององค์กรในอนาคตเช่นกัน[๕]

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นธรรมของสัตบุรุษคุณสมบัติของคนดี คือ ความรู้จักเหตุ ความรู้จักผล ความรู้จักตน ความรู้จักประมาณ ความรู้จักกาล ความรู้จักชุมชน และความรู้จักบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา

---

[๕]พระมหารุ่งโรจน์ ธมฺมฏฺฐเมธี (ศิริพันธ์), “การศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

เนื้อหาของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยมีหลักสัปปุริสธรรม ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักเหตุ ด้านการรู้จักผล ด้านการรู้จักตน ด้านการรู้จักประมาณ ด้านการรู้จักกาล ด้านการรู้จักชุมชนและด้านการรู้จักบุคคล

๒) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี จำนวน ๓ โรงเรียน คือ ๑) โรงเรียนทีปังกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ จำนวน ๑๐๘ คน ๒) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จำนวน ๑๔๗ คน ๓) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต จำนวน ๑๗๑ คน รวมประชากรทั้งหมด ๔๒๖ คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี จำนวน ๓ โรงเรียน คือ ๑) โรงเรียนทีปังกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ จำนวน ๕๐ คน ๒) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จำนวน ๗๐ คน ๓) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต จำนวน ๘๑ คน รวมประชากรทั้งหมด ๒๐๑ คน โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๒๐๑ คน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบง่าย โดยวิธีการเทียบสัดส่วน[๖]

๓) ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยกำหนดสถานที่ทำการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔ มีจำนวน ๓ โรงเรียน คือ ๑) โรงเรียนทีปังกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ ๒) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม ๓) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต

๔) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงการวิจัยครั้งนี้ คือตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๘ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมเป็นระยะเวลา ๙ เดือน

สรุปผลการวิจัย

๑) ระดับความคิดเห็นของครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ระดับความคิดเห็นของครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัป

---

[๖]พิชิต ฤทธิ์จรูญ, **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : เฮ้าส์ ออฟ เดอร์มีสท์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙๙.

ปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ๓.๙๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระถนัด วฑฺฒโน (บุตรสวัสดิ์)** [๗] ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ "พบว่า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำที่ดีนั้นย่อมประกอบด้วยหลัก ๓ ประการ คือ หลักการครองตน ครองคนและครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำเกิดการพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาระบบการทำงาน ให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์แบบทั้งสองด้าน คือ คุณภาพด้านจิตใจ และคุณภาพด้านความสามารถ นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้นำที่ดีตามหลัก สัปปุริสธรรม ๗ ในพระพุทธศาสนาจะต้องยึดหลักธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และ **พระมหารุ่งโรจน์ ธมฺมฏฺฐเมธี (ศิริพันธ์)** [๘] ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า หลักสัปปุริธรรม หมายถึง ธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดี หรือคนที่แท้ซึ่งมีความเป็นคนที่สมบูรณ์ และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ๗ ประการดังนี้

๑. ธัมมัญญูตา เป็นผู้รู้จักเหตุผล คือเมื่อผู้นำตำแหน่ง จะทำหน้าที่อะไรก็ตามต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ ถึงกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับหน้าที่รับผิดชอบของตน โดยรู้ว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ และจำให้ความสุขแก่ผู้ใต้ปกครองได้อย่างไร และให้การช่วยเหลือตั้งตนอยู่ในหลักการนั้น

๒. อัตถัญญูตา รู้จักจุดมุ่งหมายและผล คือรู้จุดมุ่งหมายที่ตนกระทำว่ามีจุดมุ่งหมายอะไรในการปกครอง คือปรารถนาให้ผู้ใต้ปกครองมีความสุขเป็นหลักในการปกครอง

๓. อัตตัญญุตา รู้จักตน คือรู้ตามความเป็นจริงว่า โดยชาติ โดยตระกูล โดยหน้าที่ โดยคุณธรรมและความรู้ที่ตนมีอยู่แล้ว จะประพฤติตนให้สมกับที่เป็นผู้ปกครองว่าสิ่งที่ตนกระทำไปนั้นให้อะไรแก่ผู้ใต้ปกครอง

๔. มัตตัญญุตา รู้จักประมาณ คือรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์ และการเก็บเกี่ยวภาษีอากรแต่พอควร รู้จักประมาณในการแบ่งปันความสุขแก่ผู้ใต้ปกครองให้ทั่วถึง

๕. กาลัญญุตา รู้จักกาล คือรู้กาลอันควรในการทำกิจต่างๆ เวลาไหนควรจะทำอะไร

๖. ปริสัญญุตา รู้จักชุมชน คือรู้กิริยาที่พึงประพฤติต่อชุมชนนั้นว่าแต่ละชุมชนมีความต้องการอะไร ควรจะสงเคราะห์อย่างไรจึงเหมาะสม

---

[๗]พระถนัด วฑฺฒโน (บุตรสวัสดิ์), "การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

[๘]พระมหารุ่งโรจน์ ธมฺมฏฺฐเมธี (ศิริพันธ์), การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา เถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

๗. ปุคคลัญญุตา รู้จักบุคคล คือรู้จริตของแต่ละบุคคลว่ามีความโน้มเอียงไปด้านใด ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจหรือมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ย่อมสามารถช่วยให้สามารถทำงานกับบุคคลที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

๒) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความความคิดเห็นของครู และเจ้าหน้าที่ที่มี ต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการความคิดเห็นของครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน นำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ ครู และเจ้าหน้าที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ ในภาพรวมพบว่า ด้านรู้จักเหตุ แตกต่างกันมีที่ระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๑ ส่วนด้านรู้จักบุคคลแตกต่างกัน ระดับนัยสำคัญ ที่ .๐๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ (เรืองผา)**[๙] ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การนำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ว่า สัปปุริสธรรม ๗ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ในการบริหารงานในองค์การต่าง ๆ ถ้าองค์การใด ได้บุคลากรที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือองค์การอย่างสบาย เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารใช้หลักการรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้เวลา รู้จักชุมชน และรู้บุคคลทั้งในชุมชนและองค์การ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ผู้วิจัยได้นำมาเสนอนี้ ใช้หลักธรรม ๗ ประการหรือไม่อย่างไร การนำหลักธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสามัคคีในองค์การเป็นแรงจูงใจในการทำงานของฝ่ายปฏิบัติ ตลอดจนการบริหารงานที่มีคุณภาพเกิดขึ้นอีกด้วย หลักสัปปุริสธรรม ๗ ประการ แปลว่า ธรรมของสัตบุรุษได้แก่ คนดี มีความประพฤติ ทางกาย วาจา ถูกต้องเรียบร้อยไม่มีโทษ มี ๗ ประการ และ **พระสามารถ อานนฺโท**[๑๐] ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม” พบว่า ผู้นำโดยทั่วไปและผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมเป็นผู้นำที่มีลักษณะเป็นศูนย์รวมมี

---

[๙]พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ (เรืองผา), “การนำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

[๑๐]พระสามารถ อานนฺโท, "ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ", **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

หลักการ มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน มีการประเมินตน มีการรู้จักประมาณความพอดีในทุกกรณี รู้จักเวลาที่เหมาะในการดำเนินกิจการ รู้ระเบียบโครงสร้างของสังคม ตลอดจนรู้จักประเภทบุคคลที่ควรคบหา ทำให้สามารถเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับหน้าที่และนำความสงบมาสู่สังคมได้

๓) สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีด้านรู้จักเหตุ อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารใช้กฎระเบียบวินัยและเหตุผลมากเกินไป จนทำให้เกิด ความขัดแย้ง จำนวน ๓๔ คน

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีด้านรู้จักผล อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารขาดเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษา จำนวน ๓๘ คน

๓. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีด้านรู้จักตน อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารขาดความเชื่อมันในการบริหารสถานศึกษา และออกคาสั่ง จำนวน ๓๓ คน

๔. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีด้านรู้จักประมาณ อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารใช้งบประมาณในการบริหารสถานศึกษาเกินงบประมาณที่มีอยู่ จำนวน ๓๕ คน

๕.ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีด้านรู้จักกาล อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารจัดทำโครงการไม่ถูกต้องกับจังหวะเวลา จำนวน ๓๗ คน

๖. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักชุมชน อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนในองค์กร และภายนอกองค์กร จำนวน ๓๖ คน

๗. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักบุคคล อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารใช้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน จำนวน ๓๙ คน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักเหตุ อยู่ในระดับมาก คือ ควรใช้หลักการและเหตุผลให้ตรงกับสถานการณ์นั้นๆ เพื่อแก้ปัญหา จานวน ๓๗ คน

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักผล อยู่ในระดับมาก คือ ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารสถานศึกษา จานวน ๓๐ คน

๓. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักตน อยู่ในระดับมาก คือ ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้มากขึ้น ในการบริหารสถานศึกษา จานวน ๓๘ คน

๔. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักประมาณ อยู่ในระดับมาก คือ ควรใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างเหมาะสมกับโครงการ หรือ กิจกรรมต่างๆ โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด จำนวน ๓๑ คน

๕. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักกาล อยู่ในระดับมาก คือ ควรจัดทำโครงการให้ตรงกับระยะเวลาที่เหมาะสมในการบริหารโครงการต่างๆจำนวน ๓๘ คน

๖. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักชุมชน อยู่ในระดับมาก คือ ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร จำนวน ๔๐ คน

๗. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านรู้จักบุคคล อยู่ในระดับมาก คือ ควรใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับการงานที่พึงกระทาได้ จำนวน ๓๒ คน

ข้อเสนอแนะ แนวทางส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

ด้านธัมมัญญุตา ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ แต่ควรมีโอกาสได้เข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเอง กล่าวคือผู้นำ นั้นจะต้องรู้จักเหตุ รู้หลักการ และรู้หน้าที่เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น

ด้านอัตถัญญุตา ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดใจให้กว้างและยอมรับฟังความคิดความรู้สึกของผู้ร่วมงาน และปล่อยวางให้มากกว่านี้

ด้านอัตตัญญุตา ได้แก่ ผู้บริหารควรควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความอดทน อดกลั้น และอย่ายึดกับตนเองมากกว่าองค์กร ควรนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เกิดตามหลักของทางสายกลางให้มากขึ้น

ด้านมัตตัญญุตา ได้แก่ ผู้บริหารควรที่จะรู้จักประมาณตน ควรจะนำ งบประมาณที่ส่วนกลางจัดสรรให้ไปใช้อย่างเหมาะสม ไม่ใช้ด้านอื่นนอกจากด้านการศึกษา และพัฒนาองค์กรให้เจริญเติบโตกว่านี้

ด้านกาลัญญุตา ได้แก่ ควรรู้เวลาและโอกาสในการพัฒนาโรงเรียน ควรมีแผนในการพัฒนาที่ดีกว่านี้ การปฏิบัติงานหรืองานในโรงเรียนใช้เวลาให้เหมาะสม ไม่เอาเวลาเรียนของสามเณรไปใช้ในงานส่วนตัว และควรที่จะมีเป้าหมายและแผนในการดาเนินงานให้ชัดเจนมากกว่านี้

ด้านปริสัญญุตา ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นมิตรแท้กับชุมชน องค์กรอื่นๆ เพื่อที่จะทำให้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลภายในและภายนอก

ด้านปุคคลปโรปรัญญุตา ได้แก่ ผู้บริหารไม่ควรที่จะเลือกปฏิบัติ ควรเลือกบุคคลากรในการทำ งานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ และควรให้มีการอบรมการบริหารงานด้านบุคลากรเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชัยญา ชนะมา**ร[๑๑] ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” ว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดีมีการตัดสินในและแก้ไขปัญหาได้ดี มีมนุษย์สัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีใจเป็นกลางพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตว์สุจริตยุติธรรม มีคุณธรรม มี

---

[๑๑]ชัยญา ชนะมาร, “การศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ความอุตสาหะ วิริยะ อดทน มีความเสียสละ มีความสม่ำเสมอมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร มีความกล้าในการพูดและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีความสุขภาพดีเป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นนักพัฒนาและเป็นนักบริหารการสังคม รู้จักพัฒนาตนเอง และ **เสรี พุทธปวน**[๑๒] ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน" ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกันว่าการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปรับระบบราชการ และมีการจัดปฏิรูปการศึกษา ซึ่งบุคลากรยังไม่มีความพร้อมส่งผลให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเข้าใจและความพร้อม และ **พระมหารุ่งโรจน์ ธมฺมฏฺฐเมธี (ศิริพันธ์)** [๑๓] ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท" พบว่า หลักสัปปุริธรรม หมายถึง ธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดี หรือคนที่แท้ซึ่งมีความเป็นคนที่สมบูรณ์ และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ๗ ประการดังนี้

๑. ธัมมัญญูตา เป็นผู้รู้จักเหตุผล คือเมื่อผู้นำตำแหน่ง จะทำหน้าที่อะไรก็ตามต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ ถึงกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับหน้าที่รับผิดชอบของตน โดยรู้ว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ และจำให้ความสุขแก่ผู้ใต้ปกครองได้อย่างไร และให้การช่วยเหลือตั้งตนอยู่ในหลักการนั้น

๒. อัตถัญญูตา รู้จักจุดมุ่งหมายและผล คือรู้จุดมุ่งหมายที่ตนกระทำว่ามีจุดมุ่งหมายอะไรในการปกครอง คือปรารถนาให้ผู้ใต้ปกครองมีความสุขเป็นหลักในการปกครอง

๓. อัตตัญญุตา รู้จักตน คือรู้ตามความเป็นจริงว่า โดยชาติ โดยตระกูล โดยหน้าที่ โดยคุณธรรมและความรู้ที่ตนมีอยู่แล้ว จะประพฤติตนให้สมกับที่เป็นผู้ปกครองว่าสิ่งที่ตนกระทำไปนั้นให้อะไรแก่ผู้ใต้ปกครอง

๔. มัตตัญญุตา รู้จักประมาณ คือรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์ และการเก็บเกี่ยวภาษีอากรแต่พอควร รู้จักประมาณในการแบ่งปันความสุขแก่ผู้ใต้ปกครองให้ทั่วถึง

๕. กาลัญญุตา รู้จักกาล คือรู้กาลอันควรในการทำกิจต่างๆ เวลาไหนควรจะทำอะไร

---

[๑๒]เสรี พุทธปวน, "การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเมืองลำพูน", **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

[๑๓]พระมหารุ่งโรจน์ ธมฺมฏฺฐเมธี (ศิริพันธ์), การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา เถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

๖. ปริสัญญุตา รู้จักชุมชน คือรู้กิริยาที่พึงประพฤติต่อชุมชนนั้นว่าแต่ละชุมชนมีความต้องการอะไร ควรจะสงเคราะห์อย่างไรจึงเหมาะสม

๗. ปุคคลัญญุตา รู้จักบุคคล คือรู้จริตของแต่ละบุคคลว่ามีความโน้มเอียงไปด้านใด ผู้ปกครองที่มีความเข้าใจหรือมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ย่อมสามารถช่วยให้สามารถทำงานกับบุคคลที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑) ด้านรู้จักเหตุ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรใช้หลักการและเหตุผลให้ตรงกับสถานการณ์ นั้นๆ เพื่อแก้ปัญหา ควรใช้อารมณ์ให้น้อยลงและควรใช้เหตุผลเป็นที่ตั้งในการบริหาร ควรรับฟัง เหตุผลของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดีก่อนว่าเหตุเป็นมาอย่างไร ควรมีให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา ร่วมกัน เพื่อให้เกิดมุมมองหลากหลายและแก้ปัญหาได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

๒) ด้านรู้จักผล การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหาร ควรศึกษา โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำมาพัฒนาสถานศึกษา ควรคิดวิเคราะห์ถึงผลได้และผลเสียให้ดี ใน การแก้ไขปัญหานั้นๆ ควรตั้งใจทำงานและหวังความเจริญก้าวหน้ามาสู่โรงเรียนและองค์กรของตนเอง

๓) ด้านรู้จักตน การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้มากขึ้น ในการ บริหารสถานศึกษา ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการประพฤติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการบริหาร ควรมีปิยะวาจาในการสนทนา หรือในการประชุม และการบริหารงานในสถานศึกษา และควรอุทิศ ตนเองให้กับการบริหารสถานศึกษาจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ

๔) ด้านรู้จักประมาณ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างเหมาะสมกับโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรวางแผนงานให้สามารถปฏิบัติได้แล

เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ ควรใช้อำนาจให้ถูกต้องเหมาะสมและมีขอบเขตในการบริหาร ควรดำเนินชีวิตบนความพอเพียง ให้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหาร

๕) ด้านรู้จักกาล การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรจัดทำโครงการให้ตรงกับระยะเวลาที่ เหมาะสมในการบริหารโครงการต่างๆ ควรควบคุมระยะเวลาในการดำเนินนโยบายต่างๆ ให้ทันต่อ กาลเวลาในการบริหาร ควรสั่งการในการทำงานให้ตรงกับระยะเวลาและสถานที่ในการบริหาร ควรจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมหรือการบริหารสถานศึกษา

๖) ด้านรู้จักชุมชน การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั้งภายในและ ภายนอกองค์กร ควรศึกษาวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมในการบริหารสถานศึกษาให้เข้าใจถึง ความเป็นได้ในการบริหาร ควรประสานงานกับชุนชนในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อทำให้เกิด การมีส่วนร่วม และควรดำเนินโครงการหรือจัดกรรมให้สอดคล้องกับสถานศึกษา

๗) ด้านรู้จักบุคคล การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับการงานที่พึง กระทำได้ ควรส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้เกิดความรู้ความสามารถและได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ควรพิจารณาความดีความชอบบนหลักของความถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายและควรให้ ความสำคัญกับบุคลากรทุกคนในองค์กร

๒) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) ผู้บริหารควรมีการวางแผนงาน คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรจะกำหนดแผนงานกิจการในองค์กรมีทิศทางในการปฏิบัติงานหรือทำงานร่วมกันอย่างกลมกลืนไปในทางเดียวกัน

๒) ผู้บริหารควรมีการจัดองค์การ คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรจัดการโครงสร้างองค์กรให้มีสายบังคับบัญชา ที่คล่องตัว การเชื่อมสายบังคับ บัญชาให้แน่นแฟ้น และมีความจงรักภักดีต่อองค์กร เพื่อสนับสนุนนโยบายของผู้บริหารในระดับสูง

๓) ผู้บริหารควรมีการบริหารงานบุคคล คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรส่งเสริมและพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงานขององค์กร

๔) ผู้บริหารควรมีการวินิจฉัยสั่งการ คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ของผู้บริหารตาม หลักสัปปุริสธรรม ๗ องค์กรควรมีการวินิจฉัยสั่งการที่รวดเร็วแม่นตรง รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริหารองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร

๕) ผู้บริหารควรมีการประสานงาน คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ควรประสานงานในเชิงระบบในองค์กร หรือนอกระบบนอกองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ทั้งในองค์กรและนอกองค์กร

๖) ผู้บริหารควรมีการเสนอรายงาน คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี องค์กรควรจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพการรายงานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และเป็นข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เที่ยงตรง มีมาตรวัด รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสนับสนุนข้อมูล จะทำให้การบริหารองค์กรได้อย่างแม่นตรง รวดเร็วต่อ ผู้บริหาร

๗) ผู้บริหารควรมีการจัดทางบประมาณ คือ การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตาม หลักสัปปุริสธรรม ๗ องค์กรควรจัดทาระบบบัญชี และงบประมาณเป็น แบบมาตรฐาน ซึ่งสามารถ ตรวจสอบระบบบัญชี ได้อย่างมีระบบในการบริหารงานองค์กร

๓) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้ที่สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและอุดมการณ์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๒) ควรศึกษาวิจัยกระบวนการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โดยมุ่งเน้นที่การจัดการกับนโยบายและอุดมการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗

๓) ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือเทคนิคในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ในแต่ละด้าน เช่น ด้านรู้จักเหตุ ด้านรู้จักผล ด้านรู้จักตน ด้านรู้จักประมาณ ด้านรู้จักกาล ด้านรู้จักชุมชน และด้านรู้จักบุคคล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระแสสินธุ์ ปล้องมะณี และศิริฉัตร ศรีคล้ำ, “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓,” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑).

เกศกัญญา อนุกูล, “การบริหารโครงงานคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๒,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ชัยญา ชนะมาร, “การศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พระถนัด วฑฺฒโน (บุตรสวัสดิ์), "การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ (เรืองผา), “การนำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

พระมหารุ่งโรจน์ ธมฺมฏฺฐเมธี (ศิริพันธ์), “การศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

พระมหาสุทัศ สุทสฺสโน (นุราช), “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

พระสามารถ อานนฺโท, "ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ", **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

พิชิต ฤทธิ์จรูญ, **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : เฮ้าส์ ออฟ เดอร์มีสท์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙๙.

เสรี พุทธปวน, “การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเมืองลำพูน”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม ตามหลักสัปปายะ ๗

THE GUIDELINE OF ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT FOR HOTEL EMPROYEES ACCORDING TO SAPPAYA 7

สืบพงษ์ คุณาปราโมทย์*
พระราชวชิรเมธี**
ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่***
อำนวย เดชชัยศรี****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑)เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมใน เขตเทศบาลเมือง จ.นครสวรรค์ (๒)เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ เขตเทศบาลเมือง จ.นครสวรรค์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงผสมผสาน ซึ่งกลุมตัวอยางที่ใชในการศึกษาคนควา คือ บุคลากรโรงแรมในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จำนวน ๒๖๕ คน โดยใชแบบสอบถาม (Questionnaire) เปนเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่า การแจกแจงความถี่ (Frequency) คารอยละ (Percentage) คาเฉลี่ย (Mean) คาเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Deviation) และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงแรมและหัวหน้าฝ่ายจำนวน ๖ คน

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นตอสภาพแวดลอมในการบริหารงานของบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ทั้ง ๖ ดานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ (๑) ด้านการติดต่อสื่อสาร (๒) ด้านด้านค่าจ้าง สวัสดิการหรือผลประโยชน์ อื่นๆที่ได้รับ (๓) ด้านสภาพการทำงาน (๔) ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (๕) ด้านด้านองค์การและการจัดการ และ (๖) ด้านลักษณะทางสังคมของงาน ตามลำดับ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ ๗ องคกรควรสงเสริมโครงการใหความรูและพัฒนาศักยภาพของ

---

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**** อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พนักงานในองคกรทุกระดับ องคกรควรคำนึงถึงความตองการและการยอมรับของพนักงานในองคกร ใหพนักงานมีสวนรวมในการกำหนดเปา
หมาย รวมแกปญหา องคกรนาจะพิจารณานโยบายการจายคาตอบแทนตามหลักการบริหารคนตามสมรรถนะ สรางบรรยากาศที่ดีในการทำงานใหกับพนักงานอยูเสมอ มีกิจกรรมสรางความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนรวมงานแผนกตางๆ จัดใหพนักงานมีการหมุนเวียนไปเรียนรูงานหรือไปทำงานงานของแผนกต่างๆ ควรรักษาความสม่ำเสมอในการแจ้งข่าวสารขององคกรใหกับพนักงาน เพิ่มชองทางในการสื่อสารของพนักงานระดับลางไปถึงหัวหน้าองคกรควรดูแลสภาพอุปกรณ เครื่องมือเครื่องใชใหเพียงพอ อยู่ในสภาพสมบูรณครบถวนพรอมตอการใชงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานที่กระตุ้นใหเกิดความอยากทำงาน
คำสำคัญ : การพัฒนาสภาพแวดล้อม, การบริหารงานบุคลากรโรงแรม, สัปปายะ ๗

Abstract

This research aims to (1) to study the management environment of hotel personnel; (2) to propose a guideline for the development of the environment in the management of hotel personnel in accordance with the principles of the 7th Municipality of Nakhon Sawan

Research methodology uses mixed research. The sample group used in the study were 265 hotel staff in Mueang Nakhon Sawan district, using the questionnaire. (Questionnaire) is a tool to collect data. Analysis of the data using the estimation. Frequency, Percentage, Mean, Deviation, and in-depth interview with 6 hotel managers and department heads.

The results of the research show that the opinions on the management environment of the hotel staffs are as follows. Overall, the level of satisfaction was high. In the following order (1) Communication (2) Payroll Benefits or benefits (3) work conditions; (4) progressive opportunities; (5) organization and management; and (6) social aspects of work. 7 organizations should promote the project to educate and develop the potential of employees in all levels of organization. The organization should take into account the needs and acceptability of employees in the organization. Allow employees to participate in targeting.

To solve the problem, the organization will consider the compensation policy based on the performance management principle. Create a good atmosphere to work for the staff always. There are activities that create

relationships between colleagues in different departments. Provide employees with a rotation to learn the work or to work in different departments. Keep the organization's message consistent with employees. Increase the communication channel of the lower level staff to the head of the organization. Enough equipment In full use of the device. Create a good working atmosphere that encourages craving.

Keywords : Environmental Development, Hotel Emproyees, Sappaya 7

๑. ความเป็นมาและความสำคัญ

การบริหารงานในองค์กรย่อมมุ่งหวังที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ปัจจัยสำคัญในการบริหารคือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ ซึ่งในหลักบริหารนี้ได้มุ่งเน้นความสำคัญที่คนเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นการบริหารงานบุคคลมีความสำคัญในทุกๆองค์กร เนื่องจาก มีการให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาลไม่สามารถใช้เครื่องมือเครื่องจักรกลใด ๆ มาทดแทนได้ มนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นทรัพยากรบุคคลจึงเป็นสิ่งที่องค์กรต้องรักษาและต้องลงทุนเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่องค์กรต้องการ เนื่องจากมนุษย์มีสมอง มีความรู้สึกนึกคิด และมีจิตวิญญาณ การจัดการทรัพยากรบุคคลจึงมีความแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ๆ เพราะผู้บริหารต้องทำความเข้าใจถึงความต้องการของคนงาน การให้เกียรติ และการปฏิบัติต่อกันเยี่ยงมนุษย์ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรม ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของคนทำงานด้วย[๑] การที่องค์กรต้องสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถไปด้วยเหตุใดก็ตาม ย่อมเท่ากับว่าองค์กรต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีค่านั้นไป ในขณะเดียวกันกลับต้องลงทุนอีกหลายๆด้าน เพื่อที่จะ สรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรเข้ามาทดแทน ทำให้องค์กรสูญเสียเวลาและผลประโยชน์มากพอสมควร[๒] ในการบริหารงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องมีการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ดีในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ซึ่งต้องอาศัยหลายองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดศักยภาพในการทำงานสูงสุด โดยที่จะต้องมีการ

---

[๑] ดร.กัญญามน อินหว่าง รศ.,ดร. ขวัญหทัย ยิ้มละมัย , **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา**,(พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จำกัด ๒๕๕๖), หน้า ๑.

[๒] สุธานิธิ์ นุกลูอิ้งอารี **, การศึกษาความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) กรณีพนักงานบริษัทการบินไทยฯสำนักงานใหญ่**, (กรุงเทพมหานคร : บัญฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ๒๕๕๕), หน้า ๑.

ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ดี เป็นสิ่งสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจของคนทำงานและมีผลต่อการสร้างความปลอดภัยทั้งต่อผู้ทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ทั้งที่เป็นรูปแบบของเงินตราและที่ไม่ใช่ในรูปแบบของเงินตรา ที่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับพนักงานในการทำงาน ส่งผลให้องค์กรได้รับการทำงานหรือผลผลิตที่มีคุณภาพและการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งยังส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานอีกด้วย[๓]

โรงแรมก็เป็นอีกหนึ่งองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรบุคคลเพราะธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่ให้บริการต่อลูกค้าทุกวันไม่มีวันหยุดคือ ๗ วันต่อสัปดาห์และ ๒๔ ชั่วโมงต่อวัน การให้บริการที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้จากการที่พนักงาน ให้บริการด้วยจิตสำนึกของความรับผิดชอบ ด้วยความเอาใจใส่จริงใจและพร้อมที่จะเสนอตัวเองเข้าบริการด้วยความเต็มใจ ซึ่งทางโรงแรมจะต้องมีการฝึกอบรม มาตรฐานการให้บริการของโรงแรมแก่พนักงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะคงเอกลักษณ์และรูปแบบของการให้บริการของโรงแรมไว้ พนักงานจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าที่สุดในธุรกิจงานโรงแรม ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพ ของการให้บริการของโรงแรมคือ อัตราการลาออกของพนักงาน โดยเฉพาะ พนักงานที่มีประสบการณ์และมีอายุงานเฉลี่ย ๕ ปีขึ้นไปของโรงแรม ซึ่งบางคนเป็นพนักงานที่ ทำงานมาตั้งแต่โรงแรมเปิดให้บริการ นับว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของโรงแรมจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรและสร้างผลงานเพื่อประสิทธิผลขององค์กรคือ ความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งในปัจจุบันทุกธุรกิจมีการแข่งขันกันสูง การจะนำพาองค์กรไปสูความสำเร็จ จำเป็นที่จะต้องใส่ใจในความสามารถทุกๆ ด้านขององค์กร มีการนำกลยุทธ์ทางธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ออกมาใช้ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับพนักงานในการปฏิบัติงานในองค์กร อันจะนำมาซึ่งความกระตือรือร้นในการทำงาน เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อช่วยให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ[๔] จากลักษณะงานโรงแรมเป็นการทำงานที่มีความแตกต่างจากงานสาขาอื่นๆ บุคคลที่จะเข้ามาทำงานในโรงแรมไดอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น นอกจากจะมีทักษะงานในตำแหน่งต่างๆแลว บุคคลนั้นยังจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษนั่นก็คือเป็นบุคคลที่มีใจรักในงานบริการ (Service Minded) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องอาศัยการฝึกอบรมและการพัฒนาความรูในงานจากทางโรงแรม จึงนับว่าเป็นการลงทุนด้านทรัพยากรบุคคล ที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงมาก ทั้งด้านเวลาและเงิน ต่อพนักงานแต่ละคน ให้

---

[๓] ธีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย , **ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ ๕ ดาวในกรุงเทพมหานคร** , (กรุงเทพมหานคร : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ๒๕๕๘) , หน้า ๑.

[๔] กันทิมา แก้วศรี, ปรัชญา แพทยานนท์, **ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงานโรงแรดุสิตธานีหัวหิน**, (ประจวบคีรีขันธ์ : วิทยาลัยดุสิตธานี ๒๕๕๐) ,หน้า ๑ – ๒.

เกิดความภาคภูมิใจในการทำงาน ด้วยเหตุนี้องค์กรควรตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรบุคคล ที่มีอยู่ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงานในการที่จะทราบข้อมูลเบื้องต้นว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงาน ทั้งนี้สาเหตุของความไม่พึงพอใจเหล่านี้ เช่น ความเหนื่อยล้าในการทำงาน การปฏิบัติงานในปริมาณที่เหมาะสม การได้เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ลักษณะงานที่ปฏิบัติ สภาพแวดล้อมในการทำงานรวมทั้งค่าตอบแทนสิทธิผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับ ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อที่จะทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป[๕] ดังนั้นการพัฒนาพนักงานให้มีความสามารถเพื่อช่วยพัฒนาองค์กรให้เติบโตขึ้นเรื่อยๆทั้งนี้สภาพแวดล้อมในการทำงานนับเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถสร้างความพึงพอใจ หรือไมพอใจให้ กับพนักงานที่องค์กรสามารถปรับปรุงแกไขได ฉะนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ทางโรงแรม ควรจะต้องหาแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานของบุคลากรโรงแรม ให้คงอยู่กับโรงแรมให้นานที่สุด เพื่อประสิทธิภาพที่ต่อเนื่องในการให้บริการที่มีคุณภาพของโรงแรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้าพเจ้าในฐานะวิทยากรด้านงานโรงแรมจึงได้นำหลัก สัปปายะ ๗ ที่สามารถเอื้อประโยชน์ด้านสภาพแวดล้อมมาประยุกต์ในการฝึกอบรมเพื่อการเรียนรู้และทำงานด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากรโรงแรม ซึ่งด้วยภูมิปัญญาแห่งจิตอัจฉริยะของพระพุทธเจ้า ข้าพเจ้าจึงได้ทำการวิเคราะห์รหัส ๗ ประการนี้พบว่า เมื่อสิ่งนี้เป็นประโยชน์ทางธรรมแล้ว ย่อมยังผลย้อนกลับมาสู่ทางโลกด้วยคือ สามารถน้อมมาเป็นแนวทางชีวิตได้เป็นอย่างดีในการที่เราจะมีสิ่งที่เหมาะกัน สิ่งที่เกื้อกูล ช่วยสนับสนุนให้ชีวิตและการทำงานต่างๆ ได้ผลดีเลิศด้วยองค์ประกอบ ๗ ประการ คือ

๑. สบายการอยู่ (อาวาสสัปปายะ) ที่อยู่เหมาะสม ไม่พลุกพล่านจอแจเกินไป

๒. สบายการไป (โคจรสัปปายะ) แหล่งการกิน การเดินทางสถานที่สำคัญต่าง ๆ มีระยะพอเหมาะ ไม่ไกลเกินไปนัก เดินทางได้ง่าย

๓. สบายพูดคุย (ภัสสสัปปายะ) การพูดคุยที่เหมาะสมในหมู่คนดี ไม่พูดมากหรือน้อยเกินไป

๔. สบายคบคน (ปุคคลสัปปายะ) คบหาบุคคลที่ถูกกันเหมาะสมกันพากันไปในทางที่ดี มีผู้รู้เป็นที่ปรึกษา มีมิตรแท้ที่จริงใจ

๕. สบายการกิน (โภชนสัปปายะ) รับประทานอาหารที่เหมาะสมต่อสุขภาพ เพศ วัย อย่างไม่ยากและไม่เป็นโทษต่อร่างกาย

---

[๕] สุธานิธิ์ นุกูลอิ้งอารี , **การศึกษาความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) กรณีพนักงานบริษัทการบินไทยฯสำนักงานใหญ่** , (กรุงเทพมหานคร : บัญฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ๒๕๕๕) , หน้า ๒.

๖. สบายอากาศ (อุตุสัปปายะ) ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสมไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป น้ำไม่ท่วม ไม่มีภัยธรรมชาติ

๗. สบายท่าทาง (อิริยาปถสัปปายะ) การอยู่ในอิริยาบถที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ เคลื่อนไหวได้สะดวก อิสระ วางตนได้เหมาะกับกาลเทศะ

๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เพื่อให้การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลัก สัปปายะ ๗ มีสาระครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสำหรับนำไปพัฒนาต่อไป

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นพนักงานโรงแรมในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒๖๕ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นพนักงานโรงแรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒๖๕ คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของ R.V.Krejcie & D.W.Morgan ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้บริหารโรงแรม	จำนวน ๕ คน
พนักงานส่วนหน้า	จำนวน ๑๓๐ คน
พนักงานส่วนหลัง	จำนวน ๑๓๐ คน
รวมทั้งหมด	จำนวน ๒๖๕ คน

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารหรือหัวหน้าฝ่ายต่างๆของโรงแรมจำนวน ๖ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมีที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบงานของ แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม ตามหลักสัปปายะ ๗ เพื่อใช้เก็บข้อมูล ในการวิจัย มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา รายได้ สถานภาพสมรส ระดับ ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการทำงาน ประสบการณทำงานที่โรงแรมอื่นๆ เวลาทำงาน การเดินทาง มาทำงาน โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นในแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามทฤษฎีของ Gilmer โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ จำแนกเป็น ๖ ด้าน คือ ๑. โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ๒.องค์กรและการจัดการ ๓ .ค่าจ้างสวัสดิการหรือผลประ โยชน์อื่นๆที่ได้รับ ๔. ลักษณะทางสังคมของงาน ๕. การติดต่อสื่อสาร ๖. สภาพการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประเมินค่า (numerial Rating scale)[๖] มี ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

๕	หมายถึง	มีผลความพึงพอใจระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีผลความพึงพอใจระดับมาก
๓	หมายถึง	มีผลความพึงพอใจระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีผลความพึงพอใจระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีผลความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานของบุคลากรโรงแรมตามหลัก สัปปายะ ๗

๓.๔ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ศึกษา หลักการ ทฤษฎี แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลัก สัปปายะ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

---

[๖]บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**,พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙–๑๐๐.

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์

๓.๕ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (validity) โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)[๗] ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕ ถึง ๑.๐ เมื่อมีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า ๐.๕ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) ที่ โรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

๔. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๖ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

---

[๗]พิสณุ ฟองศรี, **วิจัยทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมฝ่าการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๘-๑๓๙

๑. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ และขอความร่วมมือไปยังวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๒. ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ทั้งการแจกแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ เดือน ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง เดือน ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ รวม ๒ เดือน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๑) นำแบบสอบถามมาตรวจแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์

๒) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์

๓) การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

๓.๒) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การฝึกอบรมเพื่อการเรียนรู้และทำงานด้านสภาพแวดล้อมของบุคลากรโรงแรมในจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

๓.๓) วิเคราะห์และสรุปผลแบบสัมภาษณ์ของ แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลัก สัปปายะ ๗ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

๔. สรุปผลการวิจัย

๔.๑ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม จำนวน ๖ ด้าน ความคิดเห็นของบุคลากรโรงแรม ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดนครสวรรค์ สรุปทุกด้านโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร รองลงมา คือ ด้านด้านค่าจ้าง สวัสดิการหรือผลประโยชน์ อื่นๆที่ได้รับ ด้านสภาพการทำงาน ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ด้านด้านองค์การและการจัดการ และด้านลักษณะทางสังคมของงานตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กันทิมา แกวศรี และปรัชญา แพทยานนท์** ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงานโรงแรมดุสิตธานีหัวหิน”จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดลอมในการทำงานไดแยกปจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดลอมในการทำงานออกเปน ๖ ดานซึ่งนำมาจากแนวคิดของ Gilmer ประกอบดวยปจจัยดังตอไปนี้ โอกาสกาวหนาในการ

ทำงาน โอกาสกาวหนาในการทำงาน องคการและการจัดการคาจาง สวัสดิการหรือผลประโยชนอื่นๆ ที่ไดรับ ลักษณะทางสังคมของงาน การติดตอสื่อสารสภาพการทำงาน และ **ธีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย** การศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ ๕ ดาวในเขตกรุงเทพมหานคร"ในภาพรวม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรมากที่สุด ๓ ลำดับ ได้แก่การมีเกณฑ์การให้รางวัลและผลตอบแทนที่ชัดเจน และมีความเหมาะสมต่อความสามารถในการทำงาน (๔.๑๒/๕.๐๐) รองมาคือ การมีเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพและนโยบายการเลื่อนตำแหน่งงานที่ชัดเจน (๔.๑๖/๕.๐๐) และความหวังที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งงานสูงขึ้นเมื่อผลงานที่ทำแสดงออกถึงประสิทธิภาพ (๔.๑๓/๕.๐๐) ตามลำดับ

การวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์เพื่อวางแนวทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงและหลีกเลี่ยงปัจจัยการสูญเสียพนักงาน และการหาวิธีจูงใจให้พนักงานเกิดความผูกพันกับองค์กรได้ตลอดจนเป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้องค์กรมีความยั่งยืน[๙]

๔.๒ แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ ๗

๑. ด้านโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน (Opportunity for Advancement) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ๓ อันดับเรียงจากมากไปหาน้อยคือโอกาสในการแสดงความสามารถของท่านให้ผู้บังคับบัญชาประจักษ์อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาการได้รับการสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นเมื่อท่านมีคุณสมบัติและประสบการณ์มากพอ และการได้รับโอกาสในการศึกษาต่อ หรือฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของท่านจากองค์กร และลำดับสุดท้ายคือการสนับสนุนตัวท่านจากหัวหน้างาน

๒. ด้านองค์การและการจัดการ(Company and Management) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ๓ อันดับเรียงจากมากไปหาน้อย คือการใช้นวัตกรรมใหม่ๆมาปรับปรุงเทคนิคการบริหารงาน รองลงมาความเหมาะสมของกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กร และความชัดเจนของเป้าหมายขององค์กร และลำดับสุดท้ายคือความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์กร

๓. ด้านค่าจ้าง สวัสดิการหรือผลประโยชน์ อื่นๆที่ได้รับ (Benefits) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ๓ อันดับเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การประกันสุขภาพและค่ารักษาพยาบาลที่ได้รับ รองลงมาจำนวนวันหยุดพักผ่อนที่

---

[๙] ธีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย , **ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ ๕ ดาวในกรุงเทพมหานคร** , กรุงเทพมหานคร (: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ๒๕๕๘)

ท่านได้รับ และ สิทธิพิเศษอื่นๆ ที่ได้รับจากองค์กรเช่น การได้ไปพักโรงแรมในเครือหรือโอกาสในการได้เข้าชมการแสดงมหรสพต่างๆ เป็นต้น และลำดับสุดท้ายคือความเหมะสมและยุติธรรมของเงินเดือนต่อปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ตามลำดับ

๔.ด้านลักษณะทางสังคมของงาน (Social aspects of the jobs) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ๓ อันดับเรียงจากมากไปหาน้อย คือ มีบรรยากาศที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน รองลงมาการปฏิสัมพันธ์ของหัวหน้างานที่มีต่อลูกน้อง และเพื่อนร่วมงานปฏิบัติต่อท่านอย่างเสมอ และลำดับสุดท้ายคือความรับผิดชอบและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ของเพื่อนร่วมงาน

๕. ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ๓ อันดับเรียงจากมากไปหาน้อย คือ มีช่องทางในการสื่อสารของพนักงานระดับล่างไปถึง หัวหน้างาน รองลงมามีการประชุมและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างแผนกอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ และได้รับข้อมูลสำคัญที่เพียงพอจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และลำดับสุดท้ายความสม่ำเสมอในการแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวในองค์กรหรือกิจกรรมขององค์กร

๖. ด้านสภาพการทำงาน (Working conditions) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ๓ อันดับเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ประสิทธิภาพของอุปกรณ์และเครื่องมือมีความเหมาะสมกับการใช้งาน รองลงมาจำนวนอุปกรณ์เครื่องใช้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ และบรรยากาศในที่ทำงานกระตุ้นให้เกิดความอยากทำงานไม่ร้อนไม่หนาวจนเกินไป และลำดับสุดท้ายคือ ความสะดวกสบายในการเดินทางมาทำงาน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระวีระศักดิ์ ชยธมฺโม (สุวรรณวงศ์)**"แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ๗ กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี" [๙]ได้ใช้หลักทฤษฎี SWOT Analysis วิเคราะห์การบริหารจัดการวัดธารน้ำไหล(สวนโมกขพลาราม) ตามหลักสัปปายะ ๗ ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค ในด้านสัปปายะทั้ง ๗ ของวัด โดยทางวัดได้ให้ความสำคัญและเห็นด้วยกับแนวคิดการบริหารจัดการวัดตามหลักสัปปายะ ๗ ทั้งนี้ทางวัดได้ดำเนินการทั้ง ๗ แนวทาง กล่าวคือ

๑) ด้านอาวาส วัดได้เน้นสร้างเสนาสนะที่แฝงไปด้วยปริศนาธรรม มีรูปภาพ เป็นต้น

๒) ด้านโคจร วัดอยู่ติดกับถนนสายหลักของภาคใต้คือถนนสายเอเซีย การสัญจรไปมาจึงสะดวกสบาย มีหลายช่องทางในการเดินทางมาถึงวัด

---

[๙] พระวีระศักดิ์ ชยธมฺโม, **แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ ๗** : กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี, (สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

๓) ด้านบุคคล วัดมีต้นแบบที่ดีได้แก่มีหลวงพ่อพุทธทาสเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๔) ด้านการพูดคุย วัดยึดหลักการพูดน้อยๆ ปฏิบัติเยอะๆ และมีการเผยแผ่ธรรมะอย่างกว้างขวางหลายรูปแบบ มีเสียงและหนังสือ เป็นต้น

๕) ด้านอาหาร วัดมีโรงครัวที่จัดการเรื่องอาหาร ไม่มีการจัดทำอาหารพิเศษเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อเป็นการไม่ยึดติดในอาหาร

๖) ด้านสภาพอากาศ วัดมีลักษณะอากาศไม่ร้อนมาก ไม่หนาวมาก เหมาะสมแก่นักปฏิบัติ

๗) ด้านอิริยาบถ วัดมีที่สำหรับปฏิบัติธรรมเฉพาะและยึดผู้ปฏิบัติเป็นสำคัญเน้นเรื่องการเป็นอยู่แบบธรรมชาติ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ ๗ ได้แก่

๑. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายการอยู่ (อาวาสสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ควรมีแนวทางการดำเนินการ กล่าวคือ ๑) การวางแผน เช่น ควรมีการวางแผนในการสร้างอาคารสถานที่ มีการจัดระบบแผงผัง มีการแบ่งโซนพื้นที่เป็นสัดส่วน เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น ควรมีระบบทะเบียน ทรัพย์สินหรือเอกสารเกี่ยวกับอาคารสถานที่เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้สนใจ เป็นต้น ๓) ด้านเป้าหมาย และความคุ้มค่า เช่น ควรมุ่งเน้นการใช้อาคารสถานที่เป็นไปเพื่อการปฏิบัติงาน หรือพักอาศัย ควรให้ความสำคัญต่ออาคารและสถานที่ให้มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น และ สวยงามด้วยธรรมชาติ พร้อมทั้งไม่เป็นที่หมักหมมของวัสดุเหลือใช้ หรือขยะต่างๆ เศษขยะถุง พลาสติกควรมีให้น้อยที่สุด เป็นต้น

๒. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายการไป (โคจรสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ควรมีแนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผน เช่น การสร้างโรงแรมควรเลือกสถานที่ที่สะดวกแก่การเดินทางของผู้ปฏิบัติงาน อยู่ใกล้ๆถนนสายหลัก ซึ่งมีหลายวิธีหลายช่องทางที่จะเดินทางมาวัดได้อย่าง สะดวก เช่น ใกล้สถานีรถไฟ รถทัวร์ เครื่องบิน และรถส่วนตัว เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น ควรจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการต้องรับผู้เดินทางมาสู่โรงแรม ตลอดถึงคอยให้ข้อมูลข่าวสารภายในโรงแรม เช่น เรื่องขอบเขตขนาดพื้นที่ แผนภูมิ แผนผังสถานที่ภายในโรงแรม ตลอดถึงคอยอธิบายกฎระเบียบข้อห้ามในการเดินทางตามจุดต่างๆ ภายในโรงแรม เป็นต้น ๓) ด้านเป้าหมายและความคุ้มค่า เช่น ควรมีการเน้นทางเดินเท้าภายในโรงแรมที่ไม่ลื่นล้ม และสะอาด ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ เดินไปมาได้อย่างสะดวก พร้อมทั้งเน้นความปลอดภัยจากงู หรือสัตว์อันตรายต่างๆ เป็นต้น

๓. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายพูดคุย (ภัสสสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ควรมีแนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผน เช่น ควรมีการวางแผนตารางวันเวลาในการปฏิบัติงาน ตลอดถึง จำนวนของผู้เข้าปฏิบัติงาน ซึ่งต้องสอดคล้องกับความสามารถของทางโรงแรมที่จะให้การเข้าพักอาศัย ส่วนหนึ่งก็เพื่อจะได้จัดการหรือเตรียมการได้อย่างทั่วถึงกัน ควรมีการวางกฎกติกา หลักการหรือทิศทาง และรูปแบบการปฏิบัติงาน การจัดเตรียมที่พักที่ได้มาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือ การทำ แผนโครงการการอบรมบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆให้มีคุณภาพในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของโรงแรม เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น ควรแต่งตั้งบุคลากรเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ในรูปแบบของการเผยแผ่ตลอดถึงควรนำเทคโนโลยีหรือสื่อการสอนปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ที่สุด ๓) ด้านเป้าหมายและความคุ้มค่า เช่น ควรเน้นการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพพร้อมๆ กับการสื่อสารด้านการพูดคุย เป็นต้น

๔. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายคบคน (ปุคคลสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ควรมีแนวทางการดำเนิน การ ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผนเช่น ควรสร้างอุดมการณ์และปณิธานต่อบุคลากรโรงแรมรุ่นใหม่ให้มี มีศรัทธาแน่วแน่ตั้งมั่นในวิชาชีพ ควรมีอุดมการณ์ ทัศนคติ มีแนวทางที่สอดคล้องและพัฒนาไปตามแบบแผนที่ได้วางไว้ เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น หัวหน้าแผนกคือผู้นำจะต้องนำด้วยการปฏิบัติให้ดู ก่อน ควรสร้างบุคลากรให้มีความเสียสละทำงานอุทิศตนเพื่อองค์กร และรู้หน้าที่ ควร สร้างบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพและทักษะประสบการณ์หรือส่งเสริมด้าน การศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ควรมีการกำหนดกติกาที่ทุกคนเห็นพ้องตรงกันที่จะประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เป็นต้น ๓) ด้านเป้าหมายและความคุ้มค่า เช่น มุ่งสร้างบุคลากรเจ้าหน้าที่เป็นบุคคลต้นแบบ ทางด้านผู้นำทางวิชาชีพโรงแรม เป็นต้น

๕. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายการกิน (โภชนสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ควรมีแนวทางการดำเนิน การ ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผน เช่น ควรสรรหาหรือหมุนเวียนรูปแบบอาหารที่มีรสชาติที่เกื้อกูลต่อ การปฏิบัติงานตามหลักโภชนาการคือครบห้าหมู่ สะอาดถูกสุขอนามัย เรียบง่าย ประหยัด พอประมาณ เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น ควรมีจัดการเศษอาหารและขยะ อย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามหลักสุขลักษณะ เป็นต้น ๓) ด้านเป้าหมายและความคุ้มค่า เช่น ควรจัดให้มีการรับประทานอาหารพร้อมกัน เลิกพร้อมกันเพื่อ ความสามัคคี และความเรียบร้อย เป็นต้น

๖. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายอากาศ (อุตุสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตาม

หลักสัปปายะ๗ ควรมี แนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผน เช่น ควรบริหารจัดการโรงแรมให้เป็นธรรมชาติที่สุด เช่น มีต้นไม้ แม่น้ำ เป็นต้น เพื่อช่วยสร้างอากาศที่ดีให้กับโรงแรม ควรสร้างโรงแรมในที่ที่ไม่หนาว ไม่ร้อน เกินไป เพื่อให้ สภาพร่างกายไม่เจ็บป่วย เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น ควรจะมีวิธีเตรียมการป้องกันก่อนที่จะถึงฤดูฝนใน แต่ละปี เช่น สร้างเสนาสนะให้มั่นคงแข็งแรงคุ้มแดดคุ้มฝนได้เป็นอย่างดี รักษาสุขภาพให้แข็ง แรงอยู่เสมอ เป็นต้น ควรดูแลความสะอาดด้านสิ่งแวดล้อม มีการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือ ขยะอยู่บ่อยครั้ง เป็นต้น ๓) ด้านเป้าหมายและความคุ้มค่า เช่น ควรแนะนำให้ผู้อาศัยหรือผู้เข้ามาพักในโรงแรม รู้จัก บริหารร่างกายให้แข็งแรง รู้จักอาหาร อากาศที่เหมาะแก่ตน ผู้ปฏิบัติงานควรตระเตรียม เครื่องนุ่งห่มให้สอดคล้องกับฤดูกาล หรือพกพายาส่วนตัว หรือ ยากันยุงมาด้วย หรือ ทางสำนักงานกลางควรมีเอาไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ เป็นต้น

๗. ความเหมาะสมของการจัดโครงสร้างองค์การที่สบายท่าทาง (อิริยาปถสัปปายะ)เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ควรมี แนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ๑) การวางแผน เช่น ควรมีกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นไปแบบสร้างความสามัคคี ควรมี กิจกรรมหรือโครงการที่สอดคล้อง เป็นต้น ๒) การควบคุมดูแลและสั่งการ เช่น ควรจัดให้มีการจัดอบรมสำหรับบุคลากรมีรูปแบบการจัดเน้นคุณภาพ ไม่เอาปริมาณ รับจำนวนจำกัด เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง เป็นต้น ๓) ด้านเป้าหมายและความคุ้มค่า เช่น ควรอำนวยความสะดวกให้บุคคลที่ไม่สะดวกใน การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงแรม โดยให้สมควรแต่ไม่ให้เกินพอดี เช่น คนที่นั่งลำบากให้ใช้ยืนหรือเดินแทน คนที่ ยืนลำบากก็ให้นั่งในท่าที่สบาย เป็นต้น จากการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดนครสวรรค์ จึงทำให้ทราบแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม ซึ่งควรประกอบไปด้วยหลัก สัปปายะ ๗ ได้แก่

ด้านอาวาส ควรมีกรอบแนวคิดและทิศทางในการก่อสร้าง

ด้านโคจร ควรบริหารจัดการโรงแรมให้ตั้งอยู่ในทำเลที่สะดวกแก่การเดินทางไปมา

ด้านภัสสะ ควรมีการพูดคุย สนทนา ปราศรัยหรือมีการอบรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในวิชาชีพ เน้นการปฏิบัติมากกว่าการพูดคุย

ด้านปุคคล มีบุคลิคภาพงดงาม สุภาพอ่อนน้อม น่าเข้าใกล้พูดคุย

ด้านโภชนะ เครื่องบริโภค สารอาหารครบห้าหมู่ ถูกสุขลักษณะ ถูกกายถูกใจ เกื้อกูลต่อสุขภาพเหมาะสำหรับบุคลากร

ด้านอุตุ สภาวะดินฟ้าอากาศเหมาะสม ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป อากาศถ่ายเทได้สะดวก

ด้านอิริยาบถ มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นไปแบบสร้างความสามัคคี การบริหารจัดการโรงแรมนั้นๆตามแนวทางสัปปายะ ๗

ดังกล่าวจะช่วยให้โรงแรมได้กลายเป็นโรงแรมที่มีผู้คนส่วนมากรู้จัก คุ้นเคย และให้ความเชื่อถือเป็นอย่างดี ผลสะท้อนดังกล่าวได้เป็นเครื่องยืนยันว่า หลักสัปปายะเป็นหลักการที่ก่อให้เกิดสันติสุขและความสามัคคี ในองค์กรการโรงแรม ควรที่โรงแรมทุกโรงแรมจะต้องดำเนินการให้ครบทั้ง ๗ ข้อ พร้อมทั้งจะต้องทำการปรับปรุง แก้ไขอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะว่าสภาพสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงแรมจึงจำเป็นต้องตั้งรับให้ทันต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ควรบริหารจัดการโรงแรมโดยมีการวางแผน การควบคุมดูแลและการสั่งการ และมีการกำหนดเป้าหมายและความคุ้มค่า พร้อมกับการศึกษาเหตุปัจจัยด้านอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างการจัดการโรงแรมให้เกิดสันติสุขต่อไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อรรจนา เกตุแก้ และ ดร.อัฏฐมา นิลนพคุณ** การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางลดอัตราการเปลี่ยนงานของพนักงานโรงแรม ๕ ดาวย่านราชประสงค์กรุงเทพมหานครผู้ให้ข้อมูลหลักคือพนักงานโรงแรมระดับ ๕ ดาว ตำแหน่งหัวหน้างาน จำนวน ๕ คน จาก ๕ โรงแรมย่าน ราชประสงค์กรุงเทพมหานคร เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พนักงานโรงแรมในย่านราชประสงค์ มีอัตราการเปลี่ยนงานในระดับปานกลาง และพบว่าผลตอบแทนและสวัสดิการ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการเปลี่ยนงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นว่าเพื่อลดอัตราการเปลี่ยนงานของ พนักงานโรงแรมควรให้ความสำคัญในด้านของการสื่อสารข้อมูลในองค์กรและการคัดเลือกพนักงานที่มีคุณสมบัติที่ เหมาะกับงานที่ทำเพิ่มขึ้น มีการจดโปรแกรมฝึกอบรมเกี่ยวกบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความสมดุลระหว่างชีวิต ส่วนตัวและการทำงานเพื่อให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น นอกจากนี้ทางโรงแรมควรมีการนำระบบพี่เลี้ยงมาใช้เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า งานที่ปฏิบัติโดยได้รับคำแนะนำจากพี่เลี้ยงก่อให้เกิดประสบการณ์และความชำนาญได้มากที่สุดนอกจากนั้นผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรบุคคลควรมีการส่งเสริมให้พนักงานเกิดความรักและผูกพัน ต่อองค์กรให้ความเอาใจใส่พนักงานเพิ่มขึ้น[๑๐]

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลัก สัปปายะ๗ ในภาพรวม ๖ ด้าน ผู้บริหารและบุคลากรโรงแรมมีความพึงพอใจในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ อย่างมีศักยภาพ แต่ยังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งๆขึ้นไปได้อีก ดังนั้น สิ่งที่องคกรควรสงเสริมและสนับสนุนคือโครงการใหความรูและพัฒนาศักยภาพของพนักงานในองคกรทุกระดับอยางตอเนื่อง เพื่อให

---

[๑๐] อรรจนา เกตุแก้ว , **แนวทางการลดอัตราการเปลี่ยนงานของพนักงานโรงแรม 5 ดาวย่านราชประสงค์** ,กรุงเทพมหานคร

พนักงานมีความสามารถมากขึ้น รูสึกถึงความใสใจจากองคกร มีการสรางแผนการเจริญเติบโตใหกับพนักงานในแตละสายงานอย่างเป็นรูปธรรมมีการกำหนดระยะเวลาและมาตรฐานในการขึ้นเงินเดือนหรือเลื่อนตำแหนง เพื่อสร้างการรับรูและสรางความมั่นใจ ทำใหพนักงานรูสึกวามีโอกาสที่จะกาวหนาในสายงานของตน ความเหมาะสมของกฎ ระเบียบและขอบังคับขององคกร การวางกฎระเบียบตางๆ องคกรจึงควรคำนึงถึงความตองการและการยอมรับของพนักงานในองคกรดวย เพื่อใหพนักงานรูสึกยอมรับและเป็นมิตรตอ กฎระเบียบขององคกร ซึ่งกฎระเบียบขอบังคับที่เหมาะสมจะทำใหพนักงานไมรูสึกกดดันจน เกินไป และพึงพอใจตอการจัดการขององคกร มีกิจกรรมสรางความสัมพันระหวางเพื่อนรวมงานแผนก ตางๆ อยาง Team Building ใหพนักงานทุกคนในองคกรรูจักกัน รูจักการแกปญหาเปนทีมเพิ่มชองทางในการสื่อสารของพนักงานระดับลางไปถึงหัวหนางาน ความสม่ำเสมอในการแจงขาวสารความเคลื่อนไหวในองคกรหรือกิจกรรมขององคกร เพื่อสรางความเขาใจของพนักงานในแตละระดับกับหัวหน้า องคกรควรดูแลสภาพอุปกรณเครื่องมือเครื่องใชใหเพียงพอ สรางบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ที่กระตุนใหเกิดความอยากทำงาน เพื่อเปนการเรียนรูงาน ของแผนกอื่นๆ ลดความจำเจจากการทำงานเดิมๆของตัวเองทุกวัน เปนตน

๕. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะผลจากการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรม ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ในงานวิจัยนี้จะเป็นกรณีศึกษา วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค ของการจัดการโรงแรม เป็นแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับการบริหารจัดการองค์กร

๒) สำหรับการนำไปใช้นั้น ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ลำดับแรกโรงแรมต้องสำรวจวิเคราะห์ บริบทขององค์กรให้รอบด้านในเรื่องของสัปปายะทั้ง ๗ นำมาแยกกลุ่มของบริบทที่ได้โดยแยก ตามทฤษฎี SWOT Analysis ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค เพื่อจะได้ ทราบแนวทางในการพัฒนาองค์กรของตนเอง

๓) ผู้นำในองค์กรควรมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการโรงแรม โดยมีการวางแผน ควบคุม สั่งการ และการกำหนดเป้าหมายและความคุ้มค่า ในการบริหารจัดการและพัฒนา องค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

๔) ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาและปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงแรมหรือองค์กรของตนเองให้เกิดสันติสุข ทั้งนี้ ควรเริ่มต้นศึกษาดูงานที่โรงแรมในเขต

เทศบาลเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงแรมหรือองค์กรอย่างสันติสุข

๕.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรวิจัยต่อเรื่อง "แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการบริหารงานบุคลากรโรงแรมตามหลักสัปปายะ๗ ในจังหวัดนครสวรรค์" เพราะว่าการวิจัยครั้งนี้วิจัยเฉพาะโรงแรมในเขตเทศบาลเมืองนครสวรรค์เท่านั้น ควรขยายผลไป ยังโรงแรมในทุกเขตพื้นที่นครสวรรค์

๒) ควรวิจัยต่อเรื่อง "สัปปายะ ๗ กับการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล" เพราะสัปปายะ ๗ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลได้

เอกสารอ้างอิง

กันทิมา แก้วศรี.ปรัชญา แพทยานนท์, **ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงานโรงแรมดุสิตธานีหัวหิน**.ประจวบคีรีขันธ์ : วิทยาลัยดุสิตธานี, ๒๕๕๐.

เกียรติพันธ์ หนูทอง. **เรื่องขวัญการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,๒๕๔๙.

กัญญามน อินหว่าง รศ.ดร. ขวัญหทัย ยิ้มละมัย , **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา**, พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก , ๒๕๕๖.

ธีระวุฒิ ตรีประสิทธิ์ชัย. **ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กรในอุตสาหกรรมการโรงแรมระดับ ๕ ดาวในกรุงเทพมหานคร.**กรุงเทพมหานคร : ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๘.

บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**,พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

พระวีระศักดิ์ ชยธมฺโม. **แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ ๗ : กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล จังหวัดสุราษฎร์ธานี**.สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุธานิธิ์ นุกลูอิ้งอารี. **การศึกษาความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัทการบินไทยจำกั (มหาชน) กรณีพนักงานบริษัทการบินไทยฯสำนักงานใหญ่**.กรุงเทพมหานคร : บัญฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ๒๕๕๕.

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

DEVELOPMENT OF LEARNING PACKAGE ON THE TEN JATAKAS FOR DEVELOPING ACHIEVEMENT OF THE 3rd SECONDARY SCHOOL STUDENTS AT PHRAPARIYATTITHUM WATSOTHORNWARARAM SCHOOL, MUANG DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

พระมหาเจษฎา ธนปาโล (รักษาทรัพย์) *
วิชัย แหวนเพชร**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ ๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราและ ๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า

๑. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัด

---

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, Graduate School of Phranakhon Rajabhat University, Thailand.

ฉะเชิงเทรา ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) ๘๕.๕๔/(E2) ๘๔.๑๗ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้

๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๒๒ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไว้ระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ ๘๔.๑๗ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐

๓. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

Abstract

This thesis aims for, Development of learning Package on the Ten Jatakas for Developing of Achievement of The 3rd Secondary School Students at Phrapariyattithum Watsothornwararam School, Muang District, Chachoengsao Province. The Office of National Buddhist had purpose 1. To develop learning package as subject Development of Learning Package on the Ten Jatakas for Developing Achievement of The 3rd Secondary School Students at Phrapariyattithum Watsothornwararam School, Muang District, Chachoengsao Province, and had performance standard was 80/80 2. To compare the achievement before and after using the learning package subject, Development of Learning Package on the Ten Jatakas for Developing Achievement of The 3rd Secondary School Students at Phrapariyattithum Watsothornwararam School, Muang District, Chachoengsao Province, And there 3. To study the satisfaction of The 3rd Secondary School After using learning package subject on the ten Jatakas for Development Achievement of The 3rd Secondary School Students at Phrapariyattithum Watsothornwararam School, Muang District, Chachoengsao Province.

The results were found that:

1. Result of learning package subject, Development of Learning Package on the Ten Jatakas for Developing Achievement of The 3rd Secondary School Students at

Phrapariyattithum Watsothronwararam School, Muang District, Chachoengsao Province, as Created had Found That am Efficiency of the standard (E1) 85.54 / (E2) 84.17, That was higher than the standard 80/80.

2. Result for Comparison of Learning Achievement after using Learning Package as the Ten Jatakas for Developing Achievement of The 3rd Secondary School Students at Phrapariyattithum Watsothronwararam School, Muang District, Chachoengsao Province. Found That the achievement of students were higher by average score ($\overline{X}$) after using, as equal to 22 and after using as Package 33 by significant as level.05 and average after using learning Package as equal 84.17 had found That expect benchmark as percentage 80.

3. Result of satisfaction of The 3rd Secondary School Students as for learning Package subject for the Ten Jatakas for Developing Achievement of The 3rd Secondary School Students at Phrapariyattithum Watsothronwararam School, Muang District, Chachoengsao Province. Found that as overview students had satisfied at the high level.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การ กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา ๖๔ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม[๑]

ดังนั้นการนำทศชาติชาดก มาสอนจึงเป็นหนทางหนึ่งที่นำมาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะทศชาติชาดก มีหลักธรรมและแง่คิดคติเตือนใจ หากนำหลักธรรมเหล่านั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงคิดว่าถ้านำทศชาติชาดก มาพัฒนาในรูปแบบชุดการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและสะดวกในการเรียนรู้ ชาตรี ต่างสมปอง กล่าวว่า “ในการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งสำคัญนอกจากหลักการหรือวิธีการสอนแล้วสิ่งที่ขาดไม่ได้คือสื่อและอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการเรียนตามยุคสมัยด้วย เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น”[๒] จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนจึงเป็นสิ่งที่มีบทบาทมากในการเรียนการสอน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายของผู้สอนต้องการไม่ว่าชุดการเรียน จะเป็นในรูปแบบใดก็เป็นอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทั้งสิ้นเพราะการสอนส่วนใหญ่จะประสบผลสำเร็จได้ก็เพราะได้สื่อการเรียนที่เหมาะสมเพราะสื่อการเรียนมีอิทธิพลและสามารถจูงใจให้นักเรียนสนใจเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นจำได้นานขึ้นซึ่งบางครั้งผู้สอนไม่สามารถสร้างแรงจูงใจได้เท่ากับชุดการเรียนนอกจากนี้ชุดการเรียนยังช่วยปรับปรุงแก้ไขทัศนคติของนักเรียนให้คล้อยตามตรงกับจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ ดังปรากฏรายงานผลการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรีพล สำเภากุล ว่า “สาเหตุที่นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา คือ ไม่เห็นประโยชน์ในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่เห็นคุณค่าขาดสิ่งกระตุ้นในการเรียน ขาดสื่อประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ บรรยากาศในห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดถึงผู้สอนไม่เข้าใจเนื้อหาที่สอนจึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน”[๓] ในการเลือกพัฒนาชุดการเรียนเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาคุณสมบัติของชุดการเรียนแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน การที่ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ทศชาติชาดก เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหา

---

[๑] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓**,(กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,๒๕๔๒).

[๒] ชาตรี สำราญ. **หลักสูตรสถานศึกษา,** (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยมูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

[๓] วัชรีกุล สำเภอพล.“ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และที่ ๒ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) ของครูสอน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.”, **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา** (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๔๕.

ที่ยากและมากเกินไปได้ง่ายและไม่น่าเบื่อกับเนื้อหาที่เยอะ ซึ่งจะช่วยทำให้นักเรียนไม่เบื่อกับเนื้อหาที่สอนพัฒนาการสอน

ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อประสมซึ่งผลิตขึ้นมาอย่างมีระบบ มีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเอง โดยมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชุดการเรียนรู้ยังเป็นสื่อกลางระหว่างครูและนักเรียน โดยชุดการเรียนรู้จะมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ในชุดการเรียนรู้ประกอบ คำนำ สารบัญ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ ใบความรู้สำหรับนักเรียน ใบกิจกรรม ใบงาน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบ โดยเนื้อหาในชุดการเรียนรู้จะต้องเขียนด้วยภาษาที่ชัดเจน และสามารถสื่อความหมายให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ชุดเรียนรู้จึงเป็นนวัตกรรมที่มีบทบาทต่อการเรียนการสอนทุกระดับในปัจจุบันและในอนาคต เพราะชุดการสอนจะเป็นแนวทางใหม่ที่จะช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะชุดการสอนเป็นระบบของการวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชานั้น ๆ จึงทำให้เกิดประโยชน์และคุณค่าในการเรียนการสอนอย่างมาก

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาที่พบในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ขาดอุปกรณ์สื่อการเรียนที่จะช่วยส่งเสริม ในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตามจุดประสงค์ที่เรียน จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเบื่อที่จะเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ส่งผลการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาของนักเรียนที่ทำให้มีผลการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำให้การเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาให้เป็นเรื่องที่ไม่น่าเบื่อและเข้าใจง่าย โดยการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องทศชาติชาดก ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและเหมาะสมกับเวลาที่มีอย่างจำกัด เพราะชุดการเรียนรู้นับว่ามีบทบาทมากต่อการเรียนเนื่องจากเป็นตัวกลางส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตน โดยชุดการเรียนรู้ได้รวบรวมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้ในชุดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามคำสั่งที่เขียนไว้ใน แต่ละใบงาน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากชุดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐

๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ ทศชาติชาดก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ทศชาติชาดก ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

๑. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๒ ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน ๔๗ รูป

๒. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ ๑ ห้องเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ /๑ จำนวน ๓๐ รูป ซึ่งเป็นจำนวนนักเรียนทั้งหมด

๒. ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

๒.๑ ตัวแปรอิสระ (Indcpcndent Variables) ในการทำวิจัย ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

๒.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variales) คือ ๑. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ๒. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติวัดโสธรวราราม

๓. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่มาเป็นชุดการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เรื่อง ทศชาติชาดกประกอบด้วย

๑. เตมียชาดก (พระเตมีย์ใบ้)
๒. ชนกชาดก (พระมหาชนก)
๓. สุวรรณสามชาดก (สุวรรณสาม)
๔. เนมิราชชาดก (พระเนมิราช)

๕. มโหสถชาดก (พระมโหสถ)
๖. ภูริทัตชาดก (พระภูริฑัต)
๗. จันทกุมารชาดก (พระจันทราช)
๘. นารทชาดก (พระพรหมนารท)
๙. วิฑูรชาดก (พระวิธูร)
๑๐. เวสสันดรชาดก (พระเวสสันดร)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอนั้นปรากฏผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

๑) ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) ๘๕.๕๔ /(E2) ๘๔.๑๗ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑

๒) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย (□) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๒๒ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไว้ระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ ๘๔.๑๗ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒

๓) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ ๒ คือ ด้านชุดการเรียนรู้ ลำดับที่ ๓ คือ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ ๔ คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ ๕ คือ ด้านวัดผลประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย (□) รวมทุกด้าน ๔.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทุกด้าน เท่ากับ ๐.๐๑ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๓

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สามารถอภิปรายผลดังนี้

๑) ผลการสร้างชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่

สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑ ที่กำหนดไว้ว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สร้างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ เพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการเรียนรู้ทางด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบตามระบบของการวิจัยตั้งแต่ต้น รวมถึงเรื่องการจัดทำเนื้อหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้นำมาสร้างเป็นชุดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ คำนำ สารบัญ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ ใบความรู้สำหรับนักเรียน ใบกิจกรรม ใบงาน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบ จากการศึกษาของผู้วิจัยได้จัดทำตามขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้ ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ กำหนดเป้าหมายหรือแนวทางการปฏิบัติ ออกแบบหรือสร้างชุดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกสื่อหรือเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้ประเมินปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง สร้างชุดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ชัยยงค พรหมวงศ** ได้กลาวถึงหลักการสรางชุดกิจกรรมไว ๑๐ ขอ ดังนี้[๔] ๑. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ ๒. กำหนดหนวยการสอน โดยแบงเนื้อหาหนวยวิชาออกเป็นหนวยการสอน ๓. กำหนดหัวเรื่องหรือหนวยการสอนย่อยใหสัมพันธกับเวลาครั้งละ ๑–๒ ชั่วโมง ๔. กำหนดมโนทัศนและหลักการใหสอดคลองกับหัวเรื่องใหสรุปรวบรวมแนวคิด และหลักเกณฑสำคัญ เพื่อไวเป็นแนวทางกำหนดเนื้อหามาสอนใหสอดคลอง ๕. กำหนดวัตถุประสงคใหสอดคลองกับเนื้อเรื่อง โดยเขียนใหอยู่ในรูปของวัตถุประสงคเชิงพฤติกรรม ๖. กำหนดแบบประเมินผลใหสอดคลองกับวัตถุประสงคเชิงพฤติกรรม ซึ่งแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผูเรียนปฏิบัติ เชน การอานบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเล่นเกม เป็นต้น ๗. กำหนดแบบประเมินผลใหสอดคลองกับวัตถุประสงคเชิงพฤติกรรม โดยใชแบบสอบอิงเกณฑ เพื่อใหผูสอนทราบวาหลังจากการผานกิจกรรมแลว ผูเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรูตามวัตถุประสงคที่ตั้งไวหรือไม่ ๘. เลือกการผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ และวิธีการที่ครูใชถือเปนสื่อการสอนทั้งสิ้นเมื่อผลิตสื่อการสอนแลวก็จัดไวเปนหมวดหมู ๙. การทดลองใชชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ ๑๐. การใชชุดการสอนชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑที่ตั้งไวแล้วสามารถนำไปสอนผูเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ **สุวิทย มูลคำ และอรทัย มูลคำ** ได้เสนอขั้นตอนในการสรางชุดการสอน ดังนี้[๕] ๑. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน อาจจะแบ่งย่อยหัวขอเป็นหัวขอย่อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและลักษณะของการใชชุดกิจกรรม ๒. กำหนดหมวดหมูเนื้อหาและประสบการณ อาจมีการกำหนด เปนกลุ่มสาระการเรียนรูหรือบูรณาการใหเหมาะสมตามวัย

---

[๔] ชัยยงค พรหมวงศ และคณะ, **การผลิตชุดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา**, (นนทบุรี : โรงพิมพมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๑), หนา ๖๕

[๕] สุวิทย มูลคำ และอรทัย มูลคำ, **วิธีการจัดการเรียนรูเพื่อพัฒนากระบวนการคิด**, พิมพครั้งที่ ๕,(กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ, ๒๕๔๗), หนา ๕๓-๕๕.

๓. จัดหนวยการเรียนการสอนใหเหมาะสม วาจะมีการแบ่งเป็นกี่หนวย หัวข้อย่อยอะไรบ้าง ใชเวลานานเทาไร ใหพิจารณาใหเหมาะสมกับวัยและระดับชั้น ๔. กำหนดหัวข้อเรื่อง เพื่อสะดวกแกนักเรียนวาแต่ละหนวยประกอบดวยหัวขอใดบ้าง ๕. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ตองมีการกำหนดใหชัดเจนวานักเรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการใดบ้าง ๖. กำหนดจุดประสงคการสอน หมายถึงจุดประสงคที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรูหรือจุดประสงคทั่วไป รวมทั้งเกณฑการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๗. กำหนดกิจกรรมการเรียน ตองกำหนดใหสอดคลองกับจุดประสงคเชิงพฤติกรรมเพื่อเป็นแนวทางการผลิตสื่อการเรียน กิจกรรมการเรียน การออกแบบทดสอบ ๘. กำหนดแบบประเมินผล ตองออกแบบประเมินใหตรงกับจุดประสงคเชิงพฤติกรรมเพื่อทราบความเปนไปของนักเรียนวา มีความกาวหนาทางการเรียนเปนอย่างไร ๙. เลือกและผลิตสื่อการสอน ควรมีสื่อการสอนในแต่ละหัวข้อเรื่องใหเรียบร้อยควรจัดสื่อการสอนเหลานั้น ออกเปนหมวดหมูในกลอง หรือแฟ้มที่เตรียมไวก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยงก่อนนำไปใช ๑๐. สร้างขอทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ควรสร้างใหครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดใหเกิดการเรียนรู โดยพิจารณาจากจุดประสงคการเรียนรู้เป็นสำคัญ ๑๑. การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เมื่อสรางชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแลวตองนำชุดการสอนไปทดสอบโดยวิธีการต่าง ๆ ก่อนนำไปใชจริง

๒) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น เพราะการจัดการเนื้อหาอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นสื่อในการค้นหาความรู้แก่นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนได้อย่างดี อีกทั้งยังเป็นสื่อประกอบการเรียนได้ ยังช่วยเสริมทักษะทั้ง ๔ ด้านปลูกฝังให้รักการอ่านแก่นักเรียนพร้อมทั้งสร้างจินตนาการเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรที่เพิ่มคุณค่าในการจินตนาการเพิ่มคุณภาพของการคิด ให้รับความรู้และข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ริเริ่มความสร้างสรรค์ และให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **บรรเทา กิตติศักดิ์** กลาวถึง บทบาทของครูผูสอนในเตรียมการสอน คือ การกำหนดเนื้อหาและวิธีสอนไดแก[๖] กำหนดจุดประสงค วิธีสอน กิจกรรม สื่อ อุปกรณการสอน วิธีการวัดและประเมินผล วิธีการสอนจะเนนใหผูเรียนไดทำกิจกรรมด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณที่กำหนด รวมทั้งการวัดประเมินผลตนเองโดยการ ๑. จัดสภาพแวดลอมและบรรยากาศการเรียน จูงใจ เสริมแรงใหผูเรียนเกิดการเรียนรู้ ๒. จัดสถานการณ ใหผูเรียนไดแสดงความคิดเห็น คิดวิพากษ์ วิจารณ ฝึกคิดแกปญหาด้วย กระบวนการต่าง ๆ และการคิดสร้างสรรค ๓. เอาใจใสและช่วยเหลือผูเรียนเป็นรายบุคคลด้วยความหวังดีและมีเมตตาตอผู้เรียน ๔. จัดกิจกรรมสงเสริมใหผูเรียนลงมือปฏิบัติ คิดประเมินปรับปรุงตนเอง ๕. จัดกิจกรรมใหผูเรียนไดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น/ประสบการณความรูภายในกลุ่ม ๖. ใชสื่อประกอบการสอนเพื่อใหผู้

---

[๖] บรรเทา กิตติศักดิ์, **เอกสารประกอบการเรียนเรื่องพัฒนาหลักสูตร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐.

เรียนคนควาหาความรู ๗. จัดแหล่งเรียนรูที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณชีวิตจริง แหลงเรียนรูอาจเป็นห้องสมุด สื่อนวัตกรรม แหลงธรรมชาติ และแหลงข้อมูลในชุมชน ๘. ฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการชี้นำตนเอง ผูสอนตองสร้างเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมที่เอื้อตอการเรียนรู ๙. สังเกตและประเมินตนเอง สังเกตส่วนดี สวนด้วยที่จะตองปรับปรุงผูเรียนอย่างต่อเนื่อง สังเกตการณ์ทำงานของผู้เรียนและการแสดงออกและสอดคล้องกับแนวคิดของ **วัฒนาพร ระงับทุกข์** กลาวจำแนกบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนควรประกอบด้วย[๗] ๑. การเตรียมตัวเอง ครูตองเตรียมตนเองใหพรอมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้สามารถใหคำแนะนำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผูเรียน ครูจึงจำเป็นต้องเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การคนคว้า การทดลองปฏิบัติในหัวขอเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งข้อมูลและประสบการณอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชนตอผู้เรียน ๒. การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูเปลี่ยนไปจากผูบอกเล่ามวลความรู้ ครูจึงตองเตรียมแหล่งขอมูลความรูแกผูเรียน เพื่อใหผูเรียนไดคนควาหาความรูด้วยตนเองในสถานที่ต่าง ๆ ไดทั้งในและนอกเวลาเรียน ๓. การเตรียมกิจกรรมการเรียน ครูตองวิเคราะหจุดประสงคของการเรียนรูเพื่อให้ได้สาระสำคัญ และเนื้อหาขอความรู อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรูตามที่กำหนด ตามความสามารถ และความสนใจของผูเรียน ๔. การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ ครูจะตองพิจารณาและกำหนดว่า จะใชสื่อ วัสดุอุปกรณใด เพื่อใหกิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผล พรอมทั้งเป็นผูอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมให้พร้อมเพื่อให้การเรียนรูในครั้งนั้น ๆ บรรลุผล ๕. การเตรียมการวัดและประเมินผล โดยการวัดใหตรงตามจุดประสงคการเรียนรู และวัดใหครอบคลุมทั้งในสวนของกระบวนการ และผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ โดยการเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

๓) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้เรื่อง ทศชาติชาดกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ ๒ คือ ด้านชุดการเรียนรู้ ลำดับที่ ๓ คือ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ ๔ คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ ๕ คือ ด้านวัดผลประเมินผล ทำให้ได้ทราบว่านักเรียนมีความพอใจเป็นอย่างมากในการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่อง ทศชาติชาดก ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้สอดแทรกคติธรรมหลักคำสอนที่เกี่ยวเนื่องในทศชาติชาดกที่นักเรียนควรรู้ในฐานะเป็นชาวพุทธ ด้วยเนื้อหาเหล่านี้ได้มีการจัดเรียงอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่สวยงาม อีกทั้งหนังสือที่ทำให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตมาเป็นประสบการณ์ เพื่อขยายขอบเขตของประสบการณ์ที่เคยมีอยู่เฉพาะเรื่องได้ลึกซึ้งกว่าเดิมยิ่งขึ้น ยังส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น และยังช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมทักษะทางด้าน

---

[๗] วัฒนาพร ระงับทุกข์, **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเปนศูนยกลาง**, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒-๑๔.

การอ่านที่เป็นส่วนช่วยให้นักเรียน ที่สนใจและใฝ่ในความรู้และยังเป็นแหล่งความรู้เพื่อศึกษาเรื่องทศชาติชาดกจากเนื้อหาวิชาในหลักสูตร จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้หนังสือเป็นอย่างมากโดยค่าเฉลี่ย (□) รวมทุกด้าน ๔.๕๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทุกด้าน เท่ากับ ๐.๐๑ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง ทศชาติชาดกอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **กระทรวงศึกษาธิการ** ได้ให้ความหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง เครื่องมือของการเรียนรู ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู ความคิด ความรูสึก และประสบการณสู่ผู้เรียนและช่วยพัฒนาผูเรียนให้มีความรูความคิด ประสบการณ คุณธรรม จริยธรรม คานิยมแกผูเรียนด้วย ในยุคปจจุบัน สื่อมีหลายรูปแบบและมีอิทธิพลในการกระตุ้นให้ผูเรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองดังนั้น จึงจำเป็นที่ครูจะตองจัดการเรียนการสอน ที่มีการใชสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วย และตองรูจักการพัฒนาสื่อ เพื่อใหสื่อมีความเหมาะสมกับผูเรียน และเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ[๘] สอดคล้องกับแนวคิดของ **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน** ได้ให้ความหมายของการใชสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง การจัดสื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอตอการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ พรอมทั้งมีการบริการและสงเสริมการใชอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ[๙]

ข้อเสนอแนะ

๑.ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑) ควรจัดเตรียมเนื้อหาที่จะสอนในทศชาติชาดกอ่านเพิ่มเติมให้ดีครบถ้วนก่อนนำไปใช้งานจริงเพื่อป้องความผิดพลาดในการสอน

๒) รูปแบบภาพประกอบควรมีความชัดเจน ดึงดูดนักเรียน ให้นักเรียนอยากที่จะศึกษา

๓) ควรส่งเสริมให้นักเรียนสรุปใจความและค้นคว้าด้วยตนเอง จากชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

๒) ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นต่อการสร้างชุดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ความชอบความสนใจของนักเรียนในชั้นนั้น ๆ ด้วยเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ความชอบความสนใจของนักเรียนในชั้นนั้น ๆ ด้วย

---

[๘] กระทรวงศึกษาธิการ, **เอกสารประกอบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ : แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพราว, ๒๕๔๕), หน้า ๖-๗.

[๙] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, **การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียนเอกชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, ๒๕๔๒), หน้า ๘.

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **เอกสารประกอบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ : แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพราว, ๒๕๔๕.

ชาตรี สำราญ. **หลักสูตรสถานศึกษา,** กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยมูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๗.

ชัยยงค พรหมวงศ และคณะ. **การผลิตชุดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา**, นนทบุรี : โรงพิมพมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๑.

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๖๐.

บรรเทา กิตติศักดิ์. **เอกสารประกอบการเรียนเรื่องพัฒนาหลักสูตร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐.

วัชรีกุล สำเภอพล.“ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และที่ ๒ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓) ของครูสอน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.”, **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา** , บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเปนศูนยกลาง**, กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓**,กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,๒๕๔๒.

สุวิทย มูลคำ และอรทัย มูลคำ. **วิธีการจัดการเรียนรูเพื่อพัฒนากระบวนการคิด**, พิมพครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. **การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียนเอกชน**, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, ๒๕๔๒.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Factors Relating to the Life Quality of Students in the Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University

เขมิกา ทองเรือง*
สำราญ วิเศษ**
พัฒนพงศ์ ติระ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ จำนวน ๒๕๐ คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

ผลการวิจัย พบว่า

๑. คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = ๓.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอารมณ์และจิตใจ ($\bar{x}$ = ๔.๐๖) ด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ ($\bar{x}$ =๓.๘๒) ด้านสังคม ($\bar{x}$ = ๓.๗๗) และด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x}$ = ๓.๖๒)

๒. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาด้านชีวิตการเรียน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากคณะ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๗๗๘) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

---

* อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาอังกฤษบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

ด้านบริการที่ได้รับจากคณะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๖๕๒)

ด้านชีวิตการเรียน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง (r = ๐.๕๙๔), (r = ๐.๕๕๙ และ r = ๐.๔๖๕) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์, คุณภาพชีวิตของนักศึกษา

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the life quality of students in the Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University,(2) to study factors that related tothe life quality of studentsin the Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University. The researcher collected the data by using the questionnaire in the Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University.The samples used in this study were 250 regular undergraduate students. The statistics employed in data analysis were frequency, percentage, means, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient was inthe statistical significance at .01 level.

The results of this study were as follows:

1. The life quality of students in the Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University found that the life quality of students in the Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University in overall image was at the high level ($\bar{X}$ = 3.82) and when considering in each aspect found that the emotional and mental aspects ($\bar{X}$ = 4.06), the health and economic aspects ($\bar{X}$ =3.82), the social aspect ($\bar{X}$ = 3.77), and the environment aspect ($\bar{X}$ = 3.62)were at the high level.

2. Factors related to the life quality of students in the residental aspect, relationship aspect with other people, and the service aspect that students received from the faculty relating to the quality of life of students,in the Faculty of Arts and Science, Nakhon Phanom University in the statistical significance was at 0.01 level by having the relationship was at the high level (r = 0.778) according to the hypothesis setting. When consideringxx each aspect, it was found that the service aspect the students received from the faculty,the service aspect had a positive relationship to the life quality of the students. The statistical significance was at 0.01 level by having the relationship was at the high level (r = 0.652).The

aspects of learning, relationships with others, the positive relationship with the life quality of the students in overall image of the statistical significance was at 0.01 level and by having the relationship, was at the medium level (r= 0.652) respectively.

Keywords: Relationship, Life Quality of Students

๑. บทนำ

สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่ดีนั้นต้องมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นความพึงพอใจในตัวบุคคลต่อการดำรงชีวิตในความต้องการขั้นพื้นฐานในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นและขวนขวายให้ได้มาด้วยตัวของมนุษย์เอง [๑] นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา บุคคลและครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นในทุกๆด้านอยู่ตลอดเวลา เป็นต้นว่า ด้านการศึกษา อาชีพ รายได สุขภาพอนามัย คุณธรรม ฯลฯ เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญที่บุคคลต้องการในการดำเนินชีวิตของตนเอง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมแสดงให้เห็นว่าบุคคลมีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะสอดคล้องกับนิยามของคุณภาพชีวิตที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นการรับรู้ความพึงพอใจและสถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม โดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเอง ภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (The WHOQOL group, ๑๙๙๔ อ้างถึงใน[๒] ซึ่งเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL – BREF –THAI ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ บัณฑิตหรือนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะคุณภาพชีวิตนั้นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ดังนั้นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากระดับอุดมศึกษาจึงจะต้องมีการยกกระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ของบุคคลในวัยเรียนในด้านปัจจัยต่างๆหลายประการ เป็นต้นว่า ในระดับบุคคล ในระดับครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทุกด้านจะส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน หากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นหรือเลวลง ก็อาจส่งผลกระทบต่อปัจจัยอื่นๆได้ และใน

---

[๑] นิศารัตน์ ศิลปะเดช.ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี ๒๕๔๐ : ๖๖

[๒] วรรณา กุมารจันทร์. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพยาบาลผู้สูงอายุ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชยีงใหม่ , ๒๕๔๓: ๔ : ๙-๑๐

ขณะเดียวกันก็จะส่งผลกะทบถึงคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่อยู่ในวัยเรียนเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นสิ่งแวดล้อมที่ดีทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษาจะช่วยฝึกฝนพัฒนาขีดความสามารถของบัณฑิตให้ดีขึ้น ดังนั้นทุกสถาบันการศึกษาจึงปรารถนาให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียน มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ และตระหนักถึงการจัดการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี จึงกล่าวได้ว่าคุณภาพชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยเหตุนี้การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีคุณภาพนั้นจึงต้องส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย สถาบันที่ทำหน้าที่หลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติคือสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมด้านวิชาการให้กับเยาวชนของชาติ หรือที่เรียกว่า นิสิต นักศึกษา ดังนั้นการผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ของสถาบันอุดมศึกษา

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นแหล่งศึกษาให้ความรู้แก่ประชาชนและได้มีการเปิดสอนในระดับปริญญาตรีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสต์บัณฑิต และปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ซึ่งคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ จำนวน ๖๖๙ คน [๓] ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพราะการจัดการศึกษาปริญญาตรีก็เป็นรากฐานสำคัญที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลว่านักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมมีคุณภาพชีวิตเป็นอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานักศึกษาต่อไปเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้นี้ ประชากรที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน ๖๖๙ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ จำนวน ๒๕๐ คน โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเป็น

---

[๓] งานทะเบียนและประมวลผล คณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๙

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ เพื่อใช้วัดค่าระดับข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การสร้างแบบสอบถามใน ๔ ด้าน ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตการเรียน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากคณะ ส่วนที่ ๓ ข้อมูลคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ ๔ เครื่องมือวิจัยแบบปลายเปิด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ สรุปผลปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๐ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๐ เป็นนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๐ มีเกรดเฉลี่ยสะสม ๒.๕๑-๓.๐๐ จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๐ พักอาศัยอยู่หอพัก จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔๐ รายรับที่ได้รับโดยเฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ และมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดนครพนม จำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๒๐

๔.๒ สรุปผลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = ๓.๘๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านชีวิตการเรียน ($\bar{x}$ = ๓.๙๓) ด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{x}$ = ๓.๗๓) และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ($\bar{x}$ = ๔.๒๔) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านบริการที่ได้รับจากคณะ ($\bar{x}$ = ๓.๔๒) อยู่ในระดับปานกลาง

๔.๓ สรุปผลคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = ๓.๘๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอารมณ์และจิตใจ ($\bar{x}$ = ๔.๐๖) ด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ ($\bar{x}$ =๓.๘๒) ด้านสังคม ($\bar{x}$ = ๓.๗๗) และด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x}$ = ๓.๖๒) อยู่ในระดับมาก

๕. อภิปรายผลการวิจัย

๕.๑ คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

จากการวิจัย พบว่า นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ [๔] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนิสิตในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย[๕] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบรมราชชนนี ราชบุรี ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลราชชนนี ราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี ผลการวิจัย[๖] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี และผลการวิจัย[๗] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบรมราชชนนี ราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัย[๘] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ผลการวิจัย[๙] ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ

---

[๔] ธนิตา ชี้รัตน์. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑

[๕] พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐

[๖] จันทรา อุ้ยเอ้ง. (ม.ป.ป.). คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร. พระนคร ฉบับพิเศษ การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ ๕*, ๑๔๑-๑๔๘.

[๗] พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐

[๘] เจตนสฤษฎิ์ สังขพันธ์, และคณะ. (๒๕๕๕). คุณภาพชีวิตนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. *วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษา*, ๕(๒), ๗๘-๙๑.

[๙] ภัทรพล มหาขันธ์. (๒๕๕๐). *การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.educ.su.ac.th/๒๐๑๓/images/stories/๑๐๐๗๕๕_๐๖.pdf.

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีระดับคุณภาพชีวิตมากที่สุด และผลการวิจัย[๑๐] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ ๑ ที่พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ ๑ ส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านอารมณ์และจิตใจ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๑๑] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤษ์ : กรณีศึกษานักศึกษาเข้าใหม่ปีการศึกษา ๒๕๕๕ ที่พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์มีระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ อยู่ในระดับสูง

ด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๑๒] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาเทคโนโลยีสุรนารี ที่พบว่า คุณภาพชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัย[๑๓] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมด้านร่างกายอยู่ในระดับสูง

ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๑๔] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ที่พบว่า คุณภาพชีวิตในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ด้านสังคมอยู่ในระดับสูง และผลงานวิจัย[๑๕] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสังคมอยู่ในระดับสูง

---

[๑๐] วนิทรา นวลละออง. (๒๕๕๕). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ ๑. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, ๕๗ (๒), ๒๒๕-๒๓๔

[๑๑] สำราญ จูช่วย, และคณะ. (๒๕๕๖). *คุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์: กรณีนักศึกษาเข้าใหม่ปีการศึกษา ๒๕๕๕*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/๒๕๕๕_GenEd_Sumran-Salakjit.pdf

[๑๒] สำราญ จูช่วย, และคณะ. (๒๕๕๖). *คุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์: กรณีนักศึกษาเข้าใหม่ปีการศึกษา ๒๕๕๕*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/๒๕๕๕_GenEd_Sumran-Salakjit.pdf

[๑๓] สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล. (๒๕๕๐). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*. กรุงเทพ: สำนักวิจัย วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.๐๒-๐๒). นครราชสีมา: ส่วนกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

[๑๔] ธนิตา ชี้รัตน์. (๒๕๕๔). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑

[๑๕] พิชญาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐.

ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๑๖] ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักศึกษา: รูปแบบการจัดกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับความหมายคุณภาพชีวิต[๑๗] กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตที่เป็นสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เพียงพอ มีความพร้อมและสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาที่สลับซับซ้อนได้และสามารถดำเนินชีวิตด้วยวิธีการที่ชอบธรรมเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนพึงประสงค์ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

๕.๒ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ด้านชีวิตการเรียน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = ๐.๗๗๘) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย [๑๘] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยกับคุณภาพชีวิตของนิสิตโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน โดยค่าสหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ (r = ๐.๗๗๖) ผลการวิจัย[๑๙] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบรมราชชนนี ราชบุรี ที่พบว่า ปัจจัยคัดสรรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย

---

[๑๖] สุจิต บุญบงการ.การพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระว่างทหาร สถาบันการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๓๔ : ๙-๑๐

[๑๗] ไกรวฒุ ช่วยสถิตย์. คณุภาพชีวิตด้านครอบครัวและชุมชนชาวไทยมุสลิมในชุมชนเมือง: ศึกษากรณีชมุชนบ้านหัวสะพานสะเตงและชุมชนกำปงบาโงย. ภาคนิพนธ์ สาขาพัฒนาสงัคม.บัณฑิตวิทยาลัย พัฒนบริหารศาสตร์มหาบณัฑิต.๒๕๔๑

[๑๘] ธนิตา ชี้รัตน์. (๒๕๕๔). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑

[๑๙] พิชญาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐.

พยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ผลการวิจัย[๒๐] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวการศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ผลการวิจัย[๒๑] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกับคุณภาพชีวิตนิสิตมากที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับผู้ปกครอง บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยด้านบริการเสริมการศึกษา คุณลักษณะของนิสิต ที่อยู่อาศัยโดยอาศัยที่หอพัก สถานภาพทางการเงิน บริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยด้านบริการกิจการนิสิตและสวัสดิการ ที่อยู่อาศัยโดยอาศัยอยู่ที่บ้าน และอาชีพของผู้ปกครองนิสิตที่ทำธุรกิจส่วนตัว และผลการวิจัย[๒๒] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ มี ๕ ปัจจัย ได้แก่ บุคลิกภาพ การสนับสนุนด้านการเรียนของผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพในมหาวิทยาลัย สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ และการเลียนแบบเพื่อน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านชีวิตการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๒๓] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ที่พบว่า ด้านการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ด้านที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ผลการวิจัย[๒๔] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและรูปแบบที่พักอาศัยของนักศึกษา

---

[๒๐] กฤตธัช อันชื่น. (๒๕๕๗). *คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี* (รหัสโครงการ ๕๖-๐๒-๐๒). นครราชสีมา : ส่วนกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี.

[๒๑] ชมพูนุช หิริโกกุล. (๒๕๕๐). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.* การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

[๒๒] เพาพะงา จิตต์สวาสดิ์. (๒๕๕๓). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์การศึกษาดุษฎีฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

[๒๓] ธัญญรัศม์ เปรมาประยูรวงศา. (๒๕๕๖). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและรูปแบบที่พักอาศัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านการบริการพื้นฐาน โดยรวมมีความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของยูเนสโก (Unesco. Population Education, ๑๙๘๑ อ้างถึงในวิภาพร มาพบสุข, ๒๕๕๐) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในข้อที่ ๕ คือ ที่อยู่อาศัย และการตั้งถิ่นฐาน

ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๒๕] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ พบว่า ด้านสังคมในกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ผลการวิจัย[๒๖] ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบรมราชชนนี ราชบุรี ที่พบว่า ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนี ราชบุรี ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาล ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย[๒๗] ของธนิตา ชี้รัตน์ (๒๕๕๔) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ที่พบว่า ด้านการให้บริการแก่นิสิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต และสอดคล้องกับหลักการกิจการนักศึกษา

---

[๒๔] ธัญญรัศม์ เปรมาประยูรวงศา. (๒๕๕๖). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและรูปแบบที่พักอาศัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

[๒๕] ธนิตา ชี้รัตน์. (๒๕๕๔). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑ *นักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

[๒๖] พิชญาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐.

[๒๗] ธนิตา ชี้รัตน์. (๒๕๕๔). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑ *นักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

๖. ข้อเสนอแนะ

๖.๑ จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านชีวิตการเรียน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อยู่ในระดับมาก แสดงว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาทั้ง ๓ ด้านนี้ อยู่ในเกณฑ์ดี

ด้านบริการที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปานกลาง จากข้อเสนอแนะที่ได้จากนักศึกษาในการวิจัยจึงควรมีการพัฒนาส่งเสริมในด้านการบริการนักศึกษา เช่น มีการพัฒนาปรับปรุงแอร์ในห้องเรียน อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการศึกษา ระบบอินเตอร์เน็ต กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จัดให้มีการบริการทางด้านโรงอาหาร โรงจอดรถสำหรับจักรยานยนต์ที่มีหลังคากันแดด และควรมีม้าหินอ่อนไว้สำหรับนั่งพัก เพื่อความสะดวกสบายแก่นักศึกษาและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย

๖.๒ จากการวิจัย พบว่า คุณภาพของชีวิตนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก แสดงว่าคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ในทุกด้านอยู่ในเกณฑ์สูง

๖.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(๑) ควรมีการศึกษาค้นคว้าหารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพัก

(๒) ควรมีการศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยและแบบโลจิสติก

(๓) ควรมีการศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้การวิเคราะห์เส้นตรง (Path Analysis)

๗. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูลคุณภาพชีวิตนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม และทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

นิศารัตน์ ศิลปะเดช.**ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี ๒๕๔๐ : ๖๖

วรรณา กุมารจันทร์. **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน.** วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพยาบาลผู้สูงอายุ, บัณฑติวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชยีงใหม่ , ๒๕๔๓: ๔ : ๙-๑๐

งานทะเบียนและประมวลผล คณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๙

ธนิตา ชี้รัตน์. ***ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์.*** วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑

พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับ** คุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐

จันทรา อุ้ยเอ้ง. (ม.ป.ป.). **คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร. พระนคร ฉบับพิเศษ การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ ๕*, ๑๔๑-๑๔๘.

พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี**. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐

เจตนสฤษฎิ์ สังขพันธ์, และคณะ. (๒๕๕๕). **คุณภาพชีวิตนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.** *วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษา*, ๕(๒), ๗๘-๙๑.

ภัทรพล มหาขันธ์. (๒๕๕๐). ***การศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.*** ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.educ.su.ac.th/๒๐๑๓/images/stories/๑๐๐๗๕๕_๐๖.pdf.

วนิทรา นวลละออง. (๒๕๕๕). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ ๑**. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, ๕๗ (๒), ๒๒๕-๒๓๔

สำราญ จูช่วย, และคณะ. (๒๕๕๖). ***คุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์: กรณีนักศึกษาเข้าใหม่ ปีการศึกษา*** *๒๕๕๕*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม

๒๕๕๙, จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/๒๕๕๕_GenEd_Sumran-Salakjit.pdf

สำราญ จูช่วย, และคณะ. (๒๕๕๖). ***คุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์: กรณีนักศึกษาเข้าใหม่*** *ปีการศึกษา ๒๕๕๕*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/๒๕๕๕_GenEd_Sumran-Salakjit.pdf

สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล. (๒๕๕๐). ***การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมที่ศึกษาระดับปริญญาตรี*** *วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*. กรุงเทพ: สำนักวิจัย วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.๐๒-๐๒). นครราชสีมา: ส่วนกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ธนิตา ชี้รัตน์. (๒๕๕๔). ***ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์.*** วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑

พิชญาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.** *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐.

กฤตธัช อันชื่น. (๒๕๕๗). ***คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*** (รหัสโครงการ ๕๖-๐๒-๐๒). นครราชสีมา : ส่วนกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ชมพูนุช หิริโกกุล. (๒๕๕๐). ***ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี*** *มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.* การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

เพาพะงา จิตต์สวาสดิ์. (๒๕๕๓). ***ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา*** *(หลักสูตร ๕ ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์การศึกษาดุษฎีฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ธัญญรัศม์ เปรมาประยูรวงศา. (๒๕๕๖). ***ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและรูปแบบที่พักอาศัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น***. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ธัญญรัศม์ เปรมาประยูรวงศา. (๒๕๕๖). ***ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตและรูปแบบที่พักอาศัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา

บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ธนิตา ชี้รัตน์. (๒๕๕๔). ***ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์.*** วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี ค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๘๔๕/๑๒๔๓๗๙.pdf?sequence=๑ *นักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

พิชญาย์วีร์ สินสวัสดิ์, และเบญจวรรณ พิททาร์ด. (๒๕๕๙). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี** ราชบุรี. *วารสารเกื้อการุณย์*, ๒๓(๑), ๗-๒๐.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Political Participation of Public Administration Students, Faculty of Arts and Science, Nakhon Phanom University

สำราญ วิเศษ*

เขมิกา ทองเรือง**

พัฒนพงศ์ ติระ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ ชั้นปี และอายุ ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ใช้วิธีการการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๖๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามี ๕ ระดับ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน t-test และ F-test (One-way ANOVA) และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการวิจัย พบว่า

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x}$= ๔.๘๒) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{x}$= ๔.๕๒) ด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{x}$= ๔.๕๑) ด้านการแสดงความคิดเห็น ($\bar{x}$= ๔.๔๙)

---

* อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาอังกฤษบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

๒. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่มี เพศ ชั้นปี อายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕
คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง, นักศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study the political participation of public administration students at Nakhon Phanom University, (2) to compare the political participation of public administration students in the Faculty of Arts and Science, Nakhon Phanom University classified by sex, age, years in the program, in that the researcher collected the data by using a questionnaire for the collection of data from public administration students in the Faculty of Arts and Science, Nakhon Phanom University. The sample was taken from 165 public administration students by determing the Sample group the Taro Yamane formula.The research instrument was a five-rating scale questionnaire regarding the participation of public administration students. The data was analyzed by using the computer program with the reliability coefficient of .97. The statistics employed in data analysis were the value of frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and hypothesis test by using t-test and F-test (One-way ANOVA) and analysis of variance by pair to Scheffé's test by determining what the statistical significance was at the 0.05 level.

The results of this study were as follows:

(1) The political participation of public administration students in overall aspects were at the high level. When considering each aspect, it was found that the political participation of public administration students was at the high level overall. When considering each aspect, it was found that the information aspect ($\bar{X}$= 4.82), the decision ($\bar{X}$= 4.52), the motoring and evaluation ($\bar{X}$= 4.51),and the comment aspect ($\bar{X}$= 4.49).

(2) The comparison of political participation of public administration students revealed that the political participation of students who were currently in a different year of study, the age factor contributed to different political participation and the statistical significance was at 0.05 level.

Keywords: Political Participation, Students

๑. บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่อดีตกาลมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ้างก็เป็นแต่เพียงการรัฐประหาร ที่มีลักษณะเพียงแค่เป็นการเปลี่ยนผู้ปกครองประเทศหรือราชวงศ์ที่ปกครองประเทศ แต่ยังคงมีโครงสร้างการปกครองหรือมีการเมืองเกือบจะเรียกได้ว่า ระบอบเดิมมาตลอด ซึ่งประชาชนแทบจะไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ในการเมืองการปกครองประเทศเลย หรือจะมีส่วนร่วมบ้างก็เป็นเพียงผู้รับการปฏิบัติเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อปี พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะคณะผู้ปกครองประเทศเท่านั้น โครงสร้างทางการเมืองและการบริหารประเทศยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง นักวิชาการบางคนมองว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นการชิงสุกก่อนห่าม ประชาชนยังไม่เข้าใจและยังไม่พร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศตามสิทธิและหน้าที่ที่ระบอบประชาธิปไตยกำหนดให้ ตลอดระยะเวลามากกว่า ๖๐ ปี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เกิดการรัฐประหารมากมายหลายครั้งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมีถึง ๙ ครั้ง [๑]

การเมืองไทยยังคงมิได้มีการพัฒนาเท่าที่ควรดังจะเห็นได้จากการรัฐประหารซ้ำซากและมีข้ออ้างเพื่อประชาชนทุกครั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนค่อนข้างน้อยและขาดความต่อเนื่อง การรัฐประหารเป็นไปโดยง่ายปราศจากการต่อต้านจากประชาชนโดยทั่วไป ก็เพราะประชาชนส่วนใหญ่มิได้รับการปลูกฝังและอบรมหล่อหลอมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องและจริงจังทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น มีเสรีภาพอย่างเสมอภาค และมีอำนาจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย [๒]

ประชาชนมีส่วนร่วมและมีความตื่นตัวทางการเมือง จะมีบ้างก็เพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น เช่น กรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดความอ่อนแอทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายและเกิดค่านิยมผิด ๆ ที่คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง เป็นเรื่องสกปรก ประชาชนจะเกี่ยวข้องกับการเมืองเฉพาะการเลือกตั้ง และการฟังหรืออ่านข่าวเท่านั้นซึ่งนับเป็นจุดอ่อนที่มีผลต่อเสถียรภาพของระบบการเมือง การมีส่วนร่วม

---

[๑] สุจิต บุญบงการ.การพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระว่างทหาร สถาบันการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔ : ๙-๑๐

[๒] สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. การบริหารข้าราชการไทยในทศวรรษหน้า.วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน, ๒๕๔๐ : ๓๕

ทางการเมือง จึงเป็นสิทธิทางการเมืองของฝ่ายที่จะอยู่ใต้การปกครอง ในการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจ ผลประโยชน์ต่อฝ่ายผู้ปกครอง โดยให้ฝ่ายผู้ปกครองปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอะไร ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนผู้แสดงเจตนานั้น [๓] การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเป้าหมายสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่ยึดหลักการของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังจะเห็นได้จากในหมวด ๔ ว่าด้วยหน้าที่ของชาวไทย และหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ตามมาตรา ๗๒ คือ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และมาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งทั้ง ๒ มาตรา แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

๒.๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำแนกตามเพศ ชั้นปี และอายุ

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

---

[๓] เชาวนะ ไตรมาศ.การใชกลไกรัฐธรรมนูญสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ พีเพรส จำกัด, ๒๕๔๒ : ๖-๗

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคปกติที่กำลังศึกษาในคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๖๕ คน โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ เพื่อใช้วัดค่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การสร้างแบบสอบถามใน ๔ ด้าน

๒.๑ ด้านข้อมูลข่าวสาร
๒.๒ ด้านการแสดงความคิดเห็น
๒.๓ ด้านการตัดสินใจ
๒.๔ ด้านการประเมินผล

๔. ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมสรุปผลได้ดังนี้

๑. ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน ๑๖๕ คน พบว่า

๑.๑ เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๗ และเพศชาย มีจำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๓ ตามลำดับ

๑.๒ ชั้นปี ส่วนใหญ่เป็นชั้นปีที่ ๓ มีจำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘ รองลงมาคือชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ รองลงมาคือชั้นปีที่ ๒ มีจำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐ ตามลำดับ

๑.๓ อายุ ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๗ และมีอายุระหว่าง ต่ำกว่า ๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๓ ตามลำดับ

๒. ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมพบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่าโดยรวมนักศึกษามีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นด้าน จะสามารถเรียงลำดับการมีส่วนร่วมตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

๒.๑ ด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ข้อที่นักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๘๒) รองลงมาคือ ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองแก่ผู้อื่น ($\bar{x}$= ๔.๖๓) ข้อที่นักศึกษามีส่วน

ร่วมในการได้รับความสะดวกความรวดเร็วในการค้นข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x}$= ๔.๕๗) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคข่าวสารทางการเมือง ($\bar{x}$= ๔.๔๖) และข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมมีข้อมูลข่าวสารถูกต้องและปัจจุบัน ($\bar{x}$= ๔.๒๔) ตามลำดับ

๒.๒ ด้านการแสดงความคิดเห็น พบว่านักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้แสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๔๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักศึกษาที่มีส่วนร่วมจิตสำนึก ทัศนคติ ความตระหนัก ความในการยุติธรรมทางการมีส่วนร่วมทางการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๕๘) รองลงมาคือ ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการชักจูงให้ผู้อื่นหันมามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ($\bar{x}$= ๔.๕๕) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนแสดงความคิดเห็นในโครงการ ($\bar{x}$= ๔.๕๒) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบใด ($\bar{x}$= ๔.๔๑) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมด้านท่านมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านเวทีสาธารณะ ($\bar{x}$= ๔.๓๙) ตามลำดับ

๒.๓ ด้านการตัดสินใจ พบว่า นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ/การดำเนินงานทางการเมือง โดยภาพรวมการตัดสินใจ ทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักศึกษาที่มีส่วนร่วมในแผนการดำเนินงานการทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๕๔) รองลงมาคือ ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดโครงการกิจกรรมทางการเมือง ($\bar{x}$= ๔.๕๓) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการการมีส่วนร่วมทางการเมืองนานหรือไม่ ($\bar{x}$= ๔.๕๓) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมโครงการทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอมากน้อยเพียงใด ($\bar{x}$= ๔.๕๒) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมด้านท่านมีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{x}$= ๔.๕๐) ตามลำดับ

๒.๔ ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลทางการเมือง โดยภาพรวมการติดตามและประเมินผลทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๕๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นักศึกษาที่มีส่วนร่วมรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมให้ประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= ๔.๕๖) รองลงมาคือ ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินงาน ($\bar{x}$= ๔.๕๓) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองในการประเมินผลกิจกรรมทาง ($\bar{x}$= ๔.๕๐) ข้อที่นักศึกษามีส่วนร่วมเคยสำรวจทางการเมือง ($\bar{x}$= ๔.๕๐) ข้อที่

นักศึกษามีส่วนร่วมด้านติดตามผลการดำเนินงานทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$= ๔.๔๕) ตามลำดับ

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่มี เพศ ชั้นปี อายุ ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นักศึกษา ที่มี เพศ ชั้นปี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่มี เพศ ชั้นปี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ [๔] การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้า ร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

สมมติฐานที่ ๒ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการทำวิจัย ๔ ด้านด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านแสดงความคิดเห็น ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า

๑. ด้านข้อมูลข่าวสาร นักศึกษามีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

๒. ด้านแสดงความคิดเห็นนักศึกษามีจิตสำนึก มีทัศนคติ มีความตระหนัก ความยุติธรรมทางการมีสาวนร่วมทางการเมือง

๓. ด้านการตัดสินใจนักศึกษามีแผนการดำเนินงานการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๔. ด้านการประเมินผลนักศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมให้ประชาชน

สมมติฐานที่ ๓ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่มี ชั้นปี ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

---

[๔] นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: ๕๙๘ Print. ๒๕๔๖: ๔.

จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นักศึกษา ที่มี ชั้นปี ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่มี ชั้นปี ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ[๕] ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ชั้นปีที่กำลังศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองของนิสิตมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

สมมติฐานที่ ๔ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ที่มี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นักศึกษา ที่มี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่มี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ [๖] กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดังนี้

๑. คุณสมบัติของผู้รับรู้ มีผลทำให้การรับรู้ของคนเราแตกต่างกันไปที่สำคัญได้แก่ ความต้องการ หรือแรงขับ (Need or Drive) ทัศนคติ (Attitude) บุคลิกภาพ (Personality) และการปรับตัวส่วนบุคคล (Personal Adjustment)

๒. ความใส่ใจและการรับรู้ (Attention and Perception) ปกติเราจะไม่รับรู้หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งหมด จุดรวมของการรับรู้ต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง คือ ความใส่ใจหรือความตั้งใจซึ่งเราจะเลือกเฟ้นเฉพาะที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของเรา

๓. การเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ (Preparatory Set) เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพการเตรียมพร้อมจะช่วยให้บุคคลสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าในสิ่งที่เกิดขึ้นได้ และเตรียมพร้อมในการเตรียมตัวเองอย่างเต็มที่ ต่อการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกมาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในสถานการณ์นั้น ๆ

---

[๕] จวนอรุณ อักษรเสือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,. ๒๕๔๙ : บทคัดย่อ.

[๖] จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ.จิตวิทยาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๑๕ : ๔๕-๔๘ .

๔. ความต้องการและแรงจูงใจ (Need and Motivation Factor) คนเรามักจะเลือกให้ความสนใจต่อสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ หรือความต้องการของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิ่งที่รับไม่ได้รับการตอบสนอง

๕. ความต้องการและคุณค่า (Need and Value) ซึ่งที่คนเรารับรู้นั้นอาจถูกกำหนดขึ้นมาจากความต้องการและคุณค่าส่วนตัว เพื่อตีความหมายของสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะรับรู้

๖. บุคลิกภาพของบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ลักษณะของบุคลิกภาพที่ไม่เหมือนกัน ย่อมรับรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางสังคม และการรับรู้สิ่งเร้าที่ปรากฏไม่ชัดแจ้งแตกต่างกันเสมอ

๗. ประสบการณ์เดิม (Early Experience) ประสบการณ์เดิมหรือพื้นฐานความรู้เดิมในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ย่อมมีผลต่อการตีความของสิ่งที่เรารับรู้

๗.กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมและทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

จวนอรุณ อักษรเสือ **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙.

จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ.**จิตวิทยาการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๑๕.

เชาวนะ ไตรมาศ. **การใชกลไกรัฐธรรมนูญสำหรับประชาชน.** กรุงเทพฯ พีเพรส จำกัด, ๒๕๔๒.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.**การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร: ๕๙๘ Print. ๒๕๔๖.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. **การบริหารข้าราชการไทยในทศวรรษหน้า.** วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน, ๒๕๔๐.

สุจิต บุญบงการ. **การพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระว่างทหาร สถาบันการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน.**กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

The Participation of the People in the Implementation Process according to the Three-year Development Plan (๒๐๑๖-๒๐๑๘) of the Saen Phan Sub-district Administrative Organization, That Phanom District, Nakhon Phanom Province

อิทธิพงศ์ ทองไมล์*
เขมิกา ทองเรือง**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลโดยมีขอบเขตการวิจัยคือ ตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๐ ตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ มีอายุ ๑๘ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน ร้อยละ ๓๕.๘ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา, ปวส. จำนวน ๑๔๑ คน ร้อยละ ๓๙.๒ ประกอบอาชีพ ลูกจ้าง /รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๑๐ คน ร้อยละ ๓๐.๖ มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน ร้อยละ ๓๐.๘ อาศัยในหมู่ ๓ บ้านหมันหย่อน จำนวน ๗๖ คน ร้อยละ ๒๑.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\overline{X}$ = ๔.๒๙) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ($\overline{X}$ =๔.๓๕) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ($\overline{X}$ = ๔.๒๓) เมื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า ยอมรับสมมติฐาน คือ ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การ

---

* นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

บริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, กระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี

Abstract

The purposes of this research were to study the participation of the people in the implementation process according to the three-year development plan (2016-2018) of the Saen Phan Sub-district Administrative Organization, That Phanom District, Nakhon Phanom Province, to study the level of the participation of the people in the implementation process according to the three-year development plan (2 0 1 6 -2 0 1 8) and to study the suggestions for the implementation process according to the three-year development plan (2016-2018) of the Saen Phan Sub-district Administrative Organization, That Phanom District, Nakhon Phanom Province. The researcher used the questionnaire to collect data by having the scope of the research was at Saen Phan Sub-district, That Phanom District, Nakhon Phanom Province by using 360 samples.

The research results were as follows: The majority of the 225 participants were female (62.5%) had 18 to 30 years of age, 129 participants (35.8%) had the level of education in diploma and high vocational certificate, 1 4 1 participants, (39.2%) were employees/ general employee jobs, 110 participants (30.6%) had the income between10,001-15,000 Thai baht / month, 30.8% lived in the village no. 3 of Manyon village, and 76 participants (21.1%) were the participation of participants who answered the questionnaire. The overall image was at the high level in all aspects ($\bar{x}$ = 4.29). The highest average aspect was the infrastructure development ($\bar{x}$ =4.35) and the lowest average aspect was the development of water resources ($\bar{x}$ =4.23). When testing the hypothesis found that the accepted hypothesis was the different personal characteristic making the participation of the people in the implementation process according to the three-year development plan (2016-2018) of the Saen Phan Sub- district Administrative Organization, That Phanom District, Nakhon Phanom Province had the difference in the statistical significance at the .05 level.

Keywords: The Participation of the People, the Implementation Process according to the Three-year Development Plan

๑. บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นองค์กรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนราชการที่ถ่ายโอนมาให้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานต่อการพัฒนาในระดับประเทศ สามารถตรวจสอบความต้องการพื้นฐาน ต่าง ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วมากกว่า หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้ "แผนพัฒนาท้องถิ่น" เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน อันเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ "การวางแผน" จึงเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้บัญญัติให้สภาตำบลได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลที่เป็นเขตชนบท ได้มีโอกาสในการเรียนรู้การแก้ไขปัญหา และการสนองต่อความเดือดร้อนต้องการของตนเอง โดยการเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง หรือที่เรียกว่าปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงมีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตามมาตรา ๖๖, ๖๗ และ ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒) โดยภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหลายภารกิจ แบ่งเป็นภารกิจและหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำ จำนวน ๙ ภารกิจ ภารกิจและหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำ จำนวน ๑๓ ภารกิจ และมาตรา ๖๙/๑ ให้ องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดประโยชน์และสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง [๑]

ภายใต้ มาตรา ๖๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒) มีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นจะประกอบไปด้วยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกำหนดแผนของท้องถิ่นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ร่วมกันบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ร่วมปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด

---

[๑] กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (๒๕๕๐). **กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ องค์การบริหารส่วนตำบล.** กรุงเทพฯ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

พร้อมทั้งมีการร่วมติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน ฉะนั้นจึงเกิดกระบวนการบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้โดยประชาชนเอง[๒]

ผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบในกระบวนการปฏิบัติงานของแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) รวมทั้งเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑)และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลจากการศึกษาจะใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาสามปีในปีต่อ ๆ ไป ยังผลให้แผนพัฒนาสามปีสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย

๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ
ดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด **ตัวแปรต้น** เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย **ตัวแปรตาม** เป็นระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ได้แก่ การมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ การมี

---

[๒] พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552 **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 126 ตอน 84 ก ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2552

ส่วนร่วมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ การมีส่วนร่วมด้านสังคมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมด้านสาธารณสุข และการมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการที่ดี ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากร คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน ๓๖๐ คน

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ มีอายุ ๑๘ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน ร้อยละ ๓๕.๘ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. จำนวน ๑๔๑ คน ร้อยละ ๓๙.๒ ประกอบอาชีพ ลูกจ้าง /รับจ้างทั่วไป จำนวน ๑๑๐ คน ร้อยละ ๓๐.๖ มีรายได้ ๑๐๐๐๑ – ๑๕๐๐๐ บาท/เดือน ร้อยละ ๓๐.๘ อาศัยในหมู่ ๓ บ้านหมันหย่อน จำนวน ๗๖ คน ร้อยละ ๒๑.๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมทั้ง ๑๐ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง ๑๐ ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมคิด ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ด้านการพัฒนาสาธารณสุข และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ตามลำดับ

๔.๓ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติการทดสอบค่าสถิติที (T-test) และ (F-test) ผลการวิเคราะห์พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน จะส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ต่อผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน ๒๐ คน โดยผู้ศึกษาได้เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยเมื่อผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์แล้ว จึงสรุปประเด็นส่วนร่วมในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสัมภาษณ์ต้องการให้

ซ่อมแซมถนนที่ชำรุดและขยายผิวถนน รวมถึงการก่อสร้างถนนสู่พื้นที่ทำการเกษตร และทำการซ่อมไฟฟ้าสาธารณะตามถนน และปรับปรุงตรวจสอบระบบประปาโดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้งน้ำไม่ค่อยเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค

ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสัมภาษณ์ ต้องการให้ขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขินให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรได้ และต้องการให้มีระบบท่อสงน้ำไปสู่พื้นที่ทางการเกษตรอย่างทั่วถึง

ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสัมภาษณ์ ต้องการให้มีรถรับส่งเด็กไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และให้เพิ่มคุณภาพของการศึกษาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นพัฒนาการของเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนการจัดงานบุญประเพณีให้มากยิ่งขึ้น

ด้านการพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสัมภาษณ์ต้องการให้สอดส่องดูแลในเรื่องของยาเสพติด เนื่องจากเยาวชนมั่วสุมในเรื่องยาเสพติดกันมาก และอยากให้ช่วยหาตลาดรองรับสินค้าทางการเกษตร และควรดำเนินการในเรื่องของการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในตำบล เช่น มีกิจกรรมซ่อมแซมบ้านพัก หรือบริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ยากไร้ และให้เพิ่มโครงการที่ส่งเสริมด้านอาชีพอย่างจริงจัง

ด้านการพัฒนาสาธารณสุข ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสัมภาษณ์ต้องการให้ช่วยสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของ อสม. และบูรณาการการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแสนพัน

ด้านการบริหารจัดการที่ดี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสัมภาษณ์ต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น อยากให้มีการสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปีที่องค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ดำเนินการ และชี้แจงผลการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ให้ประชาชนรับทราบ

๕. อภิปรายผลการวิจัย

๕.๑ สมมติฐานที่ ๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นไปตามที่ประชาชนเลือกและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด โดยอาจเกิดจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่ประชาชนเลือกเข้ามามีประสิทธิภาพ

ในการบริหารจัดการปัญหาในตำบล ตลอดจนประชาชนและผู้นำในชุมชนมีความเข้มแข็งและสามัคคีในการปฏิบัติงานร่วมกัน และคอยดูแลในเรื่องของโครงการจากแผนพัฒนาไปสู่กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ ให้เป็นไปตามที่ประชาชนต้องการ โดยโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี เป็นโครงการที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วจากส่วนที่เกี่ยวข้องและเป็นโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดตามที่ประชาชนต้องการ และจำนวนโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี มีจำนวนที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบลแสนพันสามารถดำเนินการได้ จึงสามารถจัดทำและดำเนินการให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชนมากที่สุด จากการที่ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการดังกล่าว จึงทำให้การมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมคิด ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการพัฒนาสังคมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสาธารณสุข และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก อบต.แสนพัน มีนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือในเรื่องการประชาคมรับฟังความคิดเห็น และประชาชนมีความตื่นตัวและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่พักอาศัยและดำเนินการโดย อบต.แสนพัน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หรือด้านการศึกษาก็เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการและมีตัวชี้วัดที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย เช่น ในเรื่องของการจัดอาหารกลางวัน หรืออาหารเสริมนมให้เด็ก ซึ่งได้งบอุดหนุนมาโดยเฉพาะ จึงทำให้เห็นผลดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ จึงทำให้ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ[๓] ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการ

---

[๓] สถิตย์ เฉย์ไสย. (๒๕๕๕). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และสอดคล้องกับการวิจัยของ[๔] ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗) ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดินแดง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗) ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดินแดง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ ๒) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๕- ๒๕๕๗) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ๑) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗) ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดินแดง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมคิดกำหนดความต้องการ ด้านการร่วมจัดทำแผนพัฒนา ด้านการร่วมรับรู้ ตรวจสอบและเสนอแนะ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการร่วมใช้แผนพัฒนาสามปี อยู่ในระดับมาก และ ๒) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗) ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดินแดง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน ตามลำดับ

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหมู่บ้านที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวมประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ[๕] ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างแป้น อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวมและรายด้าน ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการที่เพศชายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี อยู่ในระดับมาก เพศหญิงมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และด้านการติดตามและประเมินผลเพศชายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และผลการเปรียบเทียบพบว่าทั้งสองเพศมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

---

[๔] ศิริ หอมวัฒนา. (๒๕๕๖). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗)ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดินแดงอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

[๕] สุลีพร เพียเพ็ง. (๒๕๕๒). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างแป้น อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ ด้านการพัฒนาสาธารณสุข ประชาชนที่เพศต่างกันมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยเพศหญิงมีส่วนร่วมเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ประชาชนที่เป็นเพศชาย จะมีส่วนเข้ามาร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม หรือร่วมในการทำกิจกรรมทางสังคมบางอย่างน้อยกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสาธารณสุขซึ่งเพศหญิงจะมีธรรมชาติของการชอบดูแลรักษาผู้อื่นมากกว่าเพศชาย จึงทำให้ส่วนร่วมของเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยการร่วมมือสูงกว่าเพศชาย ผลการวิจัยสอดคล้องกับ[๖] ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าในช่วงอายุของประชาชนแต่ละวัย จะเป็นช่วงของการทำงานที่แตกต่างกัน และระดับความคิด ความรู้สึกของคนจะแตกต่างกัน เช่นในช่วงที่อายุที่เข้าสู่ช่วงกลางคน ความคิด ความรู้สึก จะเกิดจากการคิด ไตร่ตรอง และใช้เหตุผลรวมทั้งประสบการณ์ มาประกอบในการคิดและตัดสินใจ ซึ่งแตกต่างจากช่วงวัยรุ่นหรือเพิ่งเริ่มทำงาน โดยประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี มีส่วนร่วมแตกต่างจากประชาชนทุกกลุ่มอายุ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ที่ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่จะแตกต่างกันในด้านการพัฒนาสังคมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า

---

[๖] ประมวล เภตรา. (๒๕๕๐). **ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

โดยส่วนใหญ่แล้ว ระดับของการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ รายได้ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเข้าถึงสวัสดิการหรือแหล่งทุนต่าง ๆ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาไม่สูงมากนักจึงให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งเน้นทางด้านการพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจ เป็นหลัก โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษามีส่วนร่วมแตกต่างกับประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช., อนุปริญญา/ปวส. และระดับปริญญาตรีขึ้นไป ผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ[๗] ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันโดยรวมมีคิดเห็นต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสอดคล้องกับ[๘] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร" ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อระดับประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามที่อยู่อาศัย โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้มีการดำเนินงานได้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และมีความเท่าเทียมในการให้บริการหรือการดำเนินงานพัฒนาต่างๆ แต่อาจจะต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมหรือมีความรู้สึกการเป็นเจ้าของ จึงจะทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบางหมู่บ้านที่มีการเข้าร่วมไม่มากนัก เกิดแรงจูงใจที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในวิชาต่างๆ ขอขอบคุณประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

---

[๗] ประมวล เภตรา. (๒๕๕๐). **ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

[๘] พระทวีศักดิ์ ยรรยง. (๒๕๕๔). **ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.** การค้นคว้าแบบอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔.

๖. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ดร.อภิกนิษฐา นาเลาห์ ประธานกรรมการสอบ และ ดร.เขมิกา ทองเรือง กรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผศ.ดร.ละมัย ร่มเย็น ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษางานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง จึงขอกราบของพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ให้ความกรุณาชี้แนะเรื่องต่าง ๆ ในระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยนครพนมแห่งนี้ ตลอดจนครูและอาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอน ให้ความรู้นานัปการแก่ผู้ศึกษาจากวันแรกของการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเป็นต้นมา

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์ประกอบการยกร่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ขอขอบพระคุณประชาชนตำบลแสนพัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทุกท่านในการเอื้อเฟื้อสละเวลาให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวทองไมล์ ที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา และเพื่อนนิสิตทุกท่าน

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

บรรณานุกรม

_____.กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (๒๕๕๐). **กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ องค์การบริหารส่วนตำบล.** กรุงเทพฯ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

ประมวล เภตรา. (๒๕๕๐). **ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พระทวีศักดิ์ ยรรยง. (๒๕๕๔). **ประสิทธิผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.** การค้นคว้าแบบอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔.

_____.พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552 **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 126 ตอน 84 ก ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2552

ศิริ หอมวัฒนา. (๒๕๕๖). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.**

๒๕๕๕-๒๕๕๗)ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าดินแดงอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สถิตย์ เฉย์ไสย. (๒๕๕๕). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์กรการบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุลีพร เพียเพ็ง. (๒๕๕๒). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างแป้น อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

Factors that have influence to the quality level of elderly life in the senior school at Tumbol Naratkwai, Amphur Mueng, Nakhon Phanom

ธัญลักษณ์ ชาลุน*
อภิกนิษฐา นาเลาห์**
เขมิกา ทองเรือง***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย ๒. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย และ ๓. ศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณเป็นผู้สูงอายุ ๑๗๘ คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที่ (t-test) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๔.๐๖) โดยด้านสังคมมีค่าสูงสุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านร่างกาย ๒. ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ($\overline{X}$ = ๔.๐๖) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือปัจจัยด้านบุคคล (การศึกษา) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านรายได้ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ (X) มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยภาพรวม (Y) ของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และมีความสัมพันธ์ทางบวก (r มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๔๓๒ – ๐.๘๕๖) โดยปัจจัยด้านบุคคล (การศึกษา)มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและร่างกายมากที่สุด สำหรับปัจจัย

---

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม

ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตด้านบุคคล คือ ตนเองควรมีสติและปัญญา คิดให้รอบคอบก่อนพูดหรือทำสิ่งใด และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง หมั่นฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการทำงาน อดทน อดออม สู้งาน ขยันหมั่นเพียร ด้านเศรษฐกิจ คือ รายได้ รู้จักประหยัดอดออมใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่สร้างหนี้สิน และใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง หารายได้พิเศษ ด้านความสัมพันธ์ คือ การมีเพื่อนที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน กับคนในครอบครัว การมีลูกหลานที่ดี ทำให้ครอบครัวอบอุ่น และควรมีการส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้ลูกหลานอยู่ใกล้ผู้สูงอายุไม่ทิ้งครอบครัวออกไปทำงานนอกพื้นที่ รวมทั้งการมีเครือข่ายระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันหรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การที่มีสภาพที่อยู่อาศัยมั่นคง แข็งแรง มีการคมนาคมที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียบพร้อม ทุกอย่าง มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย พร้อมทั้งมีสถานบริการรักษาสุขภาพ ๓. ข้อเสนอแนะและแนวทางคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใส่ใจและดูแลสุขภาพร่างกายจิตใจของตนเองให้มากขึ้น และใช้ทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่มีในการประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าครองชีพในชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบสวัสดิการ โดยเฉพาะสวัสดิการที่จะเกื้อหนุนให้สร้างรายได้ และการมีหลักประกันด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและเพียงพอที่จะสร้างความอุ่นใจและมั่นใจในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

This research almed to study : 1. Study on influence factors to the level of the quality of life of elders in the senior school at Tumbol Naratkwai, Amphur Mueng, Nakhon Phanom. 2. Study on the influential factors associated with quality of life of elders in senior school at Tumbol Naratkwai, Amphur Mueng, Nakhon Phanom. And 3 . To study the suggestions to develop the performance of the Quality of life of the elders in the senior school at Tumbol Naratkwai, Amphur Mueng, Nakhon Phanom. This research is designed by using questionnaire in order to collect independent variable of quality of life in many aspects which are personal, economics and relationship and dependent variable of quality of life in many aspects which are body, mentality, society and environment. The scope of this research is in Senior School at Tumbol Naratkwai, Amphur Mueng, Nakhon Phanom by using 178 samples selected from 321 people. The results from this research found that most of respondents are women 87.1% with 47.2% of population are 70 years old up, 52.8% of population is married, 86% of population is graduated at primary school level, 47.5% of population lives with relatives, 84.8% of population has income not over than 700Baht a month which most income are

from the government subsidy. General opinion in aspect of personal factors are high all around (x = 4.06) with maximum average is education while minimum average is income. For overall opinion of respondents to the level of quality of elderly life, social factor is highest whereas body factor is lowest (x = 3.78). With the assumption, it found that personal and economics and relationship factors are related between (X) level of quality of elderly life and (Y) elder with statistical significant at 0.01 level and fairly high in middle relation. With positive relation, r value is between 0.432 and 0.856 For personal factor, income is most influent to the quality of elderly life in aspect of mentality and body.

Keywords : Quality of life elderly**,** The elders in the senior school

๑. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรวัยสูงอายุในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรโลก กล่าวคือ จำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้น ทางสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้คาดประมาณแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้สูงอายุทั้งของโลกและของประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งการกระจายบริการด้านสาธารณสุขและจากนโยบายการวางแผนครอบครัว ที่ส่งผลให้อัตราการเจริญพันธุ์ของประชากรลดลง จึงทำให้ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุยืนยาวขึ้น

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ๔ ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๓๗ มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ ๖.๘ ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๙.๔ ร้อยละ ๑๐.๗ ร้อยละ ๑๒.๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ , ๒๕๕๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ ผลการสำรวจครั้งนี้ พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙ ของประชากรทั้งหมด (ชายร้อยละ ๑๓.๘ และหญิงร้อยละ ๑๖.๑) จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น ๑๐,๐๑๔,๗๐๕ คน เป็นชาย ๔,๕๑๔,๘๑๕ คน และหญิง ๕,๔๙๙,๘๙๐ คน หรือคิดเป็นชายร้อยละ ๔๕.๑ และหญิงร้อยละ ๕๔.๙ ของผู้สูงอายุทั้งหมด[๒] โดยทั่วไปผู้สูงอายุคือผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป วัยนี้ถือเป็นระยะสุดท้ายของพัฒนาการแห่งชีวิตและมีปัญหาต่างๆ ทางร่างกายที่เสื่อมสภาพและเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ รวมทั้งมีปัญหาทางด้านจิตใจ สังคม ตามมาในอีกหลายปัญหา การดูแลผู้สูงอายุ มีค่าใช้จ่ายสูงมาก เป็นภาระให้ผู้สูงอายุและลูกหลาน ดังนั้นการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยรวมเพื่อให้เกิดการดูแลเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุซึ่งนับว่าเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมมาก่อน จนถึงวัยที่ท่านสมควรได้รับการตอบแทน โดยการดูแลห่วงใย[๓] เหตุผลที่ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากปัจจุบันมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และมีผู้ให้ความสนใจกับผู้สูงอายุลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้น และไม่สามารถดูแลตนเองได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิต

อย่างมีความสุขได้ จึงทำให้เกิดปัญหาทางสังคมเพิ่มมากขึ้นจึงต้องการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและปัจจัยใดที่เป็นตัวชี้วัดให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจังหวัดนครพนมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๗๑๖,๘๗๓ คน มีประชากรผู้สูงอายุ ๙๓,๑๔๑ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๙๙ ของประชากรทั้งจังหวัด และในตำบลนาราชควาย ปี ๒๕๕๙ มีประชากรจำนวน ๗,๕๗๘ คน มีประชากรผู้สูงอายุ ๙๕๑ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๕[๔] ดังนั้น เพื่อเตรียมความพร้อมและขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุ ทั้งประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะชีวิต มีกิจกรรมร่วมกับสังคมและชุมชนท้องถิ่น เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ มีโอกาสแสดงศักยภาพ ภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา และประสบการณ์ จึงอาศัยอำนาจตามนัยใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนสมาคม (ส.ค.๔) เลขที่ ๓/๒๕๕๘ ข้อ ๑๐ และประกาศนายทะเบียนสมาคมประจำจังหวัดนครพนม เรื่อง จดทะเบียนจัดตั้งสมาคม ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ข้อ ๒.๑๐ ประกอบแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อเตรียมความพร้อมและขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุ ทั้งประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน สังคม และผู้วิจัยคาดว่าในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า ตลอดจนสามารถนำมาปรับใช้กับประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

๓. สมมติฐานของการวิจัย

๓.๑. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์

๓.๒ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำแนกตาม แตกต่างกัน

๔. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยกำหนด ตัวแปรต้น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจและด้านความสัมพันธ์ ตัวแปรตาม เป็นระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัยอยู่ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากร คือ ผู้สูงอายุที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน ๓๒๑ คน

๖ วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

๖.๑ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม รวม ๓๒๑ คน

๖.๒ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการคำนวณจากสูตร Yamane (๑๙๗๓) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ ได้ขนาดตัวอย่าง ๑๗๘ คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากกลุ่มผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๐ คน จากกลุ่มเป้าหมายผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญ

๖.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม โดยสร้างตามขอบเขตของวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

๖.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บจากแหล่งข้อมูล ๒ แหล่งคือ ๑) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน ๑๗๘ ชุด และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๐ คน ๒) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เก็บด้วยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง

๖.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย สถิติที่ใช้คือ ค่า One Sample T-Test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

๗. ผลการวิจัย

๗.๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงคิดเป็นร้อยละ ๘๗.๑ มีอายุ ๗๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๔๗.๒ ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ร้อยละ ๕๒.๘ จบการศึกษาระดับ

ประถมศึกษา ร้อยละ ๘๖.๐ อาศัยอยู่กับบุตรหลาน ร้อยละ ๔๗.๕ มีรายได้ไม่เกิน ๗๐๐ บาท / เดือน ร้อยละ ๘๔.๘ ส่วนใหญ่ได้จากเบี้ยผู้สูงอายุ

๗.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านบุคคล ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ($\overline{X}$ = ๔.๐๖) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การศึกษา ($\overline{X}$ = ๔.๒๗) รองลงมาคือ ด้านครอบครัว ($\overline{X}$ = ๔.๒๕) มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านรายได้ ($\overline{X}$ = ๓.๖๘) มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง

H๐ : ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

H๑ : ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

๗.๓ ปัจจัยด้านบุคคล (การศึกษา) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =๔.๒๗) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ระดับการศึกษาสูงสุดในปัจจุบันมีความเหมาะสมในการดำเนินชีวิตมาก ($\overline{X}$ = ๔.๓๘) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อประเภทของอาชีพมาก ($\overline{X}$ = ๔.๒๖) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อรายได้มาก ($\overline{X}$ = ๔.๑๙) อยู่ในระดับสูง

๗.๔ ปัจจัยด้านบุคคล (สุขภาพ) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๓.๙๘) มี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หากเจ็บป่วยฉุกเฉินท่านคิดว่าจะได้รับการรักษาพยาบาลที่เหมาะสม ($\overline{X}$ =๔.๒๕) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ มีการเตรียมความพร้อมในการตรวจร่างกายประจำปีมาก ($\overline{X}$ = ๔.๐๒) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สุขภาพของท่านไม่เป็นอุปสรรคในการทำงาน ($\overline{X}$ = ๓.๗๙) อยู่ในระดับสูง

๗.๕ ปัจจัยด้านบุคคล (ที่อยู่อาศัย) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๔.๒๑) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน ($\overline{X}$ = ๔.๒๗) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย และมีความสะดวกสบาย ($\overline{X}$ = ๔.๒๕) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ($\overline{X}$ = ๔.๑๐) อยู่ในระดับสูง

๗.๖ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (รายได้) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๓.๖๘) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานของท่านอย่างที่เคยทำเพียงใด ($\overline{X}$ = ๓.๙๖) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ท่านคิดจะทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นเพียงใด ($\overline{X}$ =๓.๗๔) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีเงินออมที่สามารถใช้จ่ายเมื่อจำเป็น เช่น เจ็บป่วย ($\overline{X}$ = ๓.๔๙) อยู่ในระดับปานกลาง

๗.๗ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (สวัสดิการ) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๓.๙๐) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สวัสดิการเงินช่วยเหลือพิธีศพมีความเหมาะสม ($\overline{X}$ =๔.๑๓) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ สวัสดิการด้านการพยาบาลมีความเหมาะสม ($\overline{X}$ = ๔.๐๑) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีทุนการศึกษาให้กับบุตรหลานอย่างเพียงพอ ($\overline{X}$ = ๓.๕๓) อยู่ในระดับปานกลาง

๗.๘ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ (ครอบครัว) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๔.๒๕) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวของท่านไว้วางใจซึ่งกันและกัน ($\overline{X}$ = ๔.๓๙) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวของท่านปรองดองกัน ($\overline{X}$ = ๔.๓๑) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คนในครอบครัวของท่านมีการปรึกษาหารือกัน ($\overline{X}$ = ๔.๐๗) อยู่ในระดับสูง

๗.๙ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ (ชุมชน) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๔.๑๕) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับคนในชุมชนได้ ($\overline{X}$ = ๔.๓๐) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ท่านสามารถร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชนได้ ($\overline{X}$ = ๔.๒๐) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านสามารถพูดคุย แนะนำ ให้คำปรึกษากับคนในชุมชนได้ ($\overline{X}$ = ๓.๙๙) อยู่ในระดับสูง

๗.๑๐ ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ร่างกาย) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๓.๗๘) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีความพอใจในสุขภาพร่างกายของท่านมากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ = ๔.๐๖) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ท่านสามารถทำกิจกรรม/ไปไหนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ($\overline{X}$ = ๔.๐๓) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ในรอบปีที่ผ่านมาท่านเจ็บป่วยจนต้องนอนโรงพยาบาล ($\overline{X}$ = ๓.๒๓) อยู่ในระดับ ปานกลาง

๗.๑๑ ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (จิตใจ) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๓.๙๖) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านคิดว่าการมีความเชื่อความศรัทธาในศาสนาทำให้ท่านมีจิตใจที่เข้มแข็ง ($\overline{X}$ = ๔.๓๙) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ท่านมีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายและความสำคัญต่อตัวเองและครอบครัว ($\overline{X}$ = ๔.๓๓) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ($\overline{X}$ = ๓.๒๑) อยู่ในระดับปานกลาง

๗.๑๒ ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (สังคม) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๔.๑๗) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนามากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ =๔.๒๙) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากน้อยเพียงใด ($\overline{X}$ = ๔.๒๑) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านสามารถสร้างกำลังใจให้กับผู้อื่น ($\overline{X}$ = ๔.๐๓) อยู่ในระดับสูง

๗.๑๓ ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (สิ่งแวดล้อม) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๔.๐๙) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินชีวิตประจำวันของท่านมีการดำเนินอย่างปลอดภัย ($\overline{X}$ = ๔.๑๙) อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ท่านอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีความมั่นคง ($\overline{X}$ = ๔.๑๘) อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีสถานบริการทางสังคมที่ดี ($\overline{X}$ = ๓.๘๙) อยู่ในระดับสูง

๗.๑๔ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจและด้านความสัมพันธ์ กับระดับคุณภาพชีวิต โดยใช้สถิติการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยวิธี Pearson’s coefficient correlation ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ (X) มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยภาพรวม (Y) ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และมีความสัมพันธ์ทางบวก (r มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๔๓๒ – ๐.๘๕๖)

ปัจจัยด้านบุคคล (การศึกษา) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจมากที่สุด (๐.๔๙๗) (สุขภาพ) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและร่างกายมากที่สุด (๐.๗๗๑ และ *๐.๗๓๘)*และ (ที่อยู่อาศัย) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (๐.๗๐๗) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (รายได้) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจแล ะร่างกายมากที่สุด (๐.๘๓๖ และ ๐.๘๑๙*)* และ (สวัสดิการ) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและร่างกายมากที่สุด (๐.๖๓๓ *และ* ๐.๖๘๔ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ (ครอบครัว) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (๐.๖๔๒) และ (ชุมชน) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตด้านสังคมมากที่สุด (๐.๗๐๐)

๘. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตด้านบุคคล คือ ตัวเองสำคัญที่สุด จะกระทำสิ่งใด ควรมีสติและปัญญา คิดให้รอบคอบก่อนพูดหรือทำสิ่งใด ควรศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง หมั่นฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการทำงาน อดทน อดออม สู้งาน ขยันหมั่นเพียร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ คือ การศึกษา จะช่วยให้มีความรู้เท่าทันกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง และใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง หารายได้พิเศษ รู้จักประหยัดอดออมใช้จ่ายอย่างพอเพียงไม่สร้างหนี้สิน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ คือ การมีเพื่อนที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน กับคนในครอบครัว การมีลูกหลานที่ดี ทำให้ครอบครัวอบอุ่น และควรมีการส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้ลูกหลานอยู่ใกล้ผู้สูงอายุไม่ทิ้งครอบครัวออกไปทำงานนอกพื้นที่ รวมทั้งการมีเครือข่ายระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันหรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม คือ การที่มีสภาพที่อยู่อาศัยมั่นคงแข็งแรง มีการคมนาคมที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียบพร้อมทุกอย่าง มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย พร้อมทั้งมีสถานบริการรักษาสุขภาพ

สรุปรวมทุกด้านผู้สูงอายุ เห็นว่าตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาเพิ่มเติมให้มีความรู้เท่าทันกับภาวะที่เปลี่ยนแปลง อาจนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในชีวิตประจำวัน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน รวมทั้งการมีเครือข่ายระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันหรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๙. อภิปรายผลการวิจัย

๙.๑ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (รายได้) โดยภาพรวม แม้จะอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ = ๓.๖๘) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านบุคคลอื่นๆ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเช่นเดียวกันกับด้านสวัสดิการ ($\overline{X}$ = ๓.๙๐) แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาราชควาย มีความเห็นว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันค่อนข้างสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลพร ขำวงษ์ และคณะ (๒๕๕๔ : ๓๒) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านฐานะการเงิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

๙.๒ ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุมีความเห็นว่าสุขภาพของตนเองไม่เป็นอุปสรรคในการทำงาน ($\overline{X}$ = ๓.๗๙) ซึ่งมีคะแนนต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับหัวข้ออื่นๆ ในปัจจัยด้านสุขภาพ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุยังมีความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองว่าอาจจะยังไม่พร้อมกับการทำงานเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชชานันท์ ผลทิม (๒๕๕๒. บทคัดย่อ) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านร่างกาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับดี

๙.๓ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเศรษฐกิจ (รายได้) หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีเงินออมที่สามารถใช้จ่ายเมื่อจำเป็น เช่น เจ็บป่วย ($\overline{X}$ = ๓.๔๙) จัดอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุยังมีความกังวลเกี่ยวกับการมีเงินออมของตนเองที่อาจจะไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายยามจำเป็น เช่น เวลาเจ็บป่วย เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลพร ขำวงษ์ และคณะ (๒๕๕๔ : ๓๒) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านฐานะการเงิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ ควรมีนโยบายทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ระดับชาติ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใส่ใจและดูแลสุขภาพร่างกายจิตใจของตนเองให้มากขึ้น

๑๐.๒ ควรมีนโยบายทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ระดับชาติ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่มีในการประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าครองชีพ

๑๐.๓ ควรมีนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและครบวงจร เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวัสดิการที่จะเกื้อหนุนให้สร้างรายได้ และการมีหลักประกันด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและเพียงพอที่จะสร้างความอุ่นใจและมั่นใจในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

๑๑. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจทานแก้ไขจาก อาจารย์ ดร.เขมิกา ทองเรือง ผู้วิจัยขอกราบของพระคุณเป็นอย่างสูง พร้อมขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยนครพนม ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ทางการบริหารงานภาครัฐให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาราชควายและผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ที่กรุณาอำนวยความสะดวกและตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

บรรณานุกรม

สุนันทา คำบุญเรือง. ๒๕๕๙ : ๑ **คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลดอยฮาง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา

มยุรี ว่องไวรุด และสุนิตา ชูโชติ. ๒๕๕๔ : ๑ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ เขตอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ระบบสถิติทางการทะเบียน . กรมการปกครอง . ๒๕๕๙ . จำนวนประชากรแยกรายอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง นครพนม จังหวัดนครพนม. เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

สมาคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม. ประกาศสมาคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม เรื่อง จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม (๕) ตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙ : ๑

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม

The Sangha Administration of Sangha Administrators According to Four Principles of Virtuous Existence in Nakhon Phanom

พระครูสังฆรักษ์สมบูรณ์ สุเมธี*
วรวุฒิ อินทนนท์**
คงฤทธิ์ กุลวงษ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม (๒) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำหลักพรหมวิหารธรรม กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดนครพนมและ (๓) เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน ๒๘๑ รูป โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มเป้าหมายการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ รูป/คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง ๐.๘๑-๐.๘๙ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๕ แบบสอบถามการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง ๐.๘๐-๐.๘๗ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๒ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง๐.๖๐-๑.๐๐สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสาธารณูปการ ส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านมุทิตา ส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกรุณา (๒) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการมีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยมี

---

* นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

ความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ทางบวก (r มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๒๗๘ – ๐.๖๓๑) โดยด้านสาธารณสงเคราะห์มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (กรุณา) มากที่สุด (r =๐.๖๓๑) (๓) แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม มีแนวทางดังนี้ ๑) ควรใช้หลักความเมตตาต่อผู้ถูกปกครอง ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและมีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒) ควรใช้หลักความกรุณาปราณี ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้โอกาสในการส่งเสริมด้านการศึกษาอบรมและศาสนศึกษาให้กว้างขวาง ๓) ควรใช้หลักเมตตา กรุณา มุทิตาในด้านการศึกษาสงเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและผู้ด้อยโอกาส ๔) ควรใช้หลักพรหมวิหารธรรมทั้ง ๔ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕) ควรใช้หลักความกรุณาในการสงเคราะห์อนุเคราะห์พัฒนาด้านสาธารณูปการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็วเพื่อให้บรรเทาความเดือดร้อนในด้านนี้ ๖) ควรใช้หลักความเมตตากรุณาในการพัฒนาในสิ่งที่ขาดของกิจการคณะสงฆ์พระสังฆาธิการ

คำสำคัญ : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม

Abstract

The purposes of this research were to (1) study the Sangha administration of Shangha administrators according to four principles of virtuous existence in Nakhon Phanom Province, (2) to study the relationship between taking four principles of virtuous existence with the Sangha administration in Nakhon Phanom Province and (3) to suggest the appropriate guidelines for the Sangha administration according to four principles of virtuous existence in Nakhon Phanom Province. The samples used in the quantitative research were 281 monks and 15 key informants. The research instruments consisted of a questionnaire on the Sangha administration of Shangha administrators according to four principles of virtuous existence in Nakhon Phanom Province with the discrimination power is between 0.81—0.89 . The reliability of 0 .8 5 and the questionnaire on the Sangha administration of Shangha administrators according to four principles of virtuous existence in Nakhon Phanom Province. The discrimination power was between 0 .8 0 —0 .8 7 , The reliability of 0.82 and the questionnaire was and the form of structured interviews. The statistics used in the analysis were percentage, mean, standard deviation, and orcrelation coefficient.

The results of the study revealed that (1) the level of the Sangha administration of Shangha administrators in Nakhon Phanom Province in overall image was at a high level and the most average score was the aspect of public

assistance and the section with the lowest average score was the welfare education and the Sangha administration of Shangha administrators in Nakhon Phanom Province. The overall image was at the highest level that was the asspect of rejoicing with others in their happiness or prosperity and the lowest average was the mercy. (2) The Sangha administration of Shangha administrators had the relationship with the Shangha administration according to four principles of virtuous existence in Nakhon Phanom Province in the statistical significance at the .01 level. and having relationship was at the moderate level and positive correlations (r values between 0.278 - 0.631) and the aspect of the public welfare had the relation with the concept of four principles of virtuous existence (mercy) most (r=0.631). (3) The appropriate approaches in the Sangha administration according to four principles of virtuous existence in Nakhon Phanom Province were as follows: (1) They should the principle of mercy for the person who was ruled and the subordinates for creating the unity, harmony and efficiency in the the Sangha administration. (2) They should be applying the mercy principle, giving the help, providing opportunities to promote education, training and religious education widely. (3) They should use the principle of mercy, sympathetic joy in the field of education to benefit the public and the underprivileged. (4) They should use the concept of four principles of virtuous existence in the propagation of Buddhism. (5) They should use the principle of kindness in providing assistance in resolving the problem quickly, in order to alleviate this problem (6) and they should use the principle of mercy in the development of the lack of the Sangha administration of Shangha administrators.

Keywords: The Sangha Administrationof Sangha Administrators, The Sangha Administration according to Four Principles of Virtuous Existence

๑. บทนำ

ปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบการบริหารที่ดีนั้น พระพุทธศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ต่างๆ ตลอด

ถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ[๑] การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนนั้นถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนให้ หันมาเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตในการพัฒนาจิตใจเพื่อให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข[๒]

พระสังฆาธิการเป็นผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ที่มีทั้งภาระหน้าที่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมซึ่งต้องตั้งอยู่ในพรหมวิหารธรรม จึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักบริหาร และเป็นนักพัฒนาที่ดี อีกทั้งจะช่วยดำรงพระพุทธศาสนาให้ตั้งมั่นพัฒนาสถาพร แม้ปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนาจะมีหลายนิกาย แต่ก็คงยึดหลักธรรมอันเป็นแก่นแท้อย่างเดียวกัน คือ ถือว่าธรรมทั้งหลายทั้งสิ้นเกิดแต่เหตุ เมื่อมีเหตุก็ต้องมีผล ไม่มีสิ่งใดที่อยู่เหนือเหตุและผล นอกจากนั้นยังต่างถือว่าหลักพรหมวิหาร คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นการสงเคราะห์ เกื้อหนุนกัน เป็นกรณีกิจสำคัญในการจรรโลงความสงบสุขของโลกอย่างแท้จริง ในปัจจุบันนี้ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะถ้ามีระบบการบริหารที่ดีศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้น จะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน ปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมาก คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย[๓]

จังหวัดนครพนมจัดอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดนครพนม ซึ่งจังหวัดนครพนมแบ่งเขตปกครองขณะสงฆ์ เป็น ๑๒ อำเภอ มีวัดอยู่จำนวน ๙๔๐ วัด นับได้ว่าเป็นเขตปกครองคณะสงฆ์ที่ใหญ่ เพื่อให้การปกครอง คณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความชอบธรรมตามพระธรรมวินัย คณะสงฆ์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาทางเลือกมาปรับประยุกต์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความมั่นคงในพระพุทธศาสนา หลักพรหมวิหารธรรมจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะส่งให้บรรลุเป้าหมายและนำไปสู่ความสันติสุข[๔] หลักธรรมที่เป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ที่สามารถใช้เป็นหลักบริหารที่สำคัญ คือ หลักพรหมวิหารธรรม

---

[๑] กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

[๒] พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วิปุโล)

[๓] พระครูไพศาลสุทธานุรักษ์ จรณสมฺปนฺโน (เถาะรอด).

[๔] พระครูไพศาลสุทธานุรักษ์ จรณสมฺปนฺโน (เถาะรอด).

จากปัญหาที่กล่าวแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนครพนม โดยทำการศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม

๒.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนำหลักพรหมวิหารธรรมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม

๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methed Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Qualititive Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสใน เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม จำนวน ๙๔๐ รูป

๔. ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับดังนี้

๔.๑ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม ดังนี้

๔.๑.๑ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ พบว่า ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\overline{X}$ = ๓.๕๖) มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๔๔ - ๓.๗๐ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสาธารณูปการ ($\overline{X}$ = ๓.๗๐) รองลงมาคือ ด้านการปกครอง ($\overline{X}$ = ๓.๖๖) มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\overline{X}$ = ๓.๔๔) มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากเช่นกัน และมีค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ระหว่าง ๓.๒๒-๔.๐๑ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เรียบร้อย ($\overline{X}$ = ๔.๐๑) ด้านการสาธารณูปการ รองลงมาคือ จัดทำถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา($\overline{X}$ =๓.๙๔) ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ($\overline{X}$ =๓.๒๒) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลาง

๔.๑.๒ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม พบว่า ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =๔.๐๖) มีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ระหว่าง ๓.๙๙-๔.๑๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่มากที่สุดคือ ด้านมุทิตา ($\overline{X}$ =๔.๑๕) รองลงมาคือ ด้านเมตตา ($\overline{X}$ =๔.๑๐) ด้านที่มีค่าเฉลี่น้อยที่สุดคือด้านกรุณา ($\overline{X}$ =๓.๙๙) และมีค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ระหว่าง ๓.๙๔-๔.๒๖ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีความยินดีในการปกครองต่อผู้ใต้ปกครองอย่างเสมอภาค ($\overline{X}$ =๔.๒๓) ด้านเมตตา และค่าที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่มีความกรุณาในการช่วยเหลือสงเคราะห์ชุมชน ($\overline{X}$ =๓.๙๔) ด้านกรุณา และข้อที่มีน้ำใจเป็นกลางในการพัฒนาวัดให้เอื้อประโยชน์ภารกิจของวัดในด้านอื่นๆ ($\overline{X}$ =๓.๙๔) ด้านอุเบกขา

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการมีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์ทางบวก (r มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๒๗๘ – ๐.๖๓๑) มีรายละเอียด ดังนี้

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการปกครอง มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (ด้านกรุณา) มากที่สุด (r =๐.๔๓๑)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศาสนศึกษา มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (ด้านเมตตา) มากที่สุด (r =๐.๔๘๔)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (ด้านอุเบกขา) มากที่สุด (r =๐.๔๙๗)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านการเผยแผ่ มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (ด้านกรุณา) มากที่สุด (๐.๕๗๕)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการสาธารณูปการ มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (ด้านกรุณา) มากที่สุด (r =๐.๕๘๙)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (ด้านกรุณา) มากที่สุด (r =๐.๖๓๑)

๔.๓ แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลัดพรหมวิหารธรรม ในจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำนวน ๑๕ รูป/คน ในประเด็นดังต่อไปนี้

๔.๓.๑.การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน มีแนวทางดังนี้

๑) ด้านการปกครอง ประกอบด้วย (๑) ควรใช้หลักความเมตตาต่อผู้ถูกปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและมีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (๒) ควรจัดให้มีการประชุมคณะเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบลประจำทุกวันศุกร์ ต้นเดือน และ(๓) ยึดหลักการปกครองตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕

๒) ด้านการศาสนศึกษา ประกอบด้วย (๑) ควรใช้หลักความกรุณาปราณี ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้โอกาสในการส่งเสริมด้านการศึกษาอบรมและศาสนศึกษาให้กว้างขวาง (๒) ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร เข้าถึงการศึกษาทุกระดับ และ(๓) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณการเรียนการสอน

๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ประกอบด้วย (๑) ควรใช้หลักเมตตา กรุณา มุทิตาในด้านการศึกษาสงเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและผู้ด้อยโอกาส และ(๒) จัดพระที่มีความรู้ความสามารถไปสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ

๔) ด้านการเผยแผ่ ประกอบด้วย (๑) ควรใช้หลักพรหมวิหารธรรมทั้ง ๔ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (๒) จัดให้มีการปฏิบัติธรรมเป็นประจำตามตำบลต่างๆ อย่างทั่วถึง และ(๓) จัดหาอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนต่างให้เพียงพอ

๕) ด้านการสาธารณูปการ ประกอบด้วย (๑) ควรใช้หลักความกรุณาในการสงเคราะห์อนุเคราะห์พัฒนาด้านสาธารณูปการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็วเพื่อให้บรรเทาความเดือดร้อนในด้านนี้ และ(๒) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนงบประมาณ

๖) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ประกอบด้วย (๑) ควรใช้หลักความเมตตากรุณาในการพัฒนาในสิ่งที่ขาดของกิจการคณะสงฆ์พระสังฆาธิการ และ(๒) ควรจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์

๔.๓.๒ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรม มีแนวทางดังนี้

๑) เมตตา ประกอบด้วย (๑) เจ้าคณะพระสังฆาธิการมีกัลยาณมิตรมีความปรารถนาดีต่อกันต่อสถาบันพระพุทธศาสนา ต่อบุคลากรในระดับต่างๆ และ(๒) เป็นการบริหารงานแบบพ่อลูก

๒) กรุณา ประกอบด้วย (๑) มีความกรุณาสงเคราะห์อนุเคราะห์กันเกิดความศรัทธาและให้ความร่วมมือในกิจการพระพุทธศาสนาของจังหวัด และ(๒) มีความเอื้อเฟื้อต่อประชาชน

๓) มุทิตา ประกอบด้วยมีความยินดีที่จะส่งเสริมคณะสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม สร้างขวัญกำลังใจ

๔) อุเบกขา ประกอบด้วยคณะสงฆ์มีความยุติธรรมเที่ยงธรรม รับฟังเหตุผล ไม่ใช้อำนาจในทางมิชอบ มีความเป็นกลาง

๔.๓.๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม มีดังนี้

๑) ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมอย่างเป็นระบบที่จะนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

๒) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการ

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจและได้นำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม พบว่า ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสาธารณูปการ ส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านมุทิตา ส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกรุณา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปราโมทย์ ภูมิพันธ์ (๒๕๕๑ : ๔๕) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานการศาสนาของศึกษาธิการอำเภอในทัศนะ พระสังฆาธิการจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพระสังฆาธิการในจังหวัดขอนแก่นมีทัศนะต่อการบริหารงานการศาสนาของศึกษาธิการอำเภออยู่ในระดับมาก พระครูสังฆรักษ์กฤษฎิ์ตภณ สุเมโธ (๒๕๕๓ : ข) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลาลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลาลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๕ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครอง และด้านสาธารณูปการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก พระครูพิศาลถิรธรรม (๒๕๕๓ : ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครอง,ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

๕.๒ ระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ทางบวก และด้านการปกครองมีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (กรุณา) มากที่สุด รองลงมาคือ อุเบกขา เมตตา และมุทิตา ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การปกครองนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการใช้ความกรุณากับผู้ใต้การปกครอง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับหลักพรหมวิหารธรรม (กรุณา) มากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของ พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (๒๕๔๖ : ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา” จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า พรหมวิหาร ๔ มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆหลายแห่ง ตามลักษณะของการจัดหมวดหมู่ทางหลักธรรม พรหมวิหาร ๔ จึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงาม เป็นหลักปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันเพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยส่วนรวม

๕.๓ แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมในจังหวัดนครพนม มีแนวทางดังนี้ ๑) ควรใช้หลักความเมตตาต่อผู้ถูกปกครอง ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อ

สร้างความสามัคคีปรองดองและมีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒) ควรใช้หลักความกรุณาปราณี ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้โอกาสในการส่งเสริมด้านการศึกษาอบรมและศาสนศึกษาให้กว้างขวาง ๓) ควรใช้หลักเมตตา กรุณา มุทิตาในด้านการศึกษาสงเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและผู้ด้อยโอกาส ๔) ควรใช้หลักพรหมวิหารธรรมทั้ง ๔) ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕) ควรใช้หลักความกรุณาในการสงเคราะห์อนุเคราะห์พัฒนาด้านสาธารณูปการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็วเพื่อให้บรรเทาความเดือดร้อนในด้านนี้ ๖) ควรใช้หลักความเมตตากรุณาในการพัฒนาในสิ่งที่ขาดของกิจการคณะสงฆ์พระสังฆาธิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (๒๕๔๖ : ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา” จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า พรหมวิหาร ๔ มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆหลายแห่ง ตามลักษณะของการจัดหมวดหมู่ทางหลักธรรม พรหมวิหาร ๔ จึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากเป็นคุณธรรมอันดีงาม เป็นหลักปฏิบัติที่มนุษย์พึงยึดไว้ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันเพื่อความสงบสุขของผู้ปฏิบัติและสังคมโดยส่วนรวม และพันตำรวจตรี พรหม วุฒิวิวัฒน์ชัย (๒๕๕๔ : ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักพรหมวิหาร ๔ กับหลักการปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมคติตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลดุสิต” จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับ หลักอุดมคติตำรวจทั้ง ๙ ข้อเป็นอย่างดี สามารถใช้แทนกันได้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพียงแต่ควรจะเพิ่มเติมในด้านการอบรมในภาคปฏิบัติให้แก่ตำรวจ เพื่อเป็นการซึมซับเอาหลักธรรมนี้ไประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

๖. ข้อเสนอแนะ

๖.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม โดยเฉพาะการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสังฆาธิการ นอกจากนี้คณะสงฆ์ควรแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน เพื่อก่อตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัดให้ทั่วถึงครอบคลุม โดยเฉพาะการจัดนิตยภัตถวายพระภิกษุสามเณร ทุกเดือน

๖.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเพิ่มเติมโดยการเปรียบเทียบระดับการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ อายุ พรรษาการบวช ของพระสังฆาธิการ เป็นต้น

๒. ควรศึกษาเพิ่มเติมโดยการเปรียบเทียบระดับการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม จำแนกตามตำแหน่งการบริหาร และการมีหรือไม่มีตำแหน่งการบริหาร เป็นต้น

๗. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ดร. วรวุฒิ อินทนนท์ และดร.คงฤทธิ์ กุลวงษ์ อาจารย์สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนมที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษางานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง จึงขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณพระในเขตจังหวัดนครพนมจัดอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ และจังหวัดนครพนมซึ่งแบ่งเขตปกครองเป็น ๑๒ อำเภอ ทุกท่านในการเอื้อเฟื้อสละเวลาให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๒) คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา

ธงชัย สันติวงษ์. (๒๕๔๓) องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

ธงชัย สันติวงษ์. (๒๕๓๗) องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๑) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์พริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด

ปราโมทย์ ภูมิพันธ์. (๒๕๔๓) “การบริหารงานการศาสนาของศึกษาธิการอำเภอใน ทัศนะพระสังฆาธิการจังหวัดขอนแก่น”, ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระครูสังฆรักษ์กฤษฎิ์ตภณ สุเมโธ, (๒๕๕๓)“ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้า อาวาสในเขตอำเภอลาลูกกา จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูพิศาลถิรธรรม. (๒๕๕๓) “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสใน เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, อยุทธยา : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (๒๕๔๖) ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามงกุฏราชวิทยาลัย

สิรภพ เหล่าลาภะ. (๒๕๔๕) พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก,

สุธี สุทธิสมบูรณ์. (๒๕๒๗) หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สวัสดิการสำนักงาน.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, , ม.ป.ป.รสแห่ง เมตตาชุ่มเย็นยิ่งนัก, กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

แนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

Guidelines for Strategic Academic Administration in Schools of the Office of Private Education Commission under Nakhon Phanom Provincial Education Office

อนิรุจ อินทรเกษา*
วรวุฒิ อินทนนท์**
อภิกนิษฐา นาเลาห์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม (๒) เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล และ(๓) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน ๒๗๘ คน และกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๓ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .๘๙ – .๙๗ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๒ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .๐๖ – ๑.๐๐ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (t-test) สถิติทดสอบค่าเอฟ (f-test)

ผลการวิจัย พบว่า (๑) การบริหารโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง ๖ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนปัญหาการบริหารโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง ๖ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตร

---

* นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

สถานศึกษา ด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน (๒) เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ การดำรงตำแหน่ง กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์พบว่า บุคลากรที่มีเพศ และการดำรงตำแหน่งที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคคลที่มีช่วงอายุ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียนพบว่า บุคลากรที่มีช่วงอายุ ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียนที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพการบริหารงานวิชาการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๓) แนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนพบว่า ๑) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนคือ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน ดำเนินการจัดทำหลักสูตรโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำหลักสูตรไปใช้และประเมิน ๒) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอนคือ วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนานวัตกรรม สื่อเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องแห่งการเรียนรู้ และมีการวัดประเมินผลให้ทราบสภาพจริง ๓) แนวทางการนิเทศภายใน มีขั้นตอนคือ จัดทำแผนโดยมีการวิเคราะห์ มีการดำเนินงานนิเทศตามแผนที่กำหนด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการนิเทศต่อไป ๔) แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีขั้นตอนคือ วิเคราะห์การปฏิบัติงานของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินตนเองของสถานศึกษา และมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาต่อไป ๕) แนวทางการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน มีขั้นตอนคือ จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา และประเมินผลจากหน่วยงานของรัฐตามระเบียบทางราชการทุกระดับชั้น ๖) แนวทางการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีขั้นตอนคือ วิเคราะห์ปัญหาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน วางแผนกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และประเมินและสรุปผลการวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลและพัฒนาต่อไป

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ ; สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

Abstract

This research has the objectives: 1) to study the current conditions and problems of the management of the school's academic strategy, the Office of the Private Education Commission under the jurisdiction of Nakhon Phanom Provincial Education Office, 2) to compare the differences in strategic academic administration classified by personal characteristics, 3) to study the guidelines of the management of the school's academic strategy of the Office of the Private Education Commission under the Jurisdiction of Nakhon Phanom Provincial Education Office.

The sample used in the quantitative research was 278 of school administrators and teachers and the 23 persons as a target group providing important information. The research tools were the questionnaire, strategic management. There was a discriminative power between .89 and .97 and the reliability of .92 and a structured interview related to the guidelines of the management of the school's academic strategy and has the content validity index and the index of items between .06 - 1.00. The statistics used for analyzing data are the percentage arithmetic mean, standard deviation, t-test and f-test.

The research's result, it was found that (1) the management of the Office of the Private Education Commission on the level of practice in the institution has a very good level of overall (6) fields of academic management. The field that has the most practice is the measurement, evaluation and transfer the academic results and the least practical field is the development of the learning process. For the problems on the managing the schools of the Office of the Private Education Commission under the Jurisdiction of the Nakhon Phanom Provincial Education Office, the level of practice in the institution has a low level of overall (6) fields of academic management. The field which has the most problems is the development of the curriculum and the field that has the least is the measurement, transfer and academic results. (2) Comparison of the differences of the management of the academic strategy categorized according to the personal characteristics. The comparison between the gender, positioning, and conditions of the management of the school's academic strategy found the personnel with different genders and positions will have no difference in the opinions about the development of the academic management condition. For the personnel with the different range of age, educational level and the size of the school, it will have significantly different opinion on the development of the academic management condition at the level of 0.05 and (3) the strategic management of the Office of the Private Education Commission was found as follows: (1) The curriculum development guidelines were the study and analysis of the basic information of the school and determine objectives and scopes of teaching. It carries out the curriculum based on basic education curriculum for using and evaluating. (2) The guidelines of the learning process development have the process of analyzing the general condition of the institution community and parents are involved in educational management. The innovation and teaching tool are developed. The

classrooms are changed to the rooms for learning, and it has an evaluation to provide the result from the real condition. (3) The guideline to provide the internal supervision has the process to prepare a plan by analyzing and the supervision is performed according to the plan. Then the data is analyzed to develop the supervision in the future.(4) The guideline to provide the quality assurance which has the process to analyze the work performance of the institution and related organizations and it has self-evaluation of the institution as well as following up the checking on the quality for the future development. (5) The guideline of measurement, evaluation and transfer of academic result which has the process by arranging the result of measurement and evaluation according to the institutions curriculum. After that, the evaluation will be performed by the government organization according to the government regulation in all stages. (6) The guidelines for research and development of education quality. The steps are to analyze the learning problems of learners, plan for the research process to develop learners and evaluate as well as summarize the research results to be used as information and to be used for further development.

Keywords: Guidelines for Strategic Academic Administration in Schools, Office of Private Education Commission

๑. บทนำ

โลกาภิวัตน์เป็นยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรงและกว้างขวาง ปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคใดในโลกย่อมส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางปัญหาต่าง ๆ ยุ่งยากสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นและยากที่จะแก้ไข จึงต้องเตรียมบุคลากรให้มีความสามารถรับมือได้กับปัญหาที่ยุ่งยากมากมายเหล่านั้น ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาเยาวชนคนไทยให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์(Creativity) คิดระดับโลกได้ (Global Thinking) มีความสามารถในการจูงใจ (Influence) เปิดเผย (Openness) อุทิศตนให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม (Dedication) มุ่งมั่นบริหารจัดการองค์กรและประเทศชาติให้อยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (Focus on Sustainability) นอบน้อมถ่อมตน (Humility) ยึดถือความเป็นธรรม (Fairness) มีความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) และจะต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงสร้างเครือข่ายกับผู้อื่นได้[๑] ซึ่งสอดคล้องกับ สังคมไทยในปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการแข่งขันสูง นับวันจะทวีความ รุนแรงมากขึ้นประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกจึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยได้รับผลกระทบ

---

[๑] กระทรวงศึกษาธิการ ,ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕.

ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อันจะเห็นได้ชัดจากปัญหาและสภาพของ วิกฤตการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน และเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่าง สันติสุข เอาชนะวิกฤตการณ์ด้านต่างๆ ได้ ประเทศไทยจึงแก้ปัญหาของชาติ โดยมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข[๒] การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะ สำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน มีขอบข่ายครอบคลุมหลายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนต้องกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการ มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถปฏิบัติงานปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด โดยมุ่งประโยชน์โดยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ มีคุณธรรมมีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ ทักษะตามศักยภาพ และมีความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย[๓] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 17 ด้าน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวคิดว่า การศึกษาไม่ว่ารูปแบบใดหรือใครจัดล้วนเป็นเรื่องของการสร้างคนให้มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาให้สูงขึ้น เช่นเดียวกับกรมวิชาการที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญความก้าวหน้าและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมตลอดจนเป็นกระบวนการ ที่ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ ทำให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข[๔] การบริหารกลยุทธ์เรียกได้ว่าเป็นหัวใจของการบริหาร ถ้าปราศจากแผนกลยุทธ์องค์กรจะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ไม่มีแผนที่จะสามารถโต้ตอบหรือเอาชนะการแข่งขันและไม่มีแผนที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดกำหนดกลยุทธ์ที่แตกต่างจากคนอื่น แต่เป็นความแตกต่างเชิงสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้องค์กรปฏิบัติงานได้เหนือกว่าคู่แข่งขัน และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงมีความจำเป็นต่อองค์กรในปัจจุบัน

---

[๒] ศิราณี ปราบหลอด ๒๕๕๘. การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๙. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

[๓] สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ๒๕๕๐. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา.

[๔] กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕

จากหลักการและข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าได้มีการนำเอาการบริหารงานเชิงกลยุทธ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานในสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เป็นการบริหารที่มีการวางแผนเชิงรุกและมีกระบวนการที่มีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ซึ่งมีโรงเรียนเอกชนในสังกัดจำนวน ๒๓ โรงเรียน เพื่อนำไปแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ให้มีคุณภาพบรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงต่อไป

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research)

๔. ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน ๑๖๔ คน ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมากที่สุด จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕ รองลงมาคือปฏิบัติหน้าที่อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐ และน้อยที่สุดอยู่ที่ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ ดังนี้

การสรุปผลการวิจัย โดยการสรุปความได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

(๑) สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน พบว่าการบริหารโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศภายใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่น้อยที่สุด คือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

(๒) ปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน พบว่าปัญหาการบริหารโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการบริหารงานวิชาการที่ ๖ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้คือ ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศภายใน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

๔.๒ เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

(๑) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

(๒) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การดำรงตำแหน่ง กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า การตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

(๓) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่ช่วงอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

(๔) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ระดับการศึกษา กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

(๕) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ขนาดของโรงเรียน กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่ขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

นอกจากนี้มีข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม สรุปได้ดังนี้

(๑) สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พิจารณาเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ครูยังไม่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องเมือในการพัฒนา ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ไม่พร้อมหรือไม่เพียงพอ ครูขาดความชำนาญการจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย ความไม่เข้าใจในการบริหารงานวิชาการ ขาดบุคลากรตรงตามวิชาที่สอน การเก็บรวบรวมเอกสาร ไม่รู้ถึงนโยบายและกลยุทธ์ของโรงเรียน ขาดแรงจูงใจ การนิเทศไม่เป็นระบบขาดผู้เชี่ยวชาญ เปลี่ยนบุคลากรบ่อย การทำงานซับซ้อน และปัญหาสิ่งแวดล้อม

(๒) แนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พิจารณาเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ควรมีการจัดพัฒนาอบรมสร้างจิตสำนึก มีความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ควรสนับสนุนทรัพยากรและการระดมทุนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ สนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีคุณภาพจัดครูให้ครบทุกชั้นและลดงานอื่นให้น้อยลง หน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนาและสนับสนุนผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการผลิตการจัดสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและเทคโนโลยีในการดำเนินการที่มีคุณภาพ หน่วยงานต้นสังกัดควรดำเนินการประชุม ชี้แจงแนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้บุคลากรได้รับทราบ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามผล และดำเนินการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษาอย่างทั่วถึงและชัดเจน

๔.๓ ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม สรุปได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ ๑) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ๒) กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน ๓) ดำเนินการจัดทำหลักสูตรโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔) นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินหลักสูตร แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ ๑) วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ๒) ให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ๓) พัฒนานวัตกรรม สื่อเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนรู้ ๔) ปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้มีบรรยากาศเป็นห้องแห่งการเรียนรู้ ๕) มีการวัดประเมินผลทุกระยะเพื่อให้ทราบสภาพจริงแนวทางการนิเทศภายใน มีขั้นตอนดังนี้ ๑)

จัดทำแผนโดยมีการวิเคราะห์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ๒) มีการดำเนินงานนิเทศตามแผนที่กำหนด ๓) นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อยของผู้ถูกนิเทศเพื่อพัฒนาการนิเทศต่อไป แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ ๑) วิเคราะห์การปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยร่วมมือระหว่างครู ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒) มีการประเมินตนเองของสถานศึกษาโดยจัดทำรายงานประจำปี ๓) มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาต่อไป แนวทางการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน มีขั้นตอนดังนี้ ๑) จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา ๒) ประเมินผลจากหน่วยงานของรัฐตามระเบียบทางราชการทุกระดับชั้น เช่น การวัดผลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยแบบทดสอบของโรงเรียนและระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน O-NET , NT แนวทางการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ ๑) วิเคราะห์ปัญหาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ๒) วางแผนกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ๓) ประเมินและสรุปผลการวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลและพัฒนาต่อไป

๕. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลของการวิจัย ตามวัตถุประสงค์วิจัยดังนี้ คือ

๕.๑ การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม การวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม มีการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ ทั้ง ๖ ด้าน ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยมีการวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนมีสภาพการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศภายใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่น้อยที่สุด คือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม มีการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร อย่างมีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนด ในมาตรา ๔๗ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่า ด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการดังต่อไปนี้ ๑) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา ๒) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ

สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา ๓) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ๔) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา ๕) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ๖) จัดให้มีการประเมินคุณภาพ ภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ๗) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ ๘) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำหรับปัญหาการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่ามีการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ ทั้ง ๖ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศภายใน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การวัดประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

๕.๒ เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

๑) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง เพศ กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนมพบว่า บุคลากรที่เป็นเพศชายและเพศหญิงที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสุเทพ ยั่งยืน. (๒๕๔๗:๗๖) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี โดยภาพรวมพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของบุคลาการทางการศึกษาต่อพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี จำแนกตามเพศโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๒) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการดำรงตำแหน่ง กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่าการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องกับสุเทพ ยั่งยืน. (๒๕๔๗:๗๖) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี โดยภาพรวมพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครพนมพบว่า บุคลากรที่ช่วงอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพ

การบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ บรรจบ ศรีประภาพงศ์. (๒๕๔๗:๗๕) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๒ ผลการวิจัยได้ศึกษาพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมาก ด้านวินัยและการรักษาวินัยอยู่ในระดับปานกลาง และด้านออกจากราชการ อยู่ในระดับน้อย เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุราชการ ไม่แตกต่างกัน

๔) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องกับ จันทิมา เหลี่ยมวงค์ (๒๕๕๘ :บทความวิชาการ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ พบว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ขนาดของโรงเรียน กับ สภาพการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรที่ขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องกับ จันทิมา เหลี่ยมวงค์ (๒๕๕๘ : บทความวิชาการ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ประกอบด้วยขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ ๖ ด้าน ได้แก่

๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์สรุปผลแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ (๑) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา (๒) กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน (๓) ดำเนินการจัดทำ

หลักสูตรโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๔) นำหลักสูตรไปใช้ และประเมินหลักสูตร สอดคล้องกับ ดอกฝ้าย ทัศเกตุ (๒๕๕๓ : ๕๓) พบว่าแนวทางการบริหารวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สถานศึกษาต้องมีการอบรมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน เกี่ยวกับการบริหาร หลักสูตร ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสถานศึกษาต้องเน้นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา โดยต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการควบคุมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับ สภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ศิราณี ปราบหลอด (๒๕๕๘ : ๑๒๖) พบว่า (๑)ภารกิจด้านการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การศึกษานโยบายการพัฒนาหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของสถานศึกษา(SWOT) การประชุมระดมความคิด ฝึกอบรมครูให้ครูเข้าใจหลักสูตรและแนวทางการใช้หลักสูตร การกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

๒) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลจากการสัมภาษณ์สรุปผลแนวทางการพัฒนากระบวกการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ (๑) วิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานศึกษา (๒) ให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (๓) พัฒนานวัตกรรม สื่อเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนรู้ (๔) ปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้มีบรรยากาศเป็นห้องแห่งการเรียนรู้ (๕) มีการวัดประเมินผลทุกระยะเพื่อให้ทราบสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิราณี ปราบหลอด (๒๕๕๘ : ๑๒๗) พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีแนวทางดังนี้ (๑) การสำรวจสภาพและความต้องการของครูในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (๒) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาเป็นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (๓) การจัดหา จัดทำ ผลิตสื่อ การใช้และบำรุงรักษาสื่อ (๔) การปรับปรุงและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

๓) การนิเทศภายใน ผลจากการสัมภาษณ์สรุปผลแนวทางการนิเทศภายใน มีขั้นตอนดังนี้ (๑) จัดทำแผนโดยมีการวิเคราะห์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา (๒) มีการดำเนินงานนิเทศตามแผนที่กำหนด (๓) นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อยของผู้ถูกนิเทศ เพื่อพัฒนาการนิเทศต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ถิ่นไทย แก้วสำโรง (๒๕๕๐ : ๑๗๙) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ ด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านบุเจ้าคุณ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินการในวงรอบที่ ๑ นั้นใช้กลยุทธ์ ได้แก่ การศึกษาดูงาน ทำให้กลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยเกิดความสนใจกระตือรือร้น และตระหนักเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงาน วิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอน การประชุมปฏิบัติการ ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอนในทิศทางที่ดีขึ้น และการนิเทศภายใน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ กัมพล ชันทะวงษ์ (๒๕๕๕ : ๑๑๓) พบว่าแนวทางการนิเทศภายในประกอบด้วย (๑) สร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศ (๒) แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดหน้าที่ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน (๓)

ดำเนินการนิเทศภายในให้มีคุณภาพทั่วถึงต่อเนื่องเป็นระบบและมีกระบวนการ (๔) สรุปผลการนิเทศไปวางแผนเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (๕) กำกับติดตามความก้าวหน้าหลังการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

๔) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์สรุปผลแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ (๑) วิเคราะห์การปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยร่วมมือระหว่างครู ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๒) มีการประเมินตนเองของสถานศึกษาโดยจัดทำรายงานประจำปี ๓) มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับ ประยูร เจริญสุข (๒๕๕๓ : ๒๑๘) ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีข้อค้นพบคือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาพิจารณาตามลำดับ ดังนี้ (๑) การวัดและประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ครอบคลุมทุกมาตรฐาน (๒) คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพได้มาตรฐาน (๓) การกำหนดกรอบ แนวทางและรูปแบบการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา (๔) การทำและใช้เครื่องมือในการ ประเมินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากสภาพจริง (๕) การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึงทุกคน

๕) การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ผลจากการสัมภาษณ์สรุปผลแนวทางการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน มีขั้นตอน ดังนี้ (๑) จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา (๒) ประเมินผลจากหน่วยงานของรัฐตามระเบียบทางราชการทุกระดับชั้น เช่น การวัดผลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยแบบทดสอบของโรงเรียนและระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน O-NET , NT สอดคล้องกับ สำเริง ทองศรี (๒๕๕๐ : ๗๙) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางปฏิบัติการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ได้มีข้อค้นพบคือ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน พิจารณาตามลำดับดังนี้ (๑) แต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน (๒) กำหนดแนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน (๓) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (๔) แจ้งผลการเทียบโอนให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทราบ (๕) นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินการเทียบ โอน (๖) พัฒนา ปรับปรุงวิธีการ หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน

๖) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์สรุปผลแนวทางการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้ (๑) วิเคราะห์ปัญหาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (๒) วางแผนกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน (๓) ประเมินและสรุปผลการวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลและพัฒนาต่อไป สอดคล้องกับ เรืองรอง สุศิลา (๒๕๕๓ : ๑๐๘) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๒ ได้มีข้อค้นพบคือ การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (๑) สถานศึกษาให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน (๒) วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล (๓) เลือกวิธีการให้เหมาะสม (๔) สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๕) รายงานผลการพัฒนาด้านการเรียนของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบ

๖.ข้อเสนอแนะ

๖.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการนำผลการเรียนรู้ในสาระต่างๆ มาวิเคราะห์และส่งเสริมให้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และชุมชน ควรมีบทบาทในการเสนอแนะในการบริหารหลักสูตรร่วมกับโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนสถานศึกษา

๓) สถานศึกษาควรที่จะมีแนวทางการบริหารงานวิชาการทั้งแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและสามารถประเมินได้

๖.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาและดำเนินการวิจัยในหลากหลายรูปแบบ เพื่อที่จะได้การบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมและเกิดความหลากหลาย

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ หรือ ข้อมูลเชิงรุกเฉพาะโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน

๓) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่โรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ที่สร้างประสิทธิผลเพิ่มขึ้นในสถานศึกษาทุกระดับ

๗. กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ดร.วรวุฒิ อินทนนท์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.คงฤทธิ์ กุลวงษ์ ประธานกรรมการสอบ ดร.อภิกนิษฐา นาเลาห์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษางานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง จึงขอกราบของพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ทุกท่านในการเอื้อเฟื้อสละเวลาให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

กัมพล ขันทะวงษ์ ๒๕๕๕. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สหวิทยาเขตปราสาทพญาไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ วารสารคณะศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา หน่วยงานเจ้าของวารสาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕

กระทรวงศึกษาธิการ ,ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕

จันทิมา เหลี่ยมวงค์. ๒๕๕๘ บทคัดย่อ. การศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔ ในด้านบริหารจัดการเรียนรู้. ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านส่งเสริมให้มีการวิจัย.

ดอกฝ้าย ทัศเกตุ ๒๕๕๓. แนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมกาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงราย

บรรจบ ศรีประภาพงศ์. ๒๕๔๗. ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต ๒. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ประยูร เจริญสุข. ๒๕๕๓. การพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศิราณี ปราบหลอด ๒๕๕๘. การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๙. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ๒๕๕๐. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา.

สำเริง ทองศรี. ๒๕๕๐ การพัฒนาแนวทางปฏิบัติการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก . มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุเทพ ยั่งยืน. ๒๕๔๗.พฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ถิ่นไทย แก้วสำโรง. ๒๕๕๐.ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เรืองรอง สุศิลา.๒๕๕๓. การดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต ๒ อุบลราชธานี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การศึกษาวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา
An Analytical Study of Metaphysic in Bhagavagita

พระวันดี กนฺตวีโร (ปะวะเส)*
ผจรัส ลีกา**
สุวิน ทองปั้น***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอภิปรัชญาในปรัชญาอินเดีย 2) เพื่อศึกษาอภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตาและ 3) เพื่อวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตาการวิจัยดังกล่าวนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เชิงพรรณาวิธี (Descriptive Ananlysis) ตามหลักการของอุปนัยวิธี (Inductive Method)โดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นแนว

ผลการวิจัยพบว่า

1) อภิปรัชญาในปรัชญาอินเดียพบว่า ปรัชญาอินเดียสายอาสติกะทั้ง 6 สำนักในเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ แบ่งกลุ่มได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่กล่าวว่ามีอำนาจลึกลับจากพระเจ้าที่ดลบันดาลให้เกิดอวิชชาหรือมายาที่ทำให้กิเลสครอบงำ เกิดการกระทำที่หลงผิด ทำให้ต้องติดข้องเวียนว่ายตาย คือปรัชญาเวทานตะ ปรัชญาไวเศษิกะ นยายะ เชื่อว่ากรรมและการเกิดใหม่ได้รับอำนาจจากพระเจ้า ในกลุ่มที่ไม่ได้กล่าวถึงพระเจ้า คือในปรัชญาสางขยะ ปรัชญาโยคะและปรัชญามีมามสา เกิดจากการที่เราแยกประกฤติออกจากปุรุษะไม่ได้ทำให้เราหลงผิดคิดว่าเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ยึดมั่นถือมั่น ทำให้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

เรื่องโมกษะหรือการหลุดพ้น มี 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เชื่อในพระเจ้าช่วยหรือนำทางสู่การหลุดพ้น พบในปรัชญานยายะ ปรัชญาโยคะ ปรัชญาเวทานตะ ปรัชญาสางขยะ กล่าวว่าการรู้แจ้งแยกอาตมันออกจากรูป ออกจากคุณสมบัติทั้งปวง เช่น ทุกข์ สุข โลภ หลง อาตมันก็กลับคืนสู่สภาพเดิมคือคุณสมบัติที่ว่างไม่ต้องอาศัยร่าง พระเจ้าเป็นผู้นำทางสู่โมกษะ ในกลุ่มที่ไม่ได้กล่าวเรื่องของพระเจ้าในการหลุดพ้นพบใน ปรัชญาไวเศษิกะ ปรัชญามีมางสาหรือมี

---

* วัดบ้านโสกเชือก ตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น

*** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น

มามสา คลายกับปรัชญาระบบอื่นในปรัชญาฮินดูก็คือ การทำลายอวิทยา ดวยวิทยาหรือวิชชา การรูแจมแจงในสัจธรรม

2) อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตาในเรื่องกรรมและการเกิดใหม่

คัมภีร์ภควัทคีตา เป็นปรัชญาที่ประสานความรู้ กรรมและความภักดีเข้าด้วยกัน เชื่อว่ามนุษย์ประกอบด้วย สติปัญญา เจตจำนงและอารมณ์ โดยที่สติปัญญาก่อให้เกิดความรู้ เจตจำนงก่อให้เกิดกรรมและอารมณ์ก่อให้เกิดความภักดี ทุกคนต้องผูกพันการกระทำหรือกรรมตลอดเวลา ส่วนวิธีการปฏิบัติเข้าสู่โมกษะ ใช้วิธีของโยคะ โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งก็เข้าสู่โมกษะได้ คือ ชญาณโยคะ (ทางแห่งความรู้) กรรมโยคะ (ทางแห่งการกระทำ) และภักติโยคะ (ทางแห่งความภักดี) ในบรรดาทั้ง 3 นี้ ชญาณโยคะ สำคัญและเป็นพื้นฐานในการเข้าสู่กรรมโยคะและภักติโยคะได้ ดังนั้น กรรมหรือการกระทำที่ตั้งอยู่บนความรู้และสนับสนุนการภักดีต่อพระเจ้า

3) วิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา พบว่า

ทุกคนจำเป็นจะต้องมีการกระทำและทุกการกระทำย่อมส่งผลกรรมต่อผู้กระทำ ดังนั้น คัมภีร์ภควัทคีตาจึงสอนให้กระทำกรรมดี ตราบใดที่ยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายคือโมกษะ บุคคลผู้ทำกรรมจึงต้องเวียนว่ายตายเกิด ลักษณะการเกิดการตายท่านเปรียบได้กับการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เก่าแล้วไปสวมเสื้อผ้าใหม่ของบุคคล นั่นคือชีวาตมันจะละทิ้งร่างเก่าไปสู่ร่างใหม่นั่นเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตายแล้วเกิดใหม่ ถ้ารู้แจ้งในพรหมันก็จะไม่กลับมาเกิดอีก มีแนวคิดที่ตรงกันในสำนักที่กล่าวถึงอำนาจแห่งพระเจ้าที่สามารถดลบันดาลสรรพสิ่งในโลกและจักรวาลได้ คล้ายกับอภิปรัชญาในสำนักสำนักปรัชญาเวทานตะ ปรัชญาไวเศษิกะ นยายะ ถึงอำนาจลึกลับของพระเจ้าที่ดลบันดาลให้เกิดอวิชชาหรือเกิดมายาครอบงำ ทำให้เกิดการกระทำที่เป็นกรรมและรับผลกรรม ทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

คำสำคัญ :ปรัชญาอินเดีย, กรรมและการเกิดใหม่, การหลุดพ้น, โมกษะ, อาสติกะ, ภควัทคีตา

ABSTRACT

The objects of this research were 1) To study the metaphysics of Indian philosophy 2) An Analytical Study of Metaphysic In Bhagavagita philosophy and 3) To analyze the metaphysics in the Book of Virtue.This research is a qualitative research. find out.

1) Metaphysics in Indian philosophy. The 6 Indian Institutes of the Divine Principles of Karma and Reincarnation are divided into two groups, namely, the mysterious powers of God, the ignorance of ignorance, or the illusion that overwhelms them. Doing the wrong thing I need to stick to death. Is a profound philosophy PhilosophyVijayakaya Yaya believes that Karma and rebirth Get the power of God. In a group that does not mention God. It is in the

philosophy of waste, philosophy, yoga and philosophy. It's not that we do not think we are wrong, we think so. The circulatory death occurs in the transmission.faith in the matterhere are two groups of people who believe in God or lead them to liberation. In the philosophy of yaya, philosophy of yoga, philosophic philosophy, philosophy of waste, said that the separation of consciousness from the image. From all the qualities such as happiness, greed, passion, rejoicing, it is restored to its original condition. God is leading the way. In a group that did not address the issue of God in solitude found in Vedic philosophy The Philosophy of Manga or Mamma Like other philosophical philosophies in Hindu philosophy, it is the degradation of theology with the teachings of Hinduism. To know the truth.

2) Metaphysics in the Book of Bhaktivedanta in Karma and Reincarnation. The Bible It is a philosophy that coordinates knowledge. Karma and loyalty together. Believe that human beings are composed of intellect, will, and emotion. The intellect produces knowledge. Intent to cause fate and emotion creates loyalty. Everybody must commit to action or action at all times. The way to practice the mote. Use the method of yoga. One way is to enter the muck. Yoga (way of knowledge), yoga karma (way of doing things) and bhakti yoga In these three instances, yoga is an important and fundamental way to enter into yoga and Bhakti Yoga. Thus, karma or actions are based on knowledge and support for the loyalty of the Lord.

3) Analyze the metaphysics in the Book of Bhutan. Everyone needs to be done, and every action will affect the person doing the action. So the scriptures teach that good deeds. As long as the goal is not mimic. The person who has to do is swallow the dead. Death is like changing old clothes and wearing new clothes. That is how it is to abandon the old body into a new body. The process is dead and reborn. If you know, I will not be born again. There is a parallel concept in the bible that speaks of the power of God that can inspire all things in the world and the universe. It is similar to metaphysics in the Bureau of the Divine Office. Vedic philosophy of the mystical power of God to encourage ignorance or drug possession. The action is a fateful and rewarding action. The cause of death occurs in thetransmission.

บทนำ

ปรัชญาอินเดียถือว่าเป็นปรัชญาชีวิตที่นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีวิวัฒนาการมาหลายพันปีที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนในสังคมคนอินเดียกระบวนการพัฒนาการของปรัชญาอินเดียเกิดจากการวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวแนวความคิดและรักษาพัฒนาวงการปรัชญาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันปรัชญาอินเดียส่วนใหญ่ล้วนได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์พระเวททั้งสิ้นไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมแบ่งออกเป็นสาย 2 สายใหญ่ๆ คือ อาสติกะ (Orthodox) และ นาสติกะ (Heterodox) สายอาสติกะ ที่มีความเชื่อถือในความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าสูงสุด เรื่องกรรมการเกิดใหม่และการหลุดพ้น แต่เพราะระบบเหล่านี้ยอมรับนับถือความขลังความถูกต้องสมบูรณ์และความศักดิ์สิทธิ์ของพระเวท สายนาสติกะ เป็นกลุ่มที่ไม่เชื่อความขลังของพระเวท

สายอาสติกะมี 6 สำนักประกอบด้วย ปรัชญานยายะ, ปรัชญาไวเศษิกะ,ปรัชญาสางขยะ, ปรัชญาโยคะ, ปรัชญามีมางสาหรือ มีมามสาและปรัชญาเวทานตะ เป็นสายที่มีความเชื่อถือในความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าสูงสุด เรื่องกรรมการเกิดใหม่และการหลุดพ้นส่วนคัมภีร์ภควัทคีตา เป็นส่วนหนึ่งของมหากาพย์มหาภารตะ เป็นคำสอนที่เกี่ยวกับปรัชญา ศาสนาและจริยศาสตร์ เน้นเรื่องกรรมหรือการกระทำ ที่ตั้งอยู่บนชญาญหรือความรู้ สนับสนุนความภักดีที่มีต่อพระเจ้าสูงสุด เป็นบทร้อยกรองที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของชาวอินเดียมากที่สุดเช่นกัน

ในปรัชญาอินเดียทั้ง 6 สำนักและในคัมภีร์ภควัทคีตา ที่มีความเชื่อที่คล้ายกันในเรื่องกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่รวมทั้งการบรรลุโมกษะที่เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในวิธีการหรือความเชื่อต่างๆ ในการเข้าสู่โมกษะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา (An Analytical Study of Metaphysic in Bhagavagita)”เพื่อเป็นประโยชน์แก่เหล่ามวลมนุษย์ชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาอภิปรัชญาในปรัชญาอินเดีย
๒. เพื่อศึกษาอภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา
๓. เพื่อวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา (An Analytical Study of Metaphysic in Bhagavagita)” ได้แก่

1.ด้านเอกสาร

1.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ The Bhagavad Gita: The Original Sanskrit and English Translation/Lars Martin Fosse, Outline of Indian Philosophy (M.Hirianna), A Critrical Survey of Indian Phiolsophy, IndiandPhiolsophy Vol 1-2

1.2 เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่หนังสือศรีภควัทคีตา (แสง มนวิทูร), ภควัทคีตา (วิโรจน์ ถิรคุณ), ภควัทคีตา (สมภาร พรมทา), ภควัทคีตา (เกียรติขจร ชัยเธียร) และ ปรัชญาอินเดีย (อดิศักดิ์ ทองบุญ), ปรัชญาอินเดีย (สุนทร ณ. รังสี), ปรัชญาอินเดีย (ประยงค์ แสนบุราณ) และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอภิปรัชญาอินเดียและอภิปรัชญาภควัทคีตา

1.3 ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) ศึกษาแนวคิดอภิปรัชญาของอินเดียในเรื่องกรรม การเกิดใหม่และการหลุดพ้น โดยการศึกษาข้อมูลจากหนังสือและตำราต่างๆ

2) ศึกษาแนวคิดของอภิปรัชญาเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ การหลุดพ้นในคัมภีร์ภควัทคีตา

3) วิเคราะห์แนวคิดทางอภิปรัชญาเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ การหลุดพ้นที่ปรากฏในคำสอนของคัมภีร์ภควัทคีตา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

1) อภิปรัชญาในปรัชญาอินเดีย

จากการศึกษาปรัชญาอินเดียสายอาสติกะทั้ง 6 สำนักในเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ซึ่งเป็นอภิปรัชญา ถ้าแบ่งกลุ่มโดยอำนาจลึกลับจากพระเจ้าพบว่ามี 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่กล่าวว่ามีอำนาจลึกลับที่ดลบันดาลให้เกิดอวิชชาหรือมายาที่ทำให้กิเลสครอบงำ เกิดการกระทำที่หลงผิดทำให้ต้องติดข้องเวียนว่ายตายเกิดจนกว่าจะเกิดวิทยาถึงจะหลุดพ้น คือปรัชญาเวทานตะ ปรัชญาไวเศษิกะ นยายะ เชื่อว่ากรรมและการเกิดใหม่ ได้รับอำนาจจากพระเจ้า เช่นในปรัชญานยายะกล่าวว่า พระเจ้าอาศัยอทฤษฏะ (unseen power ทรงนำปรมาณูของธาตุทั้ง 5 มารวมกันและแยกจากกัน ถือว่าเป็นการสร้างและทำลายโลก ในแต่ละบุคคลมีชีวาตมันหรือวิญญาณของแต่ละบุคคลเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นเองและดำรงอยู่นิรันดร ชีวาตมันเป็นที่รับรู้อารมณ์เสวยอารมณ์ผู้กระทำกรรมและเสวยผลกรรม ถ้าชีวาตมันสำคัญผิดคิดว่า ร่างกายที่ตนเองอาศัย

อยู่เป็นของตน ยึดมั่นถือมั่น เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ทำให้ ชีวาตมันยังเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ การดำรงอยู่หรือการแตกสลายของโลกมาจากพระประสงค์ของพระเจ้า[1] เป็นต้น

ในกลุ่มที่ไม่ได้กล่าวถึงพระเจ้า ว่ามีผลต่อเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ คือในปรัชญาสางขยะ ปรัชญาโยคะ และปรัชญามีมามสา เกิดจากการที่เราแยกประกฤติออกจากปุรุษะไม่ได้ ทำให้เราหลงผิดคิดว่าเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ยึดมั่นถือมั่น ทำให้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เช่นในปรัชญาโยคะ กล่าวว่า เมื่อประกฤติสัมพันธ์กับปุรุษะ สิ่งแรกที่วัฒนาการคือจิต โดยจิตจำแนกเป็น 2 พวกสถานะที่เป็นเหตุ คือ การณจิต แผ่ซ่านอยู่ทั่วไป มีจำนวนไม่จำกัด ส่วนสถานะที่เป็นผล คือ การยจิต หรือชีวะ จิตในสภาพนี้สามารถหดขยายได้ ขึ้นอยู่กับร่างกายที่ไปอาศัยอยู่ เมื่อจิตไปสิงสถิตที่ใดพลอยมีรูปร่างตามนั้น ถ้าปุรุษะสำคัญผิดคิดว่าตัวเองเป็นสิ่งต่างๆ ตามการสะท้อนของจิต ทำให้ปุรุษะสำคัญผิดว่าตนเองเป็นผู้ทำกรรมและเสวยผลกรรม จึงต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ[2] เป็นต้น

เรื่องโมกษะหรือการหลุดพ้น

ในกลุ่มที่เชื่อในพระเจ้าช่วยหรือนำทางสู่การหลุดพ้น พบในปรัชญานยายะ ได้กล่าวว่า การรู้แจ้งแยกอาตมันออกจากรูป ออกจากคุณสมบัติทั้งปวง เช่น ทุกข์ สุข โลภ หลง อาตมันก็กลับคืนสู่สภาพเดิมคือคุณสมบัติที่ว่างไม่ต้องอาศัยร่าง พระเจ้าเป็นผู้นำทางสู่โมกษะ[3]ส่วนทรรศนะของปรัชญาโยคะ จากการมีอยู่ของพระเปนเจ้ามีประโยชนเพียงอยางเดียวก็คือ ชวยให ผูปฏิบัติหลุดพนจากทุกขทั้งปวง การภักดีตอพระเปนเจาจะไดรับความสะดวกในการปฏิบัติธรรมและเขาถึงโมกษะไดงายขึ้นโดยอาศัยพระองคชวยขจัดปดเปาอุปสรรคตางๆ ใหหมดไปเทานั้น[4] ปรัชญาเวทานตะ กล่าวว่าการที่จะบรรลุถึงโมกษะได้ ชีวาตมันและจะต้องมีการทำลายอวิชชาและอกุศลกรรมให้หมดไป โดยอาศัยความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ความรู้ในการเข้าถึงโมกษะแล้วจะมีความภักดีต่อพระเจ้า มอบกายถวายชีวิตและจงรักภักดี ระลึกถึงพระเจ้าตลอดเวลาเป็นการเข้าถึงพรหมเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า[5] ปรัชญาสางขยะ การที่จะเข้าถึงโมกษะหรือการหลุดพ้นคือการที่ปุรุษะรู้สัจธรรมคือรู้ว่าตัวเองคือปุรุษะ ไม่ถูกปิดบังด้วยประกฤติ อวิทยาหายไปมีวิทยาเกิดขึ้น ทำให้ปุรุษะกลายเป็นวิญญาณบริสุทธิ์ดังเดิม สางขยะถือว่า โมกษะไม่มีนิรามิสสุขใดๆ ไม่มีความสนุกสนาน ไม่มีความสุข ใดๆ การเข้าถึงความหลุดพ้นหรือโมกษะของปุรุษะคือการเข้าสู่สภาวะวิญญาณที่บริสุทธิ์[6] ในกลุ่มที่ไม่ได้กล่าวเรื่องของพระ

---

[1]ทองหลอ วงษธรรมมา, **ปรัชญาตะวันออก,** (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร, 2536).

[2]ประยงค์ แสนบุราณ, **ปรัชญาอินเดีย**, , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพโอเดียนสโตร, 2547), หน้า 106-7.

[3]ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, **ปรัชญาตะวันออก**, หน้า 87-88.

[4]ฟน ดอกบัว, ปวงปรัชญาอินเดีย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพศยาม, 2545), หน้า 207.

[5]ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, **ปรัชญาตะวันออก**, หนา 162-6.

[6]ฟื้น ดอกบัว, **ปางอินเดีย**, หน้า 169.

เจ้าในการหลุดพ้นพบใน ปรัชญาไวเศษิกะ คลายกับปรัชญาระบบอื่นในปรัชญาฮินดูก็คือ การทำลายอวิทยา ดวยวิทยาหรือวิชชา การรูแจมแจงในสัจธรรม ในปรัชญามีมางสาหรือมีมามสา การที่จะบรรลุโมกษะต้องทำกรรมดีในชาตินี้ส่งผลต่อชาติหน้า การที่จะสามารถหลุดพ้นได้ไม่มาเวียนว่ายตายเกิดอีก จะต้องงดเว้นกรรมต้องห้าม ก็ไม่เกิดผลกรรมเมื่อไม่มีผลกรรม ละกรรมเก่าในอดีต ทำกรรมดี ฝึกกาย วาจา และจิตให้บริสุทธ์ ที่อยู่เหนือความสุขและทุกข์ เมื่อตายไปจะไม่มาเวียนว่ายตายเกิดอีกหลุดพ้นจากสังสารวัฏเป็นวิญญาณ[7] บริสุทธ์ตางกับปรัชญาสางขยะ พระเปนเจาจะ มีหรือไม ไมมีความหมายในทางปฏิบัติของสางขยะ

2) อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา

คัมภีร์ภควัทคีตา เป็นปรัชญาที่ประสานความรู้ กรรมและความภักดีเข้าด้วยกัน เชื่อว่ามนุษย์ประกอบด้วย สติปัญญา เจตจำนงและอารมณ์ โดยที่สติปัญญาก่อให้เกิดความรู้ เจตจำนงก่อให้เกิดกรรมและอารมณ์ก่อให้เกิดความภักดี[8] ทุกคนต้องผูกพันการกระทำหรือกรรมตลอดเวลาจากการที่คุณะทั้ง 3 คือ สัตตวะ รชะและตมัส ทำให้เกิดการกระทำ รับผลกรรมทุกการกระทำ ถ้าสละผลกรรมหมายถึงการกระทำใดๆ จะต้องไม่หวังผลกรรมหรือการกระทำให้ทำตามหน้าที่ การเวียนว่ายตายเกิดเหมือนเป็นการเปลี่ยนชุดเก่าไปใส่ชุดใหม่เหมือนการเปลี่ยนเสื้อผ้า ร่างใหม่ที่ไปอยู่จะดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับการกระทำที่ติดตัวไป เมื่อใดก็ตามที่มีปัญญาโดยที่ชีวาตมันเห็นตนเองเป็นสิ่งเดียวกับพรหมมันโดยไม่มีการแบ่งแยก หยุดการยึดมั่นถือมั่นในอุปาทาน จะทำให้จิตเป็นอิสระจากกิเลสทั้งปวงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพรหมจะทำให้บรรลุโมกษะไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดอีก

ในเรื่องการบรรลุโมกษะหรือการหลุดพ้น ในภควัทคีตากล่าวว่าการกระทำการหน้าที่ใดๆ อย่าทำไปด้วยการหวังผลลาภ ยศ สรรเสริญ ให้ทำด้วยใจอิสระตามหน้าที่ของตนเองหรือทำกรรมในอกรรม ทำโดยไม่ได้ทำดังในโศลกที่ 1 อัยยายะที่ 6 ที่กล่าวว่า ผู้ใดไม่อาศัยผลของกรรม (ไม่หวังผล) ทำกรรมไปตามหน้าที่ ผู้นั้นเป็นทั้งสันยาสี (ผู้เสียสละ) และเป็นทั้งโยคี (ผู้บำเพ็ญพรต) ทุกคนมีหน้าที่ของตนเองตามหน้าที่ที่ควรกระทำและหน้าที่ที่สำคัญคือการมอบใจต่อพระเจ้า โยการฝึกยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นจนเข้าสู่โมกษะจากกิเลสทั้งปวงไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

ส่วนวิธีการปฏิบัติเข้าสู่โมกษะ ใช้วิธีของโยคะ โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งก็เข้าสู่โมกษะได้คือ ชญาณโยคะ(ทางแห่งความรู้) กรรมโยคะ (ทางแห่งการกระทำ) และภักติโยคะ (ทางแห่งความภักดี) ในบรรดาทั้ง 3 นี้ ชญาณโยคะ สำคัญและเป็นพื้นฐานในการเข้าสู่กรรมโยคะและภักติ

---

[7]ประยงค์ แสนบุราณ, **ปรัชญาอินเดีย**, **ปรัชญาอินเดีย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพโอเดียนสโตร, 2547),
หนา 122.

[8]สุนทร ณ รังสี, ปรัชญาอินเดีย ประวัติและลัทธิ, (กรุงเทพ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 51.

โยคะได้ ดังนั้น กรรมหรือการกระทำที่ตั้งอยู่บนความรู้และสนับสนุนการภักดีต่อพระเจ้า ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในภควัทคีตา ได้ผสานกรรม ความภักดีและความรู้เข้าด้วยกันเพราะมนุษย์ประกอบด้วย ปัญญา เจตจำนงและอารมณ์ ทำให้มนุษย์มีจิตใจ มีเจตนาและความรู้สึก ส่งผลดังนี้ปัญญาทำให้เกิดความรู้ เจตจำนงทำให้เกิดการกระทำและอารมณ์ทำให้เกิดความภักดี ดังนั้นการเข้สู่โมกษะขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยพื้นฐานของแต่ละบุคคล บางคนอาจใช้แห่งความรู้ อีกคนอาจจะใช้ทางแห่งการกระทำ ส่วนอีกคนอาจใช้ความภักดี ทั้ง 3 ทางนี้สุดท้ายรวมเป็นโยคะหมายถึงการรวมกัน คือรวมชีวาตมันเข้ากับปรมาตมันส่งผลทำให้เกิดความสมดุลต่อจิตใจ ทำให้ไม่หวั่นไหวเอนเอียงทั้งในอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์

3) วิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา

ทรรศนะเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ในคัมภีร์ภควัทคีตานี้ พบว่าทุกคนจำเป็นจะต้องมีการกระทำและทุกการกระทำย่อมส่งผลกรรมต่อผู้กระทำ ดังนั้น คัมภีร์ภควัทคีตาจึงสอนให้กระทำกรรมดี ตราบใดที่ยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายคือโมกษะ บุคคลผู้ทำกรรมจึงต้องเวียนว่ายตายเกิด ลักษณะการเกิดการตายท่านเปรียบได้กับการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เก่าแล้วไปสวมเสื้อผ้าใหม่ของบุคคล นั่นคือชีวาตมันจะละทิ้งร่างเก่าไปสู่ร่างใหม่นั่นเอง[9] ซึ่งเป็นกระบวนการตายแล้วเกิดใหม่ ส่วนสถานะที่ไปเกิดล้วนขึ้นอยู่กับการกระทำของผู้นั้นว่าดีหรือชั่วอย่างไร ถ้าทำดีก็ไปเกิดในที่ดี ถ้าทำชั่วก็ไปเกิดในที่ชั่ว และถ้ารู้แจ้งในพรหมันก็จะไม่กลับมาเกิดอีก มีแนวคิดที่ตรงกันในสำนักที่กล่าวถึงอำนาจแห่งพระเจ้าที่สามารถดลบันดาลสรรพสิ่งในโลกและจักรวาลได้ คล้ายกับอภิปรัชญาในสำนักปรัชญาเวทานตะ ปรัชญาไวเศษิกะ นยายะ ถึงอำนาจลึกลับของพระเจ้าที่ดลบันดาลให้เกิดอวิชชาหรือเกิดมายาครอบงำ ทำให้เกิดการกระทำที่เป็นเกิดกรรมและและรับผลกรรม ทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เช่นเดียวกับภคัวทคีตาที่พระเจ้าทำให้เกิดมายาหรืออำนาจของพระเจ้า พระเจ้าเป็นผู้ดลบันดาลให้โลกเป็นไปตามความประสงค์ของพระองค์

ส่วนในกลุ่มที่ไม่ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพระเจ้าที่มีต่อกรรมและการเกิดใหม่คือ ปรัชญาสางขยะ ปรัชญาโยคะ และปรัชญามีมามสา เกิดจากการที่เราแยกประกฤติออกจากปุรุษะไม่ได้ทำให้เราหลงผิดคิดว่าเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ยึดมั่นถือมั่น ทำให้เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

เรื่องโมกษะหรือการหลุดพ้น ในกลุ่มที่เชื่อในพระเจ้าช่วยหรือนำทางสู่การหลุดพ้นพบในปรัชญานยายะ ปรัชญาโยคะ ปรัชญาเวทานตะ ว่าการที่จะบรรลุถึงโมกษะได้ ชีวาตมันและจะต้องมีการทำลายอวิชชาและอกุศลกรรมให้หมดไป โดยอาศัยความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ความรู้ในการเข้าถึงโมกษะแล้วจะมีความภักดีต่อพระเจ้า มอบกายถวายชีวิตและจงรักภักดี ระลึกถึงพระเจ้าตลอดเวลาเป็นการเข้าถึงพรหมเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า

---

[9]อ้างแล้วหน้า 51.

ในกลุ่มที่ไม่ได้กล่าวเรื่องของพระเจ้าหรือไม่ได้มีความหมาย พบใน ปรัชญาไวเศษิกะ ปรัชญาสางขยะ มีแนวคิดว่า พระเปนเจาจะ มีหรือไม ไมมีความหมายในทางปฏิบัติของสางขยะ แนวทางในการหลุดพ้นคลายกับปรัชญาระบบอื่นในปรัชญาฮินดูก็คือ การทำลายอวิทยา ดวยวิทยาหรือวิชชา การรูแจมแจงในสัจธรรม คือการที่ปุรุษะรู้สัจธรรมคือรู้ว่าตัวเองคือปุรุษะ ไม่ถูกปิดบังด้วยประกฤติ อวิทยาหายไปมีวิทยาเกิดขึ้น ทำให้ปุรุษะกลายเป็นวิญญาณบริสุทธิ์ดังเดิม ในปรัชญาสางขยะถือว่า โมกษะไม่มีนิรามิสสุขใดๆ ไม่มีความสนุกสนาน ไม่มีความสุข ใดๆ การเข้าถึงความหลุดพ้นหรือโมกษะของปุรุษะคือการเข้าสู่สภาวะวิญญาณที่บริสุทธิ์

ซึ่งในภควัทคีตาได้รับอิทธิพลจากปรัชญาสางขยะ ในเรื่องประกฤติกับปุรุษะ มีคุณะ 3 ประการที่มาจากพระเจ้าคือ สัตตวะหรือความดีงาม รชัช หรือพลังงาน และตมะคือความเฉื่อย การกระทำต่างๆ คุณะทั้ง 3 จะเป็นผู้กระทำ ผู้ที่รู้ความจริงข้อนี้กระทำการใดจะต้องไม่ผูกพันกับการกระทำของตนเอง หมายความว่า กระทำกรรมไม่หวังผลในการกระทำนั้นๆ

การหลุดพ้นหรือวิธีการเข้าสู่โมกษะ นำแนวคิดมาจากปรัชญาโยคะ กล่าวว่า ใช้หลักชญาณโยคะ กรรมโยคะและภักติโยค่ะ จิตมนุษย์มีคุณสมบัติ 3 อย่าง คือมีปัญญาให้เกิดความรู้ มีเจตนจึงต้องมีการกระทำและมีอารมณ์จึงมีความภักดี ความรู้เรียกว่าชญาณโยคะ การกระทำเรียกว่ากรรมโยคะ และความภักดีเรียกว่าภักติโยคะ หากบุคคลได้ปฏิบัติตามโยคะทั้ง 3 นี้ก็จะบรรลุถึงโมกษะได้อย่างแน่นอน และเป็นที่น่าสังเกตว่าคัมภีร์ภควัทคีตาเน้นหนทางที่จะนำไปสู่โมกษะโดยถือเอาความรู้เป็นแกนกลางที่สำคัญ กรรมและความภักดีเป็นการแสดงออกตามความรู้ ถ้าปราศจากความรู้เสียแล้ว การสละความยึดมั่นถือมั่นในการกระทำกรรมก็ดี การภักดีต่อพรหมันโดยปราศจากผลใดๆ ก็ดี ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ แต่อาศัยความรู้จึงปฏิบัติถูกต้องที่สุด

ในปรัชญาทั้ง 6 สำนักและภควัทคีตา มีแนวคิดที่คล้ายกันในเรื่อง เรื่องกฎธรรมชาติ วิธีการเข้าถึงโมกษะและความเชื่อในเรื่อกฎแห่งกรรมดังนี้

1. ความเชื่อในวิธีการเข้าถึงโมกษะ การปฏิบัติที่จะเข้าถึงโมกษะหรือพรหมโลก เรียกวา ชญาณโยคะ คือ การบำเพ็ญสมาธิ เพื่อใหเกิดญาณ หรือความรูแจงตน หมายถึงรูแจงสภาพอันแทจริงของอาตมัน เมื่อรู้แจ้งมีปัญญาจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการเข้าสู่โมกษะเท่านั้นที่มีเป้าหมายเดียวกัน

2. วิธีการเข้าถึงโมกษะทุกสำนักมีความเชื่อว่า บุคคลใดกระทำกรรมใด ย่อมได้ได้ผลกรรมนั้น คือ ทำกรรมดีย่อมได้ดี กรรมชั่วย่อมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา (an analytical study of metaphysic in bhagavagita) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ได้พบเห็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

อภิปรัชญาในปรัชญาอินเดียเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ในปรัชญาอินเดีย พบว่า อำนาจลึกลับของพระเจ้าที่ดลบันดาลให้เกิดอวิชชาหรือเกิดมายาครอบงำ ทำให้เกิดการกระทำที่เป็นเกิดกรรมและและรับผลกรรม ทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ สอดคล้องกับ **พระชาติชาย ชาตวิฑฺโฒ (สุขเอก)**[10] ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังสารวัฏในปรัชญาฮินดู พบว่า อาตมันหรืออัตตาที่แทของมนุษยเปนสวนหนึ่งของพรหมัน จึงมีสภาพเปนอมตะ อยางเดียวกับพรหมันแตที่ตองมีทุกขคือเกิด แก เจ็บ ตาย เพราะไมรูแจงความจริง อาตมันจึงออกจากรางเกาไปเกิดในรางใหมเรื่อยไปจนกวาจะรูแจงตน

อภิปรัชญาเรื่องโมกษะหรือการหลุดพ้น พบว่าหนทางการสู่โมกษะคือได้กล่าวว่า การรู้แจ้งแยกอาตมันออกจากรูป ออกจากคุณสมบัติทั้งปวง เช่น ทุกข์ สุข โลภ หลง อาตมันก็กลับคืนสู่สภาพเดิมคือคุณสมบัติที่ว่างไม่ต้องอาศัยร่าง การที่จะให้ปุรุษะแยกตัวออกจากประกฤติกลับคืนสู่สภาวะบริสุทธิ์โดยใช้วิธีการควบคุม กาย วาจา ใจ เพื่อใหปุรุษเขาไปสูโมกษะหรือการหลุดพนจากทุกข์ สอดคล้องกับ **สุนทร ณ รังสี**[11] กล่าวไว้ในหนังสือ “ปรัชญาอินเดียประวัติและลัทธิ” ว่า การขจัดความเห็นที่แตกต่างของชีวาตมันและพรหมมันจะทำให้บรรลุโมกษะหรือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดทำให้ดำรงอยู่มีความสุขชั่วนิรันดร และ แสง มนวิทูร[12] กล่าวไว้ในหนังสือศรีมัทภควัทคีตา ว่าการบรรลุถึงโมกษะหรือนิพพาน ก็อาศัยญาน การบรรลุญานต้องอาศัยกรรมหรือการปฏิบัติทำให้จิตบริสุทธ์ย่อมเข้าถึงญานได้ง่าย

อภิปรัชญาในภควัทคีตาเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ พบว่ากรรมและการเกิดใหม่ในคัมภีร์ภควัทคีตานี้ เห็นว่ากรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งจำเป็น ทุกคนจะต้องมีการกระทำ แต่ในการกระทำนั้นจะต้องสละผลของการกระทำจึงจะเป็นทางที่ถูกต้อง กรรมนั้นโดยปกติมีผลต่อผู้กระทำด้วยบุคคลผู้ทำกรรมจึงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตราบนั้น ลักษณะการเกิดการตายท่านเปรียบได้กับการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เก่าแล้วไปสวมเสื้อผ้าใหม่ของบุคคล นั่นคือชีวาตมันจะละทิ้งร่างเก่าไปสู่ร่างใหม่นั่นเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตายแล้วเกิดใหม่ ส่วนสถานะที่ไปเกิดล้วนขึ้นอยู่

---

[10] พระชาติชาย ชาตวุฑฺโฒ (สุขเอก), “การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังสารวัฏในปรัชญาฮินดู”, **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา), 2550.

[11]สุนทร ณ รังสี, **ปรัชญาอินเดีย ประวัติและลัทธิ**, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 58-60.

[12]ฤษีกฤษณะไทวปรายาสวยาสะ,**ศรีภควัทคีตา** ,พิมพ์ครั้งที่ 2, แปลโดย แสง มนวิทูร, (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2515), หน้า 7.

กับการกระทำของผู้นั้นว่าดีหรือชั่วอย่างไร ถ้าทำดีก็ไปเกิดในที่ดี ถ้าทำชั่วก็ไปเกิดในที่ชั่ว และถ้ารู้แจ้งในพรหมันก็จะไม่กลับมาเกิดอีก สอดคล้องกับ **ทองหล่อ วงษ์ธรรมา**[13] กล่าวไว้ในหนังสือ "ปรัชญาอินเดียว่า อาตมันอาศัยร่างกาย แต่เมื่อร่างกายเสื่อมสลาย หรือแตกดับไปด้วยมันจะเคลื่อนออกจากร่างกายเก่าที่แตกดับไปอาศัยอยู่กับร่างกายใหม่ เปรียบเสมือนคนเราถอดเสื้อผ้าชุดเก่าออกแล้วสวมใส่เสื้อผ้าชุดใหม่

อภิปรัชญาในภควัทคีตาเรื่องโมกษะหรือความหลุดพ้นพบว่าคัมภีร์ภควัทคีตาเน้นหนทางที่จะนำไปสู่โมกษะโดยถือเอาความรู้เป็นแกนกลางที่สำคัญ กรรมและความภักดีเป็นการแสดงออกตามความรู้ ถ้าปราศจากความรู้เสียแล้ว การสละความยึดมั่นถือมั่นในการกระทำกรรมก็ดี การภักดีต่อพรหมันโดยปราศจากผลใดๆ ก็ดี ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ แต่อาศัยความรู้จึงปฏิบัติถูกต้องที่สุด สอดคล้องกับ **ทองหล่อ วงษ์ธรรมา**[14] กล่าวไว้ในหนังสือ "ปรัชญาอินเดีย" ความว่า ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ส่วนกรรมและความภักดีนั้นมีความสำคัญรองลงมา ทั้งสองอย่างนี้เป็นเพียงการแสดงออกของความรู้ถ้าปราศจากความรู้แล้ว การหลุดพ้น (โมกษะ) การละความยึดมั่นถือมั่นในการกระทำ และการจงรักภักดีต่อพระเจ้าโดยไม่มุ่งหวังผลตอบแทน ก็ย่อมเกิดขึ้นมาไม่ได้เกี่ยวกับที่มาหรือบ่อเกิดของความรู้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์อภิปรัชญาในคัมภีร์ภควัทคีตา (AN ANALYTICAL STUDY OF METAPHYSIC IN BHAGAVAGITA) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

1) ในการปฏิบัติตนเองในชีวิตประจำวันควรกระทำแต่กรรมดีเพราะผลกรรมย่อมส่งผลต่อทุกการกระทำ หมายความว่าทำดี ย่อมได้ดี ทำชั่ว ย่อมได้ชั่ว หลักการนี้ยังสอดคล้องกับหลักเหตุและผลในศาสนาพุทธอีกด้วย

2) การกระทำทุกอย่างควรทำตามหน้าที่ของตนเอง ให้ดีที่สุด ไม่หวังผลประโยชน์ในการกระทำ ควรกระทำเพื่อปวงชนหรือประโยชน์ส่วนใหญ่ของสังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิเคราะห์การกำเนิดของโลกและจักรวาลในภควัทคีตากับปรัชญาอุปนิษัท

2. การศึกษาจริยศาสตร์ในคัมภีร์ภควัทคีตา

---

[13]ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, **ปรัชญาอินเดีย,** (กรุงเทพ: โอเดียนสโตร์, 2535), หน้า 75.

[14]อ้างแล้ว,หน้า 75.

3. ศึกษาคุณค่าของคัมภีร์ภควัทคีตาต่อสังคมไทย

กิตกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณผศ.ดร.จรัส ลีกา และ ผศ ดร.สุวิน ทองปั้น อาจารย์ที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์เจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทั้งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น ในการเอื้อเฟื้อข้อมูลต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

Lars Martin Fosse .**The Bhagavad Gita: The Original Sanskrit and English Translation**.34Th India:The Bhaktivedanta book trust,2008.

ฤษีกฤษณะไทวปรายาสวยาสะ. **ศรีภควัทคีตา**.พิมพ์ครั้งที่ 2. แปลโดย แสง มนวิทูร. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2515),

ทองหลอ วงษธรรมมา. **ปรัชญาตะวันออก.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร, 2536.

ฟน ดอกบัว. **ปวงปรัชญาอินเดีย.** กรุงเทพฯ : ศยาม, 2545.

สุนทร ณ รังสี.**ปรัชญาอินเดีย ประวัติและลัทธิ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2545.

แสง มนวิทูร.**ศรีภควัทคีตา** .กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2515.

พระชาติชาย ชาตวุฑฺโฒ (สุขเอก). “การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังสารวัฏในปรัชญาฮินดู”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยา, 2550.

กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔

THE EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT PROCESS FOR VOCATIONAL STUDENTS BY THE FOUR FOUNDATIONS OF MINDFULNESS

พระมหาคณิตศาสตร์ คเวสโก (มั่นในบุญธรรม)*
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย**
อินถา ศิริวรรณ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาหลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา และ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาโดย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ๓๙๒ รูป/คน สัมภาษณ์ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด ๑๒ รูป/คนและสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน

โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า E.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า :

๑. หลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) การตระหนักรู้ในตนเอง ๒) การควบคุมตนเอง ๓) การสร้างจูงใจในตนเอง ๔) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ๕) ทักษะทางสังคม

๒.กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา การกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

---

* นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพุทธการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** อาจารย์ประจำหลักสูตร, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** อาจารย์ประจำหลักสูตร, สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประกอบด้วย องค์ประกอบ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) การตระหนักรู้ในตนเอง ๒) การควบคุมตนเอง ๓) การสร้างจูงใจในตนเอง ๔) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ๕) ทักษะทางสังคม ออกแบบกระบวนการประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ ๑) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของความฉลาดทางอารมณ์ ๒) กระบวนการพัฒนา ๓) การตรวจสอบ และ ๔) การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ โดยได้ผลกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนว สติปัฏฐาน ๔ คือ ๑) ส่วนบทนำประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์และบริบทสถานศึกษา ๒)ส่วนกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และหลักสติปัฏฐาน ๔ ที่มาสนับสนุน ประกอบด้วย องค์ประกอบของวุฒิทางอารมณ์และกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบของสติปัฏฐาน ๔ การวัดประเมินผลวุฒิภาวะทางอารมณ์ แนวทางพัฒนาและปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา ๓) ส่วนการนำกระบวนการไปใช้ ๔) ส่วนเงื่อนไขในการนำกระบวนการไปใช้

๓.กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นการนำหลักพุทธธรรมคือ หลักสติปัฏฐาน ๔ ประกอบด้วย 1) กายานุปัสสนา 2) เวทนานุปัสสนา 3) จิตตานุปัสสนา 4) ธัมมานุปัสสนา บูรณาการกับกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีสติระลึกในกายรู้จักใช้สติมั่นในการพิจารณาเวทนา อดทน พิจารณาตนเองโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตัดสินใจในการแก้ปัญหาจนตนเองมีคุณค่า ๒) ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง มีสติระลึกอยู่ในกายรู้จักข่มใจให้อภัยและมองโลกในแง่ดีโดยการมีสติพิจารณาจิตใจของตนเอง รู้จักพอดีละอิจฉาริษยาและการมองมุ่มใหม่ๆด้วยปัญญา ๓) ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง มีสติระลึกอยู่ในกายพัฒนาจิตใจด้วยการเปลี่ยนวิธีการคิดทางลบให้เป็นบวก ให้กำลังใจตนเองทำจิตใจให้มั่นคง ด้วยการสร้างกำลังใจจนเกิดแรงผลักดันในตนเอง ๔) ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น การเจริญสติมีกัลยาณมิตร สร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้อื่น ให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น เอาใจมาใส่ใจเราจนเกิดการสร้างความผูกพันและมิตรภาพ ๕) ด้านการมีทักษะทางสังคม มีความมุ่งมั่นในตนเอง มีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคมโดยการเริ่มผูกมิตรและหยิบยื่นไมตรีจิต และเคารพระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม

Abstract

This research aims to 1) study the principles and theories of emotional intelligence of vocational students; 2) to study the development of emotional intelligence based on Buddhist principles, 4) to develop vocational education and 3) to propose the development process. Emotional Intelligence According to the Buddhist principle, it is integrated into the four disciplines of vocational colleges students using the method of integrated research method is quantitative research. And qualitative research. The research

instruments were 392 questionnaires / interviews, executive officers, administrators, consultants, princes, princes, provincial princes. 12 provincial princes / people and group discussion 10 persons / person Quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and E.F.A. Descriptive analysis with content analysis.

The research found that :

1. The principles and theories of emotional intelligence of vocational students in 5 aspects: 1) self-awareness 2) self-control 3) self-motivation 4) understanding of others 5) social skills

2. The Emotional Intelligence Development Process Based on Buddhist Principle Integrating with the Fourth Mindset of Vocational College Students Emotional intelligence development consists of 5 components: 1) Self-awareness 2) Self-control 3) Self-motivation 4) Understanding others 5) Social skills The process design consists of 4 steps: 1) to study the theories of emotional intelligence; 2) to develop the process; 3) to monitor; and 4) to improve the process. The process of developing emotional intelligence for vocational students through the practice of the 4 sts is 1) The introduction consists of the principles, the objectives and the context of the school. 2) Emotional Intelligence and Emotional Intelligence 4: Supported by Emotional Intelligence and Emotional Intelligence Development, 4 Emotional Intelligence Measurement The development and the factors that affect the emotional intelligence of the students. 3) The implementation of the process. 4) The conditions for implementing the process.

3. Emotional Development Process According to the Buddhist principle, it is based on the principle of four attainments of students of vocational colleges. 1) Ganapasipasana 2) Vedus Nusasasana 3) Jittananpasana 4) Dharmanapasna Integration with the development of emotional intelligence in five aspects: 1) self-awareness. In consciousness, in consciousness, in consciousness. 2) Self-management. Mindfulness in the body, mindfulness, forgiveness, and optimism by mindfulness of their own minds. 3) Self-motivation and self-motivation. Mindfulness in the mind develops the mind by changing the way negative thinking is positive. Encourage self to keep the mind stable. 4) The feeling and understanding of others. Mindfulness Emotions to other people. Pay attention to the expression of others. 5) The social skills. Have self-determination Interact and communicate with each other in society by initiating friendship and goodwill. And respect the discipline of self and society.

๑. บทนำ

สภาวการณ์โลกปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยคุสังคมใหม่เรียกว่าโลกที่ใช้ความรู้เป็นฐาน หรือยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งบุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลกด้วยความเจริญทาง เทคโนโลยีและการสื่อสาร[๑] จึงมีเพียงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อพัฒนาคน ให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเอง พัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลง[๒]

ปัจจุบันและอนาคตเป็นยุคของการแสวงหาความรู้ และใช้ความรู้เป็นฐานเพื่อเพิ่มศักยภาพความสามารถในการแข่งขันและยั่งยืนของแต่ละประเทศ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐ และฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ความสำคัญกับการศึกษามากกว่าในอดีต[๓]และเป็นกฎหมายที่ให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและต่อเนื่องตลอดชีวิตในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้[๔] ซึ่ง องค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จในอันดับต้นๆ คือผู้บริหาร เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารและจัดการงานต่างๆ ของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และจำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ สามารถบริหารจัดการตนเองและความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี[๕]โดยมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นต่อบุคคลในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง สร้างสรรค์ มีความสุข จากการศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์พบว่า อารมณ์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของคนในองค์การ[๖]เนื่องจากความสำเร็จในการทำงาน ลำพังผู้บริหารแม้จะมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ขาดความสามารถในการเข้ากับคนและไม่สามารถจูงใจผู้ร่วมงานปฏิบัติงานให้ได้ผลดีแล้ว ย่อมไม่สามารถบริหารงานให้องค์การนั้นดำเนินการไปด้วยดี

---

[๑] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รายงานการวิจัย เรื่องภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐-๒๐ ปี** (กรงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๒), ๑๙.

[๒] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ.๒๕๕๑** (กรงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๑), ๑-๓.

[๓] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รายงานการวิจัย เรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐-๒๐ ปี** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๒), ๑-๓.

[๔] จันทรานี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา** (กรงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๑), ๑๒๑.

[๕] Daniel Goleman, **Working with Emotional Intelligence** (New York: Bantam Books, ๑๙๙๘), ๓๘.

[๖] จิล แดนน์, **EQ ดีใน ๗ วัน**, แปลโดย ธนะ เอี่ยมอนันต์ (กรุงเทพฯ: บิสคิต, ๒๕๔๙), ๑๒.

หรือมีประสิทธิภาพได้[๗]จากผลงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จเกิดจากความฉลาดทางอารมณ์ประมาณ ๗๕-๘๐ เปอร์เซนต์ ขณะที่เป็นส่วนของสติปัญญาเพียงส่วนน้อย[๘]ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในประเทศที่พัฒนาแล้วว่า การพัฒนาความรู้หรือเชาว์ปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้คนเป็นคนดีได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมหรือมีความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กันไปด้วย จึงจะทำให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชาติบ้านเมือง[๙] การจะมีจิตใจที่เป็นสุขหรือมีสุขภาพจิตที่ดีนั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์และความต้องการในชีวิตตนเอง เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นแลสามารถแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดข้นจากความขัดแย้งในใจหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจาการขัดแย้งกับผู้อื่น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เพื่อเป็นการฝึกสติเป็นวิธีการที่ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างกายกับจิต หากจิตไม่เศร้าหมอง จิตผ่องใส กายก็จะผ่องใสตาม การฝึกสติจึงทำให้เรามีจิตใจที่สงบ แน่วแน่ อยู่กับตัวเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีสติคิดไตร่ตรอง ทำให้เกิดอารมณ์ที่สบาย เมื่อมีจิตใจสบาย จะทำให้บุคคลใจเย็น รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความอดทน มีความเพียรพยายาม ซึ่งจะทำไปสู่การเป็นบุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์ดี มีจริยธรรมที่งดงาม และมีความเพียรพยายามในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ส่งผลให้บุคคลและสังคมสงบสุข

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา

๒. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

๓. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

---

[๗] จันทรานี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา** (กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, ๒๕๕๑), ๒๖๓.

[๘] เทอดศักดิ์ เดชคง, **ความฉลาดทางอารมณ์ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ** (กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๔๕), ๑๗.

[๙] เอกชัย จุละจาริตต์, **EQ แนวภูมิปัญญาไทย** (กรุงเทพฯ: สามลดา, ๒๕๔๘), ๑๒.

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔" มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาหลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา และ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ (interview) และแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย

๔. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔" การวิจัยแบบผสมผสานวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาหลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ประชากร ๒๑,๕๘๐ คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา จำนวน ๓๙๒รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นต้นแบบ จำนวน ๑๒ รูป/คน ด้วย, แบบประเมินวุฒิภาวะทางอารมณ์ และแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า C.F.A. วิเคราะห์ปัจจัย และการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๔.๑.ผลการศึกษาหลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่

๑. การตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) คือ ความสามารถในการตะหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกและแรงผลักดันของตนเอง รู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งในตัวเอง มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตน รับรู้ผลกระทบที่จะเกิดต่อความรู้สึกของคนอื่น เป็นต้น

๒. การควบคุมตนเอง (self-regulation) คือ ความสามารถในการควบคุมและเปลี่ยนแปลงทั้งอารมณ์และการกระทำของตนเอง เพื่อมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ที่ดี รวมทั้งความเอนเอียงที่จะชะลอการตัดสินใจเพื่อคิดพิจารณาก่อนดำเนินการ เป็นต้น

๓. การจูงใจในตนเอง (motivation) คือ ความรู้สึกที่ต้องการประสบความสำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความตั้งใจปฏิบัติตามเป้าหมายด้วยความกระตือรือร้น และความเพียรพยายามมองอุปสรรคให้เป็นโอกาสในการแก้ปัญหา มองว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ เป็นต้น

๔. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathy) คือ ความสามารถในการเข้าใจที่มาหรือสาเหตุของอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น มีทักษะในการปฏิบัติต่อบุคคลตามการตอบสนองทางอารมณ์ขนักศึกษามีความเข้าใจและยอมรับในอารมณ์ ความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

๕. ทักษะทางสังคม (social skills) คือ ความสามารถในการจัดการกับความสัมพันธ์และการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อสื่อสารด้วยความชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งกระตุ้นจูงใจบุคคลให้เกิดความร่วมมือกัน สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลทุกประเภทได้ เป็นต้น

๔.๒ เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ความคิดเห็นของนักเรียนของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นด้านความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น ด้านการมีทักษะทางสังคม ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ตามลำดับ

๑. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนว สติปัฏฐาน ๔ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ เรียนรู้อารมณ์ที่เกิดขึ้นได้เช่น รู้ว่าอารมณ์รู้สึกโกรธเกิดจากอะไรเป็นสาเหตุ ควบคุมการแผ่ขยายของอารมณ์ได้ เช่น โกรธ เดือนดาล รุ่มร้อม และ รู้ว่าจะต้องทำอะไร และจะแสดงออกอย่างไรได้อย่างพอเหมาะพอสม สวนข้อที่นักเรียนมี

ความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ เข้าใจความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ตามสภาพที่เป็นจริงอย่างมีสติเป็นเหตุ เป็นผล

๒. ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ รู้จักสงบนิ่งกับสิ่งที่สุดวิสัยจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ผ่อนคลายอารมณ์อย่างสงบเยือกเย็น ไม่วู่วาม และ ตัดสินข้อขัดแย้งด้วยความใจเย็นและมีสติ สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ สามารถอดทนต่อความหว้าเหว่ ใฝ่หาความสุขได้ด้วยตนเอง

๓. ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ เข้าใจและรู้คุณค่าของผู้อื่นไม่คาดหวังมากจนเกิดไปไม่เหยียดหยามและประณามความออนแอ่หรือข้อบกพร่องของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่น และ ไม่ชอบใจผู้อื่นที่กระทำต่อเรา เราก็จะไม่กระทำต่อผู้อื่นเช่นนั้นสวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ มีความเมตตา กรุณา ปรารถนาดี และชื่นชมผู้ทำความดี

๔. ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ การมีน้ำใจ เสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบ รับผิดชอบงานที่ทีมงานมอบหมาย และ รู้จักรักษาน้ำใจทีมงานมอบหมาย สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ให้การแบ่งปันสิ่งต่างๆอย่างเท่าเทียม

๕. ด้านการมีทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ ให้การสนับสนุนและร่วมพัฒนาชุมชน การให้ความร่วมมือต่อกฎระเบียบสังคม และ นักศึกษามีความสามารถในการสร้างเครือข่าย สัมพันธภาพกับหน่อยงานภายนอกโรงเรียน สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานภายในโรงเรียน

๖. กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

๑. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness)

๑.๑.กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑) การมีสติระลึกรู้กายเป็นฐานนั้นทำให้การเข้าใจตนเองในความต้องการ ความปรารถนา พฤติกรรม นิสัย อารมณ์ ความชอบ ความไม่ชอบ สิ่งที่กระตุ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนิสัย ความต้องการ ๒)การมีสติระลึกรู้กายเป็นฐานนั้นทำ

ให้การพัฒนาการของตนเอง ความเป็นมาของตนเอง สิ่งที่ทำให้ตนเองแตกต่าง หรือ ไม่เหมือนคนอื่น อย่างไร

๑.๒ เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาเวทนา อนทนและมีวิริยะในการปฏิบัติก็จะสามารถให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในตนเองในอิริยาบถต่างๆได้ หรือในสถานการณ์ต่างได้ ๒)การจดจำตนเองจะเกิดขึ้นตามมาจากการตระหนักรู้ในตนเองการจดจำว่าฉันเป็นใครคือการพัฒนาความสามารถที่จะรักษาสำนึกเป็นดวงวิญญาณ ขณะที่ฉันคิดเคลื่อนไหวและมีปฏิสัมพันธ์

๑.๓ จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การพิจารณาตนเอง และตัณหา (ความอยาก) การใช้ปัญญาไตร่ตรองทุกสิ่งที่เข้ามากระทบ ๒) ความเชื่อว่า ตนเองสามารถ คิด เข้าใจ เรียนรู้ ตัดสินใจในการแก้ปัญหา การเผชิญหน้ากับความท้าทาย หรืออุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้ ไว้วางใจตนเอง ว่ามีความสามารถ มีพลัง มีประสิทธิภาพ และพึ่งพาตนเองได้

๑.๔ ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)นำความคิดหรือความเชื่อที่บั่นทอนอารมณ์ความรู้สึกของตนเองมาแยกออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ความคิดที่เป็นการตีความเหตุการณ์และความคิดที่เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า ๒) ตนเองมีคุณค่า มีความหมาย มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมผู้อื่น มีสิทธิ มีโอกาสที่จะสำเร็จ ได้รับสิ่งที่มุ่งหวัง มีสุขได้ เช่นเดียวกับผู้อื่น ชีวิตมีค่า สมควรได้รับการดูแลปกป้องให้ดี การได้รับการยอมรับจากคนอื่น

๒. ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (self-regulation)

๑.๑. กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)มนุษย์เป็นสัตว์ที่แสดงอารมณ์ การมีสติระลึกรู้กายเป็นฐานนั้นจะทำให้ละงับหรือลดการแสดงอารมณ์โมโห ไม่พึงพอใจอย่างรุนแรง หรือสามารถ ควบคุมตนเองได้ ๒) การมีสติระลึกรู้กายอยู่ตลอดเวลานั้น ย่อมทำให้เรามีการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่เราต้องการได้มากและเกิดประสิทธิภาพมาก

๑.๒ เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)ให้มีสติอยู่เสมอเพื่อควบคุมอารมณ์ที่รุนแรงให้คลายลงเช่น อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์โกรธ อิจฉาริษยา การใช้อารมณ์ของคน หากใช้เพียงเล็กน้อยแล้วพยายามควบคุมมันให้ได้โดยใช้ “สติ” ๒)การข่มใจ การให้อภัยและมองโลกในแง่ดี ให้คิดถึงผลที่จะเกิดขึ้นถ้าเราแสดงอะไรออกไปด้วยอารมณ์ที่รุนแรงรู้จักให้อภัยและพยายามฝึกมองสิ่งที่เกิดขึ้นต่างๆ ในด้านดีเสมอถ้าทำได้ จะทำให้เรามีอารมณ์ที่เป็นสุขมากยิ่งขึ้น

๑.๓ จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การดำรงชีวิตด้วยความยืดหยุ่น เป็นการรู้จักผ่อนปรน ไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๒)การมีสติพิจารณาจิตใจ เป็นการช่วยให้จิตใจที่มีความสับสน วุ่นวาย เกิดความสงบและคลายความตึงเครียดลง

๑.๔ ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การรู้จักความพอดี ไม่โลภ ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่นย่อมทำให้เรามีจิตใจที่สงบ ไม่มีความวิตกกังวลและคลายความเครียดได้ ๒)การมองมุมใหม่มองด้วยปัญญา เป็นวิธีการเปลี่ยนความคิดโดยการหาแง่มุมมองทางบวกที่เป็นไปได้ในเหตุการณ์

หรือข้อมูลทางลบ หรือการมองหาผลทางบวกที่เราอาจได้รับ จากเหตุการณ์ร้ายที่เรากำลังเผชิญอยู่

๓. ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง (motivation)

๑.๑.กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การมีสติระลึกรู้กายอยู่ตลอดเวลานั้นจะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความมั่นใจในตนเอง และสามารถทำให้ตัวเองข้ามพ้นความกลัวต่างๆได้ ๒)การมีสติระลึกรู้กายเป็นฐานสามารถ เป็นการพัฒนาฝีมือของเราขึ้นมาก และเป็นแรงบันดาลใจในการต่อสู้

๑.๒ เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การปรับเปลี่ยนวิธีการคิดทางลบให้เป็นทางบวก เช่น การคิดว่าการทำงานที่หนักและยากเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้กับตนเอง ๒)นักศึกษาควรแบ่งขอบเขตให้ชัดเจนเกี่ยวกับทำงาน เวลาพัก เวลาส่วนตัว รวมถึงเวลาสำหรับสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้วย คนที่จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้นั้นต้องเข้าใจว่า ทุกคนในทีมล้วนมีความสำคัญ

๑.๓ จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่หากทำได้นั่นคือการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน องค์กรจะได้คนที่มี “ใจ” ให้กับองค์กรอย่างแท้จริง ๒.แม้บางเวลาอาจรู้สึกท้อถอย แต่หากเรายังมีฝัน มีจิตใจที่มั่นคง มีสติอยู่ทุกเมื่อเราก็ยังมีพลังที่จะทำฝันให้เป็นจริง ปลุกไฟฝันในตัวคุณขึ้นมาอีกขึ้น เพื่อความสำเร็จที่รอคุณอยู่ ณ ปลายทาง

๑.๔ ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)แรงจูงใจภายในเป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคลซึ่งอาจจะเป็นเจตคติ ความคิดเห็น ความสนใจความตั้งใจการมองเห็นคุณค่าความพอใจ ความต้องการ ล้วนแล้วต้องมีสติในการพัฒนาทั้งสิ้น ๒)ถ้าเป้าหมายของนักศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ที่คุณรู้สึกกลัวและเป็นห่วงว่าจะทำไม่สำเร็จ สิ่งที่คุณควรทำก็คือ จงแตกเป้าหมายให้เป็นชิ้นเล็กๆ เป้าหมายย่อยที่คุณวางไว้ ควรเป็นสิ่งที่คุณภูมิใจเมื่อทำสำเร็จ และสามารถพาไปสู่เป้าหมายใหญ่ได้และพิจารณาด้วยปัญญาอย่างมีสติ

๔. ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น (empathy)

๑.๑.กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การเจริญสติระลึกทางกายเป็นฐานตลอดถึงปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารเพื่อเข้าถึงจิตใจของผู้อื่นได้ง่าย. ๒)การมีกัลยาณมิตรต่อผู้อื่นและระลึกรู้ตนเองตลอดและคอยช่วยเหลือ ตักเตือน และชักนำไปในทางที่ถูกต้อง

๑.๒ เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)ให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง การพูด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่นๆ โดยเฉพาะการออกด้านร่างกายมักบอกอารมณ์ได้โดยตรง เพราะบางครั้งเขาอาจไม่พูดบอกความรู้สึกของตนเอง ๒)อารมณ์ความรู้สึกผู้อื่น จากการสังเกตสนใจแสดงออกของผู้อื่นจะทำให้พอทราบว่าเขารู้สึกอย่างไรแต่บางสถานการณ์อาจต้องถามเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่เราคิดตรงกับ ความรู้สึกจริงของเขาหรือไม่

๑.๓ จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)ความกลัว หรือความโกรธ เรารู้ตัวว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายควรกำหนดพิจารณาให้เกิความเคยชินและสามารถเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ๒)การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจซึ่งกันและกัน รับฟังปัญหาต่างๆ ซึ่งกันและกัน อย่างมีสติ ก็จะทำใหเข้าใจผู้อื่นและเข้าสังคมได้

๑.๔ ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)ปัจจัยด้านสภาวะจิต เช่น ความเหนี่ยวรั้งคุณธรรม จริยธรรม มาประกอบด้วย ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่ามีการกำกับด้วย "ปัญญา" ๒) การสร้างความผูกพันและมิตรภาพ ต้องพิจารณาการกระทำ คำพูดและเรียนรู้ที่จะสร้างมิตรภาพ สามารถส่งเสริมได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆทั้งที่บ้านและสถานศึกษา

๕. ด้านการมีทักษะทางสังคม (social skills)

๑.๑.กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การมีความมุ่งมั่นในตนเอง ส่งเสริมและสร้างแรงผลักดันสู่ ความสำเร็จที่ไม่หยุดหย่อนและดำเนินอย่างมีสติ ๒)ต้องรู้จักปฏิบัติตามหลักอิธิบาท ๔ คือมีความพอใจ มีความเพียร มีความคิด และรู้จักไตร่ตรอง และระลึกในตนเองอย่างมีสติ

๑.๒ เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การขอโทษ และการให้อภัย ควรฝึกให้นักศึกษารู้จักขอโทษและการให้อภัยเพื่อนในชั้นเรียน โดยการพูดคุยเชื่อมโยงจากเรื่องราวที่เกิดขึ้น ไปสู่การปฏิบัติตนในชั้นเรียน ๒)การปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคม อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม ต้องมีสติทุกขณะในการพูด ฟัง คิด ตลอดถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๑.๓ จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การริเริ่มผูกมิตรและหยิบยื่นไมตรีจิตให้กับผู้อื่นก่อนเสมอทั้งต่อเพื่อนฝูง ครูอาจารย์เช่น การยิ้มอย่างจริงใจเข้าไปแนะนำตัวแสดงความรู้จักกับผู้อื่นการเรียนรู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าที่จะเป็นผู้รับฝ่ายเดียว ๒)ส่งเสริมให้ลูกแสดงออกถึงความคิดเห็นที่ลูกมีหรือสิ่งที่เป็นแรงบันดาลใจของลูก อย่าเก็บไว้คนเดียว

๑.๔ ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน ๑)การมีระเบียบวินัยในตนเองอยู่เสมอสามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ๒)เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรพิเศษต่าง ๆ ตั้งแต่อายุยังน้อย นักเรียนจะได้พบเจอกับผู้คนมากมายและจะพัฒนาทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

๔.๒.๒ เสนอกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

(๑) หลักสติปัฏฐาน ๔

1. กาย = กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาตามกาย
2. เวทนา= เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาตามเวทนา
3. จิต = จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาตามจิต
4. ธรรม = ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาในธรรม

(๒) องค์ประกอบของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง ๕ ด้าน

๑. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีสติระลึกในกายรู้จักใช้สติมั่นในการพิจารณาเวทนา อดทน พิจารณาตนเองโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตัดสินใจในการแก้ปัญหาจนตนเองมีคุณค่า

๒. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง มีสติระลึกอยู่ในกายรู้จักข่มใจให้อภัยและมองโลกในแง่ดีโดยการมีสติพิจารณาจิตใจของตนเอง รู้จักพอดีละอิจฉาริษยาและการมองมุ่มใหม่ๆ ด้วยปัญญา

๓.ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง มีสติระลึกอยู่ในกายพัฒนาจิตใจด้วยการเปลี่ยนวิธีการคิดทางลบให้เป็นบวก ให้กำลังใจตนเองทำจิตใจให้มั่นคง ด้วยการสร้างกำลังใจจนเกิดแรงผลักดันในตนเอง

๔. ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น การเจริญสติมีกัลยาณมิตร สร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้อื่น ให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น เอาใจมาใส่ใจเราจนเกิดการสร้างความผูกพันและมิตรภาพ

๕. ด้านการมีทักษะทางสังคม มีความมุ่งมั่นในตนเอง มีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคมโดยการเริ่มผูกมิตรและหยิบยื่นไมตรีจิต และเคารพระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม

(๓) ขั้นตอนของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ได้แก่

(๑) = หลักสติปัฏฐาน ๔	(๒)= การจัดกิจกรรมฝึกอบรม
(๓) = การสัมมนา	(๔)= การประชุมเชิงปฏิบัติการ
(๕)= การศึกษาดูงานนอกสถานที่	(๖)= การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

๔.๒.๓ ผลการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ “กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔”

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ความเห็นจากการสัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน โดยบางท่านอาจจะเน้นไปที่นักเรียน และบางท่านเน้นไปที่ครูผู้สอน แต่หลักๆ คือ ผู้บริหารและครูต้องมีจุดหมายไปในทิศทางเดียวกัน เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผู้บริหารและครูควรมุ่งมั่นในการจัดการกับอารมณ์ของนักศึกษา โดยเริ่มที่ตัวผู้บริหารและครูควรมีการจัดอบรมอาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนโดยนำหลักพุทธธรรมไปสอดแทรก ตลอดถึงการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแต่ละรายวิชา การวัดและประเมินผลทางการเรียนควรอบรม อาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการทำการวิจัยในชั้นเรียนด้วยหลักพุทธธรรม เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียน

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ มีประเด็นที่สำคัญน่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

๕.๑ อภิปรายผลการศึกษาหลักการและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) การตระหนักรู้ในตนเอง ๒) การควบคุมตนเอง ๓) การสร้างจูงใจในตนเอง ๔) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ๕) ทักษะทางสังคม

(๑) การตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) คือ ความสามารถในการตะหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกและแรงผลักดันของตนเอง รู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งใน เป็นต้น

(๒) การควบคุมตนเอง (self-regulation) คือ ความสามารถในการควบคุมและเปลี่ยนแปลงทั้งอารมณ์และการกระทำของตนเอง เพื่อมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ที่ดี รวมทั้งความเอนเอียงที่จะชะลอการตัดสินใจเพื่อคิดพิจารณาก่อนดำเนินการเป็นต้น

(๓) การจูงใจในตนเอง (motivation) คือ ความรู้สึกที่ต้องการประสบความสำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความตั้งใจปฏิบัติตามเป้าหมายด้วยความกระตือรือร้น และความเพียรพยายามมองอุปสรรคให้เป็นโอกาสในการแก้ปัญหา เป็นต้น

(๔) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathy) คือ ความสามารถในการเข้าใจที่มาหรือสาเหตุของอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลอื่น มีทักษะในการปฏิบัติต่อบุคคลตามการตอบสนองทางอารมณ์ขนักศึกษามีความเข้าใจและยอมรับในอารมณ์เป็นต้น

(๕) ทักษะทางสังคม (social skills) คือ ความสามารถในการจัดการกับความสัมพันธ์และการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อสื่อสารด้วยความชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งกระตุ้นจูงใจบุคคลให้เกิดความร่วมมือกัน เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธบูรณาการด้วยหลักสติปัฏฐาน ๔ ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ความคิดเห็นของนักเรียนของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นด้านความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น ด้านการมีทักษะทางสังคม ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ตามลำดับ

๑. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมาก ได้แก่ รู้จักสงบนิ่งกับสิ่งที่สุดวิสัยจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ผ่อนคลายอารมณ์อย่างสงบเยือกเย็น

ไม่วู่วาม และ ตัดสินข้อขัดแย้งด้วยความใจเย็นและมีสติ สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ สามารถอดทนต่อความหว้าเหว่ ใฝ่หาความสุขได้ด้วยตนเอง

๒. ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง อยู่ในระดับมากได้แก่ นักศึกษานักศึกษาคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ นักศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนความรู้สึกทางลบให้เป็นทางบวกได้ และ นักศึกษาควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างมั่นคง เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ นักศึกษาไม่แสดงอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ เมื่อ โกรธ ชอบ ไม่ชอบ เป็นต้น

๓. ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง อยู่ในระดับได้แก่ เข้าใจและรู้คุณค่าของผู้อื่นไม่คาดหวังมากจนเกิดไปไม่เหยียดหยามและประณามความออนแอ่หรือข้อบกพร่องของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่น และ ไม่ชอบใจผู้อื่นที่กระทำต่อเรา เราก็จะไม่กระทำต่อผู้อื่นเช่นนั้นสวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ มีความเมตตา กรุณา ปรารถนาดี และชื่นชมผู้ทำความดี

๔. ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีน้ำใจ เสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบ รับผิดชอบงานที่ทีมงานมอบหมาย และ รู้จักรักษาน้ำใจทีมงานมอบหมาย สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ให้การแบ่งปันสิ่งต่างๆอย่างเท่าเทียม

๕. ด้านการมีทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ด้านการมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ให้การสนับสนุนและร่วมพัฒนาชุมชน การให้ความร่วมมือต่อกฎระเบียบสังคม และ นักศึกษามีความสามารถในการสร้างเครือข่าย สัมพันธภาพกับหน่อยงานภายนอกโรงเรียน สวนข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ นักศึกษามีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานภายในโรงเรียน

๕.๓ เสนอกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔

(๑) หลักสติปัฏฐาน๔

1. กาย = กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาตามกาย

2. เวทนา = เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาตามเวทนา

3. จิต = จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาตามจิต

4. ธรรม = ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน คือ การมีสติพิจารณาในธรรม

(๒) องค์ประกอบของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง ๕ ด้าน

๑. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีสติระลึกในกายรู้จักใช้สติมั่นในการพิจารณาเวทนา อดทน พิจารณาตนเองโดยใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตัดสินใจในการแก้ปัญหาจนตนเองมีคุณค่า

๒. ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง มีสติระลึกอยู่ในกายรู้จักข่มใจให้อภัยและมองโลกในแง่ดีโดยการมีสติพิจารณาจิตใจของตนเอง รู้จักพอดีละอิจฉาริษยาและการมองมุ่มใหม่ๆด้วยปัญญา

๓.ด้านการสร้างแรงจูงใจกับตนเอง มีสติระลึกอยู่ในกายพัฒนาจิตใจด้วยการเปลี่ยนวิธีการคิดทางลบให้เป็นบวก ให้กำลังใจตนเองทำจิตใจให้มั่นคง ด้วยการสร้างกำลังใจจนเกิดแรงผลักดันในตนเอง

๔. ด้านการรู้สึกและเข้าใจผู้อื่น การเจริญสติมีกัลยาณมิตร สร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้อื่น ให้ความสนใจการแสดงออกของผู้อื่น เอาใจมาใส่ใจเราจนเกิดการสร้างความผูกพันและมิตรภาพ

๕. ด้านการมีทักษะทางสังคม มีความมุ่งมั่นในตนเอง มีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคมโดยการเริ่มผูกมิตรและหยิบยื่นไมตรีจิต และเคารพระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม

(๓) ขั้นตอนของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ได้แก่

(๑) = หลักสติปัฏฐาน ๔	(๒)= การจัดกิจกรรมฝึกอบรม
(๓) = การสัมมนา	(๔)= การประชุมเชิงปฏิบัติการ
(๕)= การศึกษาดูงานนอกสถานที่	(๖)= การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

๖. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๖.๑ ขอเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. วิทยาลัยอาชีวศึกษาควรนำกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาด้วยการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ไปพัฒนานักศึกษาโดยพัฒนาให้นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุขได้

๒. วิทยาลัยอาชีวศึกษา ควรมีการประเมิน ติดตามผล และนำผลมาปรับปรุงและรายงานผลการปรับปรุงให้ทางผู้บริหารได้รับทราบและพัฒนาอารมณ์และการศึกษาต่อไป

๓. วิทยาลัยอาชีวศึกษาควรจัดทำความร่วมมือกับวัด หรือวิทยาลัยชั้นนำร่วมกันเพื่อพัฒนาอารมณ์นักศึกษาให้มีความกระตือรือร้นในสังคมและการศึกษาในระดับโลกต่อไป

๖.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจัดทำรูปแบบในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

๒. ควรจัดทำรูปแบบในการพัฒนา ผู้บริหาร ครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา** (กรงเทพฯ: บุ๊คพอยท์. ๒๕๕๑).

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบิตัในการบริหารสถานศึกษา** (กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์. ๒๕๕๑).

จิล แดนน์. EQ **ดีใน ๗ วัน**. แปลโดย ธนะ เอี่ยมอนันต์ (กรุงเทพฯ: บิสคิต. ๒๕๔๙).

เทอดศักดิ์ เดชคง. **ความฉลาดทางอารมณ์ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ** (กรุงเทพฯ: มติชน ๒๕๔๕).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการวิจัย เรื่อง ภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐-๒๐ ปี** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ๒๕๕๒).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการวิจัย เรื่องภาพการศึกษาไทยในอนาคต ๑๐-๒๐ ปี** (กรงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ๒๕๕๒).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ.๒๕๕๑** (กรงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. ๒๕๕๑).

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติกร. **คู่มือการดำเนินการทางวินัยสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่สถานศึกษา** (กรงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษา : สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล

PROBLEMS AND OBSTACLES OF THE COMMUNITY AND MASS RELATIONS OF THE NON-COMMISSIONED POLICE OFFICERS IN THE SURATTHANI PROVINCIAL POLICE CASE STUDY : SURATTHANI POLICE STATION, KANCHANADIT POLICE STATION AND KHUNTHALE POLICE STATION

วิโรจน์ บำรุง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การรับราชการต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 235 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Independent Sample t-test, One-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม มีประสบการณ์การรับราชการมากกว่า 20 ปี ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาและอุปสรรคอันดับที่ 1 คือ ด้านปัจจัยสนับสนุน อันดับที่ 2 คือ ด้านบุคลากร และด้านที่มีปัญหาและอุปสรรคอันดับสุดท้าย คือ ด้านการปฏิบัติงานตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและ

มวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรอื่นๆ คือ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การรับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ปัญหาและอุปสรรค, งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์, ข้าราชการตำรวจ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study problems and obstacles of the community and mass relations of the non-commissioned police officers Suratthani Police Station, Kanchanadit Police Station and Khunthale Police Station in the Suratthani Provincial Police. 2) compare problems and obstacles of the community and mass relations of the non-commissioned police officers Suratthani Police Station, Kanchanadit Police Station and Khunthale Police Station in the Suratthani Provincial Police classified by age, education, position and experienced in police performance 3) to study suggestions on problems and solutions of the community and mass relations of the the non-commissioned police officers Suratthani Police Station, Kanchanadit Police Station and Khunthale Police Station in the Suratthani Provincial Police. The samples consisted of 235 participants who was the non-commissioned police officers Suratthani Police Station, Kanchanadit Police Station and Khunthale Police Station in the Suratthani Provincial. Questionnaires were used to collect data. Statistics used to analyze data were descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation and inferential statistics, including Independent Samples T-test, One-Way ANOVA.

The results found that most of the respondents were aged more 35 years old, graduate degree, squad leader of criminal prevention and suppression, experienced in police performance 20 years or above. The overall opinion on problems and obstacles of the community and mass relations of the non-commissioned police officers in the Suratthani Provincial Police at a high level. For considering each aspect, the aspect of support factor was at first sequence. The second was the aspect of personnel and the last sequence was the aspect of operation

The hypothesis testing, the results showed that the opinion of the problems and obstacles of the community and mass relations the non-commissioned police officers in the Suratthani Provincial Police classified by age

was no significant difference at the 0.05 level. The other factors, namely, education, position and experienced in police performance the opinion was no significant difference at the 0.05 level
Keywords : problems and obstacles, the community and mass relations, police officer

บทนำ

ตำรวจเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลในการควบคุมดูแลสังคมให้สงบสุข โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญเป็นหน่วยงานหลัก หน่วยงานหนึ่งของรัฐบาลมีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ประกอบกับเป็นองค์การหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมและเป็นหน่วยงานแรกที่มีหน้าที่ในการหามาตรการป้องกันก่อนเกิดเหตุและเป็นหน่วยงานแรกอีกเช่นกันที่จะต้องถึงที่เกิดเหตุเมื่อมีเหตุการณ์อาชญากรรมเกิดขึ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และได้มอบหมายหน่วยงานในความรับผิดชอบเพื่อดำเนินการแสวงหาความรู้และหามาตรการต่างๆจากทุกวิถีทาง ที่จะนำมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้กับประชาชน ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้มีหลายรูปแบบ ทั้งมาตรการป้องกันก่อนเกิดเหตุเป็นมาตรการเชิงรุกงานสืบสวนหาข่าว เช่น โครงการปรับปรุงและพัฒนาระบบสายตรวจ โครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ โครงการฝากบ้านไว้กับตำรวจ และมาตรการรุนแรงโดยการปราบปรามอย่างจริงจังเด็ดขาด เช่น โครงการสืบสวนและปราบปรามอบายมุขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นต้น

ไม่ว่าจะเป็นจำนวนกำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีน้อยเมื่อเทียบกับประชากรทั่งประเทศ ความด้อยประสิทธิภาพของกำลังพลในการทำงาน การขาดแคลนด้านงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรู้ แสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ค้นหาแนวทางสมัยใหม่ตามหลักสากลเพื่อนำมาทดลอง ปรับปรุง แก้ไข และปรับใช้ทำงานในระบบการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบันของประเทศ อย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับสามารถทำงานร่วมกับประชาชนในเขตชุมชนเมือง และสังคมชนบทได้ หาไม่แล้วสภาพการณ์ของการเกิดปัญหาอาชญากรรมก็จะยังคงเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้นต่อไป

งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เป็นโครงการหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้ริเริ่มปฏิบัติกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2531 และปฏิบัติต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ในกรณีนี้ ผู้วิจัยประสงค์จะทราบถึงปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว ยังทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ให้มีความ

ทันสมัยสอดคล้องกับภารกิจหลักของตำรวจ อันจะส่งผลให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับประชาชนให้เกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของประชาชนผู้รับบริการ ซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีความสงบสุข ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล เพื่อจักได้ทราบความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ว่ามีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์เป็น เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงพัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเป็นกรณีศึกษาสำหรับพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจของศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8 ต่อไป ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลากร และด้านปัจจัยสนับสนุนมาเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย แยกเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในด้านการทำงานเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน สามารถทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมและสร้างความสงบเรียบร้อยในชุมชนสังคม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์รับราชการ ต่างกัน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมุติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเลในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

2. ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเลในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

3. ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเลในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

4. ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเลในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีประสบการณ์รับราชการต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนผู้ปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 396 คน

กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนผู้ปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ เครซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie and D.W.Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 235 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่วัดปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบ ด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การรับราชกา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 3 คำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) ซึ่งเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงงานชุมชนและมวลชุนสัมพันธ์ ของตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นการบรรยายของข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การรับราชการ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ระดับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เป็นการใช้ค่าสถิติวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ที่มีต่อปัญหาและอุปสรรคด้านงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การรับราชการ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 235 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 มีตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 57.90 มีประสบการณ์การรับราชการมากกว่า 20 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 77.90

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยรวมและรายด้าน

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	ระดับปัญหาและอุปสรรค		
	$\overline{X}$	$S.D.$	แปลผล
1. ด้านการปฏิบัติงาน	3.27	0.67	ปานกลาง
2. ด้านบุคลากร	3.80	0.49	มาก
3. ด้านปัจจัยสนับสนุน	3.92	0.38	มาก
รวม	**3.66**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.27 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การรับราชการ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยรวม จำแนกตามอายุ

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	ระดับปัญหาและอุปสรรค					
	ต่ำกว่า 35 ปี			ตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการปฏิบัติงาน	3.43	0.65	ปานกลาง	3.24	0.67	ปานกลาง
2. ด้านบุคลากร	3.92	0.52	มาก	3.78	0.49	มาก
3. ด้านปัจจัยสนับสนุน	4.08	0.42	มาก	3.90	0.37	มาก
รวม	**3.81**	**0.51**	**มาก**	**3.64**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามอายุ เป็นดังนี้ อายุต่ำกว่า 35 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 อยู่ในระดับมาก และอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อายุต่ำกว่า 35 ปี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.43 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.90 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.24 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	ระดับปัญหาและอุปสรรค							
	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริ	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D
1. ด้านการปฏิบัติงาน	3.29	0.72	ปานกลาง	3.18	0.61	ปานกลาง	3.71	0.5
2. ด้านบุคลากร	3.80	0.51	มาก	3.77	0.46	มาก	4.08	0.5
3. ด้านปัจจัยสนับสนุน	3.94	0.37	มาก	3.88	0.38	มาก	4.10	0.4
รวม	**3.68**	**0.50**	**มาก**	**3.61**	**0.44**	**มาก**	**3.96**	**0.4**

จากตารางที่ 3 พบว่าปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวม ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นดังนี้ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 อยู่ในระดับมาก ระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 อยู่ในระดับมาก และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน เป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.29 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ระดับการศึกษาปริญญาตรี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.88 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.18 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยรวม จำแนกตามตำแหน่ง

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	**ระดับปัญหาและอุปสรรค**								
	ผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม			**ผู้บังคับหมู่งานสืบสวน**			**ตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ผู้บังคับหมู่ฝ่ายอำนวยการ ผู้บังคับหมู่งานสอบสวน ผู้บังคับหมู่งานจราจร**		
	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการปฏิบัติงาน	3.31	0.67	ปานกลาง	3.12	0.68	ปานกลาง	3.56	0.48	มาก
2. ด้านบุคลากร	3.80	0.51	มาก	3.73	0.47	มาก	4.12	0.36	มาก
3. ด้านปัจจัยสนับสนุน	3.91	0.42	มาก	3.91	0.32	มาก	4.06	0.35	มาก
รวม	**3.67**	**0.50**	**มาก**	**3.59**	**0.45**	**มาก**	**3.91**	**0.36**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่าปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตาม

ตำแหน่ง เป็นดังนี้ ตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 อยู่ในระดับมาก ผู้บังคับหมู่งานสืบสวน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 อยู่ในระดับมาก และตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ผู้บังคับหมู่ฝ่ายอำนวยการ ผู้บังคับหมู่งานสอบสวน ผู้บังคับหมู่งานจราจร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มีตำแหน่งผู้บังคับหมู่ปกครองป้องกัน ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.91 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.31 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มีตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานสืบสวน ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.91 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มีตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ผู้บังคับหมู่ฝ่ายอำนวยการ งานสอบสวน ผู้บังคับหมู่งานจราจร ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.56 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์การรับราชการต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	**ระดับปัญหาและอุปสรรค**								
	ต่ำกว่า 10 ปี			**10 – 20 ปี**			**มากกว่า 20 ปี**		
	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการปฏิบัติงาน	3.54	0.68	มาก	3.14	0.40	ปานกลาง	3.23	0.68	ปานกลาง
2. ด้านบุคลากร	3.95	0.53	มาก	3.73	0.31	มาก	3.79	0.50	มาก
3. ด้านปัจจัยสนับสนุน	4.09	0.44	มาก	3.95	0.21	มาก	3.89	0.38	มาก
รวม	**3.86**	**0.52**	**มาก**	**3.61**	**0.27**	**มาก**	**3.6๔**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่าปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์การรับราชการ เป็นดังนี้ ประสบการณ์การรับราชการต่ำกว่า 10 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 อยู่ในระดับมาก ประสบการณ์การรับราชการ 10 - 20 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 อยู่ในระดับมาก และประสบการณ์การรับราชการมากกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน เป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าประสบการณ์การรับราชการต่ำกว่า 10 ปี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.54 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ประสบการณ์การรับราชการ 10 - 20 ปี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.14 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ประสบการณ์การรับราชการมากกว่า 20 ปี ด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.89 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.23 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติงาน และด้านบุคลากร มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน สำหรับด้านปัจจัยสนับสนุน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติงาน มีปัญหาและอุปสรรค

งานชุมชนและมวลขนสัมพันธ์ แตกต่างกัน สำหรับด้านบุคลากร และด้านปัจจัยสนับสนุน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติงาน และด้านบุคลากร มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน สำหรับด้านปัจจัยสนับสนุน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีประสบการณ์การรับราชการต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การรับราชการต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติงาน และด้านปัจจัยสนับสนุน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน สำหรับด้านบุคลากร มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ การปฏิบัติงานบางโครงการยังไม่สามารถดำเนินการได้แผนงาน บางชุมชนยังให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานน้อย การดำเนินงานบางครั้งขาดความต่อเนื่อง

2. ด้านบุคลากร ได้แก่ ไม่เหมาะสมกับงาน ขาดความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่เข้าใจในงานอย่างแท้จริง ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และไม่มีใจรักในงาน

3. ด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ งบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ไม่ทันสมัย ยานพาหนะไม่เพียงพอ เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ ควรจัดโครงสร้างให้ตรงกับความต้องการของแต่ละชุมชน และกำหนดโครงการที่เป็นระบบและชัดเจนและเป็นแนวทางเดียวกัน

2. ด้านบุคลากร ได้แก่ ควรจัดผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ควรคัดเลือกผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติงาน และควรปรับทัศนคติและจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน

3. ด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ และทันสมัยต่อการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล มีประเด็นที่สำคัญที่ได้พบจากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่า ระดับปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคือด้านปัจจัยสนับสนุนและด้านบุคลากร ทั้งนี้เพราะว่าข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังเห็นว่าปัจจัยสนับสนุนในส่วนของงบประมาณยังมีน้อยไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์และมวลชนสัมพันธ์ไม่เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์และมวลชนสัมพันธ์บางคนยังขาดความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ โสดาบัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ที่มีต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจภูธรบ้านเป้า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ด้านชุมชนสัมพันธ์มีมากที่สุด เนื่องจากขาดเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เพียงพอในการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านต่าง ๆ มีภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มี อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การรับราชการต่างกัน ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ ซึ่งผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีระดับปัญหาและอุปสรรคมากกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา

ซึ่งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับปัญหาและอุปสรรคมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี ตำแหน่ง ซึ่งผู้ที่มีตำแหน่งอื่นๆ มีระดับปัญหาและอุปสรรคมากกว่าผู้ที่มีตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปรามและตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานสืบสวน ประสบการณ์การรับราชการ ซึ่งผู้ที่มีประสบการณ์การรับราชการต่ำกว่า 10 ปี มีระดับปัญหาและอุปสรรคมากกว่าผู้มีประสบการณ์การรับราชการ 10 – 20 ปี และ มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป

3. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ดังนี้

ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มี อายุ และประสบการณ์การรับราชการ ต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ร.ต.อ.อานนท์ แก้วเขียว (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระยะเวลาในการรับราชการ

ส่วนข้าราชการตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มี ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ร.ต.อ.อานนท์ แก้วเขียว (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า วุฒิการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะถึงแนวทางในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ให้มากขึ้น และจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการดำเนินงานให้มากขึ้น

2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ต้องมีความพร้อม และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนต้องมีการอบรมเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง

3. จัดสรรบุคลากรและมอบหมายหน้าที่ให้สอดคล้องกับงานที่ได้รับผิดชอบในงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาเฉพาะ สถานี

ตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี สถานีตำรวจภูธรกาญจนดิษฐ์ และสถานีตำรวจภูธรขุนทะเล” ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษา เช่น เรื่อง “ความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีต่อการจัดโครงสร้างงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของตำรวจภูธรภาค 8”

2. ควรศึกษา เช่น เรื่อง “แรงจูงใจของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ”

3. ควรศึกษา เช่น เรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่องานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของตำรวจภูธรภาค 8”

ภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

THE DEBT CONDITION OF MILITARY OFFICERS AFFILIATED WITH THE 26 TH MILITARY CIRCLE, SOMDETCH CHAO PHRAYA MAHA KASHATRIYA SUK CAMP, SAMET SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE

วิเชียร เดชบุญ*
คงฤทธิ์ กุลวงษ์**
วรวุฒิ อินทนนท์***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (2) ศึกษาความแตกต่างในภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล , ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค (3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 จำนวน 186 นาย และกลุ่มเป้าหมายการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 30 นาย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 และแบบสัมภาษณ์แนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .60-1.00 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล กำลังพลข้าราชการทหารที่มีภาวะหนี้สินส่วนใหญ่จะมีชั้นยศ ส.ต.-ส.อ. มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี รับราชการมาแล้วน้อยกว่า 10 ปี สถานะภาพครอบครัวจะสมรสและมีบุตรแล้ว มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท ภรรยาไม่มีงานทำไม่มีรายได้พิเศษ และรายได้สุทธิที่ได้รับจะอยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท มีค่าใช้จ่ายในการบริโภคดังนี้

(1.1) การบริโภคเพื่อดำรงชีพ พบว่า มีค่าใช้จ่ายอยู่เป็นประจำ (1.2) การบริโภคเพื่อความมั่นคง พบว่า มีค่าใช้จ่ายเป็นบางครั้งบางคราว (1.3) การบริโภคในทางอบายมุข พบว่า มีค่าใช้จ่ายเป็นบางกลุ่ม (1.4) การบริโภคในด้านอื่น ๆ พบว่า มีค่าใช้จ่ายตามโอกาส (2) ความแตกต่างในภาวะหนี้สิน

---

* นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยนครพนม

ของกำลังพลข้าราชการทหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กำลังพลข้าราชการทหารที่มีหนี้สินมากที่สุดมีชั้นยศ ส.ต.-ส.อ. จำนวน 98 นาย ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า กำลังพลข้าราชการทหารที่มีหนี้สินมากที่สุด คือ มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 87 นาย และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายตามการบริโภคเพื่อดำรงชีพจะมีค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน ส่วนค่าใช้จ่ายตามการบริโภคเพื่อความมั่นคง การบริโภคในทางอบายมุข และการบริโภคในด้านอื่น ๆ จะมีค่าใช้จ่ายไม่เป็นรายเดือนแต่อาจจะมีค่าใช้จ่ายบ้างเป็นครั้งคราวและตามโอกาส (3) แนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้ (3.1) แนวทางระยะสั้น พบว่า ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายแบบประหยัด หารายได้เพิ่ม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครอบครัว แยกแยะค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป เช่น การสังสรรค์กับเพื่อน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ท่องเที่ยวกลางคืน เป็นต้น (3.2) แนวทางระยะยาว พบว่า มีมาตรการในการกู้ หาแนวทางที่จะไม่ก่อหนี้สินเพิ่ม หารายได้เพิ่มประกอบอาชีพเสริม รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ้มค่า รู้จักวางแผนการใช้จ่าย สร้างวินัยทางการเงิน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: (1) ภาวะหนี้สิน (2) ข้าราชการทหาร (3) ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก

Abstract

The purposes of this research were : (1) to study the debt condition of Military Officers affiliated with the 26th Military Circle, Somdetch Chao Phraya Maha Kashatriya Suk Camp, Samet Sub-district, Muang District, Buriram Province, (2) to investigate the differences in the debt condition of Military Officers affiliated with the 26th Military Circle classified by factors of personality, economic status of the family and the consumption behavior, (3) to study guidelines of solutions in the debt condition of Military Officers affiliated with the 26th Military Circle. The samples used in the quantitative research were 186 Military Officers affiliated with the 26th Military Circle and 30 Military Officers of the targeted qualitative research.The research tools were the questionnaire of the debt condition of Military Officers affiliated with the 26 th Military Circle and interview questions for being guidelines of solutions in the debt condition of Military Officers affiliated with the 26th Military Circle. having the content validity and consistency index between .60-1.00 Statistics used were frequency and percentage,

The research results were as follows: (1) the factor of personality of Military Officers had the most debt condition in the rank of Pfc. - Sgt. They were less than or equal 30 years of age and had been working for less than 10 years. The family status was married and had children. The income was less than 15,000 baht,

wife had no work, no extra income and the net income received between 5,001-10,000 baht. The consumption costs were as follows: (1.1) The consumption for living found regular expenses. (1.2) The consumption for stability found occasional expenses. (1.3) The consumption for all vices found some groups of expenses. (1.4) The consumption for other areas found some opportunities of expenses. (2) Differences in the debt condition of Military Officers classified by the personal factor found that 98 Military Officers who had the most debt in the rank of Pfc.-Sgt. The economic status factor of the family found that 87 Military Officers had the most debt in the monthly income was less than 15,000 baht and the factor of consumption behavior found that most of the various expenses according to consumption for living on a monthly basis. But, expenses of the consumption for stability, the consumption for all vices, and the consumption for other areas, expenses could not be paid on a monthly basis, but might be available from time to time and occasionally. (3) Guidelines of solutions of the debt condition divided into 2 stages as follows: (3 .1) The short-term guideline found that reducing expenses was not necessary, did not spend money extravagantly, spent money with savings, earned extra income, modified spending habits in the family, identified unnecessary expenses, such as a party with friends, drinking alcoholic beverages, smoking, nightlife, etc. (3.2) The long-term guideline found that having measures in loaning money, found the way to avoid creating more debt, earned more income opportunities, knew how to save money and worth , knew how to plan expenses, and established the financial discipline based on sufficiency economy philosophy.
Keywords: (1) Debt Condition (2) Military Officers
(3) Somdetch Chao Phraya Maha Kashatriya Suk Camp

1. บทนำ

สภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ค่าครองชีพสูงขึ้น เครื่องอุปโภคและบริโภคมีราคาแพงขึ้น เมื่อเทียบกับเงินเดือนที่ได้รับ ดังนั้น หนทางที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตให้อยู่ได้ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ก็คือการกู้เงินมาใช้ซึ่งการกู้เงินมาแล้วผ่อนชำระใช้ในอนาคตนี้ มีผลกระทบต่อภาระหนี้สินมากขึ้น ก็ต้องพยายามทุกวิธีทางที่จะหาเงินมาชดใช้หนี้สินที่กู้มาให้หมดโดยเร็ว ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและต่อหน่วยงานได้อีกด้วย[๑]

---

[๑] นฤมล อินทะโสม, **การศึกษาผลกระทบต่อภาระหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดกรมสนับสนุนกรมทหารราบที่ ๙. วิทยานิพนธ์ รปม**. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔).

จากปัญหาดังกล่าวหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้พยายามรณรงค์ ให้เปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยมาสร้างนิสัยการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดการบริโภคที่ไม่จำเป็นลงและเก็บออมไว้ใช้ยามเดือดร้อนหรือเหลือเก็บไว้ใช้ในอนาคต เพื่อความมั่นคงของชีวิตข้าราชการกลาโหม จึงน่าสนใจในการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมในรูปแบบต่าง ๆ การประมาณค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จำนวนเงินที่เหลือจากรายรับ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการวางแผนการออมให้กับข้าราชการ รวมไปถึงการนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ แก้ไขปัญหารายได้[๒] ส่วนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกองทัพบกในปัจจุบัน ได้มีการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินเป็นบางส่วนแล้ว แต่ยังมีกำลังพลอีกเป็นจำนวนมากที่มีปัญหาภาระหนี้สินอยู่ จะทำให้กำลังพลขาดคุณภาพ ศักยภาพ และประสิทธิภาพอย่างแท้จริงต่อการปฏิบัติหน้าที่[๓] ยังมีกำลังพลนายทหารชั้นประทวนและลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งล้วนแต่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินค่อนข้างสูง ซึ่งต่างกับกำลังพลนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งอาจมีภาวะหนี้สินอยู่บ้างแต่ก็อยู่ในวิสัยที่ชำระหนี้สินได้โดยไม่เดือดร้อน ปัญหาและสาเหตุของการก่อหนี้ของบุคคลากรกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ส่วนกลาง) ส่วนมากเกี่ยวกับโครงสร้างเงินเดือนและค่าตอบแทนไม่สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้น ที่มักจะยึดถือและให้ความสำคัญต่อวัตถุนิยม ทำให้เกิดการใช้จ่ายเกินกว่าความจำเป็นเมื่อค่าใช้จ่ายมีมากแต่รายได้มีไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งเงินกู้ มาใช้จ่ายในส่วนที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ[๔] สำหรับปัญหาภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 นั้นจะมีรายได้ตอบแทนที่ได้รับต่อเดือนน้อยกว่าค่าใช้จ่ายของแต่ละเดือน ทำให้จะต้องหาแหล่งเงินกู้ทั้งในระบบและนอกระบบมาเพื่อดำรงชีพ นอกจากนั้นยังมีค่านิยมความต้องการในวัตถุสินค้าและบริการต่าง ๆ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้การหาอาชีพเสริมยากขึ้น การว่างงานของคู่สมรส ส่วนใหญ่มีรายได้ด้านเดียวจากอัตราเงินเดือน ซึ่งมีอัตราที่น้อยอยู่แล้วยังต้องแบกรับภาระหนี้สินที่ได้ไปกู้ยืมมา ดังนั้น กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 จะต้องได้รับการดูแลและแก้ไขอย่างเป็นระบบ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นจำเป็นต้องให้ความสนใจเข้าถึงปัญหาอย่างถ่องแท้ เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำลังพล หาแนวทางในการแก้ไขภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ต่อไป

---

[๒] ดาราภรณ์ โคสิริวิวัฒน์, **การศึกษาพฤติกรรมและรูปแบบการออมของข้าราชการกองทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต**, (ปทุมธานี : มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์**,** ๒๕๕๘).

[๓] เจริญ ภูวิจิตร์, **ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพฯ : วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, ๒๕๕๐).

[๔] มนไท จันทร์ทอง, **ภาวะหนี้สินของบุคลากรในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร** (ส่วนกลาง). วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ๒๕๕๖).

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 เพื่อศึกษาความแตกต่างในภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ค่ายสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

3.ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ในช่วงเวลาที่กำหนด แล้วนำมาประมวลผลด้วยสถิติที่เหมาะสมเพื่อหาข้อสรุปตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่และค่าร้อยล่ะ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์สรุปเนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 จำนวน 186 นาย สรุปได้ดังนี้

(1) ผลการวิจัยภาวะหนี้สิน พบว่า กำลังพลข้าราชการทหารที่มีภาวะหนี้สินส่วนใหญ่จะมีชั้นยศ ส.ต.-ส.อ. มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี รับราชการมาแล้วน้อยกว่า 10 ปี สภาพครอบครัวจะสมรสและมีบุตรแล้ว มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท คู่สมรถไม่มีงานทำ ไม่ค่อยมีรายได้พิเศษ รายได้สุทธิที่ได้รับจะอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ส่วนพฤติกรรมการบริโภคเพื่อการดำรงชีพมีค่าใช้จ่ายเป็นประจำ พฤติกรรมการบริโภคเพื่อความมั่นคงมีค่าใช้จ่ายเป็นบางครั้งบางคราว พฤติกรรมการบริโภคในทางอบายมุขมีค่าใช้จ่ายเป็นบางกลุ่ม และมีพฤติกรรมการบริโภคในด้านอื่น ๆ มีค่าใช้จ่ายจ่ายนาน ๆ ครั้ง โดยมีหนี้สินอยู่ระหว่าง 100,001–500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.77 ส่วนใหญ่จะกู้จาก สหกรณ์ออมทรัพย์ ร้อยล่ะ 57.22 มีวัตถุประสงค์การกู้เพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 52.43 ใช้ระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.99

(2) ผลการวิจัยหาความแตกต่างในภาวะหนี้สิน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล , ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค สามารถอธิบายได้ดังนี้

(2.1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า มีชั้นยศ ส.ต.-ส.อ. มีหนี้สินมากกว่ากำลังพลข้าราชการทหารชั้นยศอื่น ๆ นั้น อาจเป็นเพราะว่าเป็นกลุ่มชั้นยศที่มีอัตราเงินเดือนน้อยกว่ากลุ่มชั้นยศอื่น ๆ จึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ต้องใช้ กำลังพลข้าราชการทหาร ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และรับราชการมาน้อยกว่า 10 ปีจะมีหนี้สินมาก อาจเป็นเพราะว่าเป็นช่วงที่กำลังสร้างเนื้อสร้างตัว ทั้งการผ่อนบ้าน ผ่อนรถ ของใช้ในครัวเรือนต่าง ๆ เป็นต้น และส่วนใหญ่จะมีสถานภาพครอบครัวที่สมรสและมีบุตรแล้ว

(2.2) ด้านฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ส่วนใหญ่จะไม่มีอาชีพเสริมหรือรายได้เสริม อาจจะเป็นเพราะอาชีพทหารมีเวลาปฏิบัติหน้าที่ไม่ตายตัว ทั้งการปฏิบัติหน้าที่นอกหน่วยตามแนวชายแดน ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาที่ออกแนวชายแดน หากอยู่หน่วยปกติก็จะมีการเข้าเวรรักษาการณ์อีก ทำให้ไม่สามารถหากอาชีพเสริมหรือประกอบกิจการได้ ประกอบกับรายได้ที่มาจากเงินเดือนเพียงอย่างเดียว ซึ่งส่งผลให้มีเงินเหลือสุทธิรายเดือนไม่ถึง 10,000 บาท จึงทำให้ขาดสภาพคล่องทางการเงินในการดำรงชีพ

(2.3) ด้านพฤติกรรมการบริโภค ของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายไปในด้านการผ่อนชำระสินค้า ด้านอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป ด้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ด้านเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า ด้านการเดินทางและการสื่อสาร อาจเป็นเพราะว่า กำลังพลข้าราชการทหาร มีความจำเป็นที่จะต้องผ่อนสินค้า ผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ตนเองและครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป อีกทั้งการกินอยู่ เครื่องประกอบการแต่งการก็จะต้องดูดีอยู่เสมอ ให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การทำงานของตน แต่ก็จะต้องมีการเดินทางอยู่สม่ำเสมอ เนื่องจากข้าราชการทหาร ส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากที่พักในค่ายทหาร ทำให้จะต้องเดินทางไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องอยู่เป็นประจำ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์เป็นกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 จำนวน 30 นาย สรุปผลการวิจัยแนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

(1) แนวทางระยะสั้น พบว่า เห็นควรจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กู้ยืม เพื่อปรับโครงสร้างหนี้ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ อบรมหาแนวทางลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกจากการใช้ชีวิตประจำวัน โดยใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายแบบประหยัด หารายได้เพิ่ม ระมัดระวังในการสร้างหนี้ ทุกคนในครอบครัวจะต้องปรึกษากันในวางแผนการใช้เงินอยู่เสมอ ว่าสิ่งไหนจำเป็นมากหรือสิ่งไหนจำเป็นน้อย ๆ ควรลด รายจ่ายที่ไม่จำเป็นภายในครอบครัวลง เช่น ลดการรับประทานอาหารนอกบ้าน ลดค่าน้ำค่าไฟในบ้าน เป็นต้น ใช้เวลาว่างหลังเลิกงานทำการเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประกอบ เพื่อเป็นการบริโภคภายในครัวเรือน ส่งเสริมให้กำลังพลและครอบครัวรู้จักคิด รู้จักวางแผนการใช้จ่ายต่อการอุปโภคบริโภค ตัดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยออกไป เช่น การสังสรรค์กับเพื่อนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ท่องเที่ยวกลางคืน ฯลฯ เพื่อให้เหลือเฉพาะรายจ่ายที่จำเป็น

ในชีวิตประจำวันเท่านั้น เปลี่ยนพฤติกรรมการเลียนแบบตามสื่อโฆษณา หาความรู้ด้านการบริโภค ตลอดจนการเลือกซื้อสินค้าในราคาประหยัด ไม่ใช้สินค้าที่แพงเกินตัว ใช้สินค้าให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(2) แนวทางระยะยาว พบว่า เห็นควรจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมา เพื่อทำการศึกษาถึงภาวะหนี้สินของกำลังพลอย่างละเอียด เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่แท้จริง ตรงตามเหตุของการเกิดหนี้สิน ตลอดจนการออกมาตรการในการกู้หรือสิ่งที่ ทำให้ก่อหนี้ของกำลังพลลดลง ให้ได้แนวทางที่จะไม่ก่อหนี้สินเพิ่ม ผลักดันส่งเสริมให้กำลังพลได้ศึกษาต่อในคุณวุฒิที่สูงขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้นำคุณวุฒิที่ได้มาเพื่อปรับตำแหน่งงานให้สูงขึ้น และจะทำให้มีอัตราเงินเดือนเพิ่มขึ้นด้วย ให้ความรู้ในด้านอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ช่างตัดผม เป็นต้น แสวงหาอาชีพเสริม ที่สุจริต และถูกกฎหมาย ปรับแนวคิดใหม่พร้อมปลูกฝังกำลังพลตั้งแต่เริ่มรับราชการให้ดำรงตนใช้ชีวิตโดยไม่ต้องก่อหนี้สิน ให้การอบรมกล่อมเกลากำลังพลและครอบครัว ให้รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ้มค่า แสวงหาการสร้างรายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากที่ทางราชการจ่ายให้ รู้จักหาความรู้พร้อมวางแผนเกี่ยวกับการใช้จ่าย เมื่อได้แนวทางการใช้เงินที่เหมาะสมแล้ว หารายได้เสริมร่วมกันกับคู่สมรส เช่น การขายเสื้อผ้ามือสองที่ตลาดนัดในวันหยุดราชการ ทำขนมขาย เปิดร้านกาแฟ รับจ้างซักรีด เป็นต้น ทำบัญชีการใช้จ่ายภายในครัวเรือน เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลดูว่าการใช้จ่ายเป็นอย่างไร ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง และการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพดีราคาถูก ตรงตามความต้องการใช้จริง หลีกเลี่ยงพฤติกรรมการเลียนแบบ ปลูกจิตสำนึกในการบริโภค สร้างวินัยการใช้จ่ายปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตไม่ก่อภาระหนี้สินเพิ่มเติม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่กินอาหารนอกบ้านหรูหรา ไม่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับราคาแพง ไม่นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวอบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้าและการเที่ยวเตร่

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลของการวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคลและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ทุกชั้นยศมีหนี้สินกันแทบจะทุกคน ไม่ว่าจะมีอายุมากหรือน้อย รับราชการมานานแล้วหรือพึ่งบรรจุเข้ามาก็ตาม ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีรายได้พิเศษเพิ่ม และคู่สมรสไม่มีรายได้ช่วยครอบครัว แสดงให้เห็นว่าเงินรายได้ที่ได้รับเฉพาะเงินเดือนนั้นไม่เพียงพอกับสภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุกูล ตรีเจริญ[๕] ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้

---

[๕] นุกูล ตรีเจริญ, ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน. วิทยานิพนธ์ รปม. (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗).

อากาศยาน พบว่า นายทหารชั้นประทวนทุกชั้นยศมีหนี้สินกันทุกคน ไม่ว่าจะรับราชการมาเป็นเวลามาก หรือน้อยก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีรายได้พิเศษเพิ่ม หรือภรรยามีรายได้ช่วยครอบครัวก็ยังไม่พอ แสดงให้ เห็นว่าเงินรายได้ที่ได้รับแต่ละเดือนนั้นไม่พอเพียงกับสภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน

(2) ด้านพฤติกรรมในการบริโภค พบว่า กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 มีการบริโภคสินค้าในประเภทต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีพ คุณภาพชีวิตของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 สามารถแยกตามการบริโภคได้ดังนี้

(2.1) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางและการสื่อสาร ล้วนก็เป็นความต้องการของมนุษย์เราทุกคน ซึ่งจะสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ได้อธิบายไว้ว่า รากฐานของชีวิตมนุษย์มีความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด และที่ขาดไม่ได้คือความต้องการที่จำเป็น ซึ่งจะเรียงลำดับตามความสำคัญ อันประกอบด้วย ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ และความต้องการจะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง

(2.2) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเพื่อความมั่นคง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าการศึกษา ค่าใช้จ่ายเพื่อตอบแทนในอนาคต และค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเสริม ล้วนแต่เป็นค่านิยมของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีค่านิยมของ สแปรงเกอร์ (Spranger) นักปรัชญาชาวเยอรมันได้อธิบายจำแนกลักษณะค่านิยม แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสุนทรียภาพ ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางการเมือง ค่านิยมทางศาสนา

(2.3) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในทางอบายมุข ได้แก่ ค่าเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และค่าใช้จ่ายในทางที่มิชอบ เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของมนุษย์ไม่ว่าจะเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น ความ อยากลอง อยากทำ อยากได้ อยากเป็น ปัจจัยทางสังคม เช่น การคบคนพาล ทำให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ผิดต่อบรรทัดฐานของสังคม รวมไปถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น สถานที่เสี่ยง สิ่งเสพติดต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขของนันทรัตน์ สุขศรี[๖] ที่เห็นว่าแม้ว่ามนุษย์จะมีความต้องการไม่จำกัด แต่ก็มนุษย์สามารถฝึกฝนได้ อบายมุขที่พบเห็นอยู่ทั่วไปในสังคมปัจจุบัน เช่น ติดสุราและของมึนเมา ผลเสียคือ เสียทรัพย์ ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ติดการพนัน ผลที่ตามมาคือ ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป การพูดจาที่ไม่เหมาะสมในสถานที่เล่นการพนัน เช่น การพนันบอล การพนันเกม

---

[๖] นันทรัตน์ สุขศรี. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองให้ปลอดจากอบายมุขของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ดอำเภอธวัชบุรีจังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553).

(2.4) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ค่าการบันเทิงและนันทนาการ ค่าการจัดงานในโอกาสพิเศษ และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอีกประเภทหนึ่งไม่ว่าจะเป็น การพักผ่อน การจัดงานทางสังคม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของ ศุภวัฒน์ ศุภเมธานนท์[๗] ซึ่งทุกคนจะต้องมีรายจ่ายในด้านที่แตกต่างกันออกไปตามความจำเป็นของแต่ล่ะบุคคล

(3) ด้านภาวะหนี้สิน พบว่า กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 100,001–500,000 บาท จำแนกตามแหล่งเงินกู้ 9 แหล่ง ส่วนใหญ่กู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ จำแนกตามวัตถุประสงค์การกู้ 8 วัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่กู้เพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามระยะเวลาผ่อนชำระ 7 ช่วงระยะเวลา ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี และจำแนกตามจำนวนเงินที่กู้ 5 ระดับ ส่วนใหญ่จะมีจำนวนเงินที่กู้ไม่เกิน 500,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนุกูล ตรีเจริญ[๘] ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน พบว่า นายทหารชั้นประทวนส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 100,000–500,000 บาท มีหนี้สินเฉลี่ย 281,552.89 บาท แหล่งเงินกู้ในระบบที่นายทหารชั้นประทวนส่วนใหญ่กู้คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ มีวัตถุประสงค์ของการกู้เพื่อซื้อบ้าน และใช้ระยะเวลาผ่อนไม่เกิน 10 ปี วงเงินที่กู้ส่วนใหญ่ไม่เกิน 500,000 บาท ส่วนแหล่งเงินกู้นอกระบบที่นายทหารชั้นประทวนส่วนใหญ่กู้คือ ญาติพี่น้อง/เพื่อน มีวัตถุประสงค์ของการกู้เพื่อใช้จ่ายทั่วไปและใช้ระยะเวลาผ่อนไม่เกิน 1 ปี วงเงินที่กู้ส่วนใหญ่ไม่เกิน 10,000 บาท

5.2 ผลของการวิเคราะห์ความแตกต่างในภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล , ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภค สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ชั้นยศ ส.ต.-ส.อ. มีหนี้สินมากกว่ากำลังพลข้าราชการทหารชั้นยศอื่น ๆ นั้น อาจเป็นเพราะว่าเป็นกลุ่มชั้นยศที่มีอัตราเงินเดือนน้อยกว่ากลุ่มชั้นยศอื่น ๆ จึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ต้องใช้ กำลังพลข้าราชการทหาร ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และรับราชการมาน้อยกว่า 10 ปีจะมีหนี้สินมาก อาจเป็นเพราะว่าเป็นช่วงที่กำลังสร้างเนื้อสร้างตัว ทั้งการผ่อนบ้าน ผ่อนรถ ของใช้ในครัวเรือนต่าง ๆ เป็นต้น และส่วนใหญ่จะมีสถานภาพครอบครัวที่สมรสและมีบุตรแล้ว

(2) ด้านฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว กำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ส่วนใหญ่จะไม่มีอาชีพเสริมหรือรายได้เสริม อาจจะเป็นเพราะอาชีพทหารมีเวลา

---

[๗] ศุภวัฒน์ ศุภเมธานนท์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของข้าราชการนายทหารประทวนสังกัดกองทัพภาคที่ ๒ ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ๒๕๕๓).

[๘] นุกูล ตรีเจริญ. **ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน.** วิทยานิพนธ์ รปม. (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๔๗).

ปฏิบัติหน้าที่ไม่ตายตัว ทั้งการปฏิบัติหน้าที่นอกหน่วยตามแนวชายแดน ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาที่ออกแนวชายแดน หากอยู่หน่วยปกติก็จะมีการเข้าเวรรักษาการณ์อีก ทำให้ไม่สามารถหากอาชีพเสริมหรือประกอบกิจการได้ ประกอบกับรายได้ที่มาจากเงินเดือนเพียงอย่างเดียว ซึ่งส่งผลให้มีเงินเหลือสุทธิรายเดือนไม่ถึง 10,000 บาท จึงทำให้ขาดสภาพคล่องทางการเงินในการดำรงชีพ

(3) ด้านพฤติกรรมการบริโภค ของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายไปในด้านการผ่อนชำระสินค้า ด้านอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป ด้านเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ด้านเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า ด้านการเดินทางและการสื่อสาร อาจเป็นเพราะว่า กำลังพลข้าราชการทหาร มีความจำเป็นที่จะต้องผ่อนสินค้า ผ่อนบ้าน ผ่อนรถยนต์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ตนเองและครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป อีกทั้งการกินอยู่ เครื่องประกอบการแต่งการก็จะต้องดูดีอยู่เสมอ ให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การทำงานของตน แต่ก็จะต้องมีการเดินทางอยู่สม่ำเสมอ เนื่องจากข้าราชการทหาร ส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากที่พักในค่ายทหาร ทำให้จะต้องเดินทางไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องอยู่เป็นประจำ

5.3 ผลของการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สิน ของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 สามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) แนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินในระยะสั้น กำลังข้าราชการทหาร จะต้องมีความเอาใจใส่ในเรื่องการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง เช่น ลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยออกไป หางานเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ ลด ละ เลิก ดื่มกินเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และยาสูบ ไม่นำเงินไปใช้จ่ายเกี่ยวอบายมุขได้แก่ การดื่มเหล้า การสูบบุหรี่ และการเที่ยวเตร่ หาเวลาว่างหลังเลิกงานทำการเกษตร เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาประกอบอาหารรับประทานเองที่บ้าน ทำให้ลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวค่าอาหารลงได้

(2) แนวทางการแก้ไขภาวะหนี้สินในระยะยาว ผู้บังคับบัญชาควรออกมาตรการในการกู้หรือสิ่งที่ทำให้ก่อหนี้ของกำลังพลลดลง หาแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำมาให้กู้เพื่อปรับโครงสร้างหนี้ ส่งเสริมให้กำลังพลได้ศึกษาต่อในคุณวุฒิที่สูงขึ้น อบรมให้ความรู้ในด้านอาชีพเสริม รู้จักวางแผนเกี่ยวกับการใช้จ่าย สร้างงานสร้างรายได้เสริมให้กับกำลังพลและครอบครัว นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นตัวช่วยแบ่งเบาภาระหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหารต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

(1) เนื่องจากกำลังพลข้าราชการทหารส่วนหนึ่งมีปัญหาเรื่องภาวะหนี้สิน จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการทำงานด้วย ผู้บังคับบัญชาควรจัดหาแหล่งเงินทุน และสินเชื่อที่มีดอกเบี้ยต่ำมาให้กำลังพลข้าราชการทหารได้กู้ยืม เพื่อปรับโครงสร้างหนี้ และจัดตั้งคณะกรรมการมาให้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเสริมนอกเวลาราชการ

(2) ควรจัดหาสวัสดิการให้กับกำลังพลข้าราชการทหาร เพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และสามรถช่วยเหลือครอบครัวของกำลังพลที่ประสบกับภาวะหนี้สินได้ในระดับหนึ่ง เช่น การซื้อข้าวสารให้ จัดหาเครื่องแต่งกายให้ เป็นต้น

(3) ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นในหน่วย จะต้องกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือกำลังพลข้าราชการทหารด้านการเงิน สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ หาหนทางแก้ไข และมีแนวทางจัดทำโครงการสร้างเสริมอาชีพให้กับกำลังพลและครอบครัวแบบครบวงจรและยั่งยืน

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

(1) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยภาวะหนี้สินของกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 โดยใช้แนวทางการศึกษา เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แต่ยังขาดรายละเอียดในด้านของสาเหตุแรงจูงใจที่ทำให้กำลังพลข้าราชการกู้หนี้มาใช้ การวิจัยครั้งต่อไปเห็นควรศึกษาในด้านสาเหตุของการเป็นหนี้ และจะได้แก้ไขให้ตรงจุดต่อไป

(2) ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของข้าราชการทหาร ในแต่ละพื้นที่/บริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับข้าราชการที่บรรจุใหม่เพื่อให้สามารถมีรายได้เสริมและไม่ต้องก่อหนี้ขึ้นในอนาคตได้อีกทางหนึ่ง

7. กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ดร.คงฤทธิ์ กุลวงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.วรวุฒิ อินทนนท์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.อภิกนิษฐา นาเลาห์ ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษางานวิจัยจนสำเร็จลุล่วง จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น และกำลังพลข้าราชการทหาร สังกัดมณฑลทหารบกที่ 26 ทุกท่านที่ได้เอื้อเฟื้อสละเวลา

บรรณานุกรม

จริศักดิ์ ประดิษฐ์ผล. **ภาวะหนี้สินนายทหารประทวนมณฑลทหารบกที่ 23**. ขอนแก่น : วิทยาลัยการทัพบก รุ่นที่ 51. 2549.

ชลธิชา ขุมดินพิทักษ์. **การวิเคราะห์ความเหมาะสมของผลตอบแทนของข้าราชการทหารหน่วยกองเรือฟริเกตที่ 2 กองเรือยุทธการ ฐานทัพเรือสัตหีบ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้า. 2550.

นฤมล อินทะโสม. **การศึกษาผลกระทบต่อภาระหนี้สินของนายทหารประทวน สังกัดกรมสนับสนุนกรมทหารราบที่ 9.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2554.

นันทรัตน์ สุขศรี. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเองให้ปลอดจากอบายมุขของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ดอำเภอธวัชบุรีจังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2553.

นาวิกศาสตร์. **การขาดวินัยทางการเงิน มหันตภัยใกล้ตัว.** ชลบุรี : กองทัพเรือ. 2557.

นุกูล ตรีเจริญ. **ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ชลบุรี :มหาวิทยาลัยบูรพา.2547.

มนไท จันทร์ทอง. **ภาวะหนี้สินของบุคลากรในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ส่วนกลาง).** วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. 2556.

ศุภวัฒน์ ศุภเมธานนท์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหนี้สินของข้าราชการนายทหารประทวนสังกัดกองทัพภาคที่ 2 ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 2553.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง

DEVELOPMENT OF COOPERATIVE LEARNING ACTIVITIES FOR THE BUDDHIST DUTIES LEARNING UNIT ON THE FIVE PRECEPTS PRACTICE OF THE 1ST SECONDARY SCHOOL STUDENTS, SATREE RANONG SCHOOL

พระมหาโยธิน มหาวีโร (มาศสุข)*
อังคณา ใจเหิม**

บทคัดย่อ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๔ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ ๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า

๑. ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) ๘๔.๗๒ / (E_2) ๘๓.๑๑ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑

๒. ผลการผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๑๘ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

---

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๖๐.

** ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. Faculty of Social Science School of Liberal Arts Siam University, Thailand.

คาดไว้ระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ ๘๓.๑๑ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒

Abstract

Development of cooperative learning activities for the buddhist duties learning unit on the five precepts practice of the 1st secondary school students, Satree Ranong school, The Secondary Educational Service Area Office14. The main objectives of this research are 1. To development of cooperative learning activities for the buddhist duties learning unit on the five precepts practice of the 1st secondary school students, Satree Ranong school has the efficiency to standard 80/80. 2. To compare the learning achievement of cooperative learning activities for the buddhist duties learning unit on the five precepts practice of the 1st secondary school students, Satree Ranong school

The Findings of the study were concluded as follows:

1. The result of development of cooperative learning activities for the buddhist duties learning unit on the five precepts practice of the 1st secondary school students, Satree Ranong school found that the efficiency was (E1) = 84.72 / (E2) = 83.11 which according to higher than standard 80/80 and according to the hypothesis that one.

2. The result of compare the learning achievement after using learning set of development of cooperative learning activities for the buddhist duties learning unit on the five precepts practice of the 1st secondary school students, Satree Ranong school found that the learning achievement of learners was higher. The mean of score before using learning set was 18 and after using learning set was 33, with significant statistical significance at .05. The mean percentage after using learning set was 83.11. It was higher than expected by 80% and according to the hypothesis that second.

บทนำ

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการด้านต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นทางหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาให้มีความสมดุลยึดหลักผู้เรียน เป็นสำคัญที่สุดส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพื่อการพัฒนาคุณภาพในสังคมไทยให้มี คุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่ากัน ให้มีความพร้อม ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนาไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่าง มั่นคง

แนวการพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงามมีจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของตน เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบการอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกการตัดสินใจ มีความรู้เรื่องตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง รู้และเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาทำความเข้าใจที่สูงยิ่งขึ้นไป[๑]

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะเป็นแกนในการพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาสังคมได้ค่อนข้างมาก สาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ตลอดจนยึดมั่นและ ปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุขตามระบอบการปกครองที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติ[๒]

การสอนแบบร่วมมือจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนสามรถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ ได้ข้อมูลได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์เป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์ กับชีวิตจริงได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออกทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มจัดว่า เป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่นๆในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ความสำเร็จของตนเองก็คือความสำเร็จ

---

[๑]กระทรวงศึกษาธิการ,**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

[๒]กรมวิชาการ. **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์**. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๕), หน้า ก. ๒๐ - ๒๑.

ของกลุ่มด้วย การสอนจะมีหลักการดีแค่ไหนก็ตามหากการสอนนั้นไม่มีการวางแผนก็ไม่อาจสอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ศีล ๕ ในที่นี้หมายถึง การตั้งใจงดเว้นจากความชั่วทั้งปวง ความทุจริต และสิ่งที่ไม่ดีทุกประการ จึงเป็นมนุษย์ที่ปกติ ความเป็นผู้ปกตินั้นถือว่าเป็นพื้นฐานความร่มเย็นของทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิต แต่เมื่อใดที่มนุษย์ไม่ปกติขึ้น ความวุ่นวายความเดือนร้อนย่อมเสียหายตามมาเป็นแน่แท้ จึงถือว่า ศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นผู้ปกติในสังคมเพราะว่าด้วยการที่มีศีลครบถ้วนบริบูรณ์ เพราะศีลเกิดจากสามัญสำนึกของมนุษย์ที่สำคัญเพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข ปลอดภัยไม่ต้องกลัวภัยอันตรายจากใด ๆ หรือเป็นผู้ที่ถูกเบียดเบียนหรือถูกกระทำจากใคร ๆ

ศีลในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่ามีอานิสงค์มาก ผู้ใดมีศีลผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้ปกติการนำหลักศีล ๕ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหา ตามสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคลคำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติคำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริงเฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน นับว่าเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะในบ้านเรา หรือแม้แต่ประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ศีล ๕ นั้นถือเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่สุด พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นพระพุทธเจ้าจึงทรงนำบทบัญญัติเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของพุทธบริษัท โดยเริ่มต้นจากอุบาสก อุบาสิกา นับว่าศีล ๕ นั้นเป็นเรื่องง่ายที่ยากต่อการปฏิบัติในหมู่ชาวไทย อาจเป็นเพราะว่าคนไทยนั้นมีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ทำต่อเนื่องมาจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ทำให้เมื่อมายึดถือศีล ๕ ก็ไม่สามารถทำได้ทุกข้อ หรืออาจทำไม่ได้เลยดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

> "ศีลมีลักษณะอย่างนี้ สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ ปัญญามีลักษณะอย่างนี้ สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาอัน บุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลาย คือ กามาสวะ ภวาสวะ และอวิชชาสวะ"[๓]

จากสถานการณ์บ้านเมืองในห้วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และการจ้วงจาบจริยธรรม อันส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้ง[๔]

การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมตลอดถึงความสนใจของนักเรียนในการเข้าร่วมทำกิจกรรมและกิจกรรมที่

---

[๓]ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๔๒/๘๙.

[๔]กองพุทธศาสนศึกษา ส่วนงานศึกษาสงเคราะห์ , **คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา "หมูบ้านรักษาศีล ๕"**,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ,๒๕๕๗), หน้า ๗.

ผ่านการทำกิจกรรมโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องศีล ๕ เป็นเครื่องมือในการศึกษากิจกรรมของนักเรียน ซึ่งศีล ๕ นั้นมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ อีกทั้งบัญญัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นข้อบัญญัติในการสำนึกตนเอง เมื่อเราต้องการความสุขในการดำเนินในชีวิตและคนอื่น ๆ ก็ยอมรู้ความรู้นึกของเรา เหตุนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีล ๕ ในการดำเนินชีวิตของเรา ฉะนั้น มนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ รู้จักเหตุ รู้จักผล เห็นได้ว่า เมื่อใดมนุษย์มีศีล ๕ อย่างครบถ้วน จึงได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ กายปกติ วาจาปกติ และใจปกติ

ผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนโรงเรียนสตรีระนอง จังหวัดระนอง มีความสนใจมีแนวคิดว่าวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือจะสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญญาหลาย ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง จังหวัดระนอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๔ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๔๑๙ คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ห้อง ๑/๒ โรงเรียนสตรีระนอง จังหวัดระนอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๔ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๔๕ คน

๒. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี่ที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง จำนวน ๕ กิจกรรมการเรียนรู้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง โดยแบ่งออกเป็น ๕ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๑ (เว้นจากการฆ่าสัตว์)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๒ (เว้นจากการรักทรัพย์)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๓ (เว้นจากการประพฤติผิดในกาม)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๔ (เว้นจากการพูดเท็จ)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๕ (เว้นจากการดื่มสุราเมรัย)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอนั้นปรากฏผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ดังนี้

๑.ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) ๘๔.๗๒ / (E_2) ๘๓.๑๑ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑

๒. ผลการผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๑๘ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไว้ระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ ๘๓.๑๑ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1) ๘๔.๗๒ / (E_2) ๘๓.๑๑ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปฐมพงษ์ พืชสิงห์** ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียน!โดยวิธีการสอน แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียน!สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษารอยเอ็ด เขต ๑ พบว่า แผนการจัดการเรียน!โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระ การเรียน!สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีประสิทธิภาพ ๘๑.๑๗/๘๗.๒๙ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้[๕]

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิภาพร ศรีสุภาพ** ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๕.๓๑/๘๓.๔ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้[๖]

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พุทธพร มอญขาม** ได้ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ๘๒.๗๒.๘๓.๐๗ แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ที่ตั้งไว้[๗] และสอดคล้องกับแนวคิดของ **อาภรณ์ ใจเที่ยง** ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้[๘] และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ประกายแก้ว แปรโคกสูง** ได้สรุปไว้ว่าการเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละ ๓-๖ คน ภายในกลุ่ม ผู้เรียนจะมีระดับความสามารถที่แตกต่างกันทางด้านการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนจะต้อง

---

[๕]ปฐมพงษ์ พืชสิงห์, **"การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕"** , (ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น),๒๕๕๓,หน้า ๙๕.

[๖]นิภาพร ศรีสุภาพ,**"การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓"**, การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๗๐-๗๑

[๗]พุทธพร มอญขาม, **"การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔"**, การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕) หน้า ๙๕.

[๘]อาภรณ์ ใจ**เที่ยง, หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง),** (พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ ,พ.ศ.๒๕๕๐),หน้า ๑๒๑.

รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน และรับผิดชอบของกลุ่มโดยที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันเท่าๆ กัน[๙]

๒. ผลการผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๑๘ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไว้ระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ ๘๓.๑๑ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อำนวย แน่นอุดร** ได้ศึกษาการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียน!สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือแบบ STAD โรงเรียน บ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้น ประถมศึกษา'ปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือแบบ STAD โดยภาพรวมและรายขอ อยู่ในระดับมาก รายชื่อด้านบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยสูงสูด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ คิดเป็นรอยละ ๘๑.๒๕ ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้[๑๐]และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิภาพร ศรีสุภาพ** ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๕.๓๑/๘๓.๔ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ ๐.๖๑๔๕ แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔๕[๑๑]

---

[๙]ประกายแก้ว แปรโคกสูง,**ประสิทธิภาพการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา,** (บุรีรัมย : บุรีรัมยการพิมพ, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓.

[๑๐]อำนวย แน่นอุดร, **"การศึกษากระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี"**,(ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น),๒๕๕๓,หน้า ๑๒๔.

[๑๑]นิภาพร ศรีสุภาพ,**"การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓"**, การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๗๐-๗๑

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **อาภาพร สิงหราช** ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน[๑๒] ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พิชิต ฤทธิ์จรูญ** ได้กล่าวถึง หลักการสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้ ๑. วิเคราะห์หลักสูตร และทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดเนื้อหาพฤติกรรม หรือสมรรถนะภาพที่ต้องการจะวัดและจำนวนข้อสอบที่จะสร้างในแต่ละเนื้อหาและแต่ละพฤติกรรมที่จะวัด ๒. กำหนดรูปแบบของแบบทดสอบ โดยมีหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบของ แบบทดสอบ ประกอบด้วย จุดประสงค์ของการสอบ เวลาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบและการตรวจให้คะแนน แบบทดสอบ จำนวนนักเรียนที่จะทดสอบเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดทำแบบทดสอบแบบทดสอบปรนัยค่อนข้างจะใช้ทักษะในการสร้างมากกว่าแบบทดสอบอัตนัย ขอบเขตของเนื้อหาสาระ ๓. เขียนข้อสอบโดยใช้วิธีการประกอบด้วย เขียนข้อสอบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตามตารางวิเคราะห์ หลักสูตร เขียนข้อคำถามให้ชัดเจน สั้น กะทัดรัด และควรถามในเรื่องที่ผู้เรียนควร ต้องรู้ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน ควรเขียนข้อคำถามให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนที่จะใช้จริง ประมาณร้อยละ ๕-๑๕ สำหรับไว้คัดเลือกหลังการตรวจสอบคุณภาพขอบแบบทดสอบแล้ว ควรเขียนข้อคำถามทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการสอนในแต่ละเรื่อง หรือแต่ละบท ควรหลีกเลี่ยงการเขียนข้อสอบที่ชี้แนะคำตอบ เพื่อจะให้ได้ข้อสอบที่วัด ความสามารถที่แท้จริงของผู้สอบ เมื่อเขียนคำถามเสร็จแล้วควรมีการตรวจสอบ โดยตรวจสอบกับหลักเกณฑ์ การเขียนข้อสอบแต่ละแบบที่ใช้ รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด ๔.พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง โดยนำข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมาพิมพ์เป็น แบบทดสอบมีคำชี้แจง คำอธิบายวิธีทำข้อสอบ หรือรายละเอียดอื่นๆ ตามความจำเป็น ๕. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งอาจใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ๖. ทดลองสอบและหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองสอบ กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการทดสอบจริง แล้ววิเคราะห์หาค่าความยาก ค่าอำนาจ จำแนก เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่ดีไว้ และปรับปรุงข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ เพื่อนำไป ทดลองอีกครั้งและหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเพื่อนำไปใช้จริงต่อไป[๑๓]

---

[๑๒]อาภาพร สิงหราช, “**การศึกษาผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม**” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๔๕),หน้า ๖.

[๑๓]พิชิต ฤทธิ์จรูญ,**การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔.(คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร,พ.ศ.๒๕๔๗),หน้า๒๑๕-๒๑๗.

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ ในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสตรีระนอง

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑. ผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาที่จะสอนในหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ดีครบถ้วนก่อนนำไปใช้งานจริงเพื่อป้องความผิดพลาดในการสอน

๒. รูปแบบภาพประกอบควรมีความชัดเจน ดึงดูดนักเรียน ให้นักเรียนอยากที่จะศึกษา

๓. ควรส่งเสริมให้นักเรียนสรุปใจความและค้นคว้าด้วยตนเอง จากชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

๔. แบบทดสอบหรือแบบฝึกหัด ควรจัดทำให้มีความหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพทางด้านทักษะต่าง ๆ ที่จะมีในแบบฝึกหัด

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. การสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควร สร้างชุดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

๒. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นต่อการสร้างชุดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ความชอบความสนใจของนักเรียนในชั้นนั้น ๆ ด้วย

๓. การสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควรมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนเพื่อทดสอบความรู้ว่าในการเรียนการสอนนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

กรมวิชาการ. **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๕.

กองพุทธศาสนศึกษา ส่วนงานศึกษาสงเคราะห์. **คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา "หมูบ้านรักษาศีล ๕"**,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

นิภาพร ศรีสุภาพ.**"การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓**", การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

ปฐมพงษ์ พืชสิงห์. **“การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕”**, ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓.

ประกายแก้ว แปรโคกสูง. **ประสิทธิภาพการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา,** บุรีรัมย : บุรีรัมยการพิมพ, ๒๕๔๑.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร,พ.ศ.๒๕๔๗.

พุทธพร มอญขาม. **“การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔**”, การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙

อาภรณ์ ใจ**เที่ยง. หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง),** พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,พ.ศ. ๒๕๕๐.

อำนวย แน่นอุดร. **“การศึกษากระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี**”, ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๓.

อาภาพร สิงหราช. “**การศึกษาผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึม**” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต , กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕.

แนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกองทัพไทย

Guideline to Increase The Effectiveness of The Government Fiscal Management Information System (GFMIS) in The Royal Thai Armed Forces

ศิลัท เหรียญมณี*
ตระกูล จิตวัฒนากร**
สมยศ อวเกียรติ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลของการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพไทย (ระบบ GFMIS 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพไทยและ 3) ศึกษาแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิผลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพไทย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรกองทัพไทยที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS จำนวน 220 คน และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบเชิงชั้นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทยอยู่ในระดับสูง ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS คือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ ส่วน ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS คือ ปัจจัยด้านการเมือง และด้านบริหารราชการแผ่นดิน นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาอุปสรรคในเรื่องการเบิกจ่ายเงินที่ล่าช้ามีอิทธิพลทางลบต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS โดยทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัญหาอุปสรรค ร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการใช้ระบบ GFMIS ได้ร้อยละ 71.1

---

* Philosophy Program Diploma Management, North Bangkok University

** Dean of Liberal Arts Faculty, North Bangkok University

*** Assistant to the President for Academic Affair/Dean of Business Administration Faculty

คำสำคัญ : ประสิทธิผล ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ กองทัพไทย

ABSTRACT

This study aimed to 1) examine the effectiveness of the Government Fiscal Management Information System (GFMIS) in The Royal Thai Armed Forces, 2) explore factors affecting the effectiveness of the Government Fiscal Management Information System (GFMIS) in The Royal Thai Armed Forces, and 3) suggest a guideline on the system operation to increase the effectiveness of the Government Fiscal Management Information System (GFMIS) in The Royal Thai Armed Forces. The study adopted the mixed research method using both quantitative and qualitative research methods to collect data from a sampling group of 220 Thai Army personnel in charge of the GFMIS plus an in-depth interview with the 10 executives and operating staff of the GFMIS. The obtained data was later analyzed using Hierarchical Regression Analysis and content analysis. The findings reveal that the effectiveness of the GFMIS in The Royal Thai Armed Forces is considered high and the internal factors affecting the effectiveness of GFMIS are material and administrative factors. The external factors affecting the effectiveness of GFMIS are political and state administrative factors. Moreover, the study indicates that problems regarding payment delays have negative impacts on the effectiveness of the GFMIS. The internal and external factors including the problems all explain 71.1% of the variance in the effectiveness of the GFMIS.

Keywords: Effectiveness, Government Fiscal Management Information System, Royal Thai Armed Forces**.**

บทนำ

รัฐบาลได้มีนโยบายปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐเข้าสู่รูปแบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เพื่อปรับปรุงการบริหารงานการคลังของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาแประยุกต์ใช้เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบายการปฏิรูประบบราชการที่เน้นประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการดำเนินงาน ด้วยการจัดทำโครงการปฏิรูประบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

(Government Fiscal Management Information System: GFMIS) โดยให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารอย่างคุ้มค่าและได้ข้อมูลสถานะทางการคลังของรัฐแบบถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อการบริหารประเทศ (Ministry of Finance, 2017).

กองทัพไทยเป็นหน่วยงานสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศชาติ การบริหารงานด้านการเงิน การคลัง มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ละเอียดอ่อน และต้องดำเนินการด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ทันตามกำหนดเวลา ภายใต้หลักเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติของทางราชการ การบริหารงานจึงต้องมีความระมัดระวังรอบคอบ เพื่อมิให้เกิดผลเสียหาย กองทัพไทยตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ระบบ และตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการเงินการบัญชี ดังที่ได้มีการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดระบบการเงินตามกฎหมายและระเบียบกระทรวงการคลัง เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับบุคคลากรของกองทัพไทยเพื่อให้สามารถบริหารงานด้านการเงินภาครัฐของกองทัพไทยมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ จากการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ระบบ GFMIS ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของการศึกษาประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS เพื่อให้ทราบว่า การใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทยมีประสิทธิผลเพียงใด และมีแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบ GFMIS ของกองทัพไทยได้อย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิผลการบริหารการเงินการคลังภาครัฐของกองทัพไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาประสิทธิผลของการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกองทัพไทย
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกองทัพไทย
3. ศึกษาแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิผลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกองทัพไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population): บุคลากรกองทัพไทยที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS ของกองทัพไทย ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 456 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample): บุคคลากรกองทัพไทยที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS ของกองทัพไทย ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการที่สุ่มมาเป็นตัวอย่าง หาขนาดของกลุ่ม

ตัวอย่างโดยใช้ตาราง Taro Yamane (1973) ได้จำนวนตัวอย่าง 222 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยให้ประเภทของเหล่าทัพแทนชั้นภูมิในการสุ่มสุ่มตัวอย่างจากทั้ง 3 เหล่าทัพ จากนั้นจึงกำหนดจำนวนบุคลากรที่จะสุ่มตัวอย่างจากแต่ละเหล่าทัพ ด้วยวิธี Proportional to Size

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ให้บุคคลากรในกลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเอง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Heirarchical Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

สัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ผู้บริหารและผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS ในกองทัพไทยจำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประเด็นการสัมภาษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิผลระบบ GFMIS ของกองทัพไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ประสิทธิผลของการใช้ระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกองทัพไทย

จากการสอบถามความคิดเห็นบุคคลากรในกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของหน่วยงานที่ตนเองสังกัด โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งระดับประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS แต่ละด้านโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย ตามความคิดเห็นบุคคลากรแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย

ประสิทธิผล	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับ**
1) ด้านความถูกต้องแม่นยำ	3.79	0.66	สูง
2) ด้านความโปร่งใสตรวจสอบได้	3.77	0.64	สูง
3) ด้านความประหยัดค่าใช้จ่าย	3.65	0.65	สูง
4) ด้านความรวดเร็วทันเหตุการณ์	3.75	0.59	สูง
รวม	3.74	0.55	สูง

บุคลากรในกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า หน่วยงานที่ตนปฏิบัติงานอยู่มีประสิทธิผลโดยรวมของการใช้ระบบ GFMIS อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.74) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของประสิทธิผลเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านมีค่าอยู่ในระดับสูงใกล้เคียงกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย

จากการใช้การถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Heirarchical Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบว่า ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของระบบ GFMIS ของกองทัพไทย โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย

ตัวแปรอิสระ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ประกอบด้วย
   - ปัจจัยด้านบุคลากร
   - ปัจจัยด้านงบประมาณ
   - ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์
   - ปัจจัยด้านการจัดการ
2. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ประกอบด้วย

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
- ปัจจัยด้านสังคม
- ปัจจัยด้านบริหารราชการแผ่นดิน
- ปัจจัยด้านการเมือง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบ GFMIS มาใช้ ประกอบด้วย

- ด้านบริหารงบประมาณ
- ด้านจัดซื้อจัดจ้าง
- ด้านการเงินและบัญชี
- ด้านการเบิกจ่ายเงิน
- ด้านจัดเก็บและนำส่งรายได้

การจัดลำดับตัวแปรอิสระที่จะนำเข้าสมการถดถอยตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS

ลำดับที่ 2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS

ลำดับที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการนำระบบ GFMIS มาใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้นประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS

ตัวแปร	model 1			model 2			model 3		
	β	t	sig	β	t	sig	β	t	sig
(Constant)	-	7.597	.000	-	2.630	.009	-	4.384	.000
ปัจจัยภายในด้านบุคคลากร	-.009	-.128	.898	.000	.008	.994	-.020	-.330	.741
ปัจจัยภายในด้านงบประมาณ	.096	1.366	.173	.006	.106	.916	.051	.882	.379
ปัจจัยภายในด้านวัสดุอุปกรณ์	*.256*	*3.844*	*.000*	*.283*	*5.109*	*.000*	*.257*	*4.933*	*.000*
ปัจจัยภายในด้านการจัดการ	*.449*	*6.676*	*.000*	*.160*	*2.513*	*.013*	*.185*	*3.059*	*.003*
ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ				.121	1.957	.052	.116	1.994	.048
ปัจจัยภายนอกด้านสังคม				.082	1.247	.214	.122	1.941	.054
ปัจจัยภายนอกด้านบริหารราชการ				*.263*	*3.780*	*.000*	*.217*	*3.189*	*.002*
ปัจจัยภายนอกด้านการเมือง				*.164*	*2.839*	*.005*	*.153*	*2.707*	*.007*
ปัญหาบริหารงบประมาณ							.017	.226	.821
ปัญหาจัดซื้อจัดจ้าง							.026	.363	.717
ปัญหาการเงินและบัญชี							-.081	-.942	.348
ปัญหาการเบิกจ่ายเงิน							*-.185*	*-2.365*	*.019*
ปัญหาจัดเก็บและนำส่งรายได้							-.007	-.086	.932

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบเชิงชั้นประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตาม Model 1 พบว่า ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ได้แก่ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านการจัดการ โดยปัจจัยด้านการจัดการ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS มากกว่าปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β = 0.449, sig = 0.000) ปัจจัยภายในด้านบุคลากรและด้านงบประมาณไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระกลุ่มปัจจัยภายในสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ได้ร้อยละ 48.0

เมื่อนำตัวแปรอิสระกลุ่มที่ 2 คือ ปัจจัยภายนอกเข้ามาร่วมวิเคราะห์ในสมการด้วยตาม Model 2 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ได้แก่ ปัจจัยภายนอกด้านการเมือง และปัจจัยด้านบริหารราชการแผ่นดิน โดย ปัจจัยภายนอกด้านบริหารราชการแผ่นดินเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS มากกว่าปัจจัยด้านการเมือง ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β = 0.263, sig = 0.000) ส่วนปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระกลุ่มปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ได้ร้อยละ 65.8 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 17.8

เมื่อนำตัวแปรปัญหาอุปสรรคในการใช้ระบบ GFMIS เข้ามาร่วมวิเคราะห์ด้วยตาม Model 3 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS มีเพียงตัวแปรเดียวคือ ปัญหาอุปสรรคด้านการเบิกจ่ายเงิน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β = -0.185, sig = 0.019) หมายถึง การที่หน่วยงานมีปัญหาอุปสรรคด้านการเบิกจ่ายเงินมากทำให้การใช้ระบบ GFMIS เกิดประสิทธิผลลดน้อยลง ส่วนปัญหาอุปสรรคในการใช้ระบบ GFMIS ด้านงบประมาณ ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง และปัญหาอุปสรรคด้านการจัดเก็บและนำส่งรายได้ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระกลุ่มปัจจัยภายใน กลุ่มปัจจัยภายนอก และกลุ่มปัญหาอุปสรรคในการใช้ระบบ GFMIS ร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทยได้ร้อยละ 71.1 เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 5.3

กล่าวโดยสรุปคือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทย ประกอบด้วยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (หน่วยงานมีคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้ง Software พร้อมใช้งาน) และด้านการบริหารจัดการ (หน่วยงานมีการกำหนดภารกิจขององค์กรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของระบบ GFMIS ไว้ชัดเจน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบระบบ GFMIS และมีการกำหนดสายการบังคับบัญชาไว้ในโครงสร้างของระบบ GFMIS อย่างชัดเจน) สำหรับปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อ

ประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ประกอบด้วยปัจจัยด้านการเมือง (GFMIS ช่วยนำนโยบายของฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้จริงตามวัตถุประสงค์) และด้านบริหารราชการแผ่นดิน ระบบ GFMIS ช่วยให้การบริหารจัดการภาครัฐเป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้, ระบบ GFMIS เป็นระบบที่ช่วยให้ข้าราชการฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาลใช้บริหารหรือควบคุมกำกับข้าราชการประจำเพื่อให้มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามนโยบาย) นอกจากนี้ ปัญหาอุปสรรคในเรื่องการเบิกจ่ายเงิน (การเบิกจ่ายเงินที่มีขั้นตอนไม่ชัดเจนก่อให้เกิดความสับสน ทำให้การเบิกจ่ายเงินล่าช้า) มีอิทธิพลทางลบต่อประสิทธิผลระบบ GFMIS

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS ในกองทัพไทยจำนวน 10 คน เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิผลระบบ GFMIS ของกองทัพไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ได้แนวทางในการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิผลระบบ GFMIS ดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุงระบบด้านเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางที่เกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS เพื่อให้เชื่อมโยงกับระบบการเบิกจ่ายของกองทัพไทยให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

2. กองทัพไทยควรจัดการอบรม จัดทำคู่มือประกอบเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ของกองทัพไทยได้รับทราบและปฏิบัติงานได้ตรงกัน

3. กองทัพไทยควรสนับสนุนงบประมาณให้กับผู้ปฏิบัติงานด้าน GFMIS อย่างเพียงพอในการจัดหาอุปกรณ์เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

4. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงให้สมบรูณ์สามารถเรียกข้อมูลหรือรายงานต่างๆทางการเงิน ได้ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปีเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการทำงาน

5. ควรมีการจัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของกองทัพไทย และควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ของกองทัพไทยได้รับทราบและปฏิบัติงานได้ตรงกัน

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS คือปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง การวัสดุอุปกรณ์ เช่น มีคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้ง Software พร้อมใช้งาน จะทำให้การใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทยมีประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการนำระบบ GFMIS มาใช้ในกรมทางหลวง พบว่า ความเหมาะสมของระบบเทคโนโลยีที่นำมาใช้ มีส่วนในการสนับสนุนการใช้ระบบ GFMIS ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น (Naka, Montriwat & Boonparod, 2012) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ขัดแย้งกับผลการศึกษาประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่พบว่า ขีดความสามารถของเทคโนโลยี ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS (Phompingka, 2017).

2. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ กล่าวคือ หน่วยงานมีการกำหนดภารกิจขององค์กรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของระบบ GFMIS ไว้ชัดเจน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบระบบ GFMIS และมีการกำหนดสายการบังคับบัญชาไว้ในโครงสร้างของระบบ GFMIS อย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการศึกษาประสิทธิผลของการนำระบบ GFMIS มาใช้ในกรมทางหลวง พบว่า การอำนวยการ การบริหารจัดการใช้ระบบ GFMIS ที่ดีมีผลช่วยเพิ่มประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS (Naka, Montriwat & Boonparod, 2012) และสอดคล้องกับผลการศึกษาการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของหน่วยงานที่เบิกจ่ายเงินกับสำนักงานคลังจังหวัดระนอง พบว่า ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนจากองค์การ หรือหน่วยงานของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชีด้วยระบบ GFMIS ในสำนักงานคลังจังหวัดระนอง (Pornthon, Tubhirunruk, & Kruenamkum, 2017)

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจาก ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS คือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งหมายถึง ระบบคอมพิวเตอร์ ทั้ง Hardware และ Software พร้อมใช้งานกับระบบ GFMIS ดังนั้นเพื่อสนับสนุนการใช้งานระบบ ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กองทัพไทยควรปรับปรุงอุปกรณ์ระบบคอมพิวเตอร์ ทั้ง Hardware และ Software ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ปัจจัยภายในด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการใช้ระบบ GFMIS ดังนั้น กองทัพไทยควรมีการประชุมเพื่อวางแผนงานร่วมกันทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับระบบ เพื่อให้แผนงานการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้การใช้ระบบ GFMIS ของกองทัพไทยมีประสิทธิผล มากขึ้น

Reference

Ministry of Finance. (2017). **The Government Fiscal Management Information System (GFMIS)**. Retrieved on January 12, 2018 from Information and Communication Technology Center Office of the Permanent Secretary. http://www.gfmis.go.th/gfmis_us2.html

Naka, N., Montriwat, P., & Boonparod, D. (2012). Effectiveness of the Implementation of Government Fiscal Management Information System (GFMIS) at the Department of Highway. **Journal of Srivanalai Research,** 2(4). 59-69.

Phompingka, S. (2017). **The Data Input, Personnel Competence and the Ability of Technology and the Administrator's Support Influencing the Effectiveness of the Institutional GFMIS System, Subjects Worker of Educational Vocation Commission.** Master Thesis of Business Administration Chiang Rai Rajabhat University.

Pornthon, N., Tubhirunruk, T., Kruenamkum, S. (2017). Factors affecting the efficiency of operational accounting with Government Fiscal Management Information System (GFMIS) of the agency to disburse funds with the Ranong Provincial Treasury Office. **Proceeding in 7th National and International Conference, Suan Sunantha Rajabhat University**, 1310 – 1322.

The Comptroller General's Department, Ministry of Finance. (2005). **The Code of Conduct of GFMIS.** Retrieved on January 22, 2018 from Information and Communication Technology Center Office of the Permanent Secretary, Ministry of Finance http://www.gfmis.go.th.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**, 2nd Ed., New York: Harper and Row.

การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Academic Administration In Accordance With Gharavasa -Dhamma 4 of Administrators In Secondary Schools Wangnoi District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พระสมชาย เตชปญฺโญ (เตชะ)*
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย**
สิน งามประโคน***
อำนาจ บัวศิริ****

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑)เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียน ๒. เพื่อเสนอแนะแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบพรรณนา ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บแบบสอบถามจากผู้บริหารและครูใช้ประชากร จำนวน ๑๘๓ คน สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ หาค่าร้อยละ และหาค่า (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากรายด้านแล้วทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านการวัดผล

---

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** อาจารย์ประจำหลักสูตร, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** อาจารย์ประจำหลักสูตร, สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**** อดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

และประเมินผล ๓.๘๖ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ๓.๘๔ ด้านสื่อการเรียนการสอน ๓.๘๒ ด้านการเรียนการสอน ๓.๘๐ ด้านหลักสูตร ๓.๗๙ ตามลำดับ

๒. ข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องมีการพัฒนาใน ๕ ด้าน คือ ๑)ด้านหลักสูตร ๒)ด้านการเรียนการสอน ๓)ด้านสื่อการเรียนการสอน ๔)ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ๕)ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Abstract

The objectives of this Thesis are 1. to study the condition of an academicadministration using Gharavasa-dhamma 4 for management in the secondary school. 2. to provide a guidance for develop an academic administration using Gharavasa-dhamma 4 for management of the secondary school in Wangnoi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.The thesis using 2 techniques integrated between quantitative research by using questionnaire and qualitative research by using In-depth interview from totally 183 persons of management level and instructors. The statistics used in the test were percentage, standard deviation and content analysis technique.

The research finding found that :

1 .The result of studying the condition of an academic administration using Gharavasa-dhamma 4 for in the secondary schools Wangnoi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. show good result on overall. The best result reflect on course assessment with 3.86 points, for supplementary course is 3.84 points, the media for learning an teaching is 3.82 points, for learning and teaching is 3.80 points and 3.79 points for Syllabus.

2 .The way to develop an academic administration using Gharavasa-dhamma 4 for management of the secondary school, Wangnoi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. is in 5 aspects that are 1. Syllabus 2. Learning and teaching 3. The media for learning and teaching 4. Supplementary course and 5. Course assessment in order to increase an efficiency.

๑. ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา ในด้านเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและ การจัดการศึกษา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด การศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา แม้จะได้มีการออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจ่ายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาแล้ว แต่หน่วย ปฏิบัติยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานและจัดการศึกษาเท่าที่ควร ส่วนการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า มีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นแล้ว ๓๘๑ แห่ง การจัดการศึกษาของเอกชนยังไม่มีการขยายตัวเท่าที่ควร เนื่องจากนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐมีผลกระทบต่อ การรับนักเรียน นักศึกษาของ สถานศึกษาเอกชน ส่วนสถานประกอบการและสถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังมีสัดส่วนน้อยมาก อีกทั้งขาดแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศึกษาและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ[๑]

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (องค์การมหาชนเฉพาะกิจ) ได้ดำเนินการจัดพิมพ์บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕[๒] ขึ้นเพื่อให้เกิดความสะดวกในการศึกษาตัวบทกฎหมายดังกล่าว จึงได้นำบทบัญญัติเฉพาะมาตราที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว มาจัดพิมพ์ไว้แทนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อีกทั้งยังได้นำบทบัญญัติเดิมของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมแล้วจัดพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันจะสู่ประโยชน์ในการใช้และการตีความกฎหมายได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการ โดยให้แยกภารกิจเกี่ยวกับงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมไปจัดตั้งเป็นกระทรวงวัฒนธรรมและโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการบริหารและจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบกับสมควร ให้มีคณะกรรมการอาชีวศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของไทยคือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ นับเป็นครั้งแรกที่นโยบายการศึกษาของชาติมีสถานภาพเป็นพระราชบัญญัติเป็นการปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญทั้งแนวคิดโครงสร้างและ

---

[๑]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๑ ๑** ,(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑.

[๒]สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **สำนักนายกรัฐมนตรี**, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕.

กระบวนการ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยและคุณภาพของคนไทยโดยรวมให้สูงขึ้น[๓]

สถานศึกษามีฐานะทางสังคมมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกทางสังคมโดยการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ ๔ ปัจจัย ด้วยกัน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้ทรัพยากรในการบริหารดังกล่าวถือว่า คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด แม้แต่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจจะกำหนดแผนงานโครงการหรือระบบงานไว้ดีอย่างไรก็ตาม ถ้าหากขาดคนรับผิดชอบงาน ไม่มีความรู้ ไม่มีวิสัยทัศน์ กับงานที่ทำอยู่ก็จะทำให้แผนงานโครงการของงานที่กำหนดไว้ดำเนินการได้อย่างล่าช้าหรือไม่สำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาเป็นพิเศษ เมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลัง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้[๔]

องค์ประกอบตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดไว้ ๕ ประการ คือการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการแต่ละองค์ประกอบเป็นงานที่ซับซ้อนยุ่งยากเพราะเกี่ยวข้องกับคนการบริหารงานในปัจจุบันผู้ที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ย่อมต้องการผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นทุนเดิมนั่นหมายความว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นคนที่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณงามความดี มีความรับผิดชอบ ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ อีกทั้งรวมไปถึงทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะผู้ปฏิบัติตามในองค์การ[๕]หรือผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารสถานศึกษาจัดเป็นบุคคลสำคัญที่สุดของสถานศึกษา เพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำให้บุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายของการจัด

---

[๓]**กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๒),

[๔]รุ่ง แก้วแดง, **องค์การและการบริหาร,** พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔),หน้า ๘.

[๕]กระทรวงศึกษาธิการ, **พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗**.สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, พ.ศ. ๒๕๔๗), หน้า ๓๐-๓๖.

การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ ที่มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคม

การบริหารงานวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตรและการนำ หลักสูตรไปใช้ การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม การนิเทศภายในเป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน[๖] คุณธรรมที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพของผู้นำให้มีความรู้ ทักษะความสามารถทั้งจิตใจร่างกาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นผู้นำมีการคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบ ทุกมิติอย่างสมดุลเพียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ด้วยจิตสำนึกรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริตอดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข มีเสถียรภาพและเป็นธรรม ในการดำรงชีวิตและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมที่ร่มเย็นเป็นสุข จึงทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุข การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้มีความสุขควรต้องยึดหลักพุทธธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ที่เรียกว่า หลักฆราวาสธรรม ๔ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ในการพัฒนาผู้บริหารมีอยู่ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านคุณวุฒิ คือให้มีความรู้ความฉลาด-เฉลียวทางปัญญา ๒. ด้านคุณภาพ คือให้มีความสามารถทางด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการทำงาน ๓. ด้านคุณธรรม คือ ให้มีคุณธรรมทำความดีประจำใจ

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยสนใจทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

---

[๖]ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การบริหารงานวิชาการ**, (กรุงเทพ: พิมพ์ดีด), ๒๕๕๓ หน้า ๓

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อเสนอแนะแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (๒) เพื่อเสนอแนะแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำราข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ (interview) และแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๒ ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีจำนวนทั้งหมด ๘ โรงเรียน ได้แก่ ๑)โรงเรียนวิเชียรกลิ่นสุคนธ์อุปถัมภ์ ๒) โรงเรียนวังน้อยพนมยงค์ ๓) โรงเรียนวัดสุคันธาราม(สุคันธวิทยาคาร) ๔) โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ๕) โรงเรียนวัดธรรมจริยา ๖) โรงเรียนวัดลำพระยา ๗)โรงเรียนวัดมณฑลประสิทธิ์๘) โรงเรียน จรูญกิมลี้กิจจาทรอนุสรณ์ รวมทั้งหมด ๑๘๓ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บขอมูลภาคสนามดังนี้

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชากรในพื้นที่

๒) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับ ครูและผู้บริหารจำนวน ๑๘๓ ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๑๘๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นตัวเลขบันทึกลง ในโปรแกรมการวิจัยทางสถิติ

๔. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษา “การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมีวัตถุประสงค์ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้บริหารและครูจำนวน ๑๘๓ ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๑๘๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดวิเคราะห์ ข้อมูล โดยการหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ผลการวิจัยดังนี้

๔.๑.ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑) ผู้บริหารและครูที่มีสถานภาพทางเพศ ที่มากที่สุดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔

๒) ผู้บริหารและครูที่มีอายุ ที่มากที่สุดส่วนใหญ่ ประกอบด้วย อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒

๓) ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษา ที่มากที่สุดส่วนใหญ่ ประกอบด้วย วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๗

๔) ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ที่มากที่สุดส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙

๕) ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่ง ที่มากที่สุดส่วนใหญ่ ประกอบด้วยตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน ๑๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.

๔.๒ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายด้านแล้วทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน น้อยที่สุด คือ ด้านหลักสูตร

๑. ด้านหลักสูตร

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือสถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ เข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการจัดการงานหลักสูตรตามหลักฆราวาสธรรม คือ การให้ การเสียสละน้อยที่สุด คือบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูเข้ามาสอน

๒. ด้านการเรียนการสอน

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารจัดครูสอนให้ตรงตามสายวิชาที่ถนัดและมีความรู้ทำอย่างจริงจัง รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเรียนการสอนทุกคน น้อยที่สุด คือผู้บริหารและครูมีส่วนในการผลิตสื่อการสอน

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับ

มาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเรียนตรงตามสายที่ขาดแคลนแล้วมาพัฒนาการสอนและเสียสละเพื่อส่วนรวม รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ครูประจำชั้น ครูประจำวิชามีส่วนร่วมในการเลือกหรือพิจารณาจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการ น้อยที่สุด คือผู้บริหารมีการส่งเสริมและติดตามผลการใช้สื่อในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคน

๔. ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารพร้อมให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนสอดคล้องกับการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาการเรียนรู้ รองลงมา คือผู้บริหารมีการจัดกิจกรรรมเสริมในการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับรายวิชาที่เรียนอย่างเหมาะสมด้วยความมีเมตตาและความจริงใจ น้อยที่สุด คือผู้บริหารมีการแสวงหาความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมอยู่เสมอ ตั้งใจทำงานด้วยความอดทน วิริยะพากเพียร

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารมีวิธีแก้ปัญหาการใช้เครื่องมือวัดผลหลากหลายสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดในโรงเรียน รองลงมา คือผู้บริหารได้กำหนดปฏิทินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนไว้อย่างชัดเจนในแต่ละภาคเรียนของทุกปีการศึกษา มีความเป็นกลางเสมอ น้อยที่สุด คือ ครูมีวิธีการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลายวิธีที่เหมาะสม และมีความซื่อตรง

๔.๓ ผลกฝารวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครู แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหลักสูตร ภาพรวมที่มากที่สุด คือควรมีการทำวิจัยควบคู่กับการใช้หลักสูตรเพื่อให้ทราบถึงจุดเด่น-จุดด้อยในการพัฒนาด้าน

หลักสูตร จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๒ รองลงมา คือ การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรควรมีความชัดเจนโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙๕ น้อยที่สุด คือ ควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน บุคลากรและความต้องการของท้องถิ่น จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๗๔

๒. ด้านการเรียนการสอน

ด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการเรียนการสอนภาพรวมที่มากที่สุด ครูควรมีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอมีความจริงใจต่อการสอนคือ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๙ รองลงมา คือ ครูควรมีเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๖ น้อยที่สุด คือควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกับครู จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๑

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการเรียนการสอนภาพรวมที่มากที่สุด คือ ควรมีความโปร่งใสในการใช้งบประมาณจัดทำสื่อการเรียนการสอน พยายามพัฒนาทั้งความรู้ ความสามารถให้งานประสบความสำเร็จและแบ่งปันสู่องค์กรภายนอก จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๖ รองลงมา คือ สื่อการสอนครูผู้สอนควรเตรียมให้พร้อมก่อนสอนจริงและต้องเสียสละเวลาในการเตรียมพร้อมและทุ่มเทเพื่อให้ได้ผลจริง จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๓ น้อยที่สุด คือผู้บริหารควรติดตามประเมินผลในการใช้สื่อการสอนของครูที่จัดทำขึ้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปพัฒนาแล้วนำกลับมาใช้ในการสอนครั้งต่อไป จำนวน ๑๙ คน คดเป็นร้อยละ ๑๐.๓๘

๔. ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จงหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนภาพรวมที่มากที่สุด คือครูควรเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสังเกต คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์มีการแลกเปลี่ยนคำถามและการเดาคำตอบ จำนวน๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๖ รองลงมา คือ ในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนควรให้มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียนเน้นความสนใจของนักเรียนหรือหลักในการดำเนินชีวิต เน้นเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เรื่องใกล้ตัวในชุมชน จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๙ น้อยที่สุด คือ

ควรเน้นถึงความสอดคล้องหรือต่อยอดจากการเรียนในห้องเรียน ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ ตามความถนัดและความชอบ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๐

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการเรียนการสอนภาพรวมที่มากที่สุด คือควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้และมีการติดตามผลการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ จำนวน๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗๘ รองลงมา คือ การพัฒนาด้านการวัดผลและประเมินผลควรให้ครูสร้างเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๓ น้อยที่สุด คือครูควรแจ้งการวัดผลการเรียนรู้ในแต่ละครั้งให้ผู้เรียนได้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้นักเรียนได้มีความเตรียมพร้อม จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๔๖

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นที่สำคัญน่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

๕.๑ อภิปรายผลสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายด้านแล้วทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน น้อยที่สุด คือ ด้านหลักสูตร ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสรรชัย ชยธมฺโม (นิลเจียรนัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการด้านการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในการดำเนินงาน การบริหารงานวิชาการดำเนินการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอไทรโยค จังหวัด กาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน[๗]

---

[๗]พระสรรชัย ชยธมฺโม (นิลเจียรนัย), **“การบริหารงานวิชาการด้านการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๑. ด้านหลักสูตร

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือสถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ เข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการจัดการงานหลักสูตรตามหลักฆราวาสธรรม คือ การให้ การเสียสละน้อยที่สุด คือบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูเข้ามาสอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปัญญา ภู่ภัคดี** ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต ๖ ผลวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต ๖ ด้านการบริหารหลักสูตรมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง[๘]

๒. ด้านการเรียนการสอน

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารจัดครูสอนให้ตรงตามสายวิชาที่ถนัดและมีความรู้ทำอย่างจริงจัง รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเรียนการสอนทุกคน น้อยที่สุด คือผู้บริหารและครูมีส่วนในการผลิตสื่อการสอน สอดคลองกับงานวิจัยของ **พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อง)** ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัด เทศบาลนครนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียน การสอนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้ และด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านการนิเทศ และด้านการจัดสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด[๙]

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเรียนตรงตามสายที่ขาดแคลนแล้วมาพัฒนาการสอนและเสียสละเพื่อส่วนรวม รองลงมา คือ เปิดโอกาส

---

[๘]ปัญญญา ภู่ภัคดี,อ้างแล้ว

[๙]พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อง), **“บริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัด เทศบาลนครนครศรีธรรมราช”**, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ให้ครูประจำชั้น ครูประจำวิชามีส่วนร่วมในการเลือกหรือพิจารณาจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการ น้อยที่สุด คือผู้บริหารมีการส่งเสริมและติดตามผลการใช้สื่อในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **มงคล สิทธิหลอ** ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่าด้านสื่อการเรียนละนวัตกรรมโรงเรียนดำเนินการน้อย ได้แก่ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย[๑๐]

๔. ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารพร้อมให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนสอดคล้องกับการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาการเรียนรู้ รองลงมา คือผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับรายวิชาที่เรียนอย่างเหมาะสมด้วยความมีเมตตาและความจริงใจ น้อยที่สุด คือผู้บริหารมีการแสวงหาความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมอยู่เสมอ ตั้งใจทำงานด้วยความอดทน วิริยะพากเพียร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกษร ทิทา** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสร้างแป้นดอนนาแพง ” ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในแต่ละระดับได้กำหนดหลักสูตรรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน โดยเป็นไป ตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระสำคัญในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งการบูรณาการทางด้าน ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาอื่นๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โรงเรียนจึงจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาและการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาโดยบูรณาการ เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆหลากหลาย เน้นการปฏิบัติ พัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สาระสำคัญในการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญามากขึ้น ให้รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล เป็นการศึกษาหลักพุทธธรรมโดยบูรณาการความรู้เข้ากับกลุ่มสาระอื่นๆด้วยการ ปลูกฝังให้มีจิตสำนึกว่า ศาสนาเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม ทำตัวเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและ ชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนมีสายสัมพันธ์ที่ดี และโรงเรียนได้จัดให้มีห้องส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อย่างเหมาะสมเพื่อส่งเสริมผลักดัน หรือขับเคลื่อนระบบการเรียนการสอนให้

---

[๑๐]มงคล สิทธิหลอ, “**การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย**”,วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเป็นการศึกษาที่ยั่งยืน ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มี คุณภาพตามเจตนารมณ์ของของหลักสูตรตลอดจนนำคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนพบว่าโดยภาพรวม ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองโรงเรียนบ้านสร้างแป้นดอนนาแพงมี การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตลอดจนกำหนดเวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และน้ำหนักการให้คะแนนอย่างชัดเจนรวมทั้งการบูรณาการทางด้าน ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ดังนั้นโรงเรียนจึงสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหา และการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาโดยบูรณาการกับศาสตร์ต่างๆ จากการ จัดการศึกษาที่ผ่านมามีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาในทางที่ดีขึ้นจากการ สัมภาษณ์ผู้บริหารครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนพบว่า ผลที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียนพบว่านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรใฝ่เรียนรู้สามารถ การพึ่งตนเองตรงต่อเวลามีความรับผิดชอบรู้จักประหยัดอดออมซื่อสัตย์สุจริตมีวินัยประพฤติปฏิบัติตาม ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและครอบครัวดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มี เหตุผล รอบคอบ ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน มี ความพยายาม อดทนในการทำงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญูกตเวที เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมนักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนมีสัมมาคารวะรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์การรู้จักให้อภัยรู้จักแบ่งปันความรู้ความดีความชอบและเสียสละเพื่อส่วนร่วมได้เป็น อย่างดี[๑๑]

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก เมื่อดูจากรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มากที่สุด คือผู้บริหารมีวิธีแก้ปัญหาการใช้เครื่องมือวัดผลหลากหลายสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดในโรงเรียน รองลงมา คือผู้บริหารได้กำหนดปฏิทินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียนไว้อย่างชัดเจนในแต่ละภาคเรียนของทุกปีการศึกษา มีความเป็นกลางเสมอ น้อยที่สุด คือ ครูมีวิธีการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลายวิธีที่เหมาะสม และมีความซื่อตรง ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูนิวาตปิยสวัสดิ์ ปิยวณฺโณ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของ ครูพระสอนศีลธรรมที่มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน: ศึกษากรณีครูพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน จังหวัด

---

[๑๑]เกษร ทิทา, “**ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านสร้างแป้นดอนนาแพง**”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

นครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนทั้ง ๗ ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านจัดการสื่อทางการเรียนการสอน ด้านจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผลผู้บริหาร

๖. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๖.๑ ขอเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักถึงความคิดเห็น ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยทุกฝ่ายต่างและมีส่วนส่วนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ที่ได้รับมอบหมาย ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒. ในสถานศึกษา ควรทำการศึกษา และวิจัย ถึงระบบการจัดการเรียนการสอนภายใน และภายนอก ว่ามีความเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นเช่นไร และควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาไปใน ด้านใด

๓. สถานศึกษาต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารงานวิชาการที่ต้องการเห็นผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และเติบโตเป็นคนดีของสังคม

๖.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

๒. ควรศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗**. สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา,** พ.ศ. ๒๕๔๗.

กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา. **กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์**, ๒๕๔๒

ปรียพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖.

พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อง). “บริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศ บาลนครนครศรีธรรมราช”.**วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**

(สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระสรรชัย ชยธมฺโม (นิลเจียรนัย).“การบริหารงานวิชาการด้านการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

มงคล สิทธิหลอ. "การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียง ราย”.**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

รุ่ง แก้วแดง. **องค์การและการบริหาร.** กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่๑๑**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๐.

_____. **สำนักนายกรัฐมนตรี**. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕.

เกษร ทิทา. “ศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านสร้างแป้นดอนนาแพง”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ
Creative Dance Grampoch Buri Si Utra

พสิษฐ์สุธา มหายศนันท์* ณัฐพัชร์ มหายศนันท์** กณิจฐิมญศ์ ลิมนารมณ์***

บทคัดย่อ

การการวิจัยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประดิษฐ์ท่ารำนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จากจินตนาการ เพื่อใช่เป็นชุดการแสดงที่เหมาะสมในโอการงานต่างๆและเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้กับผู้ที่สนใจศึกษานาฏศิลป์ท้องถิ่นจังหวัด โดยการการวิจัยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระนั้นเป็นFine Art และ Applied Art ใช้ทฤษฎีการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (creative research)ในการออกแบบชุดการแสดงมีการบันทึกข้อมูล และวิจัยเชิงบรรยาย สำหรับการจดบันทึกให้เป็นตำราทางวิชาการประกอบกับการบันทึกท่ารำเป็นวีดีทัศน์

ผลการดำเนินงานวิจัยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระสรุปได้ว่าผู้วิจัยได้ประดิษฐ์ท่ารำนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จากจินตนาการได้จำนวน ๑ ชุดคือระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ ตามแนวคิดการสร้างสรรค์จากตำนานการค้นพบพระแท่นศิลาอาสน์โดยอาศัยหลักฐานภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวิหารวัดพระแท่นสิลาอาสน์ซึ่ง พุทธศาสนาถือเป็นส่วนหนึ่งของคนในอุตรดิตถ์นานมาแล้ว ซึ่งนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดนี้ได้ใช้เป็นประจำทุกปีสำหรับงานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ รวมทั้งได้มีการนำไปแสดงในงานต่างๆของจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อเป็นการเผยแพร่และในปีการศึกษา ๒๕๖๐ ผู้วิจัยได้นำระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ เสนอเป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนาข้าราชการครูของสถาบันครุพัฒนาและได้รับพิจารณาให้เป็น หลักสูตรอบรมข้าราชการครูทั่วประเทศเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ รวมทั้งได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงประจำปี ๒๕๖๐ โดยจัดโครงการให้กับโรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาดและโรงเรียนเทศบาลวัดไผ่ล้อม

คำสำคัญ: นาฏศิลป์สร้างสรรค์, ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ

---

* มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

** มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

*** มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Abstract

The research on the production of balloons. Art of Thai Imagination This is a good set of performances in various works and for teaching and learning to those who are interested in studying local dances. By the research of creative dance, Rambum Grampoch Buri Sri Utra is Fine Art and Applied Art use creative research theory in the design of the show, the data is recorded. And descriptive research. For recording a textbook, along with the recording of a dance video.

The results of the research on the dance of the crematorium. The researcher has developed a dance of Thai dance from the imagination of a set of songs, Based on the concept of the legendary discovery of the Stone Temple, based on the evidence of the mural painting Wat Phra Tha Silasam. Buddhism is a part of people in Uttaradit long ago. This creative dance is used every year for the worship of the Stone Temple. It has been shown in the work of Uttaradit Province for publishing and in the academic year ๒๕๖๐, the researcher introduced the Rambutan Buri Si Utra. The proposed curriculum is for the development of teacher civil servants of Khrua Development Institute and is considered to be Training courses for teachers nationwide to promote academic excellence. In addition, the school has been involved in the development of the quality of education and local development.

Keyword: Creative Dance, Grampoch Buri Si Utra

๑.บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นอารประเทศและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ถือเป็นรากเหง้าที่บ่งบอกความเป็นไทย ซึ่งได้รับการปลูกฝังสืบทอดกันมาช้านาน การศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้ละเอียดอ่อนโดยเฉพาะนาฏศิลป์ไทยนั้นนอกจากการแสดงให้เห็นถึงความงามในการร่ายรำแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาอันละเอียดอ่อน ความพิถีพิถันความประณีตบรรจง ในการคิดประดิษฐ์ของครูอาจารย์ที่มีการสืบทอดกันมาช้านาน จนเกิดเป็นรูปแบบและเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยอันงดงาม(ฉันทนา เอี่ยมสกุล, ๒๕๕๖:๑) จวบจนถึงปัจจุบันซึ่งการแสดงนาฏศิลป์ยังได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตามกระแสของโลกตลอดเวลาซึ่งเราสามารถพบเห็นในรูปแบบของนาฏยประดิษฐ์ หรือนาฏศิลป์สร้างสรรค์นั้นเอง

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประโยคนี้ที่ให้ความรู้สึกที่ให้ความสบายใจสุขใจแก่ผู้มีความคิดสร้างสรรค์งานใหม่ขึ้นมา และงานสร้างสรรค์เกิดขึ้นมาทุกยุคทุกสมัย วงการนากศิลป์นั้นแต่เดิมมีแต่นักปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ ได้สร้างสรรค์งานไว้มากมายแต่ขาดการบันทึกข้อมูล ทำให้ความเป็นวิชาการของศาสตร์แขนงนี้ค่อนข้างจะมีอุปสรรค (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, ๒๕๕๔:๑) นาฏศิลป์สร้างสรรค์หรือนาฏยประดิษฐ์นั้นถือได้ว่าเป็นกระบวนการทางความคิดอย่างหนึ่งที่นาฏยศิลปินหรือนักนาฏยประดิษฐ์ใช้ใน การกำหนดหรือสร้างสรรค์การแสดงขึ้นใหม่ มีขั้นตอน การวางแผน การฝึกซ้อม การขัดเกลา เป็นต้น เป็น องค์ประกอบสำคัญเหนือสิ่ง อื่นใด “ความคิดที่สร้างสรรค์” ถือเป็นสิ่ง จำ เป็นต่องานนาฏยศิลป์ ในโลกยุค ปัจจุบันและผู้ชมบางกลุ่มยัง โหยหานาฏยศิลป์ ตามจารีตดั้ง เดิม และบางกลุ่มก็โหยหาความแปลกใหม่ที่ยัง ไม่ เคยปรากฏมาก่อนเป็นต้น อย่างไรก็ตาม “ประสบการณ์” ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำ ให้ความสมบูรณ์ของนาฏยประดิษฐ์ชุดนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์เพียงใด เพราะประสบการณ์ในที่นี้จะต้องมาจากนักนาฏยประดิษฐ์และผู้ชม ร่วมกัน นี่จึงอาจเป็นที่มาให้ศิลปินบางกลุ่มในยุคปัจจุบันหันมาสร้างงานนาฏย ศิลป์ตามกระแสสังคม เช่น การเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ การค้า การแพทย์ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ อย่างไรก็ตามการคิดและ ประดิษฐ์ลีลาท่ารำ หรือท่าเต้น สามารถนำสิ่ง ที่ได้จากการพบเห็นมาปรับ ใช้ในผลงานของตนเองได้ ซึ่งจะทา ให้ หลีกเลี่ยงในประเด็นของการออกแบบที่ซ้ำๆ กันของงานที่มีอยู่เดิม ซึ่งหากนักนาฏยประดิษฐ์รุ่นใหม่จะ พิจารณากันได้อย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ ก็จะส่งผลให้เกิดความแปลกใหม่และเกิดความโดดเด่นในผลงาน นาฏยศิลป์อย่างแท้จริง(ธรากร,ม.ป.ท.:๑)

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นอีกหนึ่งจังหวัดซึ่งมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่สามารถแบ่งกลุ่มใหญ่ๆได้จำนวน ๓ กลุ่มด้วยกันคือ วัฒนธรรมไทยกลาง วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง ซึ่งทั้งสามวัฒนธรรมดังกล่าวประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา อีกทั้งจังหวัดอุตรดิตถ์มีวัดอยู่จำนวนมาก และในแต่ละวัดจะมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานและมีความสำคัญ โดยเฉพาะวัดพระแท่นศิลาอาสน์ที่ตั้งอยู่ในอำเภอลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ซึ่งเป็นวัดที่มีชื่อเสียง ประชาชนนิยมมาสักการะทั้งในจังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียง โดยจะจัดงานประจำปีในการนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ในวันเพ็ญ ๑๕ ค่ำเดือน ๓ มาฆบูชา และในพิธีเปิดงานจะมีการแสดงแสง เสียงความเป็นมาของพระแท่นศิลาอาสน์

ผู้วิจัยได้รับผิดชอบจัดการแสดงแสง เสียงในงานดังกล่าวจึงได้คิดสร้างสรรค์การแสดงระบำที่เป็นเอกลักษณ์ใช้เฉพาะในงานการแสดง จึงได้มีการสร้างสรรค์การแสดงขึ้นจำนวน ๑ ชุดการแสดงเพื่อใช้ประกอบการแสดงแสง เสียง นมัสการพระแท่นศิลาอาสน์

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อประดิษฐ์ท่ารำนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จากจินตนาการ
๒. เพื่อใช่เป็นชุดการแสดงที่เหมาะสมในโอการงานต่างๆ
๓. เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้กับผู้ที่สนใจศึกษานาฏศิลป์ท้องถิ่นจังหวัด

๓. วิธีการศึกษา

วิธีการและขั้นตอนการสร้างสรรค์

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์
๒. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น
๓. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนาฏยประดิษฐ์
๔. ประพันธ์เพลงขึ้นใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย
๕. ออกแบบท่ารำจากการรวบรวมข้อมูลและจิตนาการ
๖. ทดลองใช้ท่ารำประกอบเพลงและปรับให้สอดคล้องกับทำนองเพลง
๗. นำนาฏยประดิษฐ์ ออกแสดงเผยแพร่ในการแสดงแสง สีเสียงงานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์และงานต่างๆทั้งในและนอกจังหวัดอุตรดิตถ์
๘. รวบรวมข้อมูลนาฏยประดิษฐ์ทั้งหมดในรูปแบบตำราวิชาการ และภาพวีดีทัศน์ท่ารำ

การเก็บรวมรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยงข้องรวมทั้งลมพื้นที่แหล่งเรียนรู้ชุมชน

๔. ผลการวิจัย

สรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้ประดิษฐ์ท่ารำนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์จากจินตนาการได้จำนวน ๑ ชุดคือระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ ตามแนวคิดการสร้างสรรค์จากตำนานการค้นพบพระแท่นศิลาอาสน์โดยอาศัยหลักฐานภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวิหารวัดพระแท่นสิลาอาสน์ซึ่ง พุทธศาสนาถือเป็นส่วนหนึ่งของคนในอุตรดิตถ์นานมาแล้ว ที่แสดงออกถึงคุณค่าทางด้านจิตใจ และสอด แทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชน ซึ่งพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยกล่อมเกลาจิตใจของประชาชนในอำเภอลับแล และประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ให้เกิดความอ่อนโยน รวมทั้งปลูกฝังให้ทุกคนมี

คุณธรรมจริยธรรม ถึงแม้ว่าจังหวัดมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็ตามแต่ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวิถีชีวิตความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีวัดในการปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนามากมาย และวัดพระแท่นศิลาอาสน์เป็นอีกวัดหนึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชนชาวจังหวัดอุตรดิตถ์ และในทุกๆปีของงาตนนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ จะมีประชาชนเข้าร่วมงานมากมายในการแสดงสมโพชเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญ และในทุกๆปีจะมีการจัดการแสดงพิธีเปิดงานดังกล่าวโดยจะแสดงตำนานาการค้นพบพระแท่นศิลาอาสน์ ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ชุดระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระขึ้น เพื่อใช้ประกอบการแสดง ตำนานการค้นพบพระแท่นศิลาอาสน์ แสดงให้เห็นถึงการบูชาพระแท่นศิลาอาสน์ โดย มีแนวคิดด้านต่างๆดังต่อไปนี้

แนวคิดท่ารำและแนวคิดเพลงประกอบการแสดงระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ ได้แนวคิดและแรงบันดาลใจ จากประวัติศาสตร์ เมืองทุ่งยั้ง ที่มีความเจริญมาพร้อมๆกับ ศรีสัชนาลัย สุโขทัย ซึ่งในสมัยสุโขทัยเมืองทุ่งยั้งถือเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัย จึงต้องได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมของสุโขทัยอย่างปฏิเสธไม่ได้ รวมถึงได้มีการติดต่อกับเมืองลพบุรี ตามหลักฐานจากเอกสารทางฝ่ายล้านนา คือ ตำนานพระธาตุดอยปูภูทับ เมืองลอง และ เมืองแหลมรี ซึ่งบันทึกไว้เมื่อประมาณ พ. ศ. ๒๑๘๑ ก็ได้กล่าวสะท้อนให้เห็นสภาพสัมพันธ์ของเมืองทุ่งยั้งกับลพบุรีไว้อีกด้วย การเรียกเมืองทุ่งยั้งว่ากัมโพชนคร จึงน่าจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับขอมที่เมืองพระนครหรือเมืองลพบุรีอย่างน้อยก็หนึ่งอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเป็นที่มาของท่ารำและเพลงของการแสดงชุดระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ

แนวคิดเครื่องแต่งกาย จากการศึกษาประวัติติศาสตร์และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังรวมทั้งตำนานการค้นพบพระแท่นศิลาอาสน์ อาจกล่าวได้ว่า เมืองกัมโพชนครได้รับอิทธิพลต่างๆตั้งแต่สมัยขอม สมัยสุโขทัยจวบจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงรวมรวมข้อมูลต่างๆแล้วนำมาสร้างชุดการแสดงได้ ด้วยเมืองทุ่งยั้งเป็นเขตการปกครองของอำเภอลับแลในปัจจุบัน จึงได้นำผ้าทอพื้นเมืองลับแลมาเป็นวัสดุหลัก คือผ้าพันอกนอกและผ้านุ่ง ลักษณะการแต่งกายนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังเทวดาที่มานมัสการองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในแบบสมัยสุโขทัยและสมัยลพบุรี ในวิหารวัดพระแท่นศิลาอาสน์ มาเป็นแรงบันดาลใจ

แนวคิดอุปกรณ์ประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดง คือดอกบัวซึ่งดอกบัวชาวไทยจะนิยมนำมาบูชาหรือสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ต่างๆ รวมทั้งในภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวิหารวัดพระแท่นศิลาอาสน์ เหล่าเทวดาได้นำดอกบัวมาบูชาองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระแท่นสิลาอาสน์ถือเป็นตัวแทนขององค์พุทธะที่ควรกราบไหว้บูชา

ซึ่งนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดนี้ได้ใช้เป็นประจำทุกปีสำหรับงานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ รวมทั้งได้มีการนำไปแสดงในงานต่างๆของจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อเป็นการเผยแพร่และในปีการศึกษา ๒๕๖๐ ผู้วิจัยได้นำระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระ เสนอเป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนาข้าราชการครูของสถาบันครุพัฒนาและได้รับพิจารณาให้เป็น หลักสูตรอบรมข้าราชการครูทั่วประเทศเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ รวมทั้งได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงประจำปี ๒๕๖๐ โดยจัดโครงการให้กับโรงเรียนเทศบาลวัดท้ายตลาดและโรงเรียนเทศบาลวัดไผ่ล้อม

๕.อภิปรายผล

จากการศึกษาประวัติศาสตร์จังหวัดอุตรดิตถ์รวมถึงประวัติการค้นพบพระแท่นศิลาอาสน์ และได้มีการจัดงานสมโพชตั้งแต่ ปีพุทธศักราช ๓๐๖ นั้น จะเห็นได้ว่างานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์หรือประเพณี ทำบุญไหว้พระแท่นศิลาอาสน์มีมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว มีผู้มาสักการบูชาทั้งในเทศกาลและนอกเทศกาลตลอดปี พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่า การได้มาสักการบูชาพระแท่นศิลาอาสน์ จะได้รับอานิสงส์สูงสุด และเช่นเดียวกับพระพุทธบาทสระบุรี พุทธศาสนิกชนผู้มีความศรัทธา จะขวนขวายมานมัสการให้ได้ครั้งหนึ่งในชีวิต ด้วยเหตุนี้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ตอนเหนือจังหวัดอุตรดิตถ์ จะพยายามเดินทางมานมัสการ พระแท่นศิลาอาสน์ แม้ว่าหนทางจะทุรกันดารเพียงใดก็ไม่ย่อท้อถอย และเห็นว่า เป็นการได้สร้างบุญกุศลที่มีค่าควร การมานมัสการจะกระทำทุกครั้งที่เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันมาฆบูชา ณ วันเพ็ญ เดือนสาม

งานเทศกาลนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ณ วันเพ็ญ เดือนสาม อันเป็นวันมาฆบูชา จะเริ่มตั้งแต่ วันขึ้น ๘ ค่ำ ถึง วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสาม บรรดาพระภิกษุสงฆ์จะธุดงค์มาปักกลดพักแรมที่บริเวณใกล้วัด เมื่อถึงวันมาฆบูชา เวลาประมาณ ๑๙.๓๐ น. พระภิกษุสงฆ์จะเข้าไปในพระวิหาร แล้วสวดพระพุทธมนต์ มีพระธรรมจักรกัปปวัตตนสูตรเป็นต้น เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ก็ออกมาให้ศีลให้พรแก่ผู้ที่มานมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ในตอนเช้าของทุกวันในระหว่างเทศกาล บรรดาพระสงฆ์ที่ธุดงค์มานมัสการ พระแท่นศิลาอาสน์ จะเดินทางเข้าไปบิณฑบาตตามหมู่บ้าน และบรรดาชาวบ้านจะนำอาหารมาถวายที่วัดอีกเป็นจำนวนมาก เมื่อพระฉันอาหารเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะแบ่งปันอาหารร่วมรับประทานด้วยกัน รวมทั้งผู้ที่เดินทางมานมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ด้วย นับว่าเป็นการทำบุญกลางแจ้งที่ยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี

เนื่องจากวัดพระนอนพุทธไสยาสน์ และวัดพระยืนพุทธบาทยุคล มีอาณาบริเวณอยู่ติดต่อกัน จึงจัดงานประจำปีพร้อมกันกับวัดพระแท่นศิลาอาสน์ เป็นเวลา ๘ วัน ๘ คืน ทำให้พุทธศาสนิกชนที่มาในงานเทศกาลนี้ได้ นมัสการพระบรมธาตุ และพระพุทธบาทด้วย เป็นการได้

นมัสการพระพุทธเจดียสถาน อันเป็นที่เคารพสักการะ ได้ครบถ้วนในโอกาสเดียวกัน ยากจะหาที่ใดเสมอเหมือน

แนวคิดการสร้างนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระตามทฤษฎีการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (creative research)การวิจัยสร้างสรรค์ หรือ การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ หรือ creative research เป็นศัพท์ใหม่ที่ใช้เรียกการค้นคว้าและการอธิบายทางวิชาการในการประกอบสร้างผลงานศิลปกรรมสาขาทัศนศิลป์และนาฏยศิลป์ สำนักงานการอุดมศึกษาให้ความสำคัญเทียบเท่ากับผลงานวิจัยทั่วไป แต่การอธิบายกระบวนการประกอบสร้างตั้งแต่ต้นจนจบให้เห็นเป็นองค์ความรู้ เพื่อเทียบเคียงกับคำอธิบายกระบวนการทำงานวิจัยนั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติก็ประสงค์จะให้ทุนสนับสนุนการวิจัยประเภทนี้ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการแสวงหาและพัฒนารูปแบบมาตรฐานดังกล่าวเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการให้ทุนและการตรวจรับงาน ผู้เขียนบทความซึ่งเป็นกรรมการฯ จึงเสนอความคิดต่อที่ประชุมนี้เพื่อทำประชาพิจารณ์โดยผู้เขียนพัฒนารูปแบบมาจากคำอธิบายกระบวนการออกแบบแล้วแบ่งเป็น ๗ ลำดับ ดังนี้๑. การกำหนดแนวคิด ๒. การออกแบบร่าง ๓. การพัฒนาแบบ ๔. การประกอบสร้าง ๕. การเก็บรายละเอียด ๖. การนำเสนอผลงาน ๗. การประเมินผลทั้ง ๗ ขั้นตอนนี้ย่อมมีรายละเอียดต่างกันไปในแต่ละผลงาน อาจกล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ชุดระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระนั้นได้ผ่านกระบวนการของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (creative research) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้นจะมีผลลัพธ์และรายละเอียดตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๖.ข้อเสนอแนะ

การแสดงด้านนากศิลป์ของจังหวัดอุตรดิตถ์นั้นยังมีน้อยและยังมิได้มีการเก็บรวบรวมให้เป็นระเบียบแบบแผนที่สามารถนำมาเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้นำไปสืบทอดได้มากนัก นาฏศิลป์สร้างสรรค์ระบำกัมโพชบุรีศรีอุตระเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์และเก็บรวบรวมมาเป็นแบบแผนเพื่อให้ง่ายต่อการนำมาสืบทอดให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ สำหรับผู้ที่สนใจด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์

๗. กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ที่ให้การสนับสนุนและอนุเคราะห์เงินทุนในการทำวิจัย

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมผกา ธรรมสิทธ์ คณบดีคณะครุศาสตร์ ที่ให้คำแนะในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์และคณะทำงานวิจัยที่ช่วยทำงานวิจัยจนเกิดผลงานดีๆให้กับจังหวัดอุตรดิตถ์

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้กำลังใจกันเสมอมา รวมทั้งนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์คณะครุศาสตร์ ทุกชั้นปีที่ให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน

คุณค่าและคุณประโยชน์ของวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญุตาบูชาดวงวิญญาณของอาจารย์สรินทร์ อยู่บางผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ตลอดจนครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

บรรณานุกรม

จินตนา สายทองคำ.(๒๕๕๘).นาฏศิลป์ ระบำ ละคร โขน.เจปริ้น. : กรุงเทพมหานคร.

ฉันทนา เอี่ยมสกุล.(๒๕๕๗).นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ (นาฏยวิจิตร) ฉบับปรับปรุง.อ.ก๊ปปี้เซนเตอร์ :กรุงเทพมหานคร.

ฉันทนา เอี่ยมสกุล.(๒๕๕๐).นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ (จินตนาการ).คณะศิลปกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : กรุงเทพมหานคร.

ฉันทนา เอี่ยมสกุล.(๒๕๕๓).ศิลปะการออกแบบท่ารำ (นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์).คณะศิลปกรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี . (๒๕๓๖).สังคีตนิยม ว่าด้วยเรื่องดนตรีไทย ฉบับปรับปรุงแก้ไข ๒๕๓๖ . คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น:ขอนแก่น

ธรีวัฒน ช่างสาน. (๒๕๕๓). นาฏยประดิษฐ์ในวัฒนธรรมการแสดง. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].

ธรรมรัตน์ โถวสกุล (๒๕๔๙) รูปแบบและกระบวนการงานประดิษฐ์ในผลงาน ค้นคว้าริเริ่มทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละครของนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์.มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ประทีป นักปี่ (๒๕๔๘). เอกสารคำสอน วิชา ดนตรีพื้นบ้านไทย. คณะมนุษยสาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร:พิษณุโลก.

พระวินัย สาธร(ถวิล ถาวโร).๒๕๕๕.พิมพ์ครั้งที่ ๕.พี.อ๊อฟเซ็ทอาร์ท :อุตดิตถ์

โมฬี ศรีแสนยงค์.(๒๕๕๕).นาฏยประดิษฐ์รำ ฉุยฉายมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิบูรณ์ บูรณรมณ์.(๒๕๕๑).ตำนานเมืองอุตรดิตถ์.ป.การพิมพ์:อุตรดิตถ์.

ศิลปากร,กรม.(๒๕๔๔).วิพิธทัศนา.เซเว่นพริ้นติ้งกรุ๊ป:กรุงเทพมหานคร.

สงัด ภูเขาทอง . (๒๕๕๓).การดนตรีไทยและเส้นทางเข้าสู่ดนตรีไทย.เรือนแก้วการพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.

สุภาวดี โพธิเวชกุล.(๒๕๓๙).พัฒนาการแม่บทในนาฏศิลป์ไทย.สำนะกพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา:กรุงเทพมหานคร.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์.(๒๕๕๕) เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมวิชาการนานาชาติเรื่อง ASEAN Arts Research : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์.(๒๕๔๓).นาฏศิลป์ปริทรรศน์ โรงพิมพ์ห้องภาพสุธรรม : กรุงเทพมหานคร.

เอกสารวิชาการ เฉลิมพระเกียรติเนื่องในปีกาญจนพิเษก.(๒๕๓๙).อุตรดิตถ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสำหรับเยาวชนและการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น.หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์:อุตรดิตถ์.

อรวรรณ ขมวัฒนา.(๒๕๓๐).รำไทยในศตวรรษที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์.ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโพช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:กรุงเทพมหานคร.

หลักธรรมาภิบาลในภาครัฐกับการแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย
The Good Governance Principle in Government Sector With Liability Solution of Thai Farmers

พูลลาภ จันทร์เฉลิม* พัชรินทร์ อยู่เย็น**

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทยของภาครัฐโดยยึดหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ (๑) หลักนิติธรรม (๒) คุณธรรม (๓) หลักความโปร่งใส (๔) หลักการมีส่วนร่วม (๕) หลักความรับผิดชอบ (๖) หลักความคุ้มค่า มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดการบริหารงานแบบมีประสิทธิภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินให้กับเกษตรกรไทย

ปัญหาต่างๆก่อนที่ภาครัฐจะให้การช่วยเหลือนั้นหากมนุษย์มีความขยันหมั่นเพียรรู้จักรักษาทรัพย์ คบเพื่อนที่ดี และมีชีวิตพอเพียง หรือ สมชีวิตา อันเป็นคำสอนข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนา ที่มุ่งให้มวลมนุษยชาติดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายให้พอเหมาะแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ตกเป็นทาสของกิเลส คือความทะยานอยากจนเกินไป ซึ่งอาจเป็นแนวป้องกันความยุ่งยากในชีวิตและวิกฤตเศรษฐกิจทุกระดับได้เป็นอย่างดี ทำให้ชีวิตมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก หน่วยงานของภาครัฐบริหารงานโดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น และการส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของมนุษย์ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์นั้น ต้องมีหลักธรรมาภิบาลที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุข อันจะนำไปสู่การแก้วิกฤตเศรษฐกิจหรือความยากจนรวมถึงปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทยได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล, ปัญหาหนี้สิน, เกษตรกร

Abstracts

This article presents the guidelines for solving the liability problems of Thai farmers in the government sector by applying good governance principles

---

* หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail: P_chanchaloem@hotmail.com

** หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

which are following 1) Rule of Law 2) Morality 3) Transparency 4) Participation 5) Accountability 6) Efficiency/Value for money to apply in administration and development in order to create effective management with relevant agencies which is agricultural cooperatives to solve liability problems for Thai farmers. Various problems before the government gives that help if human beings are diligent and know how to keep their property, to make good friends and have a sufficient life or living economically which is one of the teachings in Buddhism that aims to make mankind live a simple life, not extravagant, spend money appropriates with their income and do not be a slave of desire which may be a good way to prevent difficulties in life and economic crisis at all levels, making life immune to the rapidly changing world. Government agencies manage the operations based on good governance to solve corruption problems and promoting agriculture in accordance with the sufficiency economy. Create the existence and practice of human beings at all levels, from family level to community level and finally to state level.
Keywords : Good governance, Liability problems, Thai farmers

๑. บทนำ

ประชากรในประเทศไทยจำนวนมากมีอาชีพทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การประมง การเลี้ยงสัตว์ การทำนา และทำไร่ เกษตรกรดังกล่าวมีฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวยากจน คือ ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำลงเรื่อยๆ ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพการเกษตรมีรายจ่ายมากว่ารายรับ เป็นผลทำให้เกษตรกรเกิดเป็นหนี้สินทั้งในระบบสถาบันการเงิน และหนี้สินนอกระบบสถาบันการเงิน เมื่อเป็นเช่นนี้ เกษตรกรทุกคนก็ต้องดิ้นรนหาทางออกให้กับการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนั้น เกษตรกรได้ประสบกับภัยธรรมชาติ มีน้ำท่วมที่ทำกิน ที่ดินแห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร และซ้ำเติมอีกคือปัญหาสังคมเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองภายในประเทศที่มีความเห็นแตกต่างกันแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย มีการประท้วงเรียกร้องสิทธิทางการเมืองด้วยการปิดถนน ปิดสถานที่ราชการ สร้างความเดือดร้อนให้ผู้คนทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้เกษตรกรทุกพื้นที่ได้รับผลกระทบอย่างแสนสาหัสทั่วหน้ากัน

๒. ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย

ความยากจนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีมานานในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายทั่วโลกความยากจน ตามคำนิยามที่เคยใช้กันมาตั้งแต่ในอดีต มักพิจารณาถึงระดับรายได้หรือ

ฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้เป็นตัวเงินเพียงพอกับการดำรงชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับกันในแต่ละสังคมมากน้อยเพียงใด ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้วัดความยากจนจึงนิยมใช้ตัวชี้วัดที่สำคัญ (key performance indicator: KPI) ด้านรายได้หรือรายจ่ายของบุคคลหรือของครัวเรือนมากกว่าตัวชี้วัดอื่นๆ โดยธนาคารโลกและนักเศรษฐศาสตร์ผู้สนับสนุนแนวทางการพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมตะวันตกเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการวัดความยากจนของประเทศจากรายได้ต่อหัว เพื่อวิเคราะห์ว่ามีรายได้เพื่อซื้อสินค้าและบริการพอยังชีพหรือไม่ ประเทศใดที่มีรายได้ต่อหัวโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอัตราที่กำหนดถือว่าเป็นประเทศยากจน บุคคลใดที่มีรายได้ต่ำกว่าระดับรายได้ในการยังชีพก็ถือว่าเป็นคนยากจน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นิยามความยากจนที่ครอบคลุมแทบทุกมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งทางด้านจิตลักษณะโดยมีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) จนเงิน ๒) จนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓) จนทางสังคม ๔) จนทางการเมือง ๕) จนการศึกษา ๖) จนทางวัฒนธรรม และ๗) จนทางจิตวิญญาณ ไร้สิ่งยึดมั่นทางจิตใจ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนกรมการพัฒนาชุมชน ได้ให้คำจำกัดความความยากจนในมุมมองทางด้านรัฐศาสตร์ คือ ความไม่เสมอภาคได้แก่ความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และการเมือง ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม เช่น การขาดการศึกษา ได้รับการศึกษาน้อย การขาดทรัพยากร ขาดที่ดินทำกิน หรือข่าวสารความรู้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการมีภาวการณ์พึ่งพาสูงและไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐและความช่วยเหลือต่างๆ ของรัฐ ซึ่งสภาวะเหลื่อมล้ำมีผลต่อการขาดโอกาสในการปรับเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมของบุคคล และก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมา ซึ่งมีสาเหตุหลักๆ ดังนี้

๑. สาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล ตัวแปรของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อหนี้สินและความยากจนในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ได้แก่ ปัญหาทางการศึกษาของประชากรโดยพบว่า ประชากรที่ยากจนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย สำเร็จการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า อ่านหนังสือไม่ออก จึงขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ขาดทักษะที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ยังทำให้การส่งเสริมและการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และวิทยาการต่างๆ แก่ประชาชนในชนบทของภาครัฐไม่บรรลุผลเท่าที่ควร จนกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนจนในภาคชนบทไทย สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งได้ข้อสรุปในประเด็นเดียวกันที่กล่าวถึงความยากจนของคนจนว่า มีสาเหตุมาจากภูมิหลังของตนเองและครอบครัว คือ ไม่รู้หนังสือ มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพต่ำ รวมทั้งการไม่มีความรู้และความสามารถหรือทักษะเฉพาะในการทำงานนอกเหนือจากอาชีพการเกษตร ซึ่งถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงไม่สามารถเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้สูงกว่าอาชีพการเกษตรได้ ทำให้ครอบครัวต้องตกเป็นหนี้สินตามมา

๒. สาเหตุจากปัจจัยจิตลักษณะ ปัจจัยทางด้านนิสัยหรือพฤติกรรมของบุคคลและสมาชิกในครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อความยากจนของคนจน ได้แก่ ความเกียจคร้าน ติดอบายมุข เช่น เล่นการพนัน ติดสุรา เที่ยวโสเภณี ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ฯลฯ ทำให้ตนเองและสมาชิกในครอบครัวต้องตกเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว สอดคล้องกับรายงานผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ซึ่งได้อธิบายถึงสาเหตุของความยากจนจากพฤติกรรมส่วนบุคคลของชาวชนบท ว่าเกิดจากการติดอบายมุข ขาดความรอบคอบในการใช้ชีวิต เลียนแบบการบริโภคสิ่งฟุ่มเฟือยต่างๆปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของเกษตรกรในชนบทส่วนหนึ่งมีสาเหตุเชิงพฤติกรรมจากการกู้ยืมเงินแล้วใช้จ่ายเงินไปในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เช่น จัดงานบุญ งานกุศล ซื้อสิ่งเสพติดและอบายมุข ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์สี ตู้เย็น โทรศัพท์ มือถือและรถจักรยานยนต์ ฯลฯ รวมทั้ง การนำไปใช้คืนหนี้สินเดิมแก่เจ้าหนี้เงินกู้ในและนอกระบบ ซึ่งเป็นพฤติกรรมผลัดผ้าขาวม้า หรือหมุนหนี้ แทนการลดรายจ่ายและเพิ่มการออมเพื่อลดภาระหนี้

๓. สาเหตุจากปัจจัยทางสังคม มีกลุ่มนักวิชาการได้ให้มุมมองถึงสาเหตุของความยากจนว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต ดังกรณีที่มาของคนจนในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่คนส่วนใหญ่ผลิตเพื่อกินเพื่อใช้นั้น คนในหมู่บ้านมิได้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมากนัก คนที่ถูกจัดว่ายากจนส่วนใหญ่จะมาจากความด้อยโอกาสทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น มาจากชาติพันธุ์หรือภูมิหลังทางสังคมที่ถูกจัดว่าเป็นพวกด้อยโอกาสทุกประเภท ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับ หรือกลายเป็นกลุ่มคนยากจนในสถานการณ์บางอย่าง เช่น เกิดมาพิการ ผู้ประสบภัยธรรมชาติหรือภัยพิบัติต่างๆ กลุ่มชาวเขา กลุ่มศาสนาที่ไม่เน้นความมั่งคั่ง

๔. สาเหตุจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่ผ่านมาประชากรในประเทศกำลังพัฒนาประสบปัญหาความยากจนจากปัญหาหนี้สินที่สะสมมานาน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีข้อจำกัดเรื่องคุณภาพและขนาดของที่ดินการเกษตรซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของครัวเรือน ประกอบกับความจำกัดในเรื่องความรู้ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพดิน ตลอดจนความรู้ในการปลูกพืชที่เหมาะสม และข้อจำกัดด้านการตลาด รวมทั้งความมานะอดทน เกษตรกรจึงมีรายได้น้อยไม่เหลือพอที่จะชำระหนี้ ทำให้ไม่มีโอกาสที่จะปลอดหนี้สินและเป็นไทได้เลย สอดคล้องกับข้อมูลทางวิชาการด้านการพัฒนาชนบทซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรขนาดเล็กของไทยแล้ว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ตกเป็นหนี้ เนื่องจากครัวเรือนมีที่ดินการเกษตรขนาดเล็กจึงมีรายได้น้อย ไม่มีเหลือที่จะนำมาใช้หนี้ ประกอบกับราคาของผลผลิตการเกษตรตกต่ำ ไม่แน่นอน ความสามารถของเกษตรกรในการเพิ่มรายได้จึงลดน้อยลง

๕. สาเหตุจากการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐ ในอดีตปัจจัยที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างภาระหนี้สินให้กับเกษตรกรโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรชั้นเล็กและยากจน คือ การเข้าร่วมในโครงการพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล ปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จจนต้องเลิกล้มโครงการ นอกจากนั้นยังต้องมีภาระหนี้สินติดตัวกว่าจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือหน่วยที่รับผิดชอบก็ล่วงเลยมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นประเด็นให้มีการ

เคลื่อนไหวทางการเมือง มีการเดินขบวนเรียกร้อง เพื่อขอ ปรับ-ลด-ปลดหนี้ให้แก่เกษตรกรตามโครงการ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว อันเป็นผลพวงมาจากนโยบายรัฐและการดำเนินงานที่ผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง จึงมีนัยยะที่แสดงให้เห็นว่า หนี้สินของเกษตรกรในชนบทยังดำรงอยู่ในสภาพที่รุนแรงเช่นเดียวกับสภาพก่อนมีโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือมีบางส่วนที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ โดยมีสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายใน (internal factors) และปัจจัยแวดล้อมภายนอก (external factors) หลายประการ ดังต่อไปนี้ (วิทยา เจียรพันธุ์, ๒๕๕๔: ๓๕)

ประการที่หนึ่ง ในอดีตนอกจากเกษตรกรจะมีหนี้สินเดิมอันเป็นภาระหนักอยู่ก่อนแล้ว ยังมีหนี้สินที่เกิดขึ้นใหม่จากหน่วยงานและสถาบันการเงินของรัฐที่ได้นำนโยบายประชานิยมไปสู่การปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือประชาชนระดับฐานราก ซึ่งที่ผ่านมาสถาบันการเงินของรัฐมุ่งแข่งขันในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้คนยากจน ทั้งในภาคเมืองและภาคชนบทกู้ยืมในรูปแบบต่างๆ

ประการที่สอง เกษตรกรส่วนหนึ่งมีขีดความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ แต่กลับมีพฤติกรรมที่จะไม่ชำระหนี้หรือมีความพยายามบิดพลิ้วที่จะไม่ชำระหนี้เงินกู้ ทั้งนี้เนื่องจากได้รับการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่ถูกต้องจากแนวนโยบายหาเสียงของพรรคการเมืองจากผู้นำกลุ่มเกษตรกร หรือจากนักพัฒนาองค์กรเอกชน (บางกลุ่ม/บางคน) โดยมีการปลุกระดมให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขอปลดหนี้ของเกษตรกรทั่วประเทศ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวแล้วข้างต้นโดยอาศัยสถานการณ์ของกลุ่มที่ไม่มีศักยภาพจะชำระหนี้มาเป็นเงื่อนไขในการเจรจาต่อรอง

ประการที่สาม ปัญหาของภาครัฐจากการนำนโยบายฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพต่างๆ ของประชาชนในชนบทไปสู่การปฏิบัติ (Policy implementation) ปรากฏว่ามีการดำเนินการที่ซ้ำซ้อนล่าช้า และไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่ยากจนในชนบทที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ รวมทั้งคำแนะนำทางวิชาการที่จำเป็นต่างๆ

ประการที่สี่ ขาดการติดตาม กำกับ แนะนำ การประกอบอาชีพ การใช้สินเชื่อและการออมเงินของเกษตรกรและสมาชิกในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจากเจ้าหน้าที่และพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบเท่าที่ควร

ประการที่ห้า สืบเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ภาครัฐจึงได้ใช้แนวคิดในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจมหภาคโดยการขยายอำนาจซื้อโดยรวม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการกระตุ้นให้ภาคประชาชนโดยเฉพาะในภาคชนบท เร่งการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของครัวเรือนให้เพิ่มสูงขึ้น เพื่อส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตตาม คนยากจนส่วนใหญ่จึงถูกครอบงำด้วยกระแสบริโภคนิยม

ทั้งนี้ ผลกระทบที่เกี่ยวกับนโยบายการชำระหนี้ของเกษตรกรไทย เกษตรกรลูกค้าส่วนหนึ่งก็มีปัญหาหนี้สินที่เป็นภาระหนัก รุนแรง และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากปัญหาที่สะสมเรื้อรังมานาน ไม่สามารถคิดได้ว่าจะเปลี่ยนไปทำอาชีพอะไร ไม่มีทุน ปัญหาความเจ็บป่วย

หากแนะนำให้นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ก็เป็นหลักการที่ดี แต่เหมาะสำหรับคนที่มีภาระหนี้น้อย หากบางคนมีหนี้มาก การผลิตตามระบบเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มีรายได้เป็นตัวเงินมากพอที่จะชำระหนี้ เมื่อศึกษาถึงที่มาของปัญหาหนี้สิน จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีปัญหาหลายประการ เช่น ๑) ความยากจนตั้งแต่กำเนิด ๒) ลักษณะนิสัยส่วนตัวได้แก่ เกษตรกรมีความต้องการบริโภคตามแบบอย่างของผู้ที่มีรายได้มากกว่าโดยไม่มีความพอประมาณไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเองใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่สมควร ๓) ระดับการศึกษา ๔) ภาระทางครอบครัว ๕) วิถีชีวิตและความเชื่อ ๖) ความล้มเหลวจากการลงทุน นอกจากนั้น เมื่อวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ก็คงมีสถานการณ์หนี้สินอยู่ ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาหนี้สิน เมื่อศึกษาถึงที่มาของปัญหาหนี้สิน จะเห็นได้ว่า แหล่งเงินทุนที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบ คือ การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่าย, เมื่อกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบจนเต็มวงเงิน, แหล่งเงินกู้บางแห่งให้กู้เงินไม่ตรงกับประเภทของการผลิต ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เกี่ยวกับระบบการผลิต ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ก็คงมีสถานการณ์หนี้สินอยู่ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาระบบการผลิต เมื่อศึกษาถึงที่มาของการแก้ไขปัญหาระบบการผลิต จะเห็นได้ว่า เน้นการผลิตเพื่อขาย ขาดความรู้และข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ, ต้นทุนการผลิตสูง แรงงานที่มีอยู่ถึงนำไปใช้ก็ไม่ได้ผลตอบแทนคุ้มค่า, เน้นปลูกพืชเพียงชนิดเดียว ด้วยเหตุผลด้านการตลาด, ระบบการผลิตพึ่งพาธรรมชาติมาก เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ มีปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำประกอบกับการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและน้ำ

สรุปได้ว่า สถานการณ์หนี้สินของเกษตรกรไทยดังกล่าวข้างต้นเป็นการบ่งบอกถึงเหตุที่ต้องการให้มีการวิเคราะห์วิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินเกษตรกรไทย เป็นสาเหตุสำคัญของความยากจน ทั้งนี้ หนี้สินดังกล่าวน่าจะมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและจิตลักษณะ รวมทั้งปัจจัยทางสังคม ซึ่งเป็นข้อจำกัดทำให้เกษตรกรไม่สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในสังคมได้ ประกอบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญทำให้เกษตรกรและสมาชิกในครัวเรือนต้องดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก ตลอดจนปัจจัยจากการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐเพื่อหวังผลประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งภาครัฐในฐานะผู้ให้และประชาชนในฐานะผู้รับ เป็นมูลเหตุซ้ำเติมให้เกษตรกรในชนบทประสบปัญหาหนี้สินและความยากจนมากยิ่งขึ้น

๓. หลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญหลายประการ แล้วแต่วัตถุประสงค์ขององค์กรที่นำมาใช้ หลักการที่มีผู้นำไปใช้เสมอคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมุ่งฉันทามติ การมีสำนึกรับผิดชอบ ความโปร่งใส การตอบสนอง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ความเท่าเทียมกันและการคำนึงถึงคนทุกกลุ่มหรือพหุภาคีและการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๕๘ : ๗)

๑. หลักธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบ ๖ ประการดังนี้

๒. หลักนิติธรรม

๓. หลักคุณธรรม

๔. หลักความรับผิดชอบ

๕. หลักความคุ้มค่า

๖. หลักความมีส่วนร่วม

๗. หลักความโปร่งใส

หลักของนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นกรอบและกติกาของสังคม ถ้าผู้มีอำนาจในระบบราชการ ข้าราชการ บุคลากรจะใช้กฎหมายตามอำเภอใจเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง มากกว่าเพื่อประชาชนโดยรวม กฎหมาย กฎระเบียบต่างๆจะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี

หลักคุณธรรม คือการยึดมั่นในคามถูกต้อง มีคุณธรรม เช่น ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน เคารพในสิทธิของผู้อื่น

หลักความรับผิดชอบ คือความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบชอบต่อประชาชนและสังคม มีความกระตือรือร้นในการทำงาน คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนที่พึงได้รับ

หลักความคุ้มค่า เป็นหลักการสร้างจิตสำนึกของข้าราชการ ของหน่วยงานในการใช้อำนาจที่มีอยู่ให้คุ้มค่า มุ่งหวังเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนปละรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ลดขั้นตอนในการทำงานและการให้บริการประชาชน เพื่อความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

หลักความมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานของภาครัฐได้ การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชนสามารถเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารที่เกิดการพัฒนาได้

หลักความโปร่งใส เป็นหลักความโปร่งใสเป็นการสร้างความพึงพอใจในการบริหารงานและการปฏิบัติราชการของรัฐ จากประชาชน ซึ่งในการทำงานของระบบราชการนั้น มีความโปร่งใสประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลนั้นได้ ความโปร่งใสจะแสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานราชการของไทย

๔. ประวัติความเป็นมาสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร รวมกันจัด ตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น สหกรณ์การเกษตรแห่งแรกได้จัดตั้ง

ขึ้นในปี พงศ. ๒๔๕๙ ชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นสหกรณ์ การเกษตรชนิดไม่จำกัด มีขนาดเล็กในระดับหมู่บ้านตั้งขึ้นในหมู่เกษตรกรที่มี รายได้ต่ำและมีหนี้สินมากมีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน ๑๖ คน ทุนดำเนินงาน จำนวน ๓,๐๘๐ บาท เป็นค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน ๘๐ บาท และเป็นทุนจากการกู้แบงก์สยามกัมมาจล (ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน) จำนวน ๓,๐๐๐ บาทวัตถุประสงค์ สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จากการกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ ทำให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีที่ดินทำกินมากกว่าเดิม ทั้งในรับความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิต ตั้งแต่การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การใช้ปุ๋ย การใช้ยางปราบศัตรูพืชการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ผลิตผล ที่ได้จึงเป็นไปตามความต้องการ

๕. การจัดการปัญหาหนี้ของเกษตรกรไทย

หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเกษตรกรตามแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า เมื่อศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่า ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัวโดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานเทียบได้กับขั้นตอนที่ ๑ มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภคและมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำจะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดิน ส่วนอื่นๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในหลักการขั้นตอนที่ ๑ เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม อีกประการหนึ่ง ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมตามหลักการขั้นตอนที่ ๒ เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการทำธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่างๆ มีความพอเพียงตามขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตนซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้นๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง นอกจากนั้น ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมตามหลักการขั้นตอนที่ ๓ ส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับ

องค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัยเป็นต้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียนแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ในที่สุด (วัสนัย ผุสดี, ๒๕๕๑: ๓๒)

การที่บุคคลจะให้ฐานะมีชีวิตที่มั่นคง และมีชีวิตที่เป็นสุขได้นั้น ก็ต้องเลี่ยงอบายมุขให้ได้ มีกรณีศึกษาที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ในตอนท้ายของพระพุทธพจน์ข้างต้น เพราะอบายมุขนั้น ล้วนเป็นส่วนเกินของชีวิตและนำพาชีวิตให้มัวเมา จนต้องเสียหาย เสียศูนย์และสูญเสียในที่สุด ด้วยว่าการเป็นนักเลงเที่ยวผู้หญิงก็ดี เป็นนักเลงดื่มสุราก็ดี เป็นนักเลงเล่นการพนันก็ดี คบคนชั่วเป็นมิตรก็ดี ล้วนเกินมาจากตัณหาซึ่งมีอวิชชาเป็นมูลรากและมีความทุกข์เป็นดอกผล ทุกท่านผู้หวังความเจริญจึงควรหลีกเว้นให้ไกล ดุจหลีกหนีอสรพิษที่มีพิษร้าย ไม่ควรเข้าใกล้ ไม่ควรส้องเสพโดยเด็ดขาด บุคคลควรจะหันมาทำความศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ชัดเจน เพื่อหาทางแก้ปัญหาไขและนำไปประพฤติปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในยุคปัจจุบันจะได้ยินคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง หรือชีวิตพอเพียง จึงเป็นโอกาสที่ดีที่บุคคลควรจะได้เลือกวิธีทางดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง เมื่อประสบกับวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ที่สำคัญหากทุกคนจับประเด็นสำคัญของการดำเนินชีวิตทั้งในแง่เป้าหมาย และวิธีการได้ คือ มีความสันติสุขเป็นเป้าหมาย มีหลักการดำเนินชีวิตที่พอเพียงตามแนวพุทธศาสนา เป็นวิธีการที่อาศัยสันโดษเป็นพื้นฐาน อาศัยทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นกระบวนการ และอาศัยการเว้นจากอบายมุขทุกชนิดเป็นกำแพงกั้นความเสื่อม เมื่อบุคคลทำได้เช่นนี้เชื่อแน่นอนว่า ความสุขความเจริญจะเกิดขึ้นแก่บุคคลและสังคมอย่างไม่ต้องสงสัย ส่วนการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (วัสนัย ผุสดี, ๒๕๕๑: ๑๓)

๑. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจังดังพระราชดำรัสว่า ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง

๒. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพของตนเป็นหลักสำคัญ

๓. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีตซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่าความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือ ด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น

๔. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางในชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ให้ความชัดเจนว่า การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง

เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตัวเอง

๕. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งยั่วกิเลสให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดิน พระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาทว่า พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอพยายามรักษา และเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น ทรงย้ำเน้นว่าคำสำคัญที่สุดคือคำว่าพอ ต้องสร้างความพอที่สมเหตุสมผลให้กับตัวเองให้ได้และเราก็จะพบกับความสุข

อีกประการหนึ่ง แนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกรตามแนวพระราชดำริ (วัสนัย ผุสดี, ๒๕๕๑: ๑๔) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการสมัยใหม่ ความสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็น อยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่ายโดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไก่ ไม้ผล พืชผัก ประการที่สองเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้านทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรมการแปรรูปอาหารการทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้วเกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุกๆด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อมๆ กับสภาวการณ์ด้านการกระจาย รายได้ที่ดีขึ้น ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่นๆด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชนความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

๖. สรุป

พอรู้หลักสำคัญของธรรมาภิบาล คงจะเริ่มอยากรู้กันแล้วว่าจะสร้างธรรมาภิบาลให้มีขึ้นได้อย่างไร จริง ๆ แล้วไม่ใช่เรื่องยาก ธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ด้วยความร่วมมือกันระหว่างส่วนต่าง ๆ ในสหกรณ์ ขณะเดียวกันโดยที่สมาชิกส่วนใหญ่ของสหกรณ์จะ มีฐานะทางเศรษฐกิจและระดับความรู้ความสามารถในเชิงธุรกิจด้อยกว่าผู้ถือหุ้นหรือผู้บริหารของธุรกิจ รูปแบบอื่นในภาคเอกชน ดังนั้น จึงมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนและกำกับดูแลอีกทางหนึ่งด้วย ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

แต่สิ่งสำคัญคือ ธรรมาภิบาลที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงนั้น สมาชิกต้องเอาใจใส่ในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสหกรณ์ รวมทั้งคณะกรรมการสหกรณ์ต้องเห็นความสำคัญของการที่สหกรณ์จะมีธรรมาภิบาล และเริ่มสร้างให้มีธรรมาภิบาล เพื่อการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ของประเทศไทยที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการแข่งขันด้านการผลิตสิ่งของเครื่องใช้เป็นจำนวนมากมีการส่งเสริมให้ประชาชนใช้วัตถุอำนวยความสะดวกสบายและปรนเปรอความสุขของตน ก่อให้เกิดลัทธิ วัตถุนิยมก่อให้เกิดหนี้สินจำนวนมากมาย ลัทธินี้เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจในลักษณะที่ทำให้สังคมเป็น สังคมบริโภคนิยม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ลำบากเพิ่มมากขึ้น ความเชื่อที่ว่าการส่งเสริมความสุข โดยการปรนเปรอทางวัตถุจึงเป็นการเพิ่มความทุกข์ อย่างปฏิเสธไม่ได้ แนวคิดเศรษฐกิจเชิงพุทธ จึงเป็นแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาความทุกข์ ที่สังคมไทยเผชิญอยู่ ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านได้สอนหลักธรรมเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้มากมาย เช่น ทิฏฐธัมมิกัตถะ เป็นข้อปฏิบัติสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้มีทรัพย์สินเงินทองพึ่งตนเองได้ ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร การรู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ การคบเพื่อนที่ดี และการมีความเป็นอยู่พอดี

บรรณานุกรม

ถวิลวดี บรีกุล. **ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่**.นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) . (๒๕๕๓). **ธรรมนูญชีวิต.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (๒๕๕๒). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิทยา เจียรพันธุ์. (๒๕๕๔). **หนี้สินเกษตรกรไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วัสนัย ผุสดี. (๒๕๕๑). **การดำเนินงานศูนย์บริการเทคโนโลยีการเกษตร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สมพร สุขเกษม. (๒๕๕๒). **ความจริงของชีวิต.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน
The Service Quality of Nakhon Sawan City Municipality, According to People's Perception

ปิยณัฐ จันทร์เกิด*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน และเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน จำแนกตามอาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ ที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๖๐ ปี จำนวน ๔๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ one-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า

๑. การให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชนโดยรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก

๒. คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ไม่มีความแตกต่างกันตามการรับรู้ของประชาชนเมื่อจำแนกตามอาชีพ แต่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน โดยคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์โดยรวม ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, การรับรู้ของประชาชน

---

* New Public Management, Nakhon Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) study the quality of service provided by Nakhon Sawan Municipality and 2) compare the service quality of Nakhon Sawan Municipality according to public perception classified by occupation and monthly income levels. The samples used were the people living in Nakhon Sawan municipality. The instrument used for data collection was a questionnaire with the reliability alpha of 0.828. The statistics used for data analysis were: frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, pairwise difference test, and Scheffe's test.

The research found that

1. The quality of service of Nakhon Sawan Municipality showed that the service of Nakhon Sawan Municipality as perceived by the public as a whole is at the highest level. In the aspects of response to the customer, confidence in service recipients, and reliability the quality of service is at the highest level. The concrete aspect of the service, and the knowledge and understanding of service recipients, and quality of service is at a high level.

2. For quality of service of Nakhon Sawan Municipality, there were no differences in perceptions among people when classified by occupation. However, there are differences when classified by monthly income level. By the quality of service of the municipality of Nakhon Sawan, overall, the tangible service, confidence in the recipient, to know and understand the service, there was a statistically significant difference at the .001 level. In response to service, there were statistically significant differences at the .01 level. And for reliability, there were statistically significant differences at the .05 level.

Keywords: The Service Quality, According to People's Perception

๑.บทนำ

เทศบาลนครนครสวรรค์ เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย และกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุน และเงินจากการจัดสรรภาษี และอากร เพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ระบุไว้ ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๔๒, น. ๕; อ้างถึงในโกวิทย์ พวงงาม, ๒๕๕๐: ๑๒๕) ทั้งนี้ที่ผ่านมา

เทศบาลนครนครสวรรค์ต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและคุณภาพการบริหารที่มอบให้กับประชาชนให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่สุด จึงทำการวิเคราะห์ปัจจัยและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนา เพื่อที่จะนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาวางแผนพัฒนา โดยผลการวิเคราะห์พบข้อมูลปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) ปัญหาด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม คือ ปริมาณขยะมูลฝอยไม่สามารถจัดเก็บได้ทั่วถึง การจัดทำฐานข้อมูลประชากรด้านสุขภาพยังไม่ครอบคลุม และเป็นปัจจุบัน ๒) ปัญหาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ คือ การจัดการศึกษาของเทศบาลนครนครสวรรค์ระดับปฐมวัยยังขาดการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นักเรียนระดับขั้นพื้นฐานขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ มารยาท เยาวชนขาดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และละเลยวัฒนธรรมแบบไทย ขาดการสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับหน่วยงานอื่นๆ ๓) ปัญหาด้านสวัสดิการสังคมและชุมชน คือ ประชาชนมีรายได้น้อยมีประมาณร้อยละ ๒๕ จะอยู่กันอย่างแออัดหนาแน่น ไม่ถูกสุขลักษณะในที่เช่า หรือที่บุกรุกทั้งที่รัฐและเอกชน และรวมตัวกันอยู่จนเป็นชุมชนแออัด ขาดแคลนที่พักผ่อนที่เด็กเล่นออกกาลังกาย และยังเป็นปัญหาด้านโจรกรรม ยาเสพติดซึ่งต้องรับการแก้ไขโดยด่วน ๔) ปัญหาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการท่องเที่ยว คือ พื้นที่ว่างของเมืองลดน้อยลงเป็นผลให้เกิดภาวะเสื่อมโทรมภายในเมือง เกิดภูมิทัศน์ที่ไม่สวยงาม เกิดการใช้ที่ดินแบบกระจัดกระจาย ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้งด้านถนน ที่คอนกรีตเสริมเหล็กไม่ได้มาตรฐานและไม่ครอบคลุมพื้นที่ มีแสงสว่างจากไฟฟ้าสาธารณะบนถนนในเขตเทศบาล ซึ่งยังกระจายไปไม่ทั่วถึง และด้านการวางท่อระบายน้าก็ยังมีไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่วนระบบการขนส่งมวลชนในเมืองก็ยังไม่เป็นระบบมาตรฐาน ๕) ปัญหาด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง คือ ปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งการเพิ่มขึ้นของคดีประทุษร้าย ต่อชีวิตร่างกาย และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ๖) ปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ดี คือ มีการบริหารงานที่ล่าช้า ขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ขาดการความคิดริเริ่มในการดำเนินการ ตลอดจนบุคลากรขาดความรู้ความสามารถและความชำนาญ เป็นผลมาจากคณะผู้บริหารฝ่ายการเมือง พนักงานของเทศบาล และประชาชนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และการตรวจสอบ การบริหารงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ (เทศบาลนครนครสวรรค์. กองวิชาการและแผนงาน, ๒๕๖๐: ๔๖-๕๐)

เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เทศบาลนครนครสวรรค์จึงดำเนินการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อการจัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับท้องถิ่น และเกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด และทุกหน่วยงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ ก็เร่งดำเนินการตามแผนและยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ดังนั้นเพื่อให้ทราบผลการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นว่าบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่นั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งที่จะประเมินคุณภาพการให้บริการของเทศบาล เพื่อตรวจสอบว่าการให้บริการที่ดำเนินการในปัจจุบันประชาชนได้รับการบริการที่มีคุณภาพอยู่ในระดับใด มีปัจจัยหรือปัญหาอุปสรรคใดที่ทำให้การบริการประชาชนของเทศบาลนครนครสวรรค์ ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางในส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในเทศบาลนครนครสวรรค์อีกทางหนึ่ง

๒.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน จำแนกตามอาชีพ และรายได้ต่อเดือน

๓.วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน ๘๕,๓๕๒ คน (งานทะเบียนราษฎร์ ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐) กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ ที่มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๖๐ ปี จำนวน ๔๐๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling)

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชน มีข้อคำถาม ๕ ด้านได้แก่ ๑) ความเป็นรูปธรรมของบริการ ๒) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ ๓) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ๔) การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และ ๕) การรู้จัก และเข้าใจผู้รับบริการ รวมทั้งหมด ๓๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการแต่ละหน่วยงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ หน่วยงานละ ๕๐ ตัวอย่าง ประกอบด้วย ๖ สำนัก ๒ กอง รวม ๘ หน่วยงาน

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

๓.๔.๑ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ

๓.๔.๒ คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓.๔.๓ เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way analysis of Variance)

๔. สรุปผลการวิจัย

๔.๑ คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ซึ่งมีคุณภาพการให้บริการ

ระดับมากที่สุดทั้ง ๓ ด้าน ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก

๔.๑.๑ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีหน่วยบริการฉุกเฉิน เช่น รถรับส่งผู้ป่วยฉุกเฉิน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ มีป้ายประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการบริการหรือป้ายบอกจุดบริการต่างๆ ชัดเจน

๔.๑.๒ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ พนักงานเทศบาลมีความชำนาญในการให้บริการ สามารถชี้แจง/ตอบคำถามได้ชัดเจน หรือให้คำแนะนำแก้ไขปัญหาได้ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ เทศบาลให้บริการประชาชนด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ไม่มีการเรียกสินบน

๔.๑.๓ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ เทศบาลมีรูปภาพแสดงตัวอย่างขั้นตอนการติดต่อรับบริการจากเทศบาลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ พนักงานเทศบาล บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว และฉับไว ไม่ต้องรอนาน

๔.๑.๔ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มาตรฐานการให้บริการของเทศบาลเป็นที่ยอมรับของประชาชน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ พนักงานเทศบาลมีความเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการในแต่ละรายอย่างเท่าเทียมกัน

๔.๑.๕ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ พนักงานเทศบาลมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ พนักงานเทศบาลยอมรับคำติชม พร้อมรับคำติชมไปปรับปรุงแก้ไข ด้วยท่าทีที่เต็มใจ และพนักงานเทศบาลให้บริการด้วยถ้อยคำ กิริยาท่าทางที่สุภาพ ใจเย็นเป็นกันเอง

๔.๒ การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน เมื่อจำแนกตามอาชีพและระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า

๔.๒.๑ คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ไม่มีความแตกต่างกัน ตามการรับรู้ของประชาชน เมื่อจำแนกตามอาชีพ

๔.๒.๒ คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ มีความแตกต่างกัน ตามการรับรู้ของประชาชน เมื่อจำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชนโดยรวม มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการที่ประชาชนรับรู้ว่าการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะเทศบาลนครนครสวรรค์ มีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการบริการจัดการที่ดี โดยมีนโยบายเกี่ยวกับการบริการประชาชนดังนี้ ๑) พัฒนา

ระบบงานให้ บริการ งานรักษาความสงบปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้าน เมือง โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการติดตั้งกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุมทั่วเขตเทศบาล การให้บริการระบบอินเตอร์เน็ตไร้สาย โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ๒) พัฒนาบุคลากร สถานที่ปฏิบัติการ เครื่องมือเครื่องใช้ให้มีประสิทธิภาพ ๓) ส่งเสริมการบริหารจัดการภายในเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเทศบาลนครนครสวรรค์เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพคือ มีคณะผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน พร้อมทั้งมี นโยบายที่ชัดเจนสามารถนาไปปฏิบัติได้จริง สอดรับกับมีโครงสร้างทางการบริหารจัดการและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ตลอดจนมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี สำหรับการบริหารจัดการสมัยใหม่ มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรขององค์กรให้มีคุณภาพ และมีระบบการจัดเก็บภาษีและการใช้จ่ายเงินที่มีคุณภาพ เพื่อใช้ศักยภาพขององค์กรอย่างเต็มที่และดำเนินตามนโยบายให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม (เทศบาลนครนครสวรรค์. กองวิชาการและแผนงาน, ๒๕๖๐: ๔๕-๕๐)

จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ไม่มีความแตกต่างกันตามการรับรู้ของประชาชน เมื่อจำแนกตามอาชีพ แสดงว่า เทศบาลนครนครสวรรค์จัดบริการสาธารณะที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด ส่งมอบให้กับประชาชนอย่างเสมอภาคกัน ทั่วถึงและตอบสนองความต้องการทุกอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเทศบาลนครนครสวรรค์ได้นำค่านิยมของการให้บริการสาธารณะมาเป็นหลักยึดในการให้บริการแก่ประชาชนในระดับสูงมาก ซึ่งค่านิยมดังกล่าวนั้น เทพศักดิ์ บุณยรัตพันธ์ (๒๕๕๘) อธิบายว่า หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการส่งมอบต่อบริการให้แก่ประชาชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม ต้องยึดค่านิยมของการให้บริการสาธารณะเป็นหลักในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ๑) ความพอเพียง ๒) เสมอภาค ๓) ตรงต่อเวลา ๔) มีจิตสำนึกของการให้บริการ ๕) ความก้าวหน้าของการให้บริการ ๖) การยอมรับการร้องเรียน ๗) การมีส่วนร่วมของประชาชน ๘) การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ๙) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้านตามการรับรู้ของประชาชน มีคุณภาพการให้บริการเพียงแค่ ๒ ระดับคือ อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เทศบาลนครนครสวรรค์ได้ปฏิบัติตามค่านิยมของการให้บริการสาธารณะอย่างครบถ้วน

จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันตามการรับรู้ของประชาชน เมื่อจำแนกตามระดับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยคุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้าน ตามการรับรู้ของประชาชนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท หรือกลุ่มที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท น้อยกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า แสดงว่า เทศบาลนครนครสวรรค์ ยังไม่สามารถส่งมอบคุณภาพการบริการให้สามารถสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนได้ในทุกระดับรายได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีระดับรายได้ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท หรือกลุ่มที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท เมื่อไปติดต่อใช้บริการกับหน่วยงานต่าง ๆ ของเทศบาลอาจมีการแต่งกายที่บ่งบอกว่ามีฐานะทางการเงินที่ไม่สูงมาก เป็น

กลุ่มคนที่ไม่ได้สร้างรายได้ (เสียภาษี) ให้กับเทศบาล ประกอบกับพนักงานเทศบาลส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ของเทศบาลนครสวรรค์ จึงค่อนข้างรู้ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนกลุ่มนี้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจทำให้พนักงานเทศบาลดำเนินการให้บริการแก่ประชาชนกลุ่มนี้ในลักษณะที่มีคุณภาพในระดับที่น้อยกว่า กลุ่มที่มีระดับรายได้สูงกว่า เนื่องจากเป็นผู้ที่ถือว่าสร้างรายได้ (เสียภาษี) ให้กับเทศบาล ดังนั้นเทศบาลนครนครสวรรค์ ควรพิจารณาปรับปรุงการส่งมอบคุณภาพการบริการ ให้สามารถสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนทุกระดับรายได้ โดยควรเพิ่มการเอาใจใส่ให้มากขึ้นกับกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท กับกลุ่มที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้การบริการเป็นไปตามหลักความเสมอภาค คือ ประชาชนได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา และอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๒, น. ๘)

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. (๒๕๕๐). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เฉลิม ศรีผดุง. (๒๕๕๘). การจัดการภาครัฐกิจแนวใหม่. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐกิจ เล่มที่ ๑ : หน่วยที่ ๑-๘. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัชวาลย์ ทัตศิวัช. (๒๕๕๒). คุณภาพการให้บริการภาครัฐ : ความหมาย การวัด และการประยุกต์ในระบบบริหารภาครัฐไทย. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, ๗(๑), ๑๐๕-๑๔๖.

เทพศักดิ์ บุญรัตนพันธ์. (๒๕๕๘). ชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ หน่วยที่ ๕ : รัฐประศาสนศาสตร์กับการให้บริการสาธารณะ. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

เทศบาลนครนครสวรรค์. กองวิชาการและแผนงาน. (๒๕๖๐). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (๒๕๕๒). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Govermance Rating). กรุงเทพฯ : พรีเมียร์ โปร.

O’ Neill, M. (2003). The influence of time on student perceptions of service quality: The need for longitudinal measures. Journal of Educational Administration, 41, 310-324.

Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., & Berry, L. (1 9 9 0). Delivering quality service: Balancing customer perceptions and expectations. New York: Free Press.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖

The Factors Affecting Job Satisfaction of The Postal Employees in Regional Postal Bureau Region 6

ชณัฐกานต์ ม่วงเงิน*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ และ ๓) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือพนักงานไปรษณีย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ จำนวน ๘๒ คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของ Cronbach พบว่า ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๕ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)ผลการศึกษาพบว่า

๑. ระดับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแต่ละด้านประกอบด้วย ค่าจ้าง ลักษณะของงาน ความก้าวหน้าในการงาน และเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๕

๒. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแต่ละด้านประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และด้านความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๙

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล, ความพึงพอใจ, พนักงานไปรษณีย์

---

* New Public Management, Nakhon Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of job satisfaction of the postal employees in Regional Postal Bureau Region 6, 2) to study the factors affecting job satisfaction of the postal employees in Regional Postal Bureau Region 6, 3) to study influence of individual factors on job satisfaction of the postal employees in Regional Postal Bureau Region 6. The samples used in the research were the 82 heads of post office. The instrument used for data collection was a set of questionnaires with a Cronbach's alpha coefficient of 0.95. The questionnaires were of the five-level rating scale. The statistics used for data analysis were percentages, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The study indicated as follows:

1. Overall, the level of job satisfaction of the postal employees in Regional Postal Bureau Region 6 was at a high level. And when considering each aspect, the study indicated that each factor which consists of wages, characteristics of work, progress in work, and colleagues was at a high level as the same. The mean was 4.03 and the standard deviation was 0.55

2. Overall, the factors affecting job satisfaction of the postal employees in Regional Postal Bureau Region 6 was at a high level. And when considering each, the study indicated that each factor which consists of interpersonal relationship, salary and welfare, and security in the job was at a high level too. The mean was 3.97 and the standard deviation was 0.59.

Keywords : The Factors Affecting, Satisfaction, The Postal Employees

๑. บทนำ

บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รับผิดชอบเกี่ยวกับงานไปรษณีย์ของประเทศไทย ซึ่งแปรรูปมาจากการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านรับส่งไปรษณียภัณฑ์ พัสดุภัณฑ์ และไปรษณีย์ด่วนพิเศษทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งมีรายได้จากธุรกิจสื่อสารเป็นหลัก จึงต้องการเพิ่มรายได้จากธุรกิจค้าปลีกให้มากยิ่งขึ้น เพราะธุรกิจตลาดสื่อสารมีผลกระทบจากบริการทดแทนใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งคาดว่าอาจจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด พยายามพัฒนาบริการ จากบริการหลักไปสู่บริการรอง สร้างแนวทางขยายฐานรายได้ไปยังธุรกิจตลาดอื่น ๆ เช่น ธุรกิจตลาดค้าปลีก เพื่อลดความเสี่ยงทางธุรกิจสร้างรายได้ โดยนำจุดแข็งขององค์การสร้างให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน ธุรกิจตลาดค้า

ปลีกจึงเป็นอีกหนึ่งตลาดที่เพิ่มรายได้ให้กับบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด มากขึ้นในอนาคต เนื่องจากมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง เช่น แนวโน้มการเติบโต และการทำกำไรจากธุรกิจค้าปลีก ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าตลาดรวมค่อนข้างสูง และสามารถสร้างผลกำไรได้ดี อีกทั้งบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด มีรูปแบบของสินค้าที่มีโอกาสเฉพาะตัว ยากต่อการเลียนแบบและสินค้าบางอย่างมีสิทธิ์ผูกขาดในการผลิตแต่เพียงผู้เดียว เช่น ตราไปรษณียากร ฯลฯ รวมทั้งความครอบคลุมของเครือข่ายที่ทำการไปรษณีย์ ถือว่าเป็นเครือข่ายหนึ่งที่เข้าถึงและมีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ส่วนภูมิภาค ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด สามารถนำมาประยุกต์ใช้สร้างความสามารถในการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจค้าปลีกได้ (ศุภธร ชีถนอม, ๒๕๕๖: ๓๙)

ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่า ปัญหาประเภทบริการ เป็นประเภทหลักที่มีการร้องเรียนเข้ามามากที่สุด เป็นบริการไปรษณีย์ จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๒ และจากสถิติจำนวนเรื่องร้องเรียนของปี ๒๕๕๙ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า ประเภทบริการไปรษณีย์ ๓๙๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๗ เป็นประเภทหลักที่มีการร้องเรียนเข้ามามากที่สุด รองลงมาลำดับที่ ๑ คือ ประเภทการปฏิบัติหน้าที่/พฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ๒๒๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๔ รองลงมาลำดับที่ ๒ คือ ประเภทกรณีอื่น ๆ ๗๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒๖ รองลงมาลำดับที่ ๓ คือ ประเภทบริการที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจไปรษณีย์ ๖๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๖ และลำดับสุดท้าย คือ ประเภทการจัดซื้อจ้างของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๖ ตามลำดับ เพื่อลดปัญหาการร้องเรียนดังกล่าว และเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วย ๔ ส่วนสำคัญ เริ่มตั้งแต่ ส่วนที่ ๑ การเดินหน้าตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่จะเข้าไปปรับรูปแบบการบริหารให้เกิดการกระจายอำนาจไปในระดับจังหวัดและระดับเขตจากเดิมที่รวมศูนย์ เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ โดยจากเดิมระบบของ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด จะเน้นอยู่ที่ ๓ ส่วนหลัก ๆ คือ ๑) รับฝาก ๒) คัดแยกและส่งต่อ ๓) นำจ่าย แต่เมื่อมีการตั้งบริษัท ไปรษณีย์ ดิสทริบิวชั่น เข้ามาก็ควรใช้งานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและถือเป็นการช่วยให้บริษัท ไปรษณีย์ ดิสทริบิวชั่น สร้างกำไร และให้สามารถแข่งขันได้ในอนาคต ทำให้ในแนวทางใหม่ระบบของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด แบ่งออกมาเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) รับฝาก ที่จะรับผ่านที่ทำการไปรษณีย์หรือช่องทางใดก็ตามเข้ามารวมกัน ๒) คัดแยก ที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปศึกษาการทำระบบคัดแยกแบบอัตโนมัติ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้รวดเร็วขึ้น ๓) ส่งต่อ จะให้ทางบริษัท ไปรษณีย์ ดิสทริบิวชั่น รับผิดชอบในการนำส่งตามที่ทำการไปรษณีย์ กระจายไปสู่ระดับจังหวัดและเขตต่อไป และ ๔) นำจ่าย ที่ยังจำเป็นต้องใช้พนักงานระดับปฏิบัติการ แต่ก็จะเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการนำอุปกรณ์ และระบบที่ทันสมัยเข้าไปช่วย ส่วนที่ ๒ เรื่องของการลงทุนเพื่อรับกับธุรกิจอีคอมเมิร์ซที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อให้รับกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่เกิดขึ้น ส่วนที่ ๓ คือ การเข้าไปลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งสำนักงานเพื่อให้ครอบคลุมในบริการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นและส่วนที่ ๔

คือ การตั้งศูนย์โลจิสติกส์บริเวณภาคเหนือตอนล่าง เพื่อเชื่อมเส้นทางในการขนส่งสินค้าให้คล่องตัวยิ่งขึ้น

บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด มีจุดมุ่งหมาย คือ ความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายของบริษัท ฯ ซึ่งในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ที่กำหนดไว้นั้น จะต้องมีปัจจัยในการบริหารองค์การ ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่ยอมรับกันว่า ปัจจัยสำคัญของการบริหาร มีหลัก ๔ ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) และในบรรดาปัจจัยการบริหารองค์การทั้ง ๔ ประการนั้น การบริหารจัดการ “ทรัพยากรคนหรือทรัพยากรมนุษย์” มีความสำคัญมาก ด้วยเหตุที่ “ทรัพยากรมนุษย์” นอกจากจะมีความสำคัญในด้านทรัพยากรทางการบริหารแล้ว “ทรัพยากรมนุษย์” ยังมีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารงานขององค์การนั้น ๆ ตามแนวคิดของ Luther H. Gulick และ Lyndall Urwick (POSDCoRB) ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ทรัพยากรมนุษย์” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากร การบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดในองค์การให้มีประโยชน์มีมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล (พงษ์ชัย ชยวโส, ๒๕๕๖: ๒)

ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้องค์การมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จในการดำเนินงานในอนาคต โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่แต่ละองค์การต่างก็ให้ความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้น เนื่องจากได้ตระหนักถึงความสำคัญว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่จะต้องแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมขององค์การ เพื่อส่งเสริมและเป็นหลักประกันว่า ทุกกิจกรรมขององค์การสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้บริหารทุกคนต้องให้ความสำคัญต่อทรัพยากรมนุษย์ภายใต้การดูแลของตน (พงษ์ชัย ชยวโส, ๒๕๕๖: ๒)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยดังกล่าว มาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภค กลับมาใช้บริการซ้ำอีก ทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์สูงสุดจากการใช้บริการ และเพื่อที่จะทราบข้อมูลเบื้องต้นว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ เช่น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และด้านความมั่นคงในงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบและมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้พนักงานเกิดความกระตือรือร้น และทุ่มเทความรู้ความสามารถที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานซึ่งจะ

นำไปสู่ความสำเร็จของหน่วยงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตอย่างมั่นคง

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖

๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖

๓. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖

๓. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ และเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานดังกล่าว

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๕๙ – เดือนสิงหาคม ๒๕๖๐

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานไปรษณีย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ รวมทั้งสิ้น ๑๐๓ คน ซึ่งที่ทำการไปรษณีย์ในสังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีจำนวน ๑๐๓ แห่ง (สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖, ๒๕๕๙, ออนไลน์)

๒. กลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane, ๑๙๗๓, p. ๗๒๗; อ้างถึงใน สุพรชัย ลิกขะไชย, ๒๕๕๑, น.๗) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๘๒ คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ประกอบด้วย

๑.๑ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

๑.๒ ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ

๑.๓ ด้านความมั่นคงในงาน

๒. ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา คือ ที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

๔.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้หลักของสถิติมาใช้เพื่อวิเคราะห์แบบสอบถาม คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การถดถอยพหุคูณ

<u>ขั้นตอนที่ ๑</u> ขั้นเตรียมความพร้อม

๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงานและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางในการออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการศึกษา ในข้อ ๑ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา ด้านรูปแบบ และภาษาที่ใช้

๓. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้วิจัยเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๖๗ ขึ้นไป

<u>ขั้นตอนที่ ๒</u> ขั้นดำเนินการ

๑. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้กับพนักงานไปรษณีย์สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน โดยใช้สูตรการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตั้งแต่ ๐.๘๐ ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้เท่ากับ ๐.๙๕ ผู้วิจัยจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

๒. ผู้วิจัยดำเนินการพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้จัดการฝ่ายสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อนุญาตเก็บข้อมูลพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

๔. ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยอธิบายถึงจุดประสงค์ของการวิจัยและชี้แจงถึงการตอบข้อมูลให้พนักงานกลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจ จำนวน ๘๒ ชุด โดยส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ

๕. เมื่อได้แบบสอบถามครบจำนวน ๘๒ ชุด หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

<u>ขั้นตอนที่ ๓</u> ขั้นวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผล

๑. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ และร้อยละ

๒. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

๔. สรุปผลการวิจัยในภาพรวมและรายด้าน

๕. อภิปรายผลการวิจัยในภาพรวมและรายด้าน

๔.๒ กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานไปรษณีย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ เนื่องจากหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์เป็นพนักงานไปรษณีย์ของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ตามระเบียบบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ฉบับที่ ๒๖๖ ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ ที่มีลักษณะงานหน้าที่ความรับผิดชอบ ภายในที่ทำการไปรษณีย์คล้ายคลึงกัน ทั้งทางด้านการบริหารและปฏิบัติการ ทำให้สามารถป้องกันตัวแปรแทรกซ้อน สามารถควบคุมตัวแปรได้ ดังนั้น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานไปรษณีย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น ๑๐๓ คน (สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖, ๒๕๕๙, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานไปรษณีย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ จำนวน ๘๒ คน โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, ๑๙๗๓, p. ๗๒๗; อ้างถึงใน สุพรชัย ลิกขะไชย, ๒๕๕๑, น.๗) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random sampling) ซึ่งใช้วิธีการจับสลากจากที่ทำการไปรษณีย์ สังกัดสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

สูตรการคำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

กำหนดให้

n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (๕%)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{103}{1+103(0.05)^2}$$

n = ๘๒

ดังนั้น ในการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างพนักงานไปรษณีย์ที่เป็นหัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ ทั้งสิ้น จำนวน ๘๒ คน

๔.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ๕ มาตราส่วน ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ซึ่งสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ โดยประกอบด้วย ดังนี้ ๑) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๒) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ ๓) ด้านความมั่นคงในงาน โดยแต่ละข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท ในการวัดระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนน ๕ หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน ๔ หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับมาก

ระดับคะแนน ๓ หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับปานกลาง

ระดับคะแนน ๒ หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับน้อย

ระดับคะแนน ๑ หมายถึง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ดังนี้ ๑) ค่าจ้าง ๒) ลักษณะของงาน ๓) ความก้าวหน้าในการงาน และ ๔) เพื่อนร่วมงาน โดยแต่ละข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) กำหนดมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert's scale) ในการวัดระดับความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน ๕ หมายถึง ระดับความพึงพอใจในการทำงานมากที่สุด

ระดับคะแนน ๔ หมายถึง ระดับความพึงพอใจในการทำงานมาก

ระดับคะแนน ๓ หมายถึง ระดับความพึงพอใจในการทำงานปานกลาง

ระดับคะแนน ๒ หมายถึง ระดับความพึงพอใจในการทำงานน้อย

ระดับคะแนน ๑ หมายถึง ระดับความพึงพอใจในการทำงานน้อยที่สุด

๔.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้จัดการฝ่ายสำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อนุญาตเก็บข้อมูลพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

๒) ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยอธิบายถึงจุดประสงค์ของการวิจัยและชี้แจงถึงการตอบข้อมูลให้พนักงานกลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจ จำนวน ๘๒ ชุด โดยส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ

๓) เมื่อได้แบบสอบถามครบจำนวน ๘๒ ชุด หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

๔.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักของสถิติมาใช้เพื่อวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แปลความหมายในด้านต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์ (Best, ๑๙๗๗; อ้างถึงใน สุพรชัย ลิกขะไชย, ๒๕๕๑,น. ๑๐) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
๔.๕๐ - ๕.๐๐	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับมากที่สุด
๓.๕๐ - ๔.๔๙	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจในการทำงานระดับมาก
๒.๕๐ - ๓.๔๙	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับปานกลาง
๑.๕๐ - ๒.๔๙	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับน้อย
๑.๐๐ - ๑.๔๙	เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

๕. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ประกอบด้วย ดังนี้ ๑) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๒) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ ๓) ด้านความมั่นคงในงาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และด้านความมั่นคงในงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

๑) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับหน่วยงานมีความร่วมมือกันในการทำงานเป็นอย่างดี มีความสามัคคีกันในการทำงาน มีการช่วยเหลือกันทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว และมีการให้คำปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหา ในระหว่างการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่หน่วยงานมีความขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่งพวก อยู่ในระดับปานกลาง

๒) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการได้รับเงินเดือนที่มีความเหมาะสมกับความสามารถและปริมาณงานที่ได้ทำ การมีรายได้เพียงพอต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการยังชีพได้อย่างเหมาะสม การได้รับสวัสดิการอื่น ๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าการศึกษาบุตร ค่าเช่าบ้าน เป็นต้น ที่เหมาะสม หน่วยงานมีระบบการพิจารณาปรับเงินเดือนและโบนัสอย่างเท่าเทียมกัน และการได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมยุติธรรมอยู่ในระดับมาก

๓) ด้านความมั่นคงในงาน มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีความมั่นคงในงานที่ทำการที่หน่วยงานมีชื่อเสียงอยู่ในระดับดี การได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเสมอหน่วยงานมีความเป็นธรรมในระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการได้รับความเป็นธรรมเสมอเมื่อมีปัญหาในการทำงานอยู่ในระดับมาก

๒. ผลการทดสอบสมมุติฐานวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ผลการศึกษาพบว่า

๒.๑ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

๒.๒ ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

๒.๓ ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

๖. การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามผลการตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ละข้อ ดังนี้

ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะเนื่องมาจากงานที่ปฏิบัติอยู่ของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ที่มีปัจจัยเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารชัดเจนมีการปกครองบังคับบัญชาที่ดี มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีต่อกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมเอื้อต่อการทำงาน รวมทั้งมีเงินเดือนและสวัสดิการพอเพียง จึงทำให้เกิดความมั่นคงในงาน จึงส่งผลให้พนักงานไปรษณีย์ ได้รับการตอบสนองตามความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการเพื่อจะอยู่รอดของมนุษย์ในระดับที่พอเพียง มีความปลอดภัย มีความรักและการได้รับความเคารพนับถือ จึงส่งผลให้พนักงานไปรษณีย์ มีความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สโรชา อุปรา (๒๕๕๒) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีระดับความพึงพอใจการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิพร สามคำ (๒๕๕๐) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน สังกัดเขตเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความพึงพอใจในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๑. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อยู่ในระดับมาก เพราะพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีความร่วมมือกันในการทำงานเป็นอย่างดี มีความสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือกันในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว รวมทั้งมีการให้คำปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหาในระหว่างการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภิษฐ ผลคำสุข (๒๕๔๙) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน ๓๔๐ คน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ๕ ด้าน คือด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านผลสำเร็จในงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับนับถือการปฏิบัติงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระหว่างข้าราชการพลเรือนกับพนักงานมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และข้าราชการพลเรือน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงกว่าพนักงานมหาวิทยาลัยทุกด้าน

๒. ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อยู่ในระดับมาก เพราะพนักงานไปรษณีย์มีความรู้สึกว่าได้รับเงินเดือนที่มีความเหมาะสมกับความสามารถและปริมาณงานที่ได้ทำ มีรายได้เพียงพอ ได้รับสวัสดิการอื่น ๆ ที่เหมาะสม รวมทั้งรู้สึกว่าหน่วยงานมีระบบการพิจารณาปรับเงินเดือนและโบนัสอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของของ เรวัตร ขาวสำอาง (๒๕๕๔) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานที่มีต่อการไฟฟ้านครหลวงเขต ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมพนักงานการไฟฟ้านครหลวงเขตมีความพึงพอใจด้านปัจจัยจูงใจในการทำงานในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พนักงานการไฟฟ้านครหลวงเขต มีความพึงพอใจในการทำงานระดับปานกลางมี ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการปกครองบังคับบัญชา ๒) ด้านนโยบายและการบริหาร ๓) ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ ๔) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

๓. ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อยู่ในระดับมาก เพราะพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ รู้สึกว่างานที่ทำอยู่มีความมั่นคง ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ได้รับความเป็นธรรมในระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน เมื่อมีปัญหาในการทำงานจะได้รับความเป็นธรรมและหน่วยงานมีชื่อเสียงอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริญญา สัตยธรรม (๒๕๕๐) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา : บริษัท วาย เอช เอส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านเงินเดือนและสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจลักษณะงานที่ทำอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจต่อความก้าวหน้าในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจต่อผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจต่อเพื่อนร่วมงาน และความมั่นคงในการทำงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สโรชา อุปรา (๒๕๕๒) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีระดับความพึงพอใจการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน และปัจจัยด้านเงินเดือนอยู่ในระดับน้อยซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รพีพรรณ สุพรรณพัฒน์ (๒๕๕๕) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงแรมโซฟิเทล เซนทารา แกรนด์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ๑) พนักงานมีความพึงพอใจในงานรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมีความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ๒) พนักงานที่มีเพศ สถานภาพสมรส และประเภทการจ้างงานต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ๓) พนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และ

ประเภทการจ้างงานต่างกัน มีระดับความผูกพันต่อองค์การ โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พนักงานที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ๔) พนักงานที่มีความพึงพอใจในงานทั้ง ๗ ด้าน มีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน คุณค่าของงานสัมพันธภาพเชิงวิชาชีพ บทบาทเชิงวิชาชีพ ผลประโยชน์ตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน

๔. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ๐.๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ให้ความสำคัญในเรื่องการมีความสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ทำให้สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจอันดีและมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จริงใจต่อกัน มีความเป็นมิตรและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้พนักงานไปรษณีย์มีความสุขในที่ทำงาน มีความกระตือรือร้น เต็มใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอื้อมพร ม่วงแก้ว (๒๕๕๕) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากรในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับบุคคลที่ร่วมงานโดยรวม มีความความสัมพันธ์กับบุคคล ความผูกพันสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ด้านการบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล ผุยมูลตรี (๒๕๕๓) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานสปาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานสปาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า ด้านสภาพการทำงาน ด้านลักษณะงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านความปลอดภัย แ ล ะ ความมั่นคง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน และด้านรายได้และสวัสดิการ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจในการทำงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พนักงานสปาที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจในการทำงานสปาด้านสภาพการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พนักงานสปาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจในการทำงานสปาด้านรายได้และสวัสดิการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พนักงานสปาที่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจในการทำงานสปาด้านความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน และด้านโอกาสความก้าวหน้าในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พนักงานสปาที่ทำงานในประเภทสปาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการทำงานด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านสภาพการทำงาน และด้านความปลอดภัยและความมั่นคงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภิษฐ ผลคำสุข (๒๕๔๙) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน ๓๔๐ คน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ๕ ด้าน คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านผลสำเร็จในงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับนับถือการปฏิบัติงาน และด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระหว่างข้าราชการพลเรือนกับพนักงานมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และข้าราชการพลเรือนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสูงกว่าพนักงานมหาวิทยาลัยทุกด้าน

๕. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พนักงานไปรษณีย์มีเงินเดือนที่เหมาะสมและเพียงพอกับการเลี้ยงชีพ มีระบบสวัสดิการที่ดี มีสิทธิวันหยุดประจำปี ลากิจ ลาป่วย และลาพักผ่อนที่เหมาะสม รวมทั้งมีความเป็นธรรมในการพิจารณาปรับเงินเดือนและโบนัส รวมถึงปรับปรุงเพิ่มเติมสวัสดิการให้จูงใจและเป็นประโยชน์อย่างทั่วถึงกับพนักงาน จึงทำให้ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์แรม พุทธนุกูล (๒๕๕๔) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยการอาชีพสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู สุขฤกษกิจ (๒๕๕๔) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยค้ำจุ้นด้านเงินเดือนและสวัสดิการมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด

๖. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับและได้รับการไว้วางใจในการให้บริการกิจการไปรษณีย์ ซึ่งสามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างมั่นคง จึงทำให้พนักงานมั่นใจว่าพนักงานทุกคนจะได้รับความเป็นธรรม ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานเกิดความรักพร้อมที่จะปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ และมีความรู้สึกมั่นคงในอาชีพการงาน จึงทำให้ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สโรชา อุปรา (๒๕๕๒) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงานและปัจจัยด้านเงินเดือนส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับน้อย ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชา สุภู่อ่อน (๒๕๕๑) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยอาชีวศึกษา

พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๕

๗. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

๑. จากผลของการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเงินและสวัสดิการของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีอยู่ในระดับมาก อีกทั้งผลการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มากที่สุด ดังนั้น เพื่อที่จะเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ ให้สูงขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บังคับบัญชาควรศึกษาถึงระบบการพิจารณาปรับเงินเดือนและโบนัสอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้พนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น

๒ จากผลของการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีอยู่ในระดับมาก อีกทั้งผลการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ รองลงมาจากด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรศึกษาถึงแนวทางในการให้ความเป็นธรรม เมื่อพนักงานมีปัญหาในการทำงาน เพื่อทำให้พนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีความมั่นคงในงานมากขึ้น

๓ จากผลของการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีอยู่ในระดับมาก อีกทั้งผลการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ รองลงมาจากด้านความมั่นคงในงาน ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรศึกษาหาแนวทางในการลดความขัดแย้งในหน่วยงาน ไม่ให้พนักงานมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก เพื่อทำให้พนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต ๖ มีความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเพิ่มเติมในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการเจาะข้อมูลเชิงลึก

๒ ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในทัศนคติของพนักงาน เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความต้องการของพนักงาน

๓ ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกด้าน

บรรณานุกรม

กรกันยา เพ็งผลา. (๒๕๕๕). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ขวัญใจ พิรุณ. (๒๕๕๔). การศึกษาความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการให้บริการของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร.

จันทร์แรม พุทธนุกูล. (๒๕๕๔). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยการอาชีพสระบุรี จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

จุฑาพร รัตนมุสิก, และคณะ. (๒๕๕๓). ความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ๔ (๒), ๑๒๙-๑๓๐.

ชาญยุทธ ชูสุวรรณ. (๒๕๕๖). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยทองสุข.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยทองสุข, กรุงเทพฯ.

Allen N., and Mayer, J. (๑๙๙๐). Organization socialization tactics : A longitudinal analysis of link newcomers commitment and role orientation. Academy of Management Journal.

Barnard , I.C. (1983). The function of the executive. Cambridge: Harvard University Press.

Buchanan, H. B. (1974). Building organization commitment the socialization of managers in work organization. Administrative Science Quarterly, 19 (4), Davis, R.C . 1951. The fundamentals of top management. New York : Harper and Brother.

Gilmer, Von H.B. (1967). Applied psychology. New York : McGraw – Hill.

วิเคราะห์สิทธิมนุษยชนตามแนวพระพุทธศาสนา
Analyze human rights according to Buddhist

พระศรีสุทธิพงศ์*

บทคัดย่อ

สิทธิมนุษยชนถูกตีความและนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดความขัดแย้งต่อกันนำไปสู่การเกิดสงคราม มนุษย์บางคนหรือบางกลุ่มนำหลักสิทธิมนุษยชนไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง มีการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักสิทธิมนุษยชนโดยยึดถือเอาความคิดว่าตนเป็นฝ่ายที่ถูกต้อง มนุษย์มักยึดเอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักก่อให้เกิดความขัดแย้งที่เป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามทัศนะทางพุทธศาสนา แม้มนุษย์ทุกคนจะเกิดมามีอิสระและเสรีภาพ แต่อัตตาและอกุศลมูลอันได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์เองเป็นตัวขัดขวางมิให้มนุษย์บรรลุถึงเสรีภาพที่แท้จริง พุทธศาสนาให้คุณค่าในเรื่องความรู้จักพอประมาณหรือทางสายกลาง และมุ่งไปสู่การดับทุกข์และการหลุดพ้นจากตัวตนที่เป็นอนิจจัง หลักความหลุดพ้นเป็นแนวความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชนของทฤษฎีวิวัฒนาการที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายสูงสุดของพุทธศาสนา แต่พุทธศาสนามองได้ไกลและลึกซึ้งกว่าโดยมองเข้าไปถึงความหลุดพ้นจากตัวตนที่เป็นอนิจจังไปสู่ตัวตนที่แท้จริงไม่เพียงแต่หลุดพ้นจากการครอบงำภายนอกเท่านั้น จึงถือได้ว่าพุทธศาสนาเป็นศาสน์แห่งการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : สิทธิมนุษยชน, พระพุทธศาสนา

Abstracts

Human rights are interpreted and used to carry out conflicts that lead to war. Some humans or some groups of people use the human rights principles incorrectly. There is an act that is hostile to human rights by taking the idea that he is the right person. Humans often rely on their personal interests to create conflicts that threaten life and human dignity. According to Buddhist views Although every human being is born with freedom and freedom But the ego and sinfulness, including greed, anger, and the delusion that exists in the human body itself, prevents the human from achieving true freedom. Buddhism gives value in knowledge of moderation or the middle path. And aiming to end suffering and liberation from an impermanent person The principle of liberation is the concept of

---

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

human rights in the theory of evolution that is consistent with the ultimate aim of Buddhism. But Buddhism is far more profound and looks at the liberation of the self that is impermanent to the true self, not only from the external dominance. Therefore considered Buddhism as a valuable living and promoting human rights
Keywords : Human rights, Buddhism

แนวคิดและวิวัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชน

บทบัญญัติการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติซึ่งแสดงถึงความร่วมมือระหว่างชาติได้ปรากฏขึ้น โดยเฉพาะสนธิสัญญาว่าด้วยเสรีภาพในการนับถือศาสนา สนธิสัญญาเกี่ยวกับการเลิกทาส และกฎหมายเกี่ยวกับสงคราม

ในอดีต เมื่อประเทศต่างๆ ยังมีระบอบการปกครอง ที่ให้อำนาจอย่างเด็ดขาด แก่ผู้ปกครอง โดยผู้ถูกปกครองไม่มีสิทธิในด้านเสรีภาพ และความเสมอภาค ทำให้บางครั้งต้องประสบกับความทุกข์ยากจากความอยุติธรรม และการเบียดเบียน จึงเกิดการต่อสู้ทางการเมือง เพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่ราษฎรหรือผู้ถูกปกครองจะพึงมีพึงได้ และนำไปสู่การร่างบทบัญญัติ หรือกฎหมาย เพื่อประกันสิทธิเหล่านั้น ตัวอย่างของการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง และทางสังคม ที่ถือว่า มีความสำคัญมากทางด้านประวัติศาสตร์ คือ การที่พวกขุนนางที่ถือครองที่ดิน ในประเทศอังกฤษในสมัยกลางได้รวมตัวกัน เพื่อเรียกร้องให้กษัตริย์ ทรงพระนามว่า พระเจ้าจอห์น พระราชทานกฎบัตร เรียกชื่อว่า แมกนาคาร์ตา (Magna Carta) เมื่อ ค.ศ. ๑๒๑๕ (พ.ศ. ๑๗๕๘) รับรองว่า จะทรงปกครองโดยยุติธรรม เช่น ไม่เก็บค่าภาษีที่ดินแพงเกินไป ไม่ตัดสินคดี โดยเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ลงโทษบุคคล โดยปราศจากการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม ให้ปลดผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริตออกจากตำแหน่ง แมกนา คาร์ตาจึงอาจถือได้ว่า เป็นบทบัญญัติฉบับแรกของประเทศอังกฤษ และของโลก ที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง และสิทธิเสรีภาพของผู้อยู่ใต้ปกครอง เป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน

ต่อมา ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ มีแนวคิดทางด้านปรัชญาการเมือง และสังคมของนักคิดชาวยุโรปหลายคน ที่มีอิทธิพล ต่อการปฏิรูปทางการเมือง และสังคมของประเทศในยุโรปตะวันตกและแพร่หลาย ไปถึงทวีปอเมริกาเหนือด้วย นักคิดที่มีชื่อเสียงมาก ได้แก่ จอห์น ล็อก (John Locke) ชาวอังกฤษ ฟรองซัว วอลแตร์ (François Voltaire) และชอง - ชาค รูโซ (Jean - Jacques Rousseau) ชาวฝรั่งเศส กฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่มีพื้นฐานจากแนวคิดดังกล่าว เช่น "ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และของพลเมือง" (Declaration of the Rights of Man and the Citizen) ในรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งร่างขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๗๘๙ และ "บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิ" (Bill of Rights) ซึ่งผนวกเป็นบทแก้ไขเพิ่มเติม ๑๐ ฉบับแรก ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. ๑๗๙๑ ถือได้ว่า เป็นการประกาศสิทธิมนุษยชน ที่ครอบคลุมด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางและเป็นต้นแบบในการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศอื่นๆ ในเวลาต่อมา

รัฐธรรมนูญของชาติตะวันตกที่พัฒนามาจากแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ก็ยังไม่ถือได้ ว่าเป็น “สากล” เพราะยังไม่ครอบคลุมไปถึงพลเมืองทุกคน สตรี เด็ก คนต่างชาติ และทาส ยังไม่ได้ รับการคุ้มครองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิตามกฎหมาย นอกจากนั้นสิทธิทางสังคม และสิทธิของชน กลุ่มน้อย ก็ยังไม่ได้รับการกล่าวถึงในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของชาติตะวันตกต่างๆ ในช่วงระยะนั้น ความเป็นมาหรือแหล่งกำเนิดสิทธิมนุษยชนนี้มีกล่าวไว้ว่าเกิดขึ้นด้วยเหตุ ๓ ประการ ได้แก่

(๑) เกิดจากธรรมชาติโดยตรง เป็นสิ่งที่มีมาตามธรรมชาติ

(๒) เกิดจากความรู้สึกผิดชอบของมนุษย์ เห็นว่ามนุษย์ย่อมรู้สึกว่ากฎหมาย ธรรมชาติมีอยู่ อันเกิดจากความรู้สึกผิดชอบของมนุษย์เอง

(๓) เกิดจากพระเจ้า เป็นความคิดทางคริสต์ศาสนาที่เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างมาจาก พระเจ้าทั้งสิ้น[๑]

จากหลากหลายประเพณีทางวัฒนธรรมและศาสนา ต่อมาผู้บริหารประเทศและนักกฎหมายต่างก็มีบทบาทในการส่งเสริมแนวความคิดดังกล่าว และร่างขึ้นเป็นเอกสารที่ใช้ปกป้องสิทธิของบุคคล และค่อยๆ กลายเป็นบทบัญญัติและรัฐธรรมนูญของชาติต่างๆ ตัวอย่างเช่น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ความคิดเรื่องกฎแห่งธรรมชาติได้พัฒนาไปเป็นการยอมรับว่า สิทธิโดยธรรมชาติ เป็นสิทธิทางกฎหมาย และสิทธิดังกล่าวนี้ ต่อมาได้มีการรวบรวมและร่างขึ้นเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ของชาติในยุโรปและอเมริกาเหนือ ซึ่งสะท้อนถึงความผูกพันระหว่างรัฐและบุคคลภายในรัฐ ซึ่งเน้นว่า อำนาจของรัฐมาจากบรรดาเสรีชนปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และของพลเมือง (Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) ซึ่งเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ซึ่งร่างขึ้นเมื่อ คริสต์ศักราช ๑๗๘๙ และ กฎหมายรัฐธรรมนูญของอเมริกา (Bill of Right) ซึ่งร่างขึ้นใน คริสต์ศักราช ๑๗๙๑ ล้วนพัฒนามาจากแนวความคิดที่กล่าวมาแล้ว

อย่างไรก็ตามเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ (คริสต์ศักราช ๑๙๑๔-๑๙๑๘) สิ้นสุดลง ก็ได้เกิดความรู้สึกร่วมกันว่ารัฐบาลทั้งหลายไม่สามารถปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ จำเป็นที่จะต้องพึ่งพลังของนานาชาติร่วมกัน ดังนั้นองค์การสันนิบาตชาติ(The League of Nations) ซึ่งเป็นองค์การสากลระหว่างรัฐบาลองค์การแรก กำเนิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ จึงหาวิถีทางที่จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติ แต่งานของสันนิบาตชาติในเรื่องนี้ก็จำกัดอยู่เพียงการคุ้มครองชนกลุ่มน้อยในบางประเทศเท่านั้น ความพยายามระดับนานาชาติที่จะปกป้องสิทธิของผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆปรากฏขึ้นต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ และได้กลายเป็นข้อตกลงระดับนานาชาติร่างขึ้นโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศเมื่อ คริสต์ศักราช ๑๙๑๙ ส่วนการเลิกทาสซึ่งพยายามต่อสู้กันมาเป็นระยะเวลานานก็บรรลุผลสำเร็จ เมื่อนานาชาติที่เกี่ยวข้องร่วมลงนามใน

---

[๑] สมชาย กษิติประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามค าแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕๕.

อนุสัญญาระหว่างชาติว่าด้วยทาสที่กรุงเจนีวา เมื่อ คริสต์ศักราช ๑๙๒๖ สำหรับปัญหาผู้ลี้ภัยก็ได้มีการร่วมลงนามในอนุสัญญาระหว่างชาติเพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัย เมื่อ คริสต์ศักราช ๑๙๓๓ และ ๑๙๓๘

ในช่วงระยะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ได้เกิดระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ (Totalitarian regimes) ซึ่งก่อตัวขึ้นเมื่อ คริสต์ศักราช ๑๙๒๐ และดำเนินต่อไป จนเริ่มสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในดินแดนของตนเองอย่างรุนแรง ในขณะ ที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ (คริสต์ศักราช ๑๙๓๙-๑๙๔๕) ได้นำมาซึ่งการท าลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีของ มนุษยชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความพยายามที่จะทำลายชนกลุ่มต่างๆ โดยอ้างเหตุแห่งเชื้อชาติ และศาสนา ดังนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์ชัดอย่างแน่นอนว่าจำเป็นจะต้องมีบทบัญญัติระดับนานาชาติ เพื่อ เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะการเคารพสิทธิมนุษยชนนับเป็นภาระที่สำคัญอันจะ นำไปสู่สันติภาพและความก้าวหน้าของโลก

สำหรับประเทศไทย สิทธิมนุษยชน หมายความถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ความเสมอภาค เสรีภาพ และอิสรภาพในชีวิตและร่างกายซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ และเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๕๐) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และตามหลักสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตลอดจนตามแนวปฏิบัติของกฎหมายระหว่างประเทศ และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม แต่กระนั้นก็ตามสิทธิมนุษยชนก็ยังมีการละเมิดกันอยู่โดยทั่วไปในสังคมไทยและถ้าหากไม่หาทางป้องกัน และแก้ไข แนวโน้มของการละเมิดก็จะทวีความรุนแรงขึ้น ยากแก่การแก้ไข และยังทำลายชื่อเสียง เกียรติภูมิ และภาพพจน์ของประเทศด้วย อย่างไรก็ตาม ถ้าคนไทยเข้าใจความหมายของสิทธิ มนุษยชนอย่างถูกต้อง ถ้าเรายอมรับว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีเสรีภาพ และมีความเสมอภาคในศักดิ์ศรี และสิทธิ และถ้ามีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรักและเคารพในศักดิ์ศรีของกันและกันฉันพี่น้อง คนใน สังคมไทยที่มีความแตกต่างหลากหลายก็จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ปราศจากการ เบียดเบียน และละเมิดสิทธิของกันและกัน[๒]

วันที่ ๑๐ ธันวาคม นอกจากเป็นวันรัฐธรรมนูญของไทยแล้ว สหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ ๑๐ ธันวาคมของทุกปีเป็นวันสิทธิมนุษยชนของโลกด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เน้นเรื่อง สิทธิและเสรีภาพค่อนข้างมาก และย้ำว่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อม ได้รับความคุ้มครอง โดยไม่คำนึงถึงแหล่งกำเนิด เพศ ศาสนา และมีบทในหมวด ๓ ว่าด้วย สิทธิและ เสรีภาพของประชาชนไทยถึง ๔๐ มาตรา แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญของไทยฉบับปัจจุบันได้คำนึงถึง สิทธิมนุษยชนยิ่งกว่าครั้งใดๆ นอกจากจะมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดูแล อยู่แล้ว ยังมีองค์กรพัฒนาภาคเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนอีกหลายองค์กรทำงานควบคู่กันไป สอดคล้อง กับการท างานของคณะกรรมการว่าด้วย สิทธิมนุษยชนของ

---

[๒] คณะกรรมการโครงการสิทธิมนุษยชนศึกษาในคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ, “ความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน,” ๑๑ January ๒๐๑๔.

สหประชาชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชน สององค์กรหลักคือ องค์กรนิรโทษกรรมสากลของอังกฤษ และ Human Right Watch ของอเมริกา[๓]

เมื่อมีการลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๑๙๔๘ ก็นับได้ว่า "ปฏิญญา ดังกล่าวนี้เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญที่ยืนยันถึงสิทธิที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้ และไม่อาจกล่าวล้ำได้ของสมาชิกทั้งมวลในครอบครัวของมนุษยชาติหลักการสำคัญที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ไม่ได้กำหนดไว้เพื่อสังคมในปัจจุบันนี้เท่านั้น แต่เป็นการกำหนดไว้เพื่ออนาคตร่วมกันของสังคมมนุษยชาติโดยรวม"[๔]

ทฤษฎีหลักสิทธิมนุษยชนที่กล่าวว่าเราควรจะเข้าใจสิทธิมนุษยชนในลักษณะอย่างไรจึงจะ ไม่ผิดพลาดเพราะการที่เราบอกว่าบุคคลผู้หนึ่ง มีสิทธิที่จะไปที่ไหนก็ได้ในประเทศ ถ้าเป็นสถานที่ สาธารณะ นั้นหมายถึงการที่บุคคลผู้หนึ่งได้รับการรับรองให้ทำเช่นนั้นได้ ใครก็ตามไปขัดขวางหรือ แทรกแซงไม่ให้บุคคลผู้นั้น ไปเดินเล่นในสวนสาธารณะไม่ได้หรือหากมีผู้ใดพยายามกระทำขัดขวาง โดยการพยายามบังคับ หรือข่มขู่ หรือขับไล่นายขาว เพื่อไม่ให้เดินเล่นในสวนสาธารณะ คนอื่นก็มี หน้าที่จะห้ามปราม หรือขัดขวางไม่ให้เขากระทำเช่นนั้น[๕]

สรุปว่า สิทธิมนุษยชน ในระบบสังคมปัจจุบัน ที่มนุษย์มีการแข่งขันกันด้านต่างๆ เช่น การ แข่งขันกันทำธุรกิจ การค้า การลงทุนภาวะทางเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม เมื่อมี การแข่งขันการทำธุรกิจก็มีบางคนบางกลุ่มขาดจิตสำนึกที่ดี ต่างก็พยายามเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและ กันทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือต้นทุนการผลิตต่ำผลกำไรมาก ๆ หรือทำธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การทำธุรกิจผิดกฎหมาย ค้ายาเสพติดให้โทษ เมื่อคนเสพเข้าไป ก็ติดสิ่งเสพติดนั้นทำให้ขาดสติไม่มีจิตสำนึก ขาดหลักธรรมประจำใจที่ทำให้กระทำผิดกฎหมาย ความเป็นจริงของโลกทุกวันนี้ต้อง ยอมรับว่ายิ่งวัตถุเจริญขึ้นมากเท่าใดจิตใจของคนก็ต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด คือไม่มีมโนธรรมและ คุณธรรม เช่น ข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ นักเรียนตีกัน ฆ่ากัน หรือ การปล้นฆ่าประทุษร้ายต่อชีวิต และทรัพย์สินทั้งๆ ที่นโยบายของรัฐบาลมีการปราบปรามการทุจริตคอรัปชั่นรวมทั้งปราบปรามผู้ที่ทำ ผิดกฎหมายต่างๆ อย่างเคร่งครัด มนุษย์มีอิสรภาพในการกระทำทุกอย่างบนพื้นฐานของสิทธิ หน้าที่ และกฎหมาย หากว่ามนุษย์มีหลักยึด ปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนอันประกอบด้วยบทบาท หน้าที่ที่ ชอบธรรมควบคู่กับหลักศีลธรรมแล้ว สันติภาพของมวลมนุษยชาติในโลกก็จะเกิดขึ้น

---

[๓] วรนุช อุษณกร, ประวัติวันสำคัญที่ควรรู้จัก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

[๔] สมชาย กษิติประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖), หน้า ๕๕

[๕] กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕.

แนวคิดสิทธิมนุษยชนในพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาแนวคิดสิทธิมนุษยชนในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่หลักคำสอน ตามหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิกฎ พิจารณาโดย "ถ้อยคำ" (wording) จะพบว่าพระองค์มิได้ทรงใช้คำว่า "สิทธิมนุษยชน"หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Human Rights แต่อย่างใด แต่ถ้าพิจารณาโดยเนื้อหาสาระ พบว่าพระองค์ทรงสอนเกี่ยวกับเรื่องมนุษย์ในแง่ต่างๆ มากมาย คำสอนที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน โดยนำเสนอดังนี้

หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน ที่แสดงไว้ในส่วนแรก ข้อ ๑ และข้อ ๒ ว่าด้วย มนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์มี ศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ผู้วิจัยพบว่าข้อความใน พรหมชาลสูตร สีลขันธวรรค ทีฆนิกาย มีเนื้อหาสาระสอดคล้อง กับหลักสิทธิมนุษย์สากล ว่าด้วยเรื่องราวที่สุปปิยปริพาชก ผู้เป็นอาจารย์พูดติเตียนพระพุทธเจ้า ติเตียนพระธรรม ติเตียนพระสงฆ์ ในขณะที่ศิษย์หนุ่ม (อันเตวาสิก) ชื่อพรหมทัตมาณพ กล่าวชื่นชม พระพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้าได้ทราบเรื่องพระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนแก่ภิกษุทั้งหลายว่าหากมีใคร มาติเตียนพระรัตนตรัยก็มิให้โกรธ และหากใครสรรเสริญก็มิให้ยินดีหรือเหลิงว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย คนเหล่าอื่นจะถึงกล่าวติเรา ติพระธรรม หรือติพระสงฆ์ก็ตาม เธอทั้งหลายไม่ควรทำความอาฆาต โทมนัส แค้นใจในคนเหล่านั้น." "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย คนเหล่าอื่นพึงกล่าวชมเรา ชมพระธรรมหรือชมพระสงฆ์ ก็ตาม เธอทั้งหลายไม่ควรทำความเพลิดเพลินดีใจเบิกบาน ใจในคำชมนั้น"[๖]

คำสอนนี้สอดแทรกแนวคิดอันเป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชนในเรื่องของการให้ มนุษย์มีชีวิตอยู่ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล รวมทั้งสิทธิและอิสรภาพในความคิดเห็นอันสามารถนำมาปรับใช้กับสังคมปัจจุบันได้ดังการสอนให้มีความอดทนใน การรับฟังความคิดเห็น เพราะหากไม่มีความอดทนในการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ หรือ จากเสียงส่วนน้อยในสังคมแล้ว ก็อาจมีการใช้กำลังต่อกันในการท าร้ายต่อผู้แสดงความคิดเห็น เพียง เพราะรับไม่ได้หรือโกรธเคืองหากจะมีผู้มาแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะในทางวิพากษ์วิจารณ์

นอกจากนี้การสอนไม่ให้หลงยินดีเพลิดเพลินไปกับคำสรรเสริญชื่นชมศาสนา ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำมาปรับใช้กับชีวิต เพราะหากผู้คนทั้งหลายต่างหลงเพลิดเพลินกับคำชื่นชมแล้ว ก็อาจไม่ทราบถึงความคิดเห็นอีกด้านหนึ่ง และทำให้เข้าใจผิดไปได้ว่าตนทำถูกต้องไปเสียทุกอย่าง เพราะสิทธิมนุษยชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากบริบทในสังคมไม่ส่งเสริมหรือกลายเป็นการขัดขวาง สิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น เพราะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนี้จะเป็นฐานก้าวสู่ขั้น ต่อไปในการยอมรับความแตกต่างของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชาติพันธ์ เพศ ภาษา ศาสนา อุดมการณ์ และความแตกต่างหลากหลายอื่นๆ ค าสอนของพระพุทธเจ้าดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วย เตือนสติและเป็นเสมือนเข็มทิศชี้ทาง ให้สังคมตระหนักและเข้าใจในสิทธิเสรีภาพดังกล่าว

---

[๖] ที.สี.๑๑/๑/๑-๔.

สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) ปรากฏใน ข้อ ๓ ถึงข้อ ๒๑

พบว่าข้อความใน พรหมชาลสูตร สีลขันธาวาร ทีฆนิกาย ว่าด้วยการตระหนักต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่กล่าวถึงจุลศีล ข้อ ๑ และข้อ ๒๖ จากทั้งหมด ๒๖ ข้อ ว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อีกอย่างหนึ่ง เมื่อปุถุชนกล่าวชมตถาคต พึงกล่าวชมอย่างนี้ว่า"

จุลศีลข้อ ๑ "พระสมณโคดม ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วางทัณฑะ วางสาตรา มีความละอาย มีความเอ็นดู มีความกรุณา หวังประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวงอยู่"

จุลศีลข้อ ๒๖ "พระสมณโคดม เว้นขาดจากการฟัน การฆ่า การจองจำ การตีชิง การปล้น การจี้"[๗]

จากคำสอนนี้แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน ตามคำปรารภ ในปฏิญญาสากลฯ โดยพระพุทธเจ้าได้กล่าวว่าหากมีใครคิดจะสรรเสริญพระพุทธเจ้าแล้วเพียงแค่สรรเสริญการปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้าในจุลศีล ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานก็เพียงพอที่จะสรรเสริญ แล้วโดยตัวอย่างจุลศีลที่ยกมาศึกษา คือการเว้นจากการฆ่าสัตว์ วางอาวุธ มีเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้ง ปวง (จุลศีลข้อ ๑) และการไม่ฆ่าฟันจองจำ ปล้นจี้ชิง ทำร้าย ผู้อื่น (จุลศีล ข้อ ๒)

คำสอนนี้แสดงให้เห็นถึงการประพฤติปฏิบัติตามจุลศีล ด้วยการหยุดการกระทำอันเป็นการละเมิดในทรัพย์สินของผู้อื่น คือการไม่ปล้นจี้ชิงทรัพย์ ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สินของตนเอง และอาจนำมาซึ่งการท าร้ายร่างกายเจ้าของทรัพย์สินทั้งหลายได้ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้านั้นได้หยุดการกระทำโดยการไม่ฆ่าสัตว์ วางอาวุธ ไม่ฆ่าฟัน จองจำผู้อื่น และมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งปวง การไม่จองจำ แสดงให้เห็นถึงการไม่กักขัง หน่วงเหนี่ยวอัน เป็นการละเมิดสิทธิในร่างกาย การวางอาวุธ การไม่ฆ่าฟัน การไม่ฆ่าสัตว์ ก็แสดงให้เห็นถึงการวาง อาวุธทั้งหลายที่ใช้ในการนำไปทำร้ายผู้อื่น เพื่อที่ผู้คนจะได้อยู่อย่างปลอดภัยไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้ใด หยิบอาวุธขึ้นมาทำร้ายกัน

ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสิทธิของทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) ส่วนที่สามกล่าวถึงสิทธิสิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ ๒๒ ถึงข้อ ๒๗

ในมหาปรินิพพานสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค เรื่องนางอัมพปาลี คณิกามาเฝ้า เป็นเหตุการณ์เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับที่สวนอัมพปาลิวัน (สวนของนางอัมพปาลี) กรุงเวสาลี แคว้นวัชชี นางอัพปาลีจึงไปทูลเชิญพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ให้รับภัตตาหารที่บ้านของนาง ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตอบรับ เมื่อเจ้าลิจฉวี ทั้งหลายทราบข่าวว่าเสด็จมาประทับที่สวนอัมพปาลิวัน จึง

---

[๗] ที.สี.๑๑/๓/๔-๗.

พากันไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อทูลเชิญให้รับภัตตาหารเช่นกัน ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ ตอบปฏิเสธ ว่า

"ดูก่อนลิจฉวีทั้งหลาย ตถาคตรับภัตตาหารของนางอัมพปาลีคณิกาสำหรับวันพรุ่งนี้ไว้แล้วแล"[๘]

คำสอนที่สอดแทรกแนวคิดสิทธิมนุษยชนใน มหาปรินิพพานสูตร จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ว่าการปฏิบัติอย่างไร การที่พระพุทธเจ้าปฏิบัติต่อสตรีที่มี สถานภาพอาชีพหญิงนครโสเภณีอย่างเสมอภาคกับชายและมีสถานภาพความเป็นกษัตริย์อย่าง กษัตริย์ลิจฉวี โดยไม่คำนึงว่าพระพุทธเจ้าเองก็เป็นเพศชายและเป็นผู้มีสถานภาพแห่งกษัตริย์เช่นกัน ดังกรณีที่พระพุทธเจ้ารับคำเชิญไปฉันภัตตาหารที่บ้านนางอัมพปาลีซึ่งเป็นหญิงนครโสเภณีในสมัย พุทธกาลและได้ปฏิเสธคำทูลเชิญของกษัตริย์ลิจฉวีที่มาทูลเชิญในวันเดียวกันนั้น เป็น ค าสอนต่างๆ เหล่านี้จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลฯ ด้วยการสอนให้ในประเด็น ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเอื้ออำนวยต่อการประกันความเป็นอยู่อันควรค่าแก่ศักดิ์ศรีของมนุษย์สำหรับตนเองและครอบครัว และหากจำเป็นก็จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมในรูปแบบอื่นเพิ่มเติมด้วย (ข้อ ๒๓ (ข้อ ๓) ค าสอนดังกล่าว ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับที่เท่าเทียมกัน สำหรับงานที่เท่าเทียมกัน โดยปราศจากการ เลือกปฏิบัติใด

อัคคัญญสูตร ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค เป็นเรื่องราวเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าประทับอยู่บนปราสาทที่นางวิสาขามิคารมารดา สร้างไว้ในบุพพาราม กรุงสาวัตถี กระทั่งเวลาเย็นวันหนึ่งพระพุทธเจ้าได้เสด็จจงกรมอยู่กลางแจ้งที่ร่มเงาปราสาท ได้มีวาเสฏฐะสามเณร และภารทวาชะสามเณร ซึ่งรออุปสมบทเป็นภิกษุ ชวนกันไปเฝ้าซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสถามว่าบรรดาพราหมณ์ไม่ว่าหรือที่มาอุปสมบท วาเสฏฐฯและภารฯ ได้ทูลตอบว่าถูกพราหมณ์ทั้งหลายด่าว่าอย่างแรงและดูถูกว่าวรรณะอื่นนอกจากพราหมณ์นั้นเลวทรามต่ำต้อยหมด วรรณะพราหมณ์ประเสริฐที่สุด เพราะเกิดจาก พระโอษฐ์(ปาก) ของพระพรหม พวกสมณะโล้นคือวรรณะที่เลวทรามพระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนว่าเป็น ค ากล่าวที่ไม่ถูกต้องเพราะแท้จริงแล้ววรรณะพราหมณ์นั้นถือกำเนิดมาจากการตั้งครรภ์ของแม่ พราหมณี และคนทุกชั้นวรรณะต่างก็มีทั้งดีและไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ศูทร หาก ประพฤติผิดเช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ก็ต้องว่ากันตามที่ผิด มิใช่เกิดเป็นวรรณะศูทรแล้วจะต้องคือคนเลว คนชั่ว หรือเกิดเป็นวรรณะพราหมณ์ต้องคือคนดีคนประเสริฐสูงกว่าผู้อื่น เช่นศูทรที่ปฏิบัติธรรมก็มี ฐานะเทียบเท่าพราหมณ์ ส่วนพราหมณ์ซึ่งทำความผิดก็มีฐานะเป็นโจรได้เช่นกัน นอกจากนี้ในทาง ธรรมทุกชนชั้นวรรณะต่างก็มีสิทธิในการปฏิบัติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การตัดสินความเป็นคนไม่ได้ ตัดสินที่วรรณะหรือชาติกำเนิดแต่ตัดสินจากการกระทำของบุคคลนั้นๆ และในตอนท้ายได้ตรัสสอนว่า ทุกชั้นวรรณะหากสามารถสำรวมกาย วาจา ใจ เจริญโพธิปักขิยธรรม ๗ แล้ว ก็สามารถที่จะปรินิพพานได้ (ดับกิเลสดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิงภายในชาตินี้) ว่า

---

[๘] ที.ม. ๑๓/๙๒/๒๖๘-๒๗๒.

ดูก่อนวาเสฏฐะและภารทวาชะ กษัตริย์ก็ดี ฯลฯ พราหมณ์ก็ดี ฯลฯ แพศย์ก็ดี ฯลฯ ศูทรก็ดี สำรวมทางกาย สำรวมทางวาจา สำรวมทางใจ อาศัยการเจริญโพธิปักขิยธรรมทั้ง ๗ แล้ว ย่อมปรินิพพานในโลกนี้แท้”[๙]

คำสอนที่สอดแทรกแนวคิดสิทธิมนุษยชนในอัคคัญญสูตรนี้ จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ว่าทุกคนเกิดมาต่างมีอิสระและมีความเสมอภาคกันในเกียรติและสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรมและสอนให้ปฏิบัติต่อกันอย่างมีภารดรภาพ (ปฏิญญาฯ ข้อ ๑) รวมถึงกล่าวว่าคนทุกชั้นวรรณะมีอิสรภาพทางความคิดโดยไม่ถือเอาชาติ กำเนิดศาสนา มาเป็นตัวตัดสิน (ปฏิญญาฯ ข้อ ๒ (๑)) และสอนให้ตระหนักถึงเสรีภาพแห่งความเชื่อในการนับถือศาสนา หรือการใช้ชีวิตอย่าง ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม (ข้อ ๑๘)

หน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ

เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสิทธิของหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ จำกัดสิทธิของบุคคลมิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลก สิทธิเหล่านี้ปรากฏอยู่ใน ข้อ ๒๘ ถึงข้อ ๓๐

มหาปรินิพพานสูตร ทีฆนิกาย มหาวรรค เรื่อง พระเจ้าอชาตศัตรูฯประสงค์ปราบแคว้นวัชชี เป็น เหตุการณ์เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่บนภูเขาคิชฌกูฏ ใกล้กรุงราชคฤห์ พระเจ้าอชาตศัตรูมีความประสงค์จะไปตีแคว้นวัชชีเพราะเห็นว่าแคว้นวัชชีมีอำนาจที่ แข็งแกร่งมากจึงรับสั่งให้วัสสการพราหมณ์ ซึ่งเป็น มหาอำมาตย์ของแคว้นมคธไปกราบทูล พระพุทธเจ้า ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่วัสสการพราหมณ์ว่าแคว้นวัชชีได้ ยึดหลักอปริหานิยธรรมของ เจ้าวัชชี ๗ ข้อ เช่นประชุมด้วยความพร้อมเพรียงกันอย่างสม่ำเสมอ, การประชุม ดังกล่าว

เป็นไปด้วยความพร้อมเพรียง, มีการยึดมั่นในวัชชีธรรมโบราณ ไม่ตั้งข้อบัญญัติใหม่ ไม่เปลี่ยนแปลง ข้อบัญญัติเดิม, ให้เกียรติเคารพนับถือเชื่อฟังเจ้าวัชชีผู้ใหญ่ผู้เฒ่า, ไม่ฉุด ข่มเหงรังแกกักขังหน่วงเหนี่ยวสตรี และ เด็กหญิงของสกุลทั้งหลาย, สักการะ เคารพ บูชาเจดีย์ ของวัชชีทั้งหลาย ทั้งภายในภายนอกพระนคร หมั่นบวงสรวงบูชาตามธรรมเนียมเดิม, ถวายอารักขาคุ้มครองป้องกันแก่ พระอรหันต์ทั้งหลาย และตั้งความปรารถนา ให้พระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มาให้มา ส่วนที่มาแล้วก็ให้ อยู่สบายในแคว้น โดยพระพุทธเจ้าได้

จำคำสอนที่ยกมาสอดแทรกแนวคิดสิทธิมนุษยชนใน มหาปรินิพพานสูตร จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ว่าการปฏิบัติอย่างไร เป็นการชี้ทางให้แก่พระเจ้าอชาตศัตรูว่าเจ้าวัชชีทั้งหลายเมื่อได้ยึดหลักดังกล่าวแล้ว ก็ย่อมมีแต่ความเจริญ ไม่มีทางที่จะ เสื่อมได้เลย ดังนั้นการพระเจ้าอชาตศัตรูกังวลว่าแคว้นวัชชีจะแข็งแกร่งและอาจรุกรานแค้วนอื่นจึงเป็นสิ่งที่อาจมอง

---

[๙] ที.ปา.๑๕/๗๐/๑๔๕-๑๖๕.

เกินจริง[๑๐] จนวัสสการพราหมณ์คิดได้ว่าควรใช้วิธีเจรจาปรองดอง หรือไม่ก็ ทำให้เจ้าวัชชีแตกแยกกัน มากกว่าจะใช้กำลังในการประหัตประหารกัน จึงสอดคล้องคำปรารภที่สองในปฏิญญา สากลฯ โดยเฉพาะสงครามหรือการเข่นฆ่ากันไม่ใช่ทางเลือกหรือทางออกในการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ คือ การเรียกร้องให้มนุษย์ปฏิบัติต่อกันตามหลักการที่ตกลงกันในสังคม ถ้ารัฐให้ประกันก็จะกลายเป็นสิทธิทางกฎหมายไปด้วย ซึ่งที่จริงก็สนับสนุนให้รัฐประกัน กล่าวคือ “ทำให้สิทธิทางศีลธรรมนั้นเป็นสิทธิทางกฎหมายเสียด้วย จะได้มีหลักประกันและผู้ดูแลให้มีการปฏิบัติตามโดยแท้จริง รวมทั้งลงโทษต่อผู้ไม่ปฏิบัติตามเพื่อให้กลับตัวและถ้าหากเรายึดถือตามหลักสิทธิมนุษยชนของรัฐว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้ว เราก็จะไม่ต้องพบ ข้อบกพร่องอันใด”

สรุปวิเคราะห์

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับหลักสิทธิมนุษยชน ล้วนได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน และเน้นการมีสิทธิเสรีภาพ โดยชี้ว่ามนุษย์มีศักยภาพในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มนุษย์ควรมีเมตตากรุณาต่อกันให้อภัยซึ่งกันและกัน ผ่านการกระทำที่ สอดคล้องกันระหว่างกาย วาจา และใจ เช่น หลักเบญจศีล หลักศรัทธา หลักแห่งกรรม หลักประโยชน์ ๓ เป็นต้น จัดเป็นหลักการปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งมีอยู่หลาย ระดับแห่งการเข้าถึง ตามความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละบุคคล และหลักธรรมที่ส่งเสริม สิทธิมนุษยชนในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นแนวปฏิบัติที่ถือได้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของชนหมู่ มากโดยไม่มีประมาณ ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ฐานะทางสังคมภาษาและศาสนา เช่น อริยมรรคมีองค์ ๘ คิหิวินัย และ ทิศ ๖ ล้วนมีการส่งเสริมให้ปฏิเสธความชั่ว สนับสนุนให้กระทำความดีต่อกันในฐานะที่ เป็นมนุษย์ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงอยู่ในฐานะสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาชีวิตมวล มนุษย์ให้เข้าถึงสันติสุขทั้งด้านส่วนตัวและส่วนรวมตลอดไป

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่บันทึกไว้ในพระไตรปิฎก มีความเชื่อมโยง และสามารถนำมาศึกษาเทียบเคียงกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนสากลในบริบทสังคมปัจจุบันได้ และจากการศึกษาพบว่า “หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก มีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนสากล โดยคำสอนในพระไตรปิฎก แม้จะไม่ได้ใช้คำว่าสิทธิมนุษยชนโดยตรง แต่มีเนื้อหาที่มีนัยของการสอนให้เคารพสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในชีวิต ความเสมอภาค เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งการนำแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่สอดแทรกในคำสอน ของพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ จะช่วยให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพสิทธิ เสรีภาพ ของผู้อื่น และจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน”

---

[๑๐] ที.ม.๑๓/๖๘-๖๙/๒๓๓-๒๓๙.

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กุลพล พลวัน, **สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก,** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๗.

คณะกรรมการโครงการสิทธิมนุษยชนศึกษาในคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ, **"ความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน,"**. ๑๑ January ๒๐๑๔.

สมชาย กษิติประดิษฐ์, **สิทธิมนุษยชน.** พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: ส านักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

สมชาย กษิติประดิษฐ์, **สิทธิมนุษยชน.** พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.

วรนุช อุษณกร, **ประวัติวันสำคัญที่ควรรู้จัก.** พิมพ์ครั้งที่ ๒,กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓.

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ต้นเหตุของการแยกพระสงฆ์ออกมาจากชาวบ้าน

The Sangha Act of 1902 on the Thai sangha administration- The cause of the separation of the monks and villagers

พระใบฎีกาคทาวุธ คเวสกธมฺโม (เพ็งที)* รัฐวัฒน์ สรรสวิสุทธิ์** โสฬส วัฒนศิลป์***
คณิตพัฒน์ นาคะรัต****

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดเกิดขึ้น ณ ชมพูทวีป และพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๖ ในยุคที่พระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์อินเดีย ได้ส่งสมณทูตคือ พระโสณะ และพระอุตตระเป็นผู้นำพระพุทธศาสนามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของประเทศในปัจจุบันนี้คือ ไทย พม่า ศรีลังกา ญวน กัมพูชา ลาว และมาเลเซีย เมื่อพระพุทธศาสนาก็มีความเจริญรุ่งเรืองในแผ่นดินไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย พระพุทธศาสนากับสังคมไทยจึงอยู่คู่กันมาช้านาน ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนในสังคมจึงผูกพันและได้รับอิทธิพลจากแนวคิพของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

ในสังคมไทยดังเดิมก่อนจะมีพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ วิถีของพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงเป็นวิถีที่เกื้อกูล ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน กล่าวคือ พระสงฆ์อยู่คู่กับชาวบ้าน เป็นที่พึ่งกับชุมชน นอกจากปฏิบัติตามกิจของสงฆ์แล้ว ยังทำประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ เพื่อชาวบ้าน เป็นพระของชาวบ้านอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันชาวบ้าน ก็ให้เดชให้คุณกับพระสงฆ์ เพราะชาวบ้านเป็นผู้สถาปนายศศักดิ์ให้กับพระสงฆ์ แต่เมื่อรัฐได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ รัฐเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของพระสงฆ์ ให้เดชให้คุณกับพระสงฆ์ กฎหมายฉบับดังกล่าวจึงเป็นต้นเหตุแยกพระสงฆ์ออกมาจากชาวบ้าน ทำรายวัฒนาธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของพระสงฆ์กับชาวบ้านให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง

---

* อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

** อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

**** อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Abstract

Buddhism was originated in India and disseminated to Thailand in approximately B.E. 236. In the reign of the King Asoka, the great, he sent envoys, namely Phra Sona and Phra Utara, who bring Buddhism to disseminate in the kingdom of Suwannabhumi, where presently includes many countries such as Thailand, Myanmar, Sri Lanka, Vietnam, Laos, and Malaysia. Owning to the fact that Buddhism has been prosperous since the era of the kingdom of Sukhothai, Buddhism and Thai society are mutual in the aspect of society, economy, and politics. In particular, lifestyle of Thai people is related and is mostly influenced to the idea of Buddhism.

Before the enactment of the Sangha Act of 1902 on the Thai sangha administration, the way of monks and people in the previous Thai society was mutual and dependent. Simply put, the monks being closely to villagers were not only a supporter for communities, but they also made public benefits to people, besides performing their duty. Simultaneously, villagers provided power to monks because they established status to monks. However, when there was the enactment of this act, promulgated by Thai government, it is claimed that the state had power to provide status to monks. Accordingly, this act caused the separation of the monks and villagers. It also destroyed culture and good manner of tradition of monks and villagers completely.

บทนำ

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้นในประเทศอินเดีย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบเส้นทางอันประเสริฐที่ทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ เมื่อพระพุทธศาสนากำเนิดขึ้นก็ได้เผยแผ่ไปยังดินแดนต่าง ๆ รวมทั้งดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน และพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปยังดินแดนหรือประเทศใดก็ตาม บริบทของพระพุทธศาสนาจะถูกปรับเข้ากับสภาพทางสังคมวิทยาของประเทศนั้น ๆ เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศไทย ถ้าพิจารณาตั้งแต่กรุงสุโขทัยถึงปัจจุบันจะเห็นว่า พระพุทธศาสนาตามสภาพเชิงสังคมวิทยาของประเทศไทยเป็นพุทธศาสนาที่มีความเอื้อเฟื้อต่อสังคม (Engaged Buddhism) โดยเฉพาะวิถีของพระสงฆ์กับชาวบ้าน นอกจากจะเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับชุมชน ยังเป็นผู้นำของชุมชนนั้น ๆ ในการพัฒนาชุมชน วิถีของชาวบ้านกับพระสงฆ์จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้

จะเห็นว่าพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง อาทิเช่น พระพุทธศาสนาเป็นหลักการของการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเห็นได้จากลักษณะนิสัย หรือจิตใจของคนไทยที่มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เป็นมิตรกับทุกคน โดยเฉพาะที่มาของวัฒนธรรมไทย หรือรากฐานของวัฒนธรรม วิถีชีวิต ของคนไทยผูกพันอย่างแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๓, หน้า ๙-๑๐) จากที่กล่าวมาจึงเป็นเหตุให้วัด หรือพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน หรือชุมชน นอกจากพระสงฆ์จะมีหน้าที่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แต่อีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญของพระสงฆ์ก็คือวิถีของพระสงฆ์อยู่กับชาวบ้าน ช่วยเหลือ เกื้อกูลชาวบ้าน อย่างในอดีตสมัยกรุงสุโขทัยวัดหรือพระสงฆ์มีบทบาทต่อชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่มีผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย (คำบรรยายรายชั่วโมงวิชานิติปรัชญา ๒๕๕๔, หน้า ๗-๘) ก็จะลงโทษบุคคลเหล่านี้ด้วยการให้เข้ามาประพฤติ ปฏิบัติธรรมในวัดและฟังธรรมเทศนาจากพระสงฆ์เพื่อคอยเตือนสติให้สำนึกรู้ชอบชั่วดีพร้อมกลับตัวกลับใจเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

เนื้อหา

เมื่อสังคมโลกรับอิทธิพลการสร้างประเทศตามแนวคิดรัฐสมัยใหม่ (Modern State) ให้รัฐมีศูนย์ กลางอำนาจที่ชัดเจน ระบบราชการที่มีความมั่นคง ทั้งผู้นำของประเทศมีอำนาจที่เป็นเอกภาพ แนวคิดนี้ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ จะเห็นได้จากประกาศตั้งเสนาบดี ที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริว่า

“ทรงราชดำริห์เห็นว่า ราชการบ้านเมือง ย่อมจะเป็นที่เรียบร้อยได้ด้วยการจัดแบ่งกระทรวง แบ่งน่าที่พนักงานให้ทำการเป็นหมวดเป็นหมู่ แบ่งน่าที่ราชการให้เปนส่วน เป็นแผนกตามกระทรวง ราชการทั้งปวงจึงจะสำเร็จไปได้ทันกาลสมัยที่ควรจะเป็น เพื่อว่าถ้าทรงพระราชดำริห์จะให้การจัดการสิ่งใดก็จะได้มีน่าที่ทำการสิ่งนั้น ทันท่วงที” (เตช บุนนาค, ๒๕๓๕, หน้า ๑๑๑)

จะเห็นว่าได้มีการแบ่งระบบราชการตามรูปแบบรัฐสมัยใหม่ เพื่อมีอำนาจสั่งการได้อย่างเป็นเอกภาพ ในเวลาต่อมายังได้มีการประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่และกระทรวงมหาดไทยได้ออก ข้อบังคับปกครองหัวเมือง เพื่อเป็นดึงอำนาจของท้องถิ่น หรือตามหัวเมืองต่าง ๆ มารวมไว้ที่ศูนย์กลาง ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาในยุคนี้ถือว่าเป็นการปกรองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy)ที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองประเทศได้อย่างเป็นเอกภาพรวมอำนาจจากหัวเมืองน้อยใหญ่ ไว้ที่ส่วนกลาง ใช้อำนาจสั่งการได้อย่างเบ็ดเสร็จ จึงเกิดการปฏิรูปโครงสร้างทางอำนาจรัฐ ดังคำกล่าวที่ว่า

“แนวทางในการปฏิรูปประเทศที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะให้สถาบันพระมหากษัตริย์ได้มีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการบริหารและการเมืองของประเทศ ลิดรอนอำนาจตามประเพณี ซึ่งมีมาแต่โบราณของขุนนางส่วนกลาง ขุนนางส่วนภูมิภาคเจ้าประเทศราช และสถาบันสงฆ์ออกไป ยิ่งทำให้

ความคิดเกี่ยวกับ "กำเนิด" มีความสำคัญและเด่นชัดขึ้นไปอีก ในครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๕ ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเต็มความหมายของคำนี้อย่างสมบูรณ์เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์"(นิธิ เอียวศรีวงศ์, ๒๕๒๗, หน้า ๒๑๕)

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ได้เกิดขึ้นในยุคนี้เช่นกัน มูลเหตุแห่งการตรากฎหมายฉบับนี้เมื่อพิจารณาจากคำปรารภในพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม เกล้าเจ้าอยู่หัว คำปรารภนั้นมีอยู่ว่า

"...ทุกวันนี้ การปกครองข้างฝ่ายพระราชอาณาจักร ก็ได้ทรงพระราชดำริแก้ไขและจัดตั้งแบบแผนการปกครองให้เรียบร้อยเจริญดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นหลายประการแล้ว และฝ่ายพระพุทธจักรนั้น การปกครองสังฆมณฑล ย่อมเป็นการสำคัญทั้งในประโยชน์แห่งพระศาสนา และในประโยชน์ความเจริญของพระราชอาณาจักรด้วย ถ้าการปกครองสังฆมณฑลเป็นไปตามแบบแผนอันเรียบร้อย พระศาสนาก็จะรุ่งเรืองถาวร และจะชักนำประชาชนทั้งหลายให้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสโนวาท ประพฤติสัมมาปฏิบัติและร่ำเรียนวิชาคุณ ในสงฆ์สำนักยิ่งขึ้นเป็นอันมาก..." (พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑)

คำปรารภในพระบรมราชโองการฯ การประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อการพระศาสนา และให้พระพุทธศาสนาเป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนพร้อมทั้งให้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ แต่ก็ได้มีนักวิชาการให้ความเห็นถึงมูลเหตุแห่งตรากฎหมายฉบับนี้ไว้เช่นกัน ดังนี้

ประการที่หนึ่ง รัฐบาลต้องการปฏิรูปการศึกษาให้ทันสมัย ซึ่งจะต้องอาศัยคณะสงฆ์ โดยเฉพาะคณะสงฆ์ในต่างจังหวัดให้ช่วยจัดการศึกษาของชาติ การที่พระสงฆ์จะขับเคลื่อนเพื่อช่วยรัฐจัดการศึกษาได้ จึงมีความจำเป็นต้องให้การบริหารจัดการของคณะสงฆ์ทั้งส่วนกลางและภูมิภาครวมเป็นหนึ่งเสียก่อน (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), ๒๕๓๙, หน้า ๓๕-๓๖)

ประการที่สอง ต้องการให้คณะสงฆ์มีแบบแผนการปกครองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้โครงสร้างของรัฐ และเพื่อต้องการจัดระเบียบของคณะสงฆ์ตามภูมิภาคที่ปฏิบัติไม่เหมาะสมกับการเป็นสมณเพศ เช่น เสพสุรา ยาฝิ่น เล่นการพนัน สะสมอาวุธ ทั้งการอ้างว่าเป็นผู้วิเศษ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความมัวหมองและเกิดวิกฤตของศรัทธาในพระพุทธศาสนา (คนึงนิตย์ จันทรบุตร, ๒๕๓๒, หน้า ๒๔)

ประการที่สาม เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องของการเป็นพระอุปัชฌาย์ ได้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งตั้งพระอุปัชฌาย์ขึ้นมาใหม่โดยการควบคุมจากสงฆ์ส่วนกลาง กล่าวคือ พระอุปัชฌาย์จะต้องได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ส่วนกลางที่ได้รับตำแหน่งให้ไปเป็นเจ้าคณะผู้ปกครองตามหัวเมืองต่าง ๆ เท่านั้น (กิติรัตน์ สีหมัณฑ์, ๒๕๓๓, หน้า ๖๖-๖๘)

เมื่อพิจารณาจากสภาพบริบทสังคม ด้านการการเมือง การปกครองในสมัยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นช่วงที่ฝ่ายรัฐต้องการรวมอำนาจการปกครองเข้าสู่ส่วนกลางให้การปกครองเป็นเอกภาพ ส่วนกลางสามารถควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่ยังไม่สามารถรวมการปกครองของพระสงฆ์ให้เป็นปึกแผ่น หรือเข้ามามีอำนาจควบคุมพระสงฆ์ได้ พระสงฆ์ถือว่าเป็นอีกกลุ่มที่เข็มแข็ง มีบารมี และมีบทบาทต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระสงฆ์อยู่กับชุมชน มีความผูกพันกับชาวบ้าน วัดเปรียบเหมือนเป็นศูนย์รวมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา หรือสาธารณสุข ฯ เป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน หรือชาวบ้านในด้านต่าง ๆ

ประกอบกับเหตุ ปัจจัย ในช่าง ปี ๒๔๔๔ เกิดกบฏผีบุญ อาศัยความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อนเป็นอุดมการณ์ปล่อยข่าวลือ อาทิเช่น “...กรวดแร่ที่ข้างวัดหนองเลา หนองซำ แขวงเมืองเสลภูมิ ถ้าใครไปนำเข้าพิธีก่อพระเจดีย์ทราย ระลึกถึงผู้มีบุญบูชาไว้แล้ว ครั้นถึงวันอาทิตย์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘...” (กิเลน ประลองเชิง, กฎบทผีบุญ, ๒๕๖๐) และใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปเป็นอุดมการณ์ในการต่อสู้ของกลุ่มกบฏผีบุญที่ถือเอาอุดมการณ์พระศรีอาริย์เป็นเป้าหมายสูงสุดของการต่อสู้ เพื่อปฏิวัติสังคมใหม่ ให้เป็นสังคมที่ไม่มีชนชั้นวรรณะของมนุษย์ ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี สมบูรณ์พูนสุขทั้งทางจิตใจและวัตถุ (ตำนานเมืองร้อยเอ็ดสาเกตุนคร, กบฏผู้มีบุญหรือขบถผีบุญ ๕) ที่สำคัญการขับเคลื่อนความเชื่อต่าง ๆ ได้มีกลุ่มพระสงฆ์ได้เข้าร่วมกับกระบวนการของกลุ่มกบฏผีบุญอีกด้วย

จะเห็นว่ารัฐสามารถควบคุมอำนาจฝ่ายอาณาจักรไว้ที่ส่วนกลางได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่อำนาจทางศาสนจักรรัฐยังไม่สามารถเข้าไปควบคุมได้ ความเชื่อทางศาสนาตลอดถึงตัวพระสงฆ์ยังได้เข้าไปมีบทบาทและร่วมกับกลุ่มกบฏผีบุญในภาคอีสาน รัฐจึงจำเป็นต้องรีบเข้าไปมีบทบาทควบคุมอำนาจสงฆ์ พร้อมต้องลดบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชน เพราะสถาบันสงฆ์เป็นศูนย์กลางความเชื่อถือ และเข้าถึงจิตใจของประชาชนได้อย่างลึกซึ้งกว่าสถาบันอื่น ๆ จึงทำให้รัฐต้องมีมาตรการควบคุมสถาบันสงฆ์ให้ได้ ด้วยการตราพระราบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ (ฟรังซัวส์ ฮูตาร์ท, ๒๕๒๔, หน้า ๑๔๖) และถือเป็นปฐมเหตุของการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ฉบับแรกของไทย กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นต้นเหตุของการแยกพระสงฆ์ออกมาจากชาวบ้าน จากเดิมพระสงฆ์ทำเพื่อชาวบ้าน เพื่อชุมชน แต่กฎหมายฉบับนี้ทำให้พระสงฆ์ต้องสนองรัฐมากกว่าชาวบ้านเหมือนที่เคยเป็นมา

ทั้งนี้ เมื่อมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้อ้างว่าเพื่อการปฏิรูปการศึกษาต้องอาศัยพระสงฆ์จากส่วนกลางไปทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการศึกษาประจำมณฑลตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยรัฐส่งพระสงฆ์จากส่วนกลางไปอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะมณฑลเพื่อควบคุมพระสงฆ์ในพื้นที่นั้น ๆ

ให้อยู่ในอำนาจของส่วนกลาง ดังความในพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ หมวดที่ ๗ ว่าด้วยคณะมณฑล

มาตรา ๓๕ *หัวเมืองมณฑล ๑ จะทรงพระกรุณาโปรดให้พระราชาคณะผู้ใหญ่เป็นเจ้าคณะมณฑลรูป ๑ พระราชาคณะรูปใดควรจะเป็นเจ้าคณะมณฑลไหนนั้น แล้วแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร*

มาตรา ๓๖ *ถ้ามณฑลใดมีกิจภาระมาก จะทรงพระกรุณาโปรดให้มีพระราชาคณะเป็นเจ้าคณะรองผู้ช่วยภาระมณฑลนั้นอีกรูป ๑ หรือหลายรูป ทั้งนี้แล้วแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร*

มาตรา ๓๗ *เจ้าคณะมณฑลมีหน้าที่ดังนี้ คือ*

ข้อ ๑ ที่จะรับพระบรมราชานุมัติไปจัดการทำนุบำรุงพระศาสนา และบำรุงการศึกษาตามวัดในมณฑลนั้น ให้เจริญรุ่งเรืองตามพระราชประสงค์

ข้อ ๒ ที่จะออกไปตรวจตราการคณะสงฆ์ และการศึกษาในมณฑลนั้น ๆ บ้างเป็นครั้งคราว

ข้อ ๓ ที่จะตั้งพระครูเจ้าคณะแขวงตามหัวเมืองในมณฑลนั้น บรรดาซึ่งมิได้รับพระราชทานสัญญาบัตร

ข้อ ๔ ที่จะช่วยแก้ไขความขัดข้องของเจ้าคณะเมืองในมณฑลนั้น

มาตรา ๓๘ *เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจดังนี้ คือ*

ข้อ ๑ มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรทั่วทั้งมณฑลนั้น ในกิจอันชอบด้วยพระวินัยบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ที่จะมอบอำนาจให้เจ้าคณะรองออกไปตรวจจัดการ ในมณฑลได้ตามเห็น สมควรจะให้มีอำนาจเท่าใด แต่มิให้เกินแก่อำนาจและฝ่าฝืนอนุมัติของเจ้าคณะมณฑล

ข้อ ๓ ผู้มีตำแหน่งสมณศักดิ์ชั้นใด ๆ ในมณฑลนั้น นอกจากที่ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรแล้ว ถ้าไม่สมควรจะอยู่ในตำแหน่ง เพราะความประพฤติก็ดี เพราะขาดความสามารถก็ดี เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจที่จะเอาออกจากตำแหน่งได้

ข้อ ๔ เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจที่จะตัดสินข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของเจ้าคณะเมือง

มาตรา ๓๙ *เจ้าคณะมณฑลมีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๖ รูป คือ พระครูปลัด ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูวินัยธรรม ๑ พระสังฆรักษ์ ๑ พระสมุห์ ๑ พระใบฎีกา ๑ แต่ถ้าในฐานานุศักดิ์เดิมมีตำแหน่งใดแล้ว ไม่ต้องตั้งตำแหน่งนั้น*

ความในมาตราที่กล่าวมานั้นเจ้าคณะมณฑลไม่ได้มีอำนาจหน้าที่เพียงแต่การบริหารจัดการด้านการศึกษาเท่านั้น แต่มีอำนาจหน้าที่บัญชาการสงฆ์ทั้งปวงในพื้นที่มณฑลนั้น ๆ แบบเบ็ดเสร็จ เพื่อเข้าไปครอบงำพระสงฆ์ในแต่ละท้องถิ่นให้อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของเจ้าคณะ

มณฑลแต่เพียงผู้เดียว รัฐกระทำการเช่นนี้ก็เพื่อต้องการรวมอำนาจพระสงฆ์ตามภูมิภาคผ่านทางเจ้าคณะมณฑลเข้าสู่ส่วนกลาง และสุดท้ายคณะสงฆ์ทั่วสังฆะมณฑลก็อยู่ภายใต้อาณัติของรัฐโดยสิ้นเชิง เพราะพระสงฆ์จากส่วนกลางที่ถูกส่งไปดำรงตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลก็คือคนของรัฐ ไปดำรงตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลก็เพื่อสนองตามความต้องการของรัฐเท่านั้น และกฎหมายฉบับนี้ยังให้อำนาจเจ้าคณะมณฑลลงโทษทั้งพระสงฆ์และประชาชนที่ขัดขืนต่อคำสั่งได้โดยชอบธรรม ตามความในพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ หมวดที่ ๘ ว่าด้วยอำนาจ

มาตรา ๔๑ *พระภิกษุสามเณร ต้องฟังบังคับบัญชาเจ้าคณะซึ่งตนอยู่ในความปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าไม่ฟังบังคับบัญชาหรือหมิ่นละเมิดต่ออำนาจเจ้าคณะมีความผิด เจ้าคณะมีอำนาจที่จะทำทัณฑกรรมได้*

มาตรา ๔๒ *ถ้าเจ้าคณะกระทำการตามหน้าที่ในพระราชบัญญัติ และคฤหัสถ์ผู้ใดลบล้างขัดขืนต่ออำนาจเจ้าคณะ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษฐานขัดอำนาจเจ้าพนักงาน*

ตามความในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ เมื่อพระสงฆ์ในท้องถิ่นไม่เชื่อฟัง หรือขัดขืนต่อคำสั่งตามที่เจ้าคณะมณฑลสั่งการ เจ้าคณะมณฑลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ทันที และอำนาจของเจ้าคณะมณฑลไม่จำกัดอยู่เพียงการควบคุมพระสงฆ์อย่างเดียวเท่านั้น ถ้าประชาชนทั่วไปละเมิดต่อคำสั่งหรือขัดขืนต่ออำนาจของเจ้าคณะมณฑล บุคคลผู้นั้นมีความผิดต้องระหว่างโทษฐานขัดอำนาจเจ้าพนักงาน กฎหมายฉบับนี้นอกจากจะควบคุมสงฆ์แล้วยังเป็นการเอื้อโดยใช้อำนาจของพระสงฆ์เป็นเครื่องมือเพื่อไปควบคุมประชาชน หรืออำนาจของผู้มีบารมีตามหัวเมืองน้อยใหญ่ให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐจากส่วนกลางเท่านั้น ซึ่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ที่เน้นการใช้อำนาจการปกครองแบบบังคับควบคุมเช่นนี้ถือว่าผิดต่อหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ถ้าจะให้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ สอดคล้องกับเจตนารมณ์อันแท้จริงของการปกครองตามพระธรรมวินัย ต้องเป็นกฎหมายที่เอื้อต่อการสร้างชุมชนแห่งการศึกษาขึ้นมาให้ได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), หน้า ๑๒๑-๑๒๒) และพระสงฆ์คณะแรกที่รัฐส่งไปดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะมณฑลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รศ. ๑๒๑ (แสวง อุดมศรี, หน้า ๑๐๘-๑๐๙) มีดังนี้

๑. พระศาสนโสภณ วัดราชประดิษฐ์ (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑล กทม. ภายนอกจังหวัดในกรุง

๒. พระธรรมโกษาจารย์ วัดสุทัศนเทพวราราม (มหานิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลนครไชยศรี

๓. พระธรรมไตรโลก วัดระฆังโฆสิตาราม (มหานิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลนครสวรรค์

๔. พระธรรมราชานุวัตร วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลกรุงเก่า

๕. พระเทพมุนี วัดประยูรวงศาวาส (มหานิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลนครราชสีมา

๖. พระเทพเมธี วัดมหาธาตุ (มหานิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลชุมพร

๗. พระเทพกวี วัดมกุฎษัตริย์ (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑล พิษณุโลก

๘. พระราชมุนี วัดเทพศิรินทราวาส (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลปราจีนบุรี

๙. พระสุคุณคณาภรณ์ วัดบวรนิเวศ (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลจันทบุรี

๑๐. พระเมธาธรรมรส วัดพิชยติการาม (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลภูเก็ต

๑๑. พระอมรโมฬี วัดบวรนิเวศ (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลราชบุรี

๑๒. พระญาณรักขิต วัดสุปัฏนาราม (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลอีสาน

๑๓. พระศิริธรรมมุนี วัดท่าโพธิ์ (ธรรมยุติกนิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช

๑๔. พระอุดรคณารักษ์ วัดพระเชตุพน (มหานิกาย) เป็นเจ้าคณะมณฑลบูรพา

อนึ่ง การแต่งตั้งเจ้าคณะมณฑลทั้ง ๑๔ มณฑล เป็นพระสงฆ์จากส่วนกลาง สังกัดวัดในพระนครทิ้งสิ้น การกระทำเช่นนี้ก็ถือว่าผิดจากหลักการปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง เพราะพระสงฆ์จากส่วนกลางไปเป็นผู้ปกครองในแต่ละท้องถิ่น ผลตามมาก็คือเป็นพระสงฆ์แปลกหน้าไม่รู้เป็นใครมาจากไหนอยู่ ๆ ก็มาเป็นผู้ปกครอง การให้พระสงฆ์จากส่วนกลางไปเป็นผู้ปกครองก็ยากที่จะเข้าใจสภาพปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่น ผู้ที่จะ เข้าใจสภาพปัญหา หรือเข้าใจบริบทสังคมในท้องถิ่น ตลอดถึงเข้าใจและเข้าถึงชุมชนได้ดีที่สุดก็คือพระสงฆ์ในท้องถิ่นนั้นเอง

ถ้ารัฐจริงใจกับคณะสงฆ์ต้องการที่จะพัฒนาชุมชนสงฆ์จริง ๆ รัฐต้องให้โอกาสพระสงฆ์ในท้องถิ่นนั้นได้เป็นผู้ปกครอง เพราะในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถมีบารมีเป็นที่เคารพของพระสงฆ์และชุมชน ประกอบกับพระสงฆ์ในแต่ละพื้นที่มีความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ เข้าใจสภาพเชิงสังคมวิทยาในท้องถิ่นนั้นได้ดี และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เป็นผู้มีบทบาทต่อชุมชนอยู่แล้ว เพราะวัดกับชุมชนในบริบทสังคมไทยดั้งเดิมก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ พระก็เป็นพระของชาวบ้านจริง ๆ เป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้าน ทำประโยชน์ให้กับชาวบ้าน ด้วยเหตุนี้ถ้าพระสงฆ์ในท้องถิ่นได้เป็นผู้ปกครองก็จะส่งผลให้เป็นผู้นำไปสู่การพัฒนาทั้งชุมชนสงฆ์และสังคมได้เป็นอย่างดี

เมื่อรัฐให้พระสงฆ์จากส่วนกลางไปเป็นเจ้าคณะผู้ปกครองในแต่ละมณฑลก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการต่อต้านจากพระสงฆ์ในแต่ละท้องถิ่นได้ เพราะได้นำวัฒนธรรม จารีต และธรรมเนียมการปฏิบัติของพระสงฆ์ส่วนกลางไปครอบงำพระสงฆ์ในท้องถิ่นนั้นด้วย จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างธรรมเนียมของพระสงฆ์จากส่วนกลางและพระสงฆ์ในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งเกิดจากการที่รัฐต้องการให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามที่รัฐได้วางเงื่อนไขไว้อันจะส่งผลให้ คณะสงฆ์ง่ายต่อการควบคุมจากรัฐ เจ้าคณะมณฑลก็ต้องปฏิบัติสนองรัฐทุกประการ เพราะรัฐเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถ้าไม่ปฏิบัติ

ตามก็ต้องถูกปลดจากตำแหน่ง คู่ขัดแย้งที่เห็นได้ชัดและทราบกันทั่วไปคือกรณีความขัดแย้งของครูบา ศรีวิชัย

ทั้งนี้ ครูบาศรีวิชัยเป็นที่กล่าวขานว่าเป็นนักบุญแห่งล้านนาเป็นพระสงฆ์ที่คนในสังคมให้ความศรัทธา และเคารพนับถือในสมัยนั้นเป็นอย่างยิ่ง ครูบาศรีวิชัยเป็นพระสงฆ์อีกรูปที่อยู่กับชาวบ้าน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เข้าใจ และเข้าถึงชาวบ้าน เป็นพระของชาวบ้าน ทำเพื่อชาวบ้านอย่างแท้จริง เพราะครูบาศรีวิชัยนอกจากจะเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ยังถือว่าเป็นผู้นำของชุมชนในด้านการพัฒนาสังคมอีกด้วยเห็นได้จากการที่ท่านได้เป็นผู้นำของชาวบ้านในการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพได้สำเร็จ และความขัดแย้งระหว่างจารีตของพระสงฆ์จากส่วนกลางกับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับครูบาศรีวิชัยเห็นได้จาก ๒ ประการด้วยกัน

๑) เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ รศ. ๑๒๑ พระสงฆ์ที่จะทำหน้าที่เป็นพระอุปัชฌาย์ได้ต้องได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายฉบับนี้เสียก่อน และในสมัยนั้นมีคนมาขอบวชกับครูบาศรีวิชัยเป็นจำนวนมากด้วยเหตุที่ว่าครูบาศรีวิชัยเป็นที่เคารพและนับถือเลื่อมใสของชาวบ้าน (สมหมาย เปรมจิตต์, หน้า ๒๙) เมื่อครูบาศรีวิชัยทำการบวชโดยไม่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐจึงเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย แต่ครูบาศรีวิชัยก็ได้ให้เหตุผลไว้อย่างน่าสนใจว่าเมื่อผู้มาขอบวชกับท่านไม่ใช่ลูกหนี้หรือทาสของใคร ตลอดถึงบิดามารดาอนุญาตแล้ว การบวชดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อจารีตและพระธรรมวินัย (สิงฆะ วรรณสัย, หน้า ๑๓)

๒) ครูบาศรีวิชัยไม่เข้าร่วมประชุมของคณะสงฆ์ตามที่เจ้าคณะได้เรียกประชุม และการที่ครูบาศรีวิชัยไม่เข้าร่วมประชุมกับเจ้าคณะก็ส่งผลให้เจ้าอาวาสอีกหลายวัดในท้องถิ่นนั้นไม่ยอมเข้าร่วมประชุมด้วยเช่นกัน เหตุดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นหลายครั้งด้วยกัน (โสภา ชานะมูล, หน้า ๘๐)

จากเหตุ ๒ ประการของครูบาศรีวิชัยเป็นข้อเท็จจริงชี้เห็นถึงการขัดแย้งกันระหว่างจารีตของท้องถิ่นกับส่วนกลางที่สร้างเงื่อนขึ้นมาโดยรัฐ สามารถพิจารณาได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ครูบาศรีวิชัยเป็นพระเถระผู้ใหญ่ในท้องถิ่นล้านลาหรือพื้นที่ทางภาคเหนือประชาชนทั่วไปให้ความเลื่อมใสและศรัทธาเป็นอย่างมากและมีความใกล้ชิดอยู่กับชุมชนท้องถิ่นมาตลอด แต่สิ่งที่สงสัยคือทำไมรัฐไม่ตั้งครูบาศรีวิจัยเป็นเจ้าคณะผู้ปกครองตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่งก็ได้แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ถ้าให้ครูบาศรีวิชัยได้เป็นเจ้าคณะผู้ปกครองท่านก็จะมีต้นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่เป็นเพราะรัฐต้องการจะเข้าไปควบคุมพระสงฆ์ในท้องถิ่นให้เสมือนเป็นคนของตัวเอง รัฐสั่งการได้ สนองงานให้รัฐได้ ไม่ให้พระสงฆ์มีบารมีต่อชุมชนเหนือรัฐ

ประเด็นที่สอง เห็นได้ชัดว่ารัฐต้องการกีดกันพระสงฆ์ออกไปจากชุมชน ต้องการฆ่าพระสงฆ์ให้ตายไปจากชาวบ้าน กล่าวคือ รัฐจะทำทุกวิถีทางที่จะไม่ให้พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมเหนือรัฐโดยเด็ดขาด สภาพเชิงสังคมวิทยาของสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนา โดยมีพระสงฆ์เป็นกลไกขับเคลื่อนในเรื่องของ

วัฒนธรรม ประเพณีตามชุมชนต่าง ๆ ซึ่งครูบาศรีวิชัยก็เป็นพระสงฆ์ที่ขับเคลื่อนในเรื่องดังกล่าวของชุมชน พระสงฆ์ทำประโยชน์ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านก็เลี้ยงดูพระสงฆ์ต่างพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกัน แต่เมื่อรัฐมาเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์พร้อมทั้งเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งตำแหน่งต่าง ๆ พระสงฆ์ก็ต้องทำตามเงื่อนไขของรัฐพร้อมสนองงานตามนโยบายของรัฐที่กำหนดให้

กรณีของครูบาศรีวิชัย เป็นตัวอย่างของพระสงฆ์ที่ขัดขืนต่อคำสั่งของเจ้าคณะผู้ปกครองที่ถูกแต่งตั้งจากรัฐ และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจารีตในท้องถิ่นที่ถือปฏิบัติมาแต่โบราณกาลบรรพบุรุษกับจารีตของรัฐที่กำหนดขึ้นมาเพื่อจะเข้ามาครอบงำพระสงฆ์ โดยมีพระสงฆ์ผู้ปกครองเป็นกลไกลให้กับรัฐในการเข้าไปปรับเปลี่ยนวิถีหรือจารีตของพระสงฆ์ในท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิมกล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านก็เริ่มมีช่องวางและแยกออกจากกันอย่างเห็นได้ชัดขึ้นตามลำดับ เพราะนอกจากเจ้าคณะมณฑลจะมีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งต่าง ๆ ให้พระสงฆ์ในท้องถิ่นต้องปฏิบัติตาม ประกอบกับคณะสงฆ์จากส่วนกลางยังได้ออกคำสั่ง กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ให้คณะสงฆ์ทั่วสังฆะมณฑลต้องปฏิบัติตาม เช่น ห้ามพระสงฆ์เสพสุรา ห้ามสูบฝิ่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามเล่นแข็งเรือ ห้ามไม่ให้เล่นคะนองในการเทศน์หรือสวด ห้ามเล่นหนังเอง ฯ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณภิกษุ, หน้า ๗)

การออกคำสั่งข้อห้ามต่าง ๆ จากส่วนกลางเพื่อให้คณะสงฆ์ทั่วสังฆะมณฑลต้องปฏิบัติตามผลที่ตามมามองได้ทั้งด้านลบและด้านบวก กล่าวคือ ผลด้านบวก ก็ถือว่าเป็นการจัดระเบียบสงฆ์ ให้มีความงดงาม ดูสงบเสงี่ยม เรียบร้อยเหมือนพระสงฆ์ในเมืองหลวง และไม่ให้ชาวโลกติเตียน (โลกวัชชะ) พระสงฆ์ได้ แต่ถ้ามองในด้านลบก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่แยกพระสงฆ์ออกจากชาวบ้าน กล่าวคือ การที่จะให้พระสงฆ์มีความประพฤติปฏิบัติอย่างสงบเสงี่ยม ดูบุคลิกเรียบร้อย ห่มผ้าเรียบร้อย เหมือนพระสงฆ์ในเมืองหลวงทุกอย่างเป็นเรื่องที่ผิดธรรมชาติ เพราะพระสงฆ์ตามภูมิภาคแต่ละท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกันตามสภาพของจารีต วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ การห้ามเช่นนี้เป็นการทำลายวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทำให้พระสงฆ์ถอยห่างออกไปจากชาวบ้าน ที่สำคัญเป็นพระสงฆ์ที่อยู่กับชาวบ้าน ชาวไร่ ชาวนา จะให้สงบเสงี่ยม ผ้าสะอาด ห่มผ้าเรียบร้อยเหมือนพระสงฆ์ในเมืองหลวงที่อยู่กับชนชั้นกลางและชนชั้นสูงได้อย่างไร

อนึ่ง การที่พระสงฆ์จะประพฤติปฏิบัติหรือกระทำบางอย่างก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ และการประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นของพระสงฆ์ก็เป็นสิ่งที่ชาวบ้านเข้าใจและมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี เป็นสิ่งที่ชาวบ้านยอมรับได้ และการกระทำเช่นว่านั้นหาใช่จะหลุดพ้นจากความเป็นสงฆ์ไม่ เพราะในทางวินัยบางอย่างก็เป็นเพียงอาบัติปาจิตตีย์หรือโลกาวัชชะเท่านั้น ในบริบทของท้องถิ่นพระสงฆ์ก็มาจากชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ ก็เหมือนพระลูกพระหลานของคนในชุมชน และต้องอาศัยคนในชุมชนท้องถิ่นอุปัฏฐาก ดูแล พระสงฆ์จึงปฏิเสธการ

กระทำบางอย่างร่วมกับชุมชนไม่ได้ และไม่ต้องห่วงว่าพระสงฆ์จะประพฤตินอกรีต เพราะพระสงฆ์อยู่กับชาวบ้านจะถูกชาวบ้านตรวจสอบไปในตัว

การที่มีคำสั่งห้ามพระสงฆ์ท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้พระสงฆ์ทั่วสังฆะมณฑลมีข้อประพฤติปฏิบัติเหมือนพระสงฆ์ในเมืองหลวงทั้งหมด เป็นการทำลายวัฒนธรรม จารีตของท้องถิ่นนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสายความ สัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านที่ต่างพึ่งอาอาศัยกัน ทำให้ชุมชนสงฆ์ถอยห่างออกไปจากชาวบ้าน เลวร้ายมากกว่านั้นคือ จากเดิมชาวบ้านมองว่าพระสงฆ์เป็นพระของชาวบ้าน เป็นพระลูกพระหลานของคนในชุมชน เมื่อมีข้อประพฤติปฏิบัติให้พระสงฆ์ตามท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามพระสงฆ์ในเมืองหลวง ทำให้ชาวบ้านมองพระสงฆ์เหมือนเทวดาเมื่อบวชเข้ามาแล้วเป็นมนุษย์บริสุทธิ์จะกระทำผิดไม่ได้ ชาวบ้านไม่ได้มองพระสงฆ์เป็นมนุษย์ปุถุชนที่ต้องยังฝึกตนหรือเป็นลูกหลานของชาวบ้านเหมือนแต่ก่อน พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติเหมือนแต่ก่อนก็มองว่าผิด อาบัติหนัก หลุดพ้นจากความเป็นพระสงฆ์ ความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างชาวบ้านกับพระสงฆ์เหมือนจารีตดั้งเดิมก่อนที่จะประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองมันหายไปหมด

ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุแยกพระสงฆ์ขาดจากชาวบ้านคือการสถาปนาสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ ในท้องถิ่น ธรรมเนียมการสถาปนาพระสงฆ์ที่ชาวบ้านเลื่อมใส ศรัทธา โดยชาวบ้านเป็นผู้สถาปนาเอง กล่าวคือ ชาวบ้านจะสถาปนาให้ยศพระสงฆ์รูปไหน ก็จะนิมนต์พระสงฆ์รูปนั้นให้ชาวบ้านได้สรงน้ำ ในพิธีจะมีประธานหนึ่งคนเรียกว่า เจ้าศรัทธา เป็นคนสรงน้ำพระสงฆ์รูปนั้นคนแรก คนแก่ คนเฒ่า สรงน้ำตามลำดับอาวุโส เมื่อทำการสรงน้ำเสร็จแล้ว อ่านประกาศชื่อเพื่อสถาปนาพระสงฆ์รูปให้เป็นที่ทราบกันของชุมชน ชาวบ้านจะเป็นคนตั้งชื่อและเขียนชื่อลงในใบลาน แผ่นเงิน แผ่นทอง ตามลำดับยศ นอกจากจะเขียนชื่อลงแล้ว ยังต้องเขียนบรรยายถึงความดีงาม ความเลื่อมใส ความศรัทธา ของพระสงฆ์รูปนั้นด้วย (ลักธิธรรมเนียมต่าง ๆ เล่ม ๑, หน้า ๑๕-๑๖)

สรุป

ดังนั้น จะเห็นว่าเดิมทีพระสงฆ์กับชาวบ้านก็มีความใกล้ชิดกัน พระสงฆ์ทำเพื่อชาวบ้าน ชาวบ้านก็ดูแลพระสงฆ์ ชาวบ้านศรัทธาหรือเลื่อมใสพระสงฆ์รูปไหนก็จะสถาปนาสมณศักดิ์ให้พระสงฆ์รูปนั้น ความผูกพันระหว่างชาวบ้านกับพระสงฆ์จึงแยกจากกันไม่ได้ พระสงฆ์ต้องยิ่งทำงานประโยชน์สนองชาวบ้านเป็นอีกกิจที่ต้องทำ แต่เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ รัฐเป็นผู้ให้พระเดชและพระคุณต่อพระสงฆ์ กล่าวคือ รัฐมีอำนาจให้พระสงฆ์ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวมถึงการสถาปนาสมณศักดิ์ให้แก่พระสงฆ์ เปรียบเสมือนรัฐเข้ามาครอบงำและกำหนดชะตากรรมของคณะสงฆ์ทั่วสังฆะมณฑล จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์ต้องทิ้งชาวบ้าน หรือแยกห่างออกมาจากชาวบ้าน เพื่อมาสนองรัฐตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม บริบทของพระสงฆ์ในเมืองหลวงกับพระสงฆ์ในท้องถิ่นมีข้อประพฤติปฏิบัติบางอย่างแตกต่างกันออกไปตามสภาพบริบทสังคมวิทยาของแต่ละชุมชน โดยเฉพาะพระสงฆ์ตามภูมิภาคจะมีบทบาท และมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ตลอดถึงเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนอีกด้วย ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกัน ชาวบ้านดูแลพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็เป็นพระของชาวบ้าน ทำประโยชน์สนองต่อชาวบ้าน แต่เมื่อบริบทของการเมืองการปกครอง ต้องการที่จะควบคุมการปกครองทั้งฝ่ายอาณาจักรและศาสนจักรรวมศูนย์อำนาจการปกครองเข้าสู่ศูนย์กลาง จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ เป็นต้นเหตุที่รัฐเข้าไปควบคุมคณะสงฆ์ได้อย่างเบ็ดเสร็จ ทั้งใช้คณะสงฆ์เป็นฐานอำนาจทางการเมืองการปกครอง และสิ่งที่กระทบต่อคณะสงฆ์เป็นอย่างมากคือจากเดิมพระสงฆ์เป็นพระของชาวบ้าน สนองชาวบ้าน ชาวบ้านก็มองเป็นพระลูกพระหลาน พระสงฆ์กับชาวบ้าน มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน แต่เมื่อประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ รัฐเป็นผู้ให้พระเดชพระคุณและกำหนดชะตาชีวิตของคณะสงฆ์ได้ พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องมาสนองรัฐมากกว่าชาวบ้านเหมือนในอดีต

บรรณานุกรม

กิติรัตน์ สีหมัณฑ์. **การรวมคณะสงฆ์อีสานเข้ากับคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. ๒๔๓๔-๒๔๖๘**, กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.

กิเลน ประลองเชิง. **กฎบทผีบุญ, ๒๕๖๐ ไทยรัฐทีวี วันพฤหัสบดี ที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐**. สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐, จาก https://www.thairath.co.th/content/836734.

คำบรรยายรายชั่วโมงวิชานิติปรัชญา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ครั้งที่ ๒ ปีการศึกษา ๒/๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์แนะแนวกฎหมายนิติสาส์น (ลุงชาวใต้), 2554.

คนึงนิตย์ จันทรบุตร. **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม, 2532

ตำนานเมืองร้อยเอ็ดสาเกตุนคร กบฏผู้มีบุญหรือขบถผีบุญ ๕. สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐, จากhttps://sites.google.com/site/pravatsart/selphumi/kbt-phu-mi-buy-hrux-khbth-phibuy-5.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **วัฒนธรรมกระฎุมพีกับวรรณกรรมต้นรัตนโกสินทร์ ใน ปากไก่และใบเรือ รวมความเรียงว่า ด้วยวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ต้นรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๗

ประกาศตั้งตำแหน่งเสนาบดี ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๑ ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙ พ.ศ. ๒๔๓๕. อ้างใน เตช บุนนาค. การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๕๘. กรณีกาญจนัษฐิติ. แปล พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และอรรถจักร สัตยานุรักษ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, 2543.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิ พุทธธรรม, 2539.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **นิติศาสตร์แนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวยจำกัด, ๒๕๕๐.

ฟรังซัวส์ ฮูตาร์ท. **ศาสนากับสังคมเอเชีย**. แปลโดยบัณฑร อ่อนคำ และเสรี พงศ์พิศ. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, ๒๕๒๔.

ลักธิธรรมเนียมต่าง ๆ เล่ม ๑. พระนคร: บรรณาคาร, ๒๕๑๕.

แสวง อุดมศรี. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมหมาย เปรมจิตต์. **ครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา**. เชียงใหม่ : มิ่งขวัญ, ๒๕๔๕.

สิงฆะ วรรณสัย. **สาระประวัติครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งลานนาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

โสภา ชานะมูล. **ครูบาศรีวิชัย ตนบุญแห่งล้านนา (พ.ศ. ๒๔๒๑-๒๔๘๑).**

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณภิกษุ. **การคณะสงฆ์**. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย , ๒๕๑๔

ความคิดเห็นการจัดการซัพพลายเชนในธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่

Supply Chain Management Review in Modern Trade Retailing of Furniture and Home Decoration Product

ภูวเนศวร์ มหาเศรษฐศิริ*
สมยศ อวเกียรติ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่เกี่ยวกับการจัดการซัพพลายเชนผลการวิจัยพบว่า 1. การทำงานไม่สอดคล้องกันมีหลายขั้นตอนซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานและใช้เวลานานในแต่ละกระบวนการเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอ ล้าสมัย และการเพิ่มทักษะบุคคลากรให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมแสวงหาเทคโนโลยีใหม่เช่นระบบERP,Demand Planning Tools , Replenishment Planning Tools เป็นต้น 2. นโยบายรัฐบาลมีส่วนสนับสนุนการเจริญเติบโตของธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ควรมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจภายในประเทศและนโยบายทางด้านการผ่อนปรนภาษีเพื่อกระตุ้นการใช้จ่าย 3. สภาวะเศรษฐกิจมีการแข่งขันสูงภาคธุรกิจใช้วิธีลดต้นทุนและแสวงหากำไรสูงสุดในภาระต้นทุนที่ต่ำที่สุดการลดการสูญเสียจากการทำงานการตอบสนองลูกค้าได้ไวต่อความต้องการ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ,การจัดการ,ซัพพลายเชน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the opinions of those involved in the modern furniture retail business on supply chain management. The research found that 1. The work is inconsistent. There are several steps. Redundancy in operation And take a long time in each process. Technology is inadequate, obsolete, and skills are added to the knowledge workers who are seeking new technologies such as ERP, Demand Planning Tools, Replenishment Planning Tools. 2.Government policy contributes to the growth of the retail business of furniture and home furnishings. There should be a policy of promoting domestic business and tax relief.

---

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

** สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

To stimulate spending 3.Economic conditions Highly competitive. And seek the highest profit in the lowest cost. Reducing loss of work and customer response is sensitive to demand.

Keywords: Efficiency, Management, Supply Chain

บทนำ

สภาพปัญหาที่ธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ต้องเผชิญหน้าอยู่คือ ปัญหาของการมีสินค้าเกินความต้องการ สินค้าที่ขายได้ มีไม่พอ ส่วนสินค้าที่ขายไม่ได้มีมากเกินความต้องการ ส่งผลให้ ถือครองสินค้าคงคลังมากเกินความจำเป็น สำหรับสินค้าขายไม่ดี และเสียโอกาสในการขายสำหรับสินค้าที่ขายดี อันเนื่องมาจากการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain management)ที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ขาดทุนกำไรหากบริหารแบบเดิม ซึ่งมีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป จะทำให้องค์กรอยู่ในตลาดได้ยากมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นเรื่องสำคัญ (Teng ,2003)

ปัจจุบันอัตราเจริญเติบโตของเศรษฐกิจประเทศไทย มีอัตราถดถอย สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจห้างค้าปลีกสินค้าเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านในประเทศ มีการแข่งขันค่อนข้างสูง อีกทั้งมีบริษัทข้ามชาติเข้ามาสู่ตลาด เช่นห้าง IKEA ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหากบริษัทห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านที่เป็นของคนไทย เช่น S.B Furniture , Index Living Mall , Modern Form ,Chic Republic บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้ อันเนื่องมากจากมีต้นทุนในการการบริหารจัดการลดลง ซึ่งนั่นหมายถึงการนำมาซึ่งผลกำไรสูงสุด เพื่อให้เกิด Economy of scale แล้ว จึงจะทำให้บริษัทคนไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดและเป็นผู้นำในตลอดที่จะครองใจลูกค้าภายในประเทศต่อไปได้ (สุนทรี เจริญสุข, 2555) นักวิจัยหลายท่านได้ให้ความสนใจและศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain management)โดย Council of Logistics Management ได้อธิบายว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานว่าเป็นการผสมผสานกันระหว่างกลยุทธ์ทางธุรกิจแบบดั้งเดิมซึ่งเน้นการจัดการภายในองค์กรเดียวกับการกลยุทธ์เชิงพันธมิตรสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นในโซ่อุปทาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระยะยาวให้กับทุกองค์กรในโซ่อุปทาน หรือจะกล่าวได้ว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานการร่วมมือกันระหว่างองค์กรพันธมิตรในโซ่อุปทาน โดยใช้การบริหารจัดการข้อมูลและทรัพยากรแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่องตลอดสายโซ่อุปทาน (Feldman and Muller, 2003; Li et al., 2006) เพื่อลดต้นทุนให้ต่ำลง และใช้ทรัพยากรของตนที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโซ่อุปทานเปรียบเสมือนสายโซ่ลำเลียงวัตถุดิบ ข้อมูลและ เงินทุน ที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ผลิตวัตถุดิบไปยังลูกค้า โดยมีองค์กรหลายองค์กรที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างสายโซ่อุปทาน เช่นผู้ผลิตวัตถุดิบ โรงงานแปรรูป ศูนย์กระจายสินค้า ผู้ค้าปลีก ตลอดจนถึงลูกค้า ดังนั้น การจัดการโซ่อุปทานจึงควรเป็นการจัดการอย่างบูรณาการทั้ง ระบบ (Tan et al., 2002) โดยมีความร่วมมือของพันธมิตรทาง

ธุรกิจในสายโซ่อุปทานเป็นส่วนสำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันนั่น ก็คือการบริหารจัดการโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพนำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กรทุกองค์กร

ธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านก็เป็นอีกหนึ่งโซ่อุปทานที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศที่ยังต้องอาศัยการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยนำการจัดการห่วงโซ่อุปทานเข้ามามีบทบาทสำคัญ ซึ่งจากสภาพปัจจุบัน ธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านเป็นเพียงการพัฒนาภายในองค์กรของตนเองในแต่ละส่วนงาน ยังไม่ได้มีการพัฒนาการจัดการห่วงโซ่อุปทานจากต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ เช่น โรงงาน, ศูนย์กระจายสินค้า, ผู้ค้าปลีก ตลอดจน ลูกค้า จึงทำให้เกิดปัญหาสินค้าขายดีมีไม่เพียงพอต่อการขายบ่อยครั้ง อันเนื่องมาจากการจัดการเชิงเดี่ยว สินค้าส่งมอบให้แก่ลูกค้าปลายทางไม่ทันตามกำหนด

ตาราง 1 สภาพตลาดเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน

ตลาดเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน	มูลค่าตลาดทั้งภายในและภายนอกต่อปี
2557	80,000 ล้านบาท
2558	80,000 ล้านบาท
2559	80,000 - -81,600 ล้านบาท(เติบโต 1-2%)

ที่มา: อินเด็กซ์ลิฟวิ่งมอลล์ (อ้างอิงจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย), มกราคม2559

การวัดประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน คือการวัดประเมินว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานจะช่วยลดต้นทุนหรือเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กรได้อย่างไร ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะมีต้นทุนที่เกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานถึง 75% ของต้นทุนการดำเนินงานทั้งหมด (Palevich, 1999)

การวัดประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทานโดยทั่วไป จะแบ่งออกเป็น 3 ด้าน (Lankford, 2004)

1) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)โดยให้ความสำคัญกับต้นทุนที่ต่ำที่สุด (Minimizing cost) ด้วยการลดต้นทุนของสินค้าคงคลัง (Inventory cost) หรือ ค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนของสินค้า ประสิทธิภาพ (Efficiency)ที่ดีของบริษัท คือการที่มีกับอัตราการหมุนเวียน (Turnover) ของสินค้าคงคลังที่สูง

2) ด้านการตอบสนอง (Responsiveness)โดยจะวัดจาก การสูญเสียยอดขาย (lost sale)ที่เกิดจากการลดสินค้าคงคลัง การจัดการโซ่อุปทานที่ดีจะต้องตอบสนองต่อความไม่แน่นอนของตลาดและความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

3) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness)โดยการจัดการโซ่อุปทานที่มีประสิทธิผลจะสัมพันธ์กับการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าหรือที่เรียกว่า “Value chain” นั่นเอง ซึ่ง ประสิทธิผล (Effectiveness)ของการจัดการห่วงโซ่อุปทานจะให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าห่วงโซ่(Value chain)มากกว่าการลดต้นทุนสินค้าคงคลัง (Inventory Cost) และการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

(Improving Productivity) ด้านต้นทุน (Cost) จะเป็นการวัดประสิทธิภาพด้านการลดต้นทุนที่ต่ำที่สุด (Minimize Cost)

เครื่องมือที่ใช้วัดประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทานมีอยู่หลายชนิด เช่น Benchmarking, Balance Score Card เป็นต้น แต่จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานส่วนมากจะใช้แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทานหรือ SCOR Model (Supply Chain Operation Reference-Model) แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในซัพพลายเชนหรือ SCOR Model ถูกพัฒนาขึ้นตั้งแต่ปี 1996 จากความมือระหว่าง Supply Chain Council (SCC) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระกับบริษัทอุตสาหกรรมต่างๆมากกว่า 700 บริษัท นอกจากนี้ในแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานยังมีการกำหนดตัวชี้วัด (Metric) สำหรับวัดประสิทธิภาพในแต่ละกระบวนการเพื่อกำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และยังมีการเสนอวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Best practice) ในแต่ละกระบวนการเพื่อที่จะให้บริษัทหรือองค์กรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ (Supply-Chain Council, 2004) SCOR Model จะประกอบไปด้วย 5 กระบวนการจัดการหลักคือ

1) Plan เกี่ยวข้องกับการวางแผนต่างๆ
2) Source เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ จัดหา และการขนส่งวัตถุดิบ
3) Make เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป
4) Delivery เกี่ยวข้องกับการจัดการในการขนส่งสินค้าไปยังลูกค้า
5) Return เกี่ยวข้องกับส่งวัตถุดิบคืนกลับผู้ขายหรือผู้ส่งมอบ และรับสินค้าคืนจากลูกค้า

ในการวิจัยครั้งเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ เกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานในห้างค้าปลีกสินค้าเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้าน โดยการวิเคราะห์ในรูปแบบของโมเดลสมการโครงสร้างนำมาวิเคราะห์กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ซึ่ง ได้ประยุกต์กรอบแนวคิดขึ้น จากทฤษฎีและแนวคิดของนักวิจัยหลายท่าน

ซึ่งจากสาเหตุข้างต้นคือ เครื่องมือในการทำงานไม่ทันสมัย มีความซ้ำซ้อนในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้มีสินค้าเกินความต้องการ สินค้าที่ขายได้ มีไม่เพียงพอ ส่วนสินค้าที่ขายไม่ได้มีมากเกินความต้องการจึงทำให้ผู้วิจัย สนใจในการพัฒนาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ หากมีการพัฒนาทางด้านการจัดการโซ่อุปทาน จะเป็นการบูรณาการทั้งระบบ และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดให้กับธุรกิจ ในสายห่วงโซ่ เช่น เกษตรกรไม้ยางพาราที่ขายวัตถุดิบ, โรงงานผลิต,ศูนย์กระจายสินค้า,ผู้จัดจำหน่าย,ลูกค้า

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ เกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

บุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ทั้งหมด 36 แห่งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญต้องเป็นผู้บริหารระดับสูง ตั้งแต่ระดับ กรรมการผู้จัดการ

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งหมด 36 แห่ง จากบุคคลที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจเฟอร์นิเจอร์กลุ่มตัวอย่างของประชากรนี้มีจำนวน 20 คนโดยใช้เทคนิคIn-Depth Interview (อัญชลี อติแพทย์.,2553)

ตาราง 2 จำนวนประชากร

Brand Name	จำนวนสาขาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	จำนวนพนักงานในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
Index LivingMall	19	1,615	8
SB Design Square	11	2,200	10
Modern Form	4	340	2

Brand Name	จำนวนสาขาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	จำนวนพนักงานในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
Chick Replublic	1	85	0
IKEA	1	85	0
รวมสาขาในกทม	36	4,325	20

ข้อมูลจากฐานข้อมูล ฝ่ายบุคคล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้คือ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการเกี่ยวกับสภาพและปัญหาทั่วไป จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส แข่งขัน

ข้อเสนอแนะ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตหน่วยงานที่เก็บข้อมูล คือ บริษัทอินเด็กลิฟวิ่งมอลล์ จำกัด, บริษัทเอสบีเฟอร์นิเจอร์ บริษัทIKEA เป็นตัวอย่างจำนวน 36 แห่ง โดยทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ เพื่อขอเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.2 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้เวลา 30 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดระบบข้อมูลและประมวลข้อมูลพร้อมทั้งคำนวณค่าสถิติพรรณา เพื่อให้พร้อมและให้เหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน โดยการพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในเพื่อสรุปจุดแข็งและจุดอ่อนของการจัดการห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่และวิเคราะห์สังเคราะห์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อสรุปโอกาสและอุปสรรค์ของการดำเนินงานของห่วงโซ่อุปทานธุรกิจค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่

4.3 วิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการซับพลายเชน กระทำโดยการพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ เกี่ยวกับการจัดการซัพพลายเชนจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ได้ดังต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวการบริหารจัดการซัพพลายเชนในห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและปัจจัยภายใน

1.1 สภาพปัญหา สินค้าขายดีมีไม่พอขาย ส่วนสินค้าที่ขายไม่ได้มีเกินความต้องการ หน่วยงานมีการทำงานไม่สอดคล้องกัน มีหลายขั้นตอน และมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และใช้เวลานานในแต่ละกระบวนการ เทคโนโลยีและเครื่องมือไม่ทันสมัย คู่ค้าไม่ทราบแผนการตลาดล่วงหน้าส่งผลให้ผลิตสินค้าไม่ทันต่อความต้องการ

1.2 แนวทางแก้ไขการบูรณาการการทำงานร่วมกันของในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน เช่น Merchandise ,Supply Chain, IT, Operation ,โรงงาน มีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนและทำงานเป็นทีม หาโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพร่วมกันกับแผนกที่เกี่ยวข้อง ให้มากยิ่งขึ้น แสวงหาเทคโนโลยีใหม่ เช่น ระบบ ERP ,Demand Planning Tools , Replenishment Planning Tools เป็นต้น เพื่อช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพ และลดระยะเวลาในการทำงาน ให้น้อยลง ลดความซ้ำซ้อน ในการปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยภายนอก

สภาวะตลาดเฟอร์นิเจอร์ ส่งผลต่อการปรับตัวในการบริหารจัดการซัพพลายเชน ดังนี้ สภาวะตลาดเฟอร์นิเจอร์ มีการแข่งขันสูง ดังนั้น บริษัทในธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ จะต้องหาจุด สมดุลของต้นทุนต่ำสุดต่อกำไรสูงสุด (Equilibrium point) และแสวงหา นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน

2.1 สภาวะเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งในการปรับตัวของธุรกิจในการแสวงหาการลดต้นทุนในทุกๆด้าน เพื่อให้สามารถคงอัตราการเจริญเติบโตไปได้อย่างยั่งยืน

2.2 กลยุทธ์ ใช้วิธีลดต้นทุน และแสวงหากำไรสูงสุดในภาระต้นทุนที่ต่ำที่สุด การลดการสูญเสียจากการทำงาน เป็นต้น การตอบสนองลูกค้าได้ไวต่อความต้องการเป็นผู้นำในด้านราคา และคุณภาพของสินค้า และ มีนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างความแต่งต่างจากคู่แข่งในตลาดอยู่เสมอ อยู่บนพื้นฐานของ จุดสมดุลในด้านต้นทุนต่ำสุดและกำไรสูงสุด ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ซัพพลายเชนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว และใช้ระยะเวลาในการจัดส่งน้อย ผลิตสินค้าไม่นาน และมีความหลากหลายตามความต้องการของลูกค้าต้องมีทีมงานที่ดีมีความรู้ความสามารถในธุรกิจมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย สนับสนุนการทำงานของธุรกิจได้อย่างรวดเร็วการมีคู่ค้า(Business Partner)ที่ดี เช่น ผู้ผลิต(Supplier)ต่างๆ , ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ร่วม(3 rd Party Logistic)และคู่ค้าที่ดีหรือ ธุรกิจที่ส่งเสริมกันเป็นต้น

3. ปัจจัยทางการเมือง

นโยบายรัฐบาลมีส่วนสนับสนุนการเจริญเติบโตของธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ ซึ่งจะมีผลการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ควรมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจภายในประเทศ และ นโยบายทางด้านการผ่อนปรนภาษี เพื่อกระตุ้นการใช้จ่าย การเพิ่มรายได้ประชากรโดยการลงทุนของภาครัฐ เพิ่มรายได้ประชาชาติ (GDP) รัฐบาลต้องส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้ภาคธุรกิจและประชาชนมีการใช้จ่ายและประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดวงจรการได้มาซึ่งรายได้และการจับจ่ายสินค้าอุปโภค บริโภค

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการจัดการซัพพลายเชนในธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ เกี่ยวกับการจัดการซัพพลายเชน

ด้านสภาพปัญหา

พบว่า การทำงานไม่สอดคล้องกัน มีหลายขั้นตอน และมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และเวลานานในแต่ละกระบวนการ เทคโนโลยีไม่มีเพียงพอเนื่องจากบริหารงานและการปฏิบัติงานของส่วนงานไม่สอดคล้องกันจึงทำให้เกิดปัญหาการซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของTang และJaramilo(2003) ได้ศึกษาเรื่อง การวัดประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทาน ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งแบ่งออกได้หลายองค์ประกอบคือ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และระดับของการบริหารจัดการ การวัดคุณภาพของกระบวนการในห่วงโซ่อุปทานต้องคำนึงถึงคุณสมบัติทางกายภาพ ความสม่ำเสมอ และต้องสอดคล้องกับมาตรฐานที่ยอมรับได้ที่กำหนดร่วมกันกับลูกค้า เช่น สี การตัดเย็บ การถักเส้นใย การหดตัวและอื่นๆ ตลอดจนสามารถแปลงคุณภาพที่ต้องการเหล่านั้นให้อยู่ในรูปของดัชนีหรือเกณฑ์ในการวัดประสิทธิภาพการดำเนินการของกระบวนการภายในให้ได้ อีกทั้งผู้ประกอบการต้องประมาณการความหลากหลายของสี และคุณสมบัติของ ผลิตภัณฑ์ (Product’s specification) ให้ได้ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการขั้นตอนของการปรับปรุงกระบวนการผลิตโดยเขาได้แบ่งเวลาที่ใช้ในวงจรของห่วงโซ่อุปทานทั้งหมด (Total supply Chain Cycle) เป็น 4 กิจกรรมหลัก คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การจัดหาวัตถุดิบ (Source) 3) การผลิตและประกอบ (Make/Assembly) และ 4) การจัดส่ง (Delivery)

ปัจจัยภายใน

กระบวนการ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และ ลดระยะเวลาในการทำงาน ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล บุคคลากรมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน เช่น Merchandise ,Supply Chain, IT, Operation มีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยRobinson และ Malhotra (2005) ได้ศึกษาเรื่อง ความท้าทายของ ความสำเร็จของโซ่อุปทานคือ การพัฒนาความไว้วางใจและความร่วมมือภายในโซ่อุปทาน มีการระบุถึงการปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ช่วยในการรวมและการจัดระบบโซ่อุปทาน มีการประยุกต์ใช้ระบบข้อมูลร่วมกันมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ทในการเพิ่มประสิทธิภาพ ความสามารถและ คุณภาพตลอดโซ่อุปทาน และได้นิยามความหมายของ SCQM (Supply Chain Quality Management) ว่าเป็นความร่วมมือและการรวมกันของกระบวนการทางธุรกิจขององค์กรในโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการสร้างคุณค่าเพิ่ม และรวมถึงการได้รับความพึงพอใจจากลูกค้า โดยมีปัจจัยที่รวมคุณภาพและโซ่อุปทาน คือ 1) การสื่อสารและกิจกรรมร่วมกับองค์กรที่มีส่วนร่วม 2) การรวมกันของกระบวนการและการจัดการ 3) การจัดการและความเป็นผู้นำ4) กลยุทธ์ และ 5) การปฏิบัติที่ดีที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยารักษ์ ปานทองคำ (2554)ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาระบบห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)กับธุรกิจเครื่องนุ่มห่มขนาดเล็กในประเทศไทย กรณีศึกษาร้านค้าปูเป้ อาคารโบ๊เบ๊ทาวเวอร์พบว่า แนวทางการแก้ไขของระบบห่วงโซ่อุปทานขึ้นอยู่กับร้านปูเป้โดยตัดสินใจจากการเจรจาต่อรองเพื่อทำให้ทราบถึงขอบเขตระหว่างร้านปูเป้และบริษัท วาศนีย์ ว่ามีทางเลือกในการตัดสินใจระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทดแทนของสินค้าจากซัพพลายเออร์

เจ้าใหม่ การสั่งซื้อสินค้าที่ประหยัดเพื่อให้เหมาะสมกับการทำสินค้าคงคลังที่ร้านปูเป้ยอมรับได้ รวมไปถึงการประยุกต์ใช้การตลาดแบบ IMC ในการทำโบชัวร์สินค้าเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการทำสต็อกสินค้า ทั้งนี้เพื่อเป็นทางเลือกและสร้างกลยุทธ์ห่วงโซ่อุปทานของร้านปูเป้ในการสนองความต้องการของลูกค้าที่รวดเร็วและทันเวลา

ปัจจัยภายนอก

สภาวะเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งในการปรับตัวของธุรกิจในการแสวงหาการลดต้นทุนในทุกๆ ด้าน เพื่อให้สามารถคงอัตราการเจริญเติบโตไปได้อย่างยั่งยืน กลยุทธ์ ใช้วิธีลดต้นทุน และแสวงหากำไรสูงสุดในภาระต้นทุนที่ต่ำที่สุด การลดการสูญเสียจากการทำงาน เป็นต้น การตอบสนองลูกค้าได้ไวต่อความต้องการสอดคล้องกับอรพรรณ ศรีแสง (2553) ได้ศึกษาเรื่อง“การวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์ของโซ่อุปทานอุตสาหกรรมกุ้งขาวแช่เยือกแข็งในประเทศไทย” พบว่าเกษตรกรรายเล็ก รายกลางและรายใหญ่มีรูปแบบการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน มีต้นทุนการผลิตกุ้งขาวเฉลี่ยเท่ากับ114.96, 100.47 และ 90.52 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ โดยร้อยละ 60 ของต้นทุนการผลิตเป็นค่าอาหารกุ้ง ผลการวิเคราะห์ต้นทุนทางโลจิสติกส์สำหรับเกษตรการรายเล็ก รายกลาง และรายใหญ่มีต้นทุนโลจิสติกส์เฉลี่ยเท่ากับ 7.44 , 5.20 และ 3.97 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ โดยเกษตรกรทั้ง3 กลุ่มมีค่าใช้จ่ายในส่วนของกิจกรรมการเคลื่อนย้ายวัสดุสูงที่สุด โดยเฉพาะค่าจ้างแรงงานมากกว่าร้อยละ 80 ของต้นทุนโลจิสติกส์รวม การวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์สำหรับโรงงานแปรรูปพบว่า ต้นทุนการจัดหาสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33 และค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสินค้า ร้อยละ18 ของต้นทุนโลจิสติกส์รวม ซึ่งต้นทุนในส่วนจัดหาเกิดจากการจัดหากุ้งโดยตรงจากเกษตรกรโดยเฉพาะในรูปแบบฟาร์มสัญญา แนวทางในการลดต้นทุนสำหรับเกษตรกรรายเล็กนั้นควรรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะอาหารและไม่สะสมอาหารไว้นาน ศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนเปลี่ยนระบบพลังงานจากน้ำมันเป็นไฟฟ้า และสำหรับเกษตรกรทุกขนาดนั้นควรพิจารณาแนวทางเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่เลี้ยง โดยเฉพาะการลดความหนาแน่นในการปล่อยลูกกุ้งลง ส่วนแนวทางการต้นทุนโลจิสติกส์ของผู้รวบรวมควรมีบริหารรถเที่ยวเปล่า และใช้พลังงานทางเลือกเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องับการเคลื่อนย้ายและการขนส่ง สำหรับโรงงาน ควรมีการตรวจสอบหาสาเหตุของการที่สินค้าคงคลังไม่เคลื่อนไหวนาน และบริหารจัดการคลังสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการ/กลยุทธ์

เป็นผู้นำในด้านราคา และคุณภาพของสินค้า และ มีนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาดอยู่เสมอ อยู่บนพื้นฐานของ จุดสมดุในด้านต้นทุนต่ำสุดและกำไรสูงสุด ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ซัพพลายเชนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว และใช้ระยะเวลาในการจัดส่งน้อย ผลิตสินค้าไม่นาน และมีความหลากหลายตามความต้องการของลูกค้าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schmitz และPlatts (2004) ได้ศึกษาเรื่อง การนำ Balance score card มาใช้ในการวัด ประสิทธิภาพของโซ่อุปทาน ประกอบด้วย 9 ประเด็นคือ 1) ความชัดเจนของยุทธ์ศาสตร์และการ นำไปปฏิบัติ 2) ข้อมูลสำหรับผู้บริหารใช้ในการวางแผน 3)

ความชัดเจนและช่องทางการสื่อสาร ภายในทุกกลุ่มในองค์กร 4) วิธีการสื่อสารระหว่างกลุ่มภายในองค์กร และความรับผิดชอบ 5) การ กำหนดความสำคัญและการตัดสินใจ 6) ความร่วมมือ 7) การโน้มน้าวใจและความร่วมมือของบุคลากร 8) การอบรมและการเรียนรู้ และ 9) การมีส่วนร่วมของผู้บริหารเมื่อเกิดปัญหา

Bay, Tang และ Bennett (2004) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการจัดการโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิผลของบริษัท Seagate ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร การศึกษา 2)วิเคราะห์สภาพแวดล้อม 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ 4) การสร้างวัฒนธรรม 5) การจัดการเปลี่ยนแปลง 6) การอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดเพิ่มเติมวาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะต้องจัดการให้มี 1) ความยืดหยุ่น 2) ความถูกต้องในการวางแผนงานและการวัดผล 3)การแบ่งการจัดการโลจิสติกส์อย่างเหมาะสม 4) ความง่ายและความรวดเร็ว 5) การจัดการข้อมูลให้เหมาะสม 6) การปฏิบัติต่อลูกค้าที่แตกต่างกัน 7) ปฏิบัติการไร้พรมแดน 8) การจัดการเสมือน 9) การใช้ e-commerce 10) การปฏิบัติต่อผู้คน และ 11) การนำสินค้าใหม่ออกสู่ตลาด

ปัจจัยทางการเมือง

นโยบายรัฐบาลมีส่วนสนับสนุนการเจริญเติบโตของธุรกิจห้างค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์และสินค้าตกแต่งบ้านสมัยใหม่ ซึ่งจะมีผลการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวิทย์ ทอมฉิม (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธร์ะหว่างการจัดการโซ่อุปทานและการวัดสมรรถนะในโซ่อุปทานยางพารา กล่าวว่า จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโซ่อุปทานกับสมรรถนะในโซ่อุปทานยางพาราของไทย โดย ศึกษากระบวนการบริหารจัดการโซ่อุปทาน 3 ด้าน และการวัดสมรรถนะจากความได้เปรียบในการแข่งขันและผลประกอบการขององค์กร แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราของไทย เพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจังในการบริหารจัดการโซ่อุปทาน โดยเฉพาะองค์กรในภาคธุรกิจของโซ่อุปทานทั้ง ส่วนของอุตสาหกรรมต้นนำ กลางนำ และปลายนำ ควรทีจะให้ความสำคัญกับการวางแผนการจัดการโซ่อุปทาน การบริหารจัดการผู้ส่งมอบ และการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า อย่างเป็นระบบ ซึ่งในงานวิจัยได้สะท้อนให้ทราบว่าการให้ความสำคัญในกระบวนการเหล่านี้จะช่วยเพิ่มผลประกอบการขององค์กรให้อยู่ในระดับที่สูงขนึ รวมทั้ง เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้มีศักยภาพในตลาดโลกได้ (ภัทรวิทย์ ทองฉิม, บดินทร์ รัศมีเทศ,คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900)

วิธีการ กลยุทธ์

มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจภายในประเทศ และ นโยบายทางด้านการผ่อนปรนภาษี เพื่อกระตุ้นการใช้จ่าย การเพิ่มรายได้ประชากรโดยการลงทุนของภาครัฐ เพิ่ม GDP สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา สุหฤทดำรง และ คณะ(2550) ได้ศึกษาเรื่องโครงการ การพัฒนาจำแบบลองโซ่อุปทานในการทำงานร่วมกันระหว่างธุรกิจค้าส่ง-ค้าปลีก และ การพัฒนาดัชนีชี้วัดสมรรถนะโซ่อุปทาน ธุรกิจการค้าปลีก พบว่าสถานะภาพการค้าปลีกค้าส่งแบบดั้งเดิมของไทยนั้นอยู่ในสถานะภาพที่เสียเปรียบค้าปลีกสมัยใหม่เป็นอย่างมากอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในทางด้านรูปแบบการ

ดำเนินงานและการบริหารจัดการการดำเนินงานสมัยใหม่ องค์ความรู้ เทคโนโลยีและเงินทุน ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ว่ากลุ่มธุรกิจค้าปลีกค้าส่งของไทยจะสู้ไม่ได้ เพียงแต่กลุ่มธุรกิจค้าปลีกค้าส่งของไทยต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยการเรียนรู้จากร้านค้าปลีกสมัยใหม่เหมือนกับเป็นการศึกษาจากคู่แข่งขันเพื่อปรับใช้ยุทธศาสตร์ให้เหมาะสม ประเด็นสำคัญของธุรกิจค้าปลีกค้าส่งของไทยยังคงเป็นการดำเนินธุรกิจแบบต่างคนต่างอยู่ ดำเนินธุรกิจแบบบริษัทเดียว ไม่ใช่ในลักษณะเครือข่าย ถ้ากลุ่มธุรกิจค้าปลีกค้าส่งต้องการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อที่จะอยู่รอด คงต้องประสานความร่วมมือกันและการทำงานร่วมกัน (Collaboration)ของค้าปลีกและค้าส่ง โดยมีธุรกิจค้าส่งเป็นแกนหลักรวมกับค้าปลีกรายย่อยเป็นเครือข่าย (Network) ทำงานร่วมกัน (Collaboration) เพื่อพัฒนากระบวนการ (Process) ทำงานร่วมกัน เมื่อเครือข่ายมีจำนวนสมาชิกและมีความแข็งแกร่งมากมากพอก็สามารถที่จะต่อรองกับทางผู้ผลิตสินค้า (Suppliers)ได้มากขึ้นและร่วมกันพัฒนาเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ (Business Alliances) กันมากขึ้นมากว่าจะเป็นแค่คู่ค้าทางธุรกิจ โดยมีภาครัฐให้การส่งเสริมและร่วมเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการพัฒนา รวมทั้งให้การสนับสนุนทางด้านวิทยาการการจัดการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการในการสร้างความเข้มแข็งในการแข่งขันอีกทาง

ในการดำเนินโครงการครั้งนี้เป็นการพัฒนาโครงการต่อจากโครงการที่ทางกระทรวงพาณิชย์ได้ให้การส่งเสริมในด้านการจัดการลอจิสติกส์และโซ่อุปทานในธุรกิจค้าปลีก งานวิจัยนี้เป็นศึกษารูปแบบการพัฒนาแบบจำลองโซ่อุปทานธุรกิจค้าปลีกค้าส่งและการพัฒนาดัชนีชี้วัดสมรรถนะโซ่อุปทานธุรกิจค้าปลีก โดยใช้กลุ่มค้าปลีกค้าส่งในจังหวัดสระบุรีเป็นกรณีศึกษา จากที่ผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการวิจัยพบว่าทางกลุ่มค้าปลีกค้าส่งได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้ว่ากลุ่มค้าปลีกค้าส่งมีความตระนักถึงผลกระทบต่อธุรกิจของตนเองอย่างมาก โดยเริ่มจากการไปสัมภาษณ์ ศึกษาการปฏิบัติงานในกระบวนการต่างๆ หลังจากนั้นได้มีการนำไปเปรียบเทียบกับแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR Model) เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการทำธุรกิจแบบเดิมให้เป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น กระบวนการการจัดการโซ่อุปทานมาตรฐานเหล่านั้น ประกอบด้วยกระบวนการวางแผน กระบวนการจัดหา กระบวนการจัดเก็บ และกระบวนการจัดส่งสินค้า กระบวนการเหล่านี้จะต้องถูกเชื่อมโยงด้วยข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1 บูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานหรือหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ เพื่อลดขั้นตอน และเวลาทำงานที่ซ้ำซ้อน

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพทางด้าน IT เช่นการเพิ่มเครื่องมือในการทำงาน ระบบ ERP, EDI ,Stock Management System ,Forecasting Tools, BI

1.3 แสวงหาและพัฒนา นวัตกรรมใหม่ๆอยู่เสมอ เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในตลาด

1.4 ส่งเสริมการมีBusiness partner เพื่อสร้างความแข็งแกร่งของธุรกิจ อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาการจัดการซัพพลายเชนในยุคของปัญญาประดิษฐ์ AI (artificial intelligence)

เอกสารอ้างอิง

Al, T. e. (2002). Supply Chain Management Dimensions, Supply Chain Performance and Organizational

Performance: An Integrated Framework. New York: University of New Yourk Empire State.

Feldman and Muller. (2003);Li et al. (2006);Good, V.C. (1972) . Dictionary Of Education. New york : Mc Graw Hill.

Palevich, R. (1999). “Supply Chain Management.” Hospital Materiel Management Quarterly 20. in, USA: Hosp Mater Manage Q.

Robinson, M. (2005). Development Of A Theoretical Framwork Of Supplychain Quality Management. India: Faculty of Management Studies,Banaras Hindu University.

Schmitz, J. (2004). Roles of supplier performance measurement: indication from a study in the automotive industry. Cambridge, United Kingdom: University of Cambridge.

Teng. S Gary and Hector Jaromillo.(2003). “Quality Management Issue in current U.S. Textile and Apparel Supply" Proceedings of the 8th Annual international Conference on Industrial Engineering –Theory,Applications and Practice: 10-12.

วิทยา ปานทองคำ. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาระบบ Supply Chain กับธุรกิจเครื่องนุ่งห่มขนาดเล็กในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

วิทยา สุหฤทดำรง . (2550). การพัฒนาจำแบบลองโซ่อุปทานในการทำงานร่วมกันระหว่างธุรกิจค้าส่ง-ค้าปลีกและการพัฒนาดัชนี้ชี้วัดสมรรถนะโซ่อุปทานธุรกิจการค้าปลีก.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สุนทรี เจริญสุข . (2555). การจัดการโลจีสติกส์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน กรณีศึกษาบริษัท วีเซิร์ฟ โลจีสติกส์ จำกัด . วารสาร มฉก.วิชาการ 15,30 : 119-137

ภัทรวิทย์ ทองฉิม . (2551). ความสัมพันธร์ะหว่างการจัดการโซ่อุปทานและการวัดสมรรถนะในโซ่อุปทานยางพารา.กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรพรรณ ศรีแสง . (2553). การวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์ของโซ่อุปทานอุตสาหกรรมกุ้งขาวแช่เยือกแข็งในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

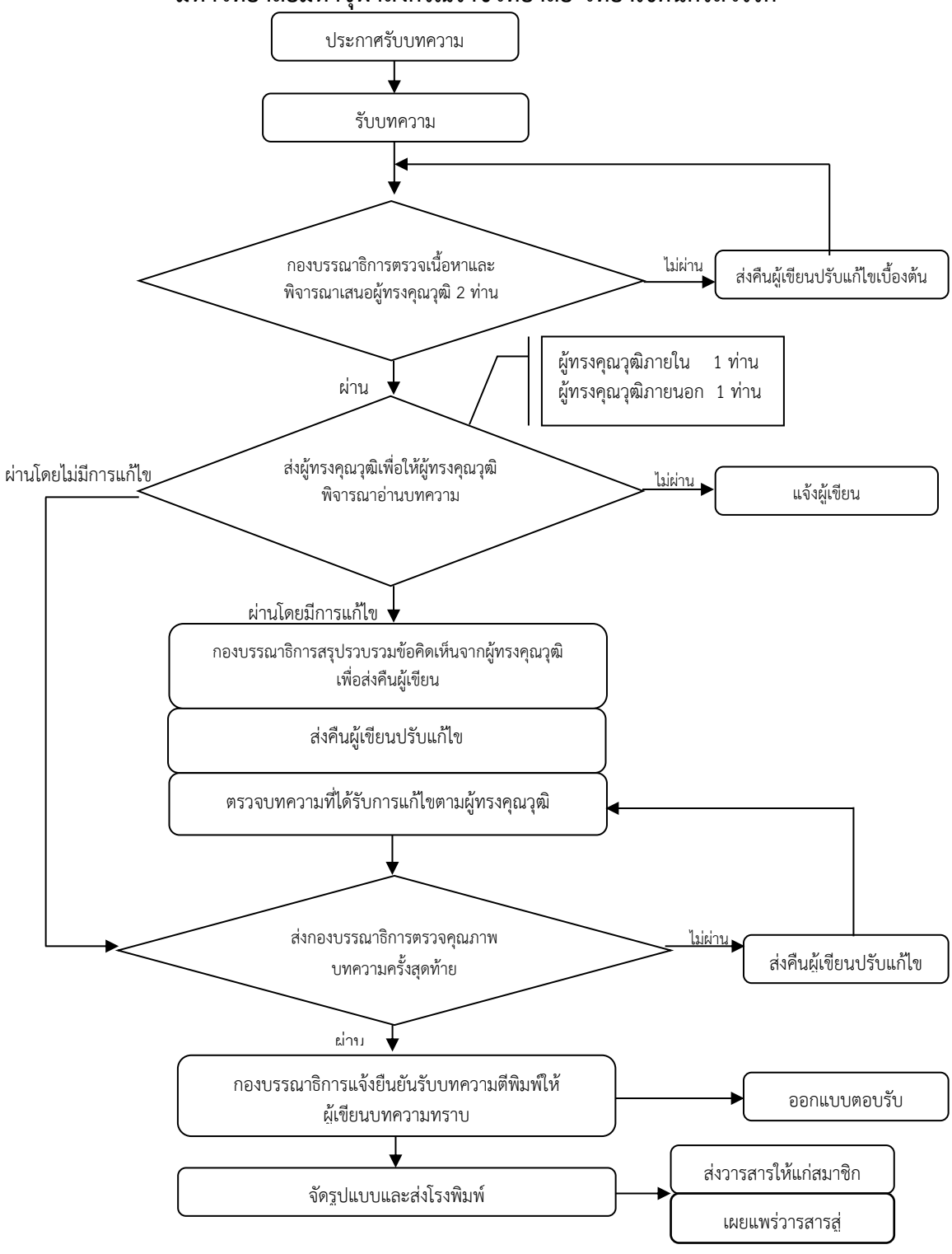

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙ โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๘

๑. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

๑.๒ บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

๑.๓ บทความวิจัย (Research article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

๑.๔ บทความปริทรรศน์ (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือและวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

๑.๕ ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์จะต้องส่งจดหมายนำส่งบทความพร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์ ๓ ชุด มายังกองบรรณาธิการ <u>กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์</u> บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) ๑ แผ่นที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร ๑๖ จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สั้นขนาดบีห้า (B๕) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน ๑ นิ้วครึ่ง และด้านขวากับด้านล่าง ๐.๕ นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน ๑๕ หน้ากระดาษพิมพ์สั้น โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) ๒ ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – blind peer review)

๒. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน ๓๕๐ คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- ***วัตถุประสงค์*** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- ***วิธีการศึกษา*** ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ***ผลการศึกษา*** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- ***สรุป*** ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- ***คำสำคัญ*** ควรมีคำสำคัญ ๓-๖ คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

๓. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

๓.๑ บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

๓.๒ วิธีการศึกษา (methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ ๓.๒ ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

๓.๔ การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

๓.๕ ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

๓.๖ กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

๓.๗ เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote) เป็นการทำรายการเอกสารอ้างอิงหรือคำอธิบายเพิ่มเติมที่อยู่ด้านล่างของข้อความในหน้ากระดาษแต่ละหน้า ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอางอิงแตกตางกันตามประเภทของเอกสารหรือแหลงที่ใชอางอิง ดังนี้

การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ

๑. หนังสือ

๑.๑ คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ใหอางชื่อยอคัมภีร. เลม/ขอ/หนา. และใหวงเล็บคำวา (บาลี) ไว้หลังคำยอในกรณีที่ใช้พระไตรปฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไวหลังคำยอในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น ๑ขุ.ชา. (บาลี) ๒๗/๘๕๕/๑๙๑.

๑.๒ หนังสือทั่วไป

ผูแตง, ชื่อเรื่อง , (สถานที่พิมพ: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปที่พิมพ), หนา. ตังอย่างเช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ปรัชญากรีก : บอเกิดภูมิปญญาตะวันตก**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หนา ๓๘.

Venerable Dr. W. Rahula**, What the Buddha Taught**, (Bangkok: Haw Trai Printing, ๒๐๐๔), p.๖๙.

๒. วารสาร

ผูเขียน, “ชื่อบทความ”, ชื่อวารสาร , เล่มที่หรือปีที่ (เดือน ป): หนา. ตัวอย่างเช่น

พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร, “การเสริมสร้างเครือข่ายสถานีวิทยุกระจายเสียงพระพุทธศาสนาและชุมชนจังหวัดนครสวรรค์”, **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**,ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๑-๑๒.

K.N., Jayatileke, “The Buddhist Theory of Causality”, The Maha Bodhi, vol. ๗๗ No. ๑: ๑๐-๑๕.

๓. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, “ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์”, ระดับของวิทยานิพนธ์, (ชื่อแผนกวิชาหรือคณะและมหาวิทยาลัย), ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

อนุวัต กระสังข์, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

๔. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ป. ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, อธิการบดี มหาวิทยาลยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

๕. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ธรรมประกาศโนบาย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.buddhismth. com/index.php?lay=show&ac=article&Id= ๕๓๘๙๗๐๕๗๒&Ntype= ๙ [๗ กันยายน ๒๕๕๕].

๖. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham, Motivation and Personnality, (New York : Harper and Row Publishers, ๑๙๗๐.

การเขียนบรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์. **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

๒) วารสาร

ผู้เขียน, “ชื่อบทความ”, ชื่อวารสาร , เล่มที่หรือปีที่ (เดือน ป): หนา. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญฺโญ, ดร, “การกำหนดประเด็นปัญหา การตั้งชื่อเรื่องเรื่องและการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางสังคมศาสตร์”, มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗): ๑๔-๒๘.

๓) วิทยานิพนธ์

ทรงวิทย์ แก้วศรี. “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า”. **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

๔) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ป. ตัวอย่าง
สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

๕) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ธรรมประกาศโนบาย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&Id= ๕๓๘๙๗๐๕๗๒&Ntype= ๙ [๗ กันยายน ๒๕๕๕].

๒. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. Motivation and Personnality. New York : Harper and Row Publishers, ๑๙๗๐.

๔. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ ๑ ภาพ หรือ ๑ ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

๕.ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

๖. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ กรุณาติดต่อ “ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์” สำนักงานวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙ โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๘

๑) ..... ๒) ..... ๓) .....

๘. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ ๓ ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ ๑๙๙ บาท ไม่รวมค่าส่ง

๙. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ ๓๐๐ บาท

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

เขียนที่.....

.....

.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้าชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....

ที่อยู่ ....

.....

โทรศัพท์ ..... E-mail: .....

มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ ( ) บทความวิจัย ( ) บทความวิชาการ เรื่อง:

(ภาษาไทย).....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

ในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ซึ่งดำเนินการโดยบัณฑิตศึกษาวิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้นิพนธ์ขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา..... สาขาวิชา.....

จาก (ชื่อสถาบัน)..... ปีการศึกษา..... หรือได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก .....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้นและและข้าพเจ้าขอรับรองว่า (ขีดเครื่องหมาย √)

( ) เป็นผลงานทางวิชาการของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

( ) เปนผลงานของขาพเจาและผูรวมนิพนธ์ตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

( ) บทความนี้ไมเคยลงตีพิมพในวารสารใดมากอน

( ) บทความนี้ไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ คือ

( ) บทความวิชาการ ๓,๐๐๐ บาท

( ) บทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ป.โท-เอก ๔,๐๐๐ บาท

( ) บทความวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ๕,๐๐๐ บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง แม้เมื่อข้าพเจ้าปรับแก้ไขแล้ว แต่งานยังไม่เรียบร้อยและไม่ได้รับการให้การลงตีพิมพ์ ข้าพเจ้าไม่ติดใจเอาความใดๆ ทั้งสิ้น จะยอมรับการพิจารณาของคณะกองบรรณาธิการถือว่าเป็นที่สุด

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่ได้).....

.....

.....

E – Mail.....**เบอร์โทรศัพท์**.....

โทรสาร..... **มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**

( ) สมาชิกประเภทรายปี ๓๐๐ บาท (จำนวน ๓ เล่ม)

( ) เล่มละ ๑๙๙ บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) ธนาณัติ (สั่งจ่าย.....)

( ) ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

( ) แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-Mail.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่) ลงชื่อ.....

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ..... ( )

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....